بسم الله الرحمن الرحیم

درېیمه زاویـه (فیسبوکي لیکنې او خاطرې)

لیکوال: **شاه محمود میاخېل**

کمپوز: **لیکوال**

ډېزاین چارې: **رحمن الله بهیر**

چاپشمېر: **۲۰۰۰**

چاپکال: **۱۳۹۵ل/2016**

چاپ وار: **لومړی**

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیمه زاویه

انسان د خپل عقل او شعور له امله اشرف المخلوقات دی. عقل او شعور دی چې انسان یې له فردي ژونده ټولنیز ژوند ته راویستی دی. انسانانو په ټولنیز ژوند کې له یو بل سره د افهام او تفهیم لپاره ژبه رامنځته کړه، د ټولنیز ژوند د تنظیم لپاره یې اصول وضعه کړل، ټولنې، دولتونه او نړۍ یې رامنځته کړه. د انسان د عقل تقاضا دا ده چې په ټولنیز ژوند کې خپل ځان او نورو ته خیر ورسوي او له زیان څخه ځان او ټولنه وساتي.

د نړۍ انسانان په خپل ټولنیز ژوند کې چې کله هم له یوې ستونزې او ننګونې سره مخ شوي دي، نو د حل په موخه یې خپل عقل په کار اچولی دی. د نننۍ نړۍ ګڼې اختراعات او پرمختګونه د دې ادعا غوره ثبوت او په نړۍ کې د ګڼو ټولنیزو اصولو او قوانینو شتون د انسان د معقولیت دلیل ګڼل کېدای شي. انسان د خپل عقل په مرسته او کارونې همداسې قدم په قدم وړاندې راغلی دی. فرضاً د څپلۍ یا بوټ تصور هغه مهال له لومړي انسان سره پیدا شوی، کله یې چې پښه کې اغزی تللی او چې ساړه یې شوي

دي، نو د بالاپوش پیدا کولو فکر یې کړی دی. همداسې یې د نړۍ بېلابېلو لویو وچو ته د سفر لپاره یې بېړۍ او الوتکې اختراع کړې دي.

ښايي په نړۍ کې هغه ملتونه ډېر معقول وګڼل شي چې انسانیت او انساني ټولنې ته یې ډېر خیر رسولی وي. که د معقولیت دا تول معقول وي، نو زه نه پوهېږم چې افغانان به په نړیواله سطحه چېرته راشي؟

داسې هم نه ده چې ګنې موږ په خپله ټولنه کې - پخوا او اوس - داسې معقول انسانان نه درلودل یا یې نه لرو چې د خپلې ټولنې لپاره یې فکر او عمل کړی وي؛ خو کله چې ټولنه په مجموع کې د عقل پر ځای د خپلو احساساتو پر پوکانېیو ولاړه وي؛ نو هلته د معقولو انسانانو شتون په استثناءاتو کې راځي او د معقولو انسانانو معقولې تیورۍ او نظریې د ټولنې وګړیو ته نامعقولې ښکاري؛ ځکه چې ټولنه د جمعي عقل تابع ده، نه د فردي هغه.

زه په خپل فردي ژوند کې – له ماشومتوبه تر اوسه – د هېواد او نړۍ د لویو او نومیالیو خلکو له ژوند لیکونو سره علاقه لرم. د هغوی د بریالیتوبونو په کیسو کې د خپل بري لپاره لارې ګورم او د هغوی له ستونزمن ژوند نه د خپلې ستونزمنې زنده ګۍ لپاره حوصلې تر لاسه کوم. ما د ډېرو لیکوالو، مشهورو څېرو او شخصیتونو کتابونه لوستي دي او له هر یو نه مې د خپلې مترې په کچه ګټنه کړې ده. په دې وروستیو کې مې له ښاغلي شاه محمود میاخېل سره بلدتیا پیدا شوه او په کابل کې ورسره یوه شپه د ناستې پر مهال یې خپل ټول کتابونه راته په خپل لاس ډالۍ کړل. د دې تر څنګ یې د خپل یو ناچاپ کتاب سافټ کاپي هم راکړه چې زه یې ولولم او په ځینو برخو کې که وکولای شم، ژبنۍ او لیکنۍ تېروتنې په کې سمې کړم. زه زیاتره په کمپیوټر کې د ملګرو د کتابونو او لیکنو له ایډیټه ډېر کړېږم او ښايي تصادف داسې وي چې زه پرې ډېر اوړم هم. په لومړي سر کې د ښاغلي میاخېل صیب کتاب ته هم ځورېدم چې څنګه به مې ترې خدای خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي؛ خو کله مې چې پر ایډیټ – لوستنې پیل وکړ؛ نو د کتاب د موضوعاتو دلچسپۍ داسې واخیستم چې زیاتره به یې د نورو کارونو او مطالعې وخت هم راځخه نیوه. د کتاب ایډیټ زما لپاره تر ټولو غوره مطالعه وه. میاخېل صاحب دا لیکنې د خپل فیسبوک له دېوال څخه راټولې کړي دي او ما تر پایه ولوستلې. د کتاب له پای ته رسولو وروسته مې ښاغلی میاخېل هم تر یوې اندازې وپېژانده، له فکر او نظر نه یې هم خبر شوم.

په دې کتاب کې ښاغلی میاخېل د یو معقول افغان[1] په توګه په مجموع کې خپلې ټولنې ته او په ځانګړې توګه د ټولنې سیاست، حکومتوالۍ، ادارې، د قانون حاکمیت، فساد، له دنیا سره اړیکو، ټاکنو او ګڼو نورو موضوعاتو ته کتنه کړې ده. میاخېل صاحب د ټولنې د عیني واقعیتونو په رڼا کې موضوعات شنلي دي، وړاندیزونه یې کړي دي او ځای ځای یې خپلې تجربې او د سترګو لیدلي حالونه لیکلي دي. د دې کتاب لوستنه لوستونکیو ته د خپلې ټولنې د تنظیم، سوکالۍ او له بحران څخه د راوتو ډېرې ساده، اسانه او ارزانه لارې چارې په ګوته کوي. هره لیکنه په مستقیم او نامستقیم ډول فرد فرد خپلو مسوولیتونو ته په پام کې کوي او هڅه شوې ده چې د ټولنې فرد فرد د ژوند په ټولو چارو کې معقول اوسي او معقول پاتې شي. میاخېل صیب په نامستقیمه توګه (احساساتي کېدل) رد کړي دي او د افغاني ټولنې د ټولو ستونزو ریښه یې ورپورې تړلې ده. په کتاب کې میاخېل صاحب خپل لوستونکي په عملي ژوند کې استدلال او منطق ته هڅوي، پر ځان یې ویسا کوي او د انسان د پرمختګ لپاره ډېر ساده او عامفهمه فورمول ورته مخې ته ږدي چې هغه کار کول او ستونزو او ننګونو ته نه تسلیمېدل دي. دا کتاب

[1]: دلته له معقولیت نه موخه(نه احساساتي کېدل) دي. زموږ زیاتره لیکوال په احساساتي او جذباتي انداز لیکل کوي او د ټولنې عیني واقعیتونو ته نه ګوري، دوی پر خپل خیال او تصور ډېر باور لري، نسبت د ټولنې عیني واقعیتونو ته.

که له یوې خوا د میاخېل صاحب د فکر او نظر بیان دی؛ نو له بلې خوا زموږ د ټولنې پېژندنه هم ده، ځکه چې میاخېل صیب زموږ د ټولنې ګڼې ورځنۍ ستونزې په کې رااخیستې دي او هرې یوې ته یې د خپل فکر و نظر مطابق حل لارې بیان کړې دي.

له میاخېل صاحب سره زما د شناخت له مخې زه د هغه پر بوختیاوو اګاه یم، د هغه کاري او کورنۍ بوختیاوې او ولسي ناستې پاستې ته چې انسان ګوري نو باور یې نه راځي چې دا ډول یو شخص دې لیکلو او بیا په فیسبوک کې د خپلو خورو ورو لیکنو راټولولو ته وخت پیدا کړای شي؛ خو کله چې انسان د یو منظم ژوند درلودونکی وي، نو په مهالوېش کې دا کار هم ځایولی شي. ما د میاخېل صاحب یو بل کتاب Understanding of Afghanistan هم لوستی. دا کتاب په انګلیسي ژبه د ښاغلي میاخېل د خپرو شویو مقالو ټولګه ده چې په بېلابېلو مقالو کې یې نړیوالو او د انګلیسي ژبې لوستونکو ته د افغانستان د ټولنې، حکومتدارۍ، ادارې، د قانون حاکمیت او ... برخو کې معلوماتي او تحلیلي موضوعات وړاندې کړي دي. د یادو مقالو لپاره تر ټولو مهمه مسئله دا ده چې نړیوالو څېړنیزو ادارو، معتبرو ورځپاڼو او ژورنالونو دا مقالې خپرې کړې دي. زما په اند موږ په افغانستان کې – یا هم له افغانستانه بهر افغانانو کې – ډېر کم داسې افغانان لرو چې هم په ملي ژبو او هم په نړیوالو ژبو د افغانستان په اړه لیکنې وکړي او خپرې یې کړي. میاخېل صاحب همېشه په ډېرو معتبرو او نړیوالو ادارو کې پر دندو بوخت پاتې شوی دی او د افغانستان د ټولنې، دولتدارۍ او د قانون د حاکمیت په برخه کې د ګڼو تجربو درلودونکی دی. زه حیران یم چې زموږ حکومت د دغسې وړ او پوهو کسانو له تجربو څخه ولې ګټنه نه شي کولای؟

په هر حال، زه نه غواړم خپلې خبرې بېځایه اوږدې کړم، زه دا کتاب او د ښاغلي میاخېل صاحب نور کتابونه زموږ ټولنیز – سیاسي ژوند ته له یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيمې زاويې څخه کتنه ګنم. دا کتنه نه د پاروونکو احساساتو له زاويې ده او نه هم د خاموشه کوونکو جذباتو له زاويې، بلکې دا کتنه د معقوليت له زاويې ده او د معقوليت دا درېيمه زاويه دې موږ او تاسې ټولو ته مبارک وي.

درنښت

هجرت الله اختيار

د ۱۳۹٤ل کال د کب ۲۰مه

ننګرهار پوهنتون، درونټه

بسم الله الرحمن الرحيم

د سرخبرې

دا کتـاب د مخکتـاب دويمـه برخـه ده. مخکتـاب دوه برخـې درلـودې: لومړۍ برخه يې د ښه حکومتدارۍ پـه هکلـه زمـا يـوه مقالـه وه، چې د دې مقالې مينه والو دا مقاله په مختلفو مجلو او د انټرنېټ په سـايټونو کـې څـو ځلې خپره کړې وه؛ نو بيا ما دا مقاله د مخکتاب لومړۍ برخه غوره کړه ځکه چې زما د فيسبوک د ليکنو او بحثونو موضوع په ښه حکومتدارۍ څرخېدله. د دې کتاب محتوا هم د ښه حکومتدارۍ پورې تړاو لري.

د مخکتاب دويمه برخه ليکنې د فيسبوک له لارې خپرې شوي ليکنـې وې چې په سلهاوو تبصـرې، وړانديزونـه او نيـوکې پـرې د فيسـبوک دوسـتانو او ملګرو کړې وې؛ نو ما دا ټولې ليکنې د کتاب په شکل چاپ کړې ترڅـو هغـه لوستونکي چې انټرنېټ ته لاسرسی نه لري او يا له مـا سره پـه فيسـبوک کـې انډيوالان نه دي هم ترې ګټه واخلي. زما په نظر دا کتاب د پښتو په ادبيـاتو کې لومړنې مجموعه وه، چې يو څوک دې د فيسبوک خپلې ليکنـې د کتـاب په شکل چاپ کړي.

دا پوښتنه به له دوستانو سره پيدا شي، چې څنګه ما په دې کتاب چـې دا هم د فيسـبوک د ليکنـو دويـم ټـوک دی د درېيمـې زاويې نـوم کېښـود. هـر ليکنه اديت او بيا کتنې ته اړتيا لري؛ نو مـا پـه لـومړي سرکـې د خپـل ګـران همکار اسدالله ساحل نه هيله وکړه، چې د تېر په شان د دې کتاب پـه اډيـټ او بيا کتنې باندې کار وکړي او چاپ ته يې اماده کړي. ساحل صيب بـې لـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چون او چرا دا دنده ومنله خو دا راته پته وه، چې دی هم ډېر کاري او شخصي مصروفیتونه لري؛ نو د دې کتاب اډیټ، ډېزاین او صحافت به یو څه وخت واخلي.

استاد عبدالبصیر سباوون راته څه موده دمخه وویل، چې استاد هجرت الله اختیار په اډیټ او د کتاب په کتنې کې تکړه دی او شاید هغه به درته دا کار ډېر ژر وکړي. استاد اختیار صیب سره مې چې اړیکه ونیوله، هغه په پوره مینه او اخلاص سره لېواتیا وښودله او د کتاب سافټ کاپي مې ورته ولېږله. کله چې اختیار صیب په کتاب کار وکړ؛ نو راته یې وویل چې که د دی کتاب نوم بدل شي؛ نو دا به ښه وي ځکه د کتاب محتوا مهمه ده او زموږ د ولس د اوسني حالاتو په هکله ښې لیکنې لري؛ نو که یوازې مخکتاب دویم ټوک نوم پرې کېښودل شي شاید د کتاب د عنوان په خاطر خلک ورته لږ اهمیت ورکړي که څه هم فیسبوک د نن وخت د مهمو ټولنیزو وسیلو ښه وسیله ده. ما اختیار صیب ته وویل چې ته ورته یو نوم غوره کړه او بیا به پرې مشوره وکړو.

د مارچ په ۱۱مه نېټه، اختیار صیب، سباوون صیب او ډاکتر صیب سید قاهر عاطف کونړ ته یو ځای په موټر کې روان وو؛ نو په لاره کې راته اختیار صیب وویل، چې ده د کتاب لپاره د دریېمې زاویې نوم غوره کړی دی او علت یې دا دی چې په ټولنه کې یو تعداد کسان داسې دي، چې ولس په احساساتو راولي؛ خو د مسایلو لپاره د حل لارو چارو وړاندیز نه کوي. همدا شان یو تعداد کسان دومره منفي نظرونه لري چې همېشه غواړي چې د ولس احساسات ووژني. اما په دې کتاب کې د ورځني ژوند داسې مسایل مطرح شوي، چې همېشه ترې سړی ګټه اخیستلی شي او هم ځوانان سمې لار ته تشویق کېدلی شي؛ نو د ده په نظر دا درېیمه لار ده. د اختیار صیب

استدلال مې خوښ شو؛ ځکه زه هم د افراط او تفریط پلوی نه یم او منځنۍ لار یا خیرالامور اوسطها مو خوښه ده.

زه په لومړي سره د استاد هجرت الله اختیار نه مننه کوم چې هم یې د کتاب لپاره ښه نوم غوره کړ، هم یې اډیټ ورته وکړ او هم یې راته خپل ورور بهیر خان معرفي کړ، چې ښه ډیزاینر دی او د کتاب د چاپ ستونځې به هم په غاړه واخلي او دا کتاب به ډېر ژر چاپ کړي. زه د دواړو ورونو د کار او صمیمیت نه مننه کوم او الله تعالی دې هرچا ته همداسې ورور ورکړي چې هم استعداد ولري او هم د خپل ورور دوستان او ملګري خپل دوستان او ملګري وګڼي.

همدا شان زه د ټولو هغه دوستانو نه چې زما په لیکنو یې نیوکې کړي او په دې بحثونو کې شریک شوي دي د زړه له کومې مننه کوم. زه د ټولو دوستانو نظریاتو او ښه نیت ته په درنښت سره ګورم ولو که زموږ تحلیلونه، لرلید او وړاندیزونه سره متفاوت هم و. زما دا لیکنې همېشه ډېرې مختصرې وي او که تفصیل ته ځو؛ نو په هره لیکنه باندې یو کتاب لیکل کېدی شي. زما په دې لیکنو کې یو پېغام شته او دا زما د ژوند د تجربو، د خپلې ټولنې نه د برداشت او ټولنیز مشکلاتو په اړوند لیکنې دي، چې وړاندیزونه هم په کې شته دي.

دا دی اوس دا ټولګه تاسې درنو دوستانو او لوستونکو ته وړاندې کوم دا چې دا لیکنې ښې دي او که نه، زه هم پرې نه پوهېږم؛ خو دا زما د زړه خبرې دي او خدای دې وکړي، چې د لوستونکو خوښې شي او زموږ ځوان نسل ترې ګټه واخلي.

د دې نه برسیره د مخکتاب د لومړي ټوک په تصحیح کې محمد حسن حسام صیب چې شاعر، لیکوال او قومي مشر و ډېر زیات زحمت ګاللی و او خپل قیمتي وخت یې د هغه کتاب په تصحیح کې لګولی و. دا چې حسام

(c) ketabton.com: The Digital Library

صیب نن زموږ په منځ کې نشته یو ځل بیا یې یادونه کوم. که حسام صیب ژوندی وی؛ نو زما سل په سلو کې دا یقین دی، چې د دې کتاب په برخه کې به یې هم پوره مرسته کړې وه. حسام صیب دی الله تعالی وبښي او جنت فردوس دوعا ورته کوم. روح دی ښاد وي.

په مینه او درنښت

شاه محمود میاخېل

کابل- افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکلړ

سرلیک **مخ**

د مارشال فهیم مړینه........ ۸
ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه سترې دی ۹
په ټولټاکنو کې یوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخلیک ۱۳
بېطرفی د انتخاباتو د کمیسیونونو ۱٤
د انتخاباتو لپاره غټ تهدید خرابه هوا ده نه د طالبانو تهدید او ۱۵
د جمهورې ریاست د پایلو په هکله تشویش........ ۱۵
ارزښت باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره ۱٦
ارزښتونه ۱۷
د افغان رایو ته احترام په کار دی ۲۰
زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی........ ۲۲
د جمهوري ریاست د انتخاباتو دویم پړاو اعلان شو ۲٦
کونړ ته باید په درنه سترګه وکتل شي........ ۲۷
د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور ۲۸
معیبوبه او مریض ځوانان د معیبوبې........ ۳۰
ټولنې زېږنده ده ۳۰
د جوزا ۲۴مې نېټې دویم پړاو ټولټاکنو ۳۱
ته چمتوالی ۳۱
په دیموکراټیکه پروسه کې ګټونکی........ ۳۳

او بایلونکی نشته دی ۳۳
د کونړ بد نامه مشهورو څېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟ ۳٤
همدا یې غر همدا یې کربوړې........ ۳٦
د فیسبوک ملګرو ته کورنی کار ۳۷
جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون ۳۸
توشېح نه کړي ۳۸
د افغانستان جسد څنګه له خاورو نه ۳۹
ژوندی راوکاږو؟........ ۳۹
د هاني مون، ماه عسل، یا د شاتو میاشت ٤۱
تلویزونې مناظرې جان کنیدي کامیاب کړ ٤۹
د حشمت کرزي وژنه........ ۵۳
اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي ۵۷
غوایی لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نیولي........ ۵۸
هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد ٦۰
د رایپاڼو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونیسي؟........ ٦۲
وایي چې له ناپوهه دوست نه هوښیار دښمن هم ښه دی ٦۵
ما د خدای لپاره یار لیدلی نه دی ٦۷
کله به دا ځینې کسان قانع شي چې دوی شیخ فاني دي؟........ ٦۹
د شهزاده چارلس اډوارد قصه........ ۷۲
د فیسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې ۷٤
د انتخاباتو مستقل کمیسیون نن ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی........ ۷٦
ډاکتر صیب اشرف غني ته مشورې ۷۷
اهداف و تشکیلات حکومتداري ی خوب ۸۷
د خوشحالۍ اوښکې به تویوم........ ۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وینا د وحدت ملي حکومت له ۹۳
ارزښت، اهمیت، معیار او تعداد د دولتي چوکیو ۹۳
د انتخاباتو د رایه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟ ۹٤
یو لاروي ته د ملا نصرالدین ځواب ۹۵
د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی ۹٦
فساد او فاسدین ټولنه خوسا کوي ۹۸
په افغانستان کې د هېڅ شي کمبود نشته خو هېڅ نه لرو! څه مطلب؟... ۹۹
ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په ۱۰۲
جنګ ښه دی که صلحه؟ ۱۰۳
د عزیزتوت او ښایسته توب ترمنځ توپیر ۱۰٤
د شخصیت وژنې او د پالیسۍ پر سر د اختلاف نظر توپیر ۱۰۷
د مافیایي نظامونو عمده خاصیت ۱۱۵
Multitasking یا په یوه وخت کې څو کارونه کول ۱۱٦
انماالاعمال باالنیات ۱۱۷
مننه او په اخره کې یو وړاندیز ۱۲۰
د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد ۱۲٤
په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او یو وړوکی غوندې وړاندیز ۱۲۵
یوه مهمه وینا او یوه وړه تبصره ۱۲٦
آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟ ۱۳۱
د دیترویت په هوایي ډګر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد...... ۱۳۲
امریکایان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره......... ۱۳٤
ایا نیوکې یا انتقاد خیانت دی؟ ۱٤۳
فیسبوکي تا ویلې ماویلې ۱٤٤
د ماشومانو د ورځې په یاد! ۱٤٦

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول ۱٤۷
د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه ۱۵۱
مونږ افغانان هم عجیبه مخلوق یوو ۱۵٤
بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي ۱۵٦
د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې ۱٦۳
د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه ۱٦٤
نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو ۱٦۵
د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز ۱٦۵
میانه روی ښه شی دی ۱٦٦
زمونږ د معیارونو تله ډېره ټیټه ده ۱٦۷
احساساتي ولس او احساساتي مشران ۱۷۲
پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي ۱۷۲
د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ ۱۷۳
څوک د مډالونو مستحق دی؟ ۱۷٤
د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کمیسیون د پریکړو سره مخالفت....... ۱۷۵
د انتخاباتو په هکله د کابینې د تېرې شپې د پریکړې هرکلی.......... ۱۹۰
کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل ۱۹۰
د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي ۱۹۲
اخلاق او میانه روي ۱۹۲
څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟ ۱۹۳
د نظام او د حکومت د تغیر تر منځ فرق ۱۹٤
د لوی اختر مبارکي ۱۹٦
د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟..... ۱۹۷
بې نقشې حکومتداري نه کېږي ۲۰٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د معلم د ورځې ياد ۲۰۸
طمعه بد شی دی ۲۰۹
يوه دلچسپه معلومات ۲۱۰
د جنگونو انواع... ۲۱۱
د چاپلوسانو پر ضد مبارزه.. ۲۱۴
د پوليسو د زونونو جوړول... ۲۱۷
د امريکايي قواو د شتون په هکله د تحليگرانو تحليل ۲۱۹
افسوس د افغانستان د خارجه ديپلوماسۍ او د حکومت په حال ۲۲۰
د چين د جمهور رئيس د مرستيال د سفر په هکله خوشبيني او ۲۲۴
د رژيمونو د چارواکو سمبولونه..................................... ۲۲۹
ښار جوړولو وزارت د خليل الله فيروزي د بند يوکلنه کليزه په ۲۳۰
ما تنها ملتی هستيم که ملا نصرالدنی تصميم ميگريم................ ۲۳۳
بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي................................ ۲۳۴
د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟.................................. ۲۳۵
د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله.................................... ۲۳۷
د مايوسۍ نښه ۲۳۹
د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډيپلوماسي.............................. ۲۳۹
د اسيا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې ۲۴۲
ايا استخباراتي جگړه مونږ گټلی شو؟ ۲۴۳
دومره بار يوسه چې ځومره ځای ته رسول شې........................... ۲۴۴
څنگه ولس او حکومت يوه سندره زمزمه کړي؟ ۲۴۵
انفرادي تصاميم همېشه اجتماعي اغېز لري ۲۴۷
کاشکې چې په دې بعضې مسايلو نه پوهېدای؟؟؟؟؟ نو به نه ۲۴۸
د شېخ چلي پروژه.. ۲۴۸

زما د ژوند د سياست د لومړنيو زده کړو ځای........................ ۲۵۰
دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟ ۲۵۲
د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنيني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه ... ۲۵۳
د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د يرغل ورځ ۲۵۵
خبرتيا ۲۵۶
د امريکا د ويرجينيا ايالت کې دالس هوايي ډگر سره نږدې د ۲۵۷
يوه خاطره د شهيد سردار احمد په ياد ۲۵۸
د پکتيکا د ارگون د پېښې غندنه ۲۵۹
د تليفونو د کمپنيو غلا په ښکاره ورځ ۲۶۰
مديريت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري ۲۶۲
ياره! دا جان کيري راته ډېر ډېر مه ځلوئ............................۲۶۷
د والدينو مسووليت د اولادونو پر وړاندې.......................... ۲۷۱
څنگه په امريکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت ۲۷۳
د پکتيکا د يحيی خيلو دردونکې پېښه ۲۷۵
د نږدې ملگري محمد حسن حسام مړينه..............................۲۷۶
د خوست تراژيدونکې پېښه او برمنگهم کې د نيالگيو ايښودل......... ۲۷۸
عجيبه دنيا ده ۲۸۰
وايې افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي...................... ۲۸۱
لاندې انځو ته په ښه دقت سره وگورئ.............................. ۲۸۱
د اختر د ورځې د لمسو رالېږل شوې تحفه.......................... ۲۸۳
په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي ۲۸۹
په مادريد کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله.......................... ۲۹۰
د الحاج محمد حسن حسام صيب په ياد ۲۹۳
د اوښتون ټولنې له خوا ستاينليک ۲۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟ ۲۹۹
په شګو کې ژوند ۳۰۰

د مارشال فهيم مړينه

د فروري نهمه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

نن سهار راته د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت مرستيال او زما نږدې دوست او ملګري پوهنمل غلام نبی فراهي تليفون وکړ چې د جمهوري رياست لومړی مرستيال مارشال محمد قسيم فهيم په حق ورسېد. د ده مړينه لا مطبوعاتو نه وه تاييد کړې نو ما په فېسبوک کې د ده د غمرازۍ په خاطر وليکل:

مارشال محمد قسيم فهيم د افغانستان د جمهوري رياست لومړی مرستيال د وړپېښې ناروغۍ له امله نن وفات شو. انا لله و انا اليه راجعون. الله دې جنت فردوس نصيب کړي، د ده کورنۍ او دوستانو ته صبر جميل غواړم. يوه مهمه خوبي چې مارشال صيب درلوده هغه دا وه چې څه يې په زړه و هغه به يې په خوله هم ويلې. روح دې يې ښاد وي.

احمد الله فولاد ليکلی و چې خدای دې يې نه بښي، نو ما ورته په ځواب کې وليکل:

الله تعالی ښه پوهېږي چې څوک بښي او که نه خو مسلمانانو ته دا په کار ده چې د بښنې دوعا په مړي پسې وکړي. که چا ښه کړي وي که بد هغه به په دې دنيا کې تاريخ قضاوت کوي او په هغې دنيا کې الله تعالی هر چا ته خپل ثواب د هغه د اعمالو په اندازه ورکوي. نو فکر کوم چې ټولو دوستانو ته په کار ده چې په خپلو ليکنو کې لږ فکر وکړي او هغه څه چې په يو مړي پسې يې ويل مناسب نه دي، بايد ونه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولس د موجوده حالت او د دغه حالت د بد تر دوام نه ستړی دی

۲۲ مارچ ۲۰۱۴ م کال د حمل دویمه نېټه، ۱۳۹۳ هجری شمسی کال

درنو دوستانو! تاسې ټولو ته د ۱۳۹۳ هجري شمسي نوي کال مبارکي وایم. خدای دې وکړي چې د دې کال د راتلونکې میاشتې په ټولټاکنو کې له درغلیو نه پرته یو ښه حکومت رامنځته شي تر څو د افغانستان د خلکو د تشویش نه ډک ژوند ته د پای ټکی کیږدي. زیاتو ولایتونو ته چې ما په تېرو دوو میاشتو کې سفرونه کړي او همدا نن د ننگرهار او کونړ نه کابل ته راغلم ، په کلیو، بانډو او ښارونو کې چې ما د خپلو ولسونو پوهه او عامه پوهاوی ولید نو دا امید رابښي چې زموږ ولس اوس بیدا ره شوی او په ټولټاکنو کې به برخه اخلي او د افغاستان د سیاسي حالاتو په هکله بې تفاوته نه دی. همدا ولس به په ټولټاکنو کې د درغلیو مخه هم نیسي. ولس د موجوده حالت او د هغه د بدتر دوام نه ستړي او پکو دی او مثبت تغیر ته امید واره دی. ما د ۲۰۰۹ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ ډېر زیات مثبت تفاوتونه ولیدل.

حیات پیاوړي صیب د پورته لیکنې په هکله لیکلي و:

میاخېل صاحب ستا دې هم نوی کال مبارک وي خو د دې کال د راتلونکې میاشتې په ټولټاکنو کې له درغلیو نه پرته یو ښه حکومت رامنځته کېدل یو خوب او خیال دی. که دغو څلور پوښتنو ته ځواب وویل شي نو پر ټاکنو به بیا باور وشي او خلک په کښې برخه باید واخلي . ۱) امنیت ۲) په ټاکنو کښې روڼتیا ۳) د ټاکنو په اړه د خلکو پوهاوی او ۴) د تېرو دورو ټاکنو ناکامه پایلې چې ولس ته یې هېڅ گټه نه ده رسېدلې، بلکې یوازې د زور او

زر د خاوندانو ناروا واک ته یې مشروعیت ورکړی. د دغو ملاحظاتو په رڼا کې د راتلونکو ټاکنو پایلو ته چې هر څه وي څوک نه شي خوشبینه کېدای، نو حتی په هغه کښې گډون یو بې گټې کار دی.

ما د حیات پیاوړي صیب په ځواب کې ولیکل:

پیاوری صیب سلام! که څه هم موږ د انتخاباتو په هلکه مخکې هم یو څو خبرې سره کړې وې خو ښه ده چې یو څو ټکې سره بیا تبادله کړو. اول خبره خو دا ده چې موږ باید لاس تر زنې کیننو ځکه که سیلاب مو هم وړې باید لاس او پښې ووهو. بې تفاوتي د افغانانو په خپله شکست دی. باور وکړه چې زه د ډېرې اطرافي ولسوالی، خاص کونړ اوسېدونکی یم او پرون چې مشرانو او ځوانانو کومې خبرې په غونډه کې کولې نو د هغوی عامه پوهاوی زموږ د ډېرو تعلیم یافته وو نه چې د ولس د حالاتو نه نا خبره دي او له ولس سره اړیکې نه لري ډېر اوچت و او ډېر ښه تحلیلونه یې کول نو دا ماته امیداواري راکوي چې زموږ ولس هغه پخوانی ولس نه دی او بیداره شوی دی.

امنیت تېر ځل هم د مخالفینو له خوا خراب نه و بلکې حکومتي چارواکي په خپله انتخاباتو لپاره گواښ و او دا اوس مشکله ده ځکه دولتي چارواکي هم تقسیم شوي او هم حیران دي چې څه وکړي. د ولسونو برخه اخستنې په دې لویو لویو او وړو غونډو کې وښودله چې د هېواد په هر سیمه کې خلک له انتخاباتو سره دلچسپي لري او برخه په کې اخلي.

کمیسیون د انتخاباتو هم هغه پخوانی کمیسیون نه دی او تر کومه حده چې ماته معلومه ده بېطرفي به وساتي انشاالله او همدا زموږ امید د دوی نه دی چې بېطرفي وساتي. او که یې ونه ساتي نو هم ولس او هم میډیا ډېره فعاله ده او د دوی زیاتې درغلۍ به ډېر ژر رسوا شي. که دا وواېو چې تېر ځل انتخاباتو د خلکو مشکل نه دی حل کړی نو باید بې تفاوته اوسو نو دا هم معقوله لار نه ده ځکه همدې ټوپک سالارانو پخوا د ټوپک له لارې په خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کاوه او اوس لـه ولـس نـه رایـه غـواړي نـو دا پـه خپلـه هـم د ولـس بریالیتوب دی او همداسې امید شته چې ولس به په خپله اخر کامیاب شي چې د ځان لپاره ښه حکومت وټاکي.

زما امید د تاسې غوندې پوه کسانو نه دا دی چې د ایډیال حالت په طمعه باید ونه اوسو او په انتخاباتو کې برخه واخلو. کېدای شي چې زموږ او تاسې هلې ځلې نتیجه ورکړي. لوستلي مې نه دي خو اوریدلي مې دي چې د سید جمال الدین افغان د یو فرانسوي فیلسوف سره بحث و. نو دغه فیلسوف ورته ویلي و چې زه ستاسې پر خدای عقیده نه لرم ځکه اخرت، حساب او کتاب نشته دی. سید جمال الدین افغان ورته ویلي و چې زموږ دلایل پر تاسې قوي دي. ځکه چې د هغه دنیا نه هېڅوک بېرته نه دي راغلي. مسلمانان په دې عقیده دي چې اخرت، د قبر عذاب او الله شته دي او تاسې په دې عقیده یاستئ چې نه شته دي، موږ یعنې مسلمانان په الله تعالی عقیده لرو او که حساب او کتاب په اخرت کې و نو ډېر ښه او که نه و نو هم فرق نه کوي. خو مشکل ستاسې دی که په اخرت کې، حساب او کتاب وي نو بیا به تاسې څه کوئ یعنې مسلمانان دوه چانسه لري او غیر مسلمان یو چانس لري.

نو زه هم تاسې ته وایم کـه برخـه وانخلـئ او کار ونه کړئ نو دا پخپله شکست دی او که هلې ځلې وشي او خلک په انتخاباتو کې برخه واخلي نو دوه چانسه لري او احتمال شته چې نتیجه ورکړي. په درنښت

واحد هیله من صیب لیکلي و:

میاخېل صیب ستاسو په دې خبره چې «همدې ټوپک سالارانو پخوا د ټوپک له لارې پر خلکو حکومت کاوه او اوس له ولس نه رایه غواړي نو دا په خپله هم د ولس بریالیتوب دی» خپل نظر وړاندې کوم. رښتیا هم دا د ولس زور او بریالیتوب ښیي چې ټوپکوال نور قانع شوي دي چې ماشې یې نورې

ټس هم نه کوي نو اوس زارئ کوي خو ولس باید هوښیار وي چې مجرمانو دا ځل مداریتوب ته مخه کړې ده، هسې نه چې بیا وغولېږي او هماغه قاتلان او بدماشان بیا په خپلو اوږو سپاره کړي. آیا پرته له پخوانیو جنایتکارانو بل څوک نه پیدا کېږي؟ که په دېرش میلیونو افغانانو کې د ولسمشرۍ لپاره پاک سړی نه پیدا کېږي نو بیا خو رښتیا دغه هېواد او خلک په سیند لاهوو دي!

ما د هیله من صیب په ځواب کې ولیکل:

هیله من صیب ستاسې خبره سمه ده. د ولس ځیرکي او هوښیارتیا همدلته په کار ده چې بې تفاوته ونه اوسي او برخه په انتخاباتو کې واخلي او هغه چا ته رایه ورکړي چې د دوی په اند دا نیمه ډوبه جاله ساحل ته رسولی شي او که په خپل اختیار بیا هم خپله لکۍ د یو څو روپو لپاره د هغو کسانو پسې تړي چې ښه پوهېږي چې هم ځان غرقوي او هم ولس نو دا خودکشي باید ولس و نه کړي. دا د هر چا دنده ده چې د خپلې وسې په اندازه د خپلو ملګرو او دوستانو سره په اړیکه کې اوسي او د ولسي کمپاین ډیوه نه یوازې تر انتخاباتو پورې بلکې له انتخاباتو نه وروسته هم بله وساتي تر څو پینځه کاله وروسته بیا ولس له داسې ستونځو سره مخامخ نه وي لکه اوس چې مخامخ دی. د ولسي بیدارتیا او په سیاست کې برخه اخیستنه ستړی کار دی لکه د شګو مزل دی خو حرکت د مزل باید مثبت خواته اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولټاکنو کې يوه ورځ برخه اخستنه به د دې ملک برخليک د تل لپاره بدل کړي

د مارچ ۲٦مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د هېواد په بېلابېلو ګوټونو کې د جمهوري رياست لپاره درنـدو غونـډو دا وښودله چې د افغانستان ولس اوس هغه پخوانی ولس نـه دی، دوی رابيـداره شوي دي او د خپل برخليک په اړه تصميم نيولی شي. په دې تاريخي غونـډو کې چې د هېواد په تاريخ کې ساری نـه لـري، د افغانسـتان ولـس کورنيـو او بهرنيو حلقو ته دا وښودله چې د افغانستان ولـس هـر ډول تهديـد او افراطي حرکتونه چې په هر نامه وي ردوي او د ولسواکۍ نظام پلويان دي.

د زياتو خلکو ګډون هغه اوازې او انګازې چـې د بعضـې نومانـدانو لـه خـوا خپرېږي چې جعل کاري به په ټاکنو کې وشي او يا د جعـل کـارۍ پـه طمعـه ناست دي په کلکه رودوي. نه نوماندان هغه پخواني نوماندان دي، نـه ولـس هغه پخوانی ولس دی، نه د انتخاباتو کميسيون هغه پخـوانی کميسـيون دی او نه مدني ټولنه او مطبوعات هغه پخواني دي چې څوک درغلي وکړای شي. اميد دی چې ټول نوماندان د صـافو رايـو پـه طمعـه پـه انتخابـاتو کـې برخـه واخلي. درغلي او تذوير د هيڅ يو کانديد په ګټه نه دی او نه يې څوک پايلـه مني نو ښـه بـه دا وي چې ټـول نومانـدان خپلـو پلويـانو تـه د صفا او پـاکو انتخاباتو توصيه وکړي. اميد دی چې د ثور په شپاړسمه د افغانسـتان ولـس (ځوانـان، نـر او ښـځې) پـه يـوه اواز لـه خپلـو کورونـو نـه راووځـي او د رايـو صندوقونو ته لاړ شي، بې له وېرې د خپلې خوښې نوماندانو ته رايه ورکړي. د ولس دا يوه ورځ زحمت به د افغانستان راتلونکی سرنوشـت د تـل لپـاره بـدل کړي چې د رايو په زور د حکومت واګې به د يو منتخب جمهور رئيس نه بـل

منتخب جمهور رئيس ته انتقال شي او اميد دی چې همـدا دود بـه زمـوږ د کلتور جز وګرځي.د هوسا او ارام افغانستان په اميد.

بېطرفي د انتخاباتو د کميسيونونو

د اپريل دويمه، ۲۰۱۴ م کال

نن د انتخاباتو د شکايتونو د کميسـيون مشر ـ عبدالسـتار سـادات د خپـل فيسبوک په پاڼه ليکلي و:

خلکو ته مراجعه وکړئ!

د حکومت په اوړو يا له بلې غير قانوني لارې ارګ ته ننوتل؛ له ارګه د ملي ارادې د جنازې وتل دي.

کانديدان دې پوه وي چې موږ د دې جنازې په لمانځه کې ګډون نه کوو .

ښاغلو کانديدانو!

خلکو ته مراجعه وکړئ، د هغوی رايه واخلـئ، ځکـه؛ مـوږ بـه بـې خاونـدې رايې ته اعتبار ورنکړو.

مايي په ځواب کې وليکل:

سعادت صيب په انتخاباتو کې د کانديدانو او ولس رول ډېر مهم دی خـو د ټولو نه زيات ستاسې د کميسيون او د انتخاباتو کميسـيون رول ډېـر مهـم دی او که ثبات راځي او قانوني او مشروع حکومت راځي نو هغه بـه ستاسې د کميسيونو سل په سلو کې د بېطرفۍ په نتيجه کې وي. د ټولو افغانانو او د دنيا سترګې ستاسې کميسيونو تـه دي. همـدا اميـد د تاسې نـه لـرو چـې د هيچا سره کمک مه کوئ او خپله کامله بېطرفي وساتی. که هر چا وګټلـه نـو نوش جان يې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انتخاباتو لپاره غټ تهدید خرابه هوا ده نه د طالبانو تهدید او بد امني

د اپریل دریمه نیټه، ۲۰۱۴ م کال

د شنبه په ورځ د افغانستان انتخاباتو ته غټ تهدید به په ټول ملک کې اټکل شوی باران وي نه بد امنی او د حکومت د مخالفینو تهدید. خدای دې وکړي چې افغانان له باران نه ونه وېرېږي او لـه کورونـو نـه راووځـي او خپـل وټ د خپلې خوښې کاندیـد تـه بـې لـه وېـرې، قـومي او ژبنیـو اړیکـو او یـا نورملحوظاتو له امله ورکړي او معیار یواځې د وطن ثبات او ابادي په نظر کې ونیسی.ّهغه چا ته رایه ورکړئ چې څوک دا نیمچـه ډوبـه جالـه ساحل تـه رسولی شي. ښه انتخابات د ټولو وطن دوستو افغانانو لپاره بریـا ده. نـه بایـد پخپلـه تقلـب وکـړو او نـه نـور بایـد تقلـب تـه پرېـږدو. زمـوږ امیـد د ټولـو کاندیدانو نه هم دا دی چې خپلو کمپینرانو ته هدایت وکړي چې دوی لپاره تقلب ونه کړي. تل دې وي افغانستان

د جمهورې ریاست د پایلو په هکله تشویش

د اپریل ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا د افغانانو حق دی چې د دوی د رایو احترام وشي، پاکې او ناپاکـه رایـې جدا شي، که هر چا درغلي په رایو کې کړې وي هغه باید په ګوته شي تر څـو د انتخاباتو پر پروسه باندې د ملت بـاور زیـات شي او پـه راتلـونکي کـې بیـا څوک درغلیو ته زړه ښه نه کړي او له ملت نه د صـفا رایـو پـه طمعـه اوسي.

دې انتخاباتو دا وښودله چې زور او زر چندان ګټه ونه کړه. زه چـې پـه خپـل ولایت کې رایو ته نظر اچوم نـو د کـونړ خلکـو، د اتیـاومې او نویـومې لسـیزو ټیکه دارانو او هم د موجوده حالاتو دوام په کلکه رد کړی او د یو نوي تحـول او نظام جوړونې ته یې رایه ورکړې ده. زه د ټاکنو او د شکایتونو د کمیسیونو په مشرتابه او رهبرۍ باندې باور لرم چې دوی به د هیچا په ګټه او یـا تـاوان کار ونه کړي او په ازاده، بیطرفه او عادلانه توګه به د انتخاباتو د پایلو پلټنـه وکړي او لازم تصـامیم بـه ژر ونیسيـ تـر څـو بېځایـه او بـې اساسـه اوازې او انګازې د رښتیاو ځای ونه نیسي. افغانانو خپله مېړانه وښودله نو اوس د دې کمیسیونو میړانې ته سترګې په لاره دي.

ارزښت باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره

د اپریل ۱۴مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال

د احسان الله درمل صیب لیکنه راته ادریس غروال صیب څه موده مخکـې راکـړه چـې ډېـره مـې خوښـه شـوې ده. اول خـبره دا ده چـې وایـې د ټـولنې ارزښتونه د وخت او زمان او هم د ضرورت پـر اساس بـدلېږي. یـو شی چـې پخوا ارزښت یی درلوده اوس یي نه لري. دویمه خـبره پـه دې لیکنـه کـې دا ده چې ارزښتونه باید د ژوند لپاره وي نه ژوند د ارزښتونو لپاره. که دې دوه فارمولو ته وګورو نو واقعاً چې کوم ارزښت چې په ټولنه کې استعمال نه لـري هغه ته موږ اوس ارزښت نه شو ویلی. پخوا به چې د چا لیک او لوست یـاد و نو هغه ته به میرزا صیب ویل کېده او په دولتي چوکیو به هـم میـرزا صـیب کار کاوه او داسې میرزایان و چې والیېان او وزیران هـم شـوي دي. خـو اوس لیک او لوست چندان خبره نه ده او یوازې په لیک او لوست موږ ځان ته کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شو پیدا کولی. که په افغانستان کې سړی په خپله ریزومې کې ولیکي چې په پښتو او دري ژبو پوهېږم نو دا خبره ډېر ارزښت نه لري ځکه که په افغانستان کې څوک اوسېږي او په دولتي ادارو کې کار کوي نه خامخا باید په دې ژبو پوه شي. یا که په امریکې کې سړی په خپله ریزومې کې ولیکي چې په انګلیسي ژبه پوهېږم نو دا چندان ارزښت هلته نه دی ځکه ټول په انګلیسي ژبه پوهېږي خو افغانستان کې بیا دا ارزښت دی.

درمل صیب دا هم لیکلي دي چې لمر په ملتان کې ارزښت نه دی خو په هغو ځایونو کې چې یخني وي او لمر نه وي نو هلته ارزښت دی. دا یې هم لیکلي چې د انسان د خلقت نه وروسته خور او ورور سره نکاح کوله ځکه انسانان کم و خو اوس دا ارزښت نه دی بلکې که څوک دا کار اوس وکړي نو د وحشي انسان خطاب ورته کیدای شي. نو ښه دا ده چې موږ ارزښت د ارزښت لپاره ونه پالو بلکې ارزښت باید د ژوند لپاره وي.

ارزښتونه

۲۰۱۳م کال په اخرو کې، ښاغلي ادریس غروال راته د احسان الله درمل صیب دا لاندې مقاله په کونړ کې راکړه چې زما ډېره خوښه شوه، نو اړینه مې وګڼله چې دلته یې چاپ کړم:

د ریاضي د معادلاتو متحولات دي، چې له صفر نه تر مثبت او منفي لاینتاهي پورې تغیرات قبلوي؛ بتان دي، چې انسان یې د خپلې اړتیا لپاره تراشي، که په ژوند کې یې رول مثبت و، تعظیم یې کوي او همدا چې په دې ډرامه کې رول پای ته ورسېد، تبر پسې راخلي؛ زموږ په لاس جوړې شوې سکې دي، په خپله یې چلوو او کوټه کوو. د بشرپه تاریخ کې د خدای (ج) د استازیو او اسماني ادیانو تعدد دې ته اشاره کوي، چې ارزښتونه پر ځای ولاړ او لا یغیر نه وي. د ارزښتونو مور و پلار د انسان احتیاجات دي. هر څه، چې

د انسان اړتیاوو ته مثبت ځواب ویلی شي ارزښت یې بولي او که دا قابلیت یې له لاسه ورکړ، عورځوي یې. د ادم (ع) په وخت کې، چې د انساني نسل ډېریدو ته اړتیا وه، خور ښځه کېدای شوه، مګر که اوس څوک داسې وکړي، موږ ته به وحشي‌ترین کس ښکاري. د بشري تاریخ د حافظې کعبه د ارزښتونو د بتانو له ماتو ټوټو ډکه ده، له دې ماتو ټوټو کله، کله نور بتان تراشل شوي، بیا مات شوي او دا سلسله لاهم روانه ده. که انساني اړتیاوې د ارزښتونو د زیږیدو او پیدا کېدو سبب وي، نو ارزښتونه باید متحول وي، ځکه چې د انسان اړتیاوې کله په یوه حال وي؟ دویمه خبره دا ده، چې د بېلا بېلو تفاوتونو له امله د انسانانو اړتیاوې سره یو شان نه وي، ځکه نو ارزښتونه هم باید متفاوت وي، په نړۍ کې د مشترکو ارزښتونو مثالونه کم لرو، د استاد پسرلي خبره:

په هر سر کې بل خیال وي په هر زړه کې بل هوس
هر څوک له مرګې تښتي خو کرګس پسې ړندېږي

د لمر په اړه موږ د ملتان او سایبریا د خلکو عقاید نشو یو شان کولی. دا ارزښت د اولو اړتیا نه ده (ولې نه ده، خو تر یو حده) او د دویمو ده، ځکه نو لمر د دواړو لپاره مشترک ارزښت نشي کېدای. د زردشتي دین د زوکړې سیمه غرنۍ او یخه وه، نو اور پکې ارزښت دی او هلته چې ګنګا سپېڅلې او اوبه مقدسې دي، د ګرم اقلیم له اغېزو سترګې نه پټېږي. د ارزښتونو په اړه دریمه او تر ټولو مهمه خبره دا ده، چې ارزښتونه د ژوند د خدمت لپاره کېږي، ارزښتونه باید د ژوند په پرمختګ، خوشحالۍ او سوکالۍ کې ونډه واخلي او که دا کار نشي کولی باید د زړوبوټانو او یا زړو جامو په څېر له ژونده ووځي او ځای یې نوي ارزښتونه ونیسي. په بله ژبه ارزښتونه د ژوند لپاره دي، ژوند د ارزښتونو لپاره نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنيا کې تر ژوند لوی ارزښت نشته، انسان چې تر اوسه پورې هر څومره کارونه کړي، د خپل ژوند د هوساينې لپاره يې کړي او حتی د خپلې ارامۍ لپاره يې د نورو له محوه کولو هم ډډه نه ده کړې. د ارزښتونو په اړه د تحول نظريه راسره مرسته کوي، چې موږ په خپلو ارزښتونو فکر وکړو. ګټور يې لا وځلوو او بې ګټې يې معاوضه کړو. په وروسته پاتې ټولنو کې، چې فکرونه زنداني وي او سرونه يوازې د هو په علامه خوځيدو ته جوړ شوي وي، داسې ارزښتونه هم د ژوند په بيه پالل کېږي، چې له ژوند سره په جنګ وي. د داسې ټولنو يو لوی ارزښت د اسلافو په نقش قدم تګ دی او پلار نيکه تراشلي ارزښتونه لا يغير دي. خلک هيڅ فکر نه کوي، چې پلار نيکه تراشلي ارزښتونه د هغوی د زمانې لپاره ول او موږ په بېل وخت کې ژوند کوو. له وخت سره د انسان اړتياوې او غوښتنې بدليږي، انسان د خپلو اړتياوو د تکميل لپاره نوې هڅې کوي او نوې هڅې ممکن نوي ارزښتونه معرفي کړي. بيدار قومونه د خپل تاريخ او ماضي هغه برخه سرمشق ګرځوي، چې د دوی له ژوند سره مستقيمه اړيکه لري او هغه چې له تير وخت سره تېر شويدي، په احترام يې له مخې ايسته کي او معاوضه کوي. موږ پر دې فکر نه کوو، چې د ارزښت د رامنځته کېدو زمينه څه وه، اوس هغه زمينه او اړتيا شته کنه، بس خو تندي دي، چې د پخوانيو بتانو په پښو کې يې سولوو.

مونږ ارزښت د ارزښت لپاره پالو د ژوند لپاره نه، يا په بله ژبه چارمغز او پسته له پوښونو سره د دې لپاره خورو چې چارمغز او پسته دي، د مغز لپاره يې نه خورو. زمونږ چلند حتی له قران سره هم د همداسې وچو ارزښتونو په څېر دی. دا يوازې هغه کتاب دی، چې بايد ښکل شي، مسافر تري لاندې تېر شي، په څو پوښونو کې تاوشي، د بل ځکمه او جايداد پرې وګټل شي او رنګارنګ چاپ شي. مګر له ژوند سره د قرآن په اړيکه نه پوهېږو او يا تر اوسه نه يو خبر، چې د قرآن پيام څنګه د ژوند له هوساينې سره مرسته کوي؟

مولانا روم چې د انساني ارزښتونو لوی مبلغ دی، له قرآن سره د هغه مهال د خلکو د چلند پر وړاندې څه پر ځای عکس العمل ښودلی و:

ما زقرآن مغز را برداشتيم
پوست رابه ديګران ګذاشتيم

مونږ چې ريښتوني مفکران او د خير خلک کم لرو، لا هم په داسې ارزښتونو او افتخاراتو سره وژنو، چې زمونږ د ژوند له تحرک او هوساينې سره هيڅ مرسته نه کوي، د بيدل خبره: محوی فخريم که عار را ماند.

د نړۍ د متحرکو او پرمختلليو ټولنو د پرمختګ راز يوازې او يوازې دا دی، چې له خپلو اړتياوو سره سم ارزښتونه تراشي او که اړتياوې يې بدلې شي، ارزښتونه هم ورسره بدلوي، مونږ دا کار نه شو کولی او چې نه يې شو کولی نو ولې دې د ولاړو اوبو په څېر بوی واخلو؟ بيا هم استاد پسرلی:

ړانده ټول عمر پټې سترګې په امسا پسې ځي
بينا هغه دی، چې هم لارې هم رهبر بدلوي

نه زوړ منطق چلېږي ياره نه زاړه فکرونه
څيرک زلمي په تاوده جنګ کې هم سنګر بدلوي

د افغان رايو ته احترام په کار دی

د اپريل ٢٣مه نيته، کال ٢٠١۴ م

د حمل يا وري په شپاړسمه د افغانستان ملت دنيا او هم ګاونډيانو ته وښودله چې د افغانانو سياسي شعور حتی په کلو او بانډو کې هم ډېر او چټ دي او بې له وېرې يې په ټاکنو کې برخه واخستله. د وري د مياشتې ټاکنو او د خلکو ګډون په پراخه کچه په امنيتي ارګانو او د ټاکنو په خپلواکه اداره باندې باور اضافه کړ. دا ټاکنې په تخنيکي لحاظ او هم د شفافيت په لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۹ م کال د جمهوري رياست د ټاکنو نه سمې او شفافه وې. دا چې په تخنيکي لحاظ درغلي په بعضې ځايونو کې شوې او يا په بعضي ځايونو کې د کميسيون غړو او ناظرينو سمه دنده نه ده اجرا کړې جدا خبره ده خو تر اوسه د ټاکنو او شکايتونو کميسيونو خپلې دندې په ښه توګه سرته رسولې دي. کيداى شي چې د ټاکنو پايلې بعضې نوماندانو او يا د هغوی پلويانو ته دلچسپه نه وي خو چې که جمع او تفريق سم وشي نو همدې ته ورته پايلو نه زياته توقع هم بېځايه راته ښکاري.

اوس داسې ښکاري چې هيڅ يو کانديد شايد ۵۰ جمع يو ونه ګټي او ټاکنې دويم روند ته تلونکې دي نو ښه دا ده چې مخکښه نوماندان او هم د دوی پلويان دا پايلې ومني او دويم روند ته ځانونه چمتو کړي. په تلويزيونو او يا رسنيو کې د جوړجاړي خبرې هم کېږي چې که چا ۵۰ جمع يو پوره نه کړ نو جوړجاړی دې وشي او ټاکنې دې دويم روند ته نه ځي. د جوړ جاړي پلويان بعضې مصنوعي دلايل د خپلو شخصي ګټو لپاره په ګوته کوي خو زما په ا ند د جوړ جاړي پايلې به د دويم رونډ د ټاکنو نه په مراتبو خطرناکې او د تشويش وړ وي:

اول: که دويم رونډ ټاکنې ونه شي نو دا په خپله د ميلونونو افغانانو رايو ته په سپکه سترګه کتل دي. که جوړ جاړي باندې حکومت جوړيده نو ټاکنو ته بيا څه ضرورت و؟

دويم: که دويم رونډ ټاکنې ونه شي راتلونکی حکومت به مشروعيت ونه لري او حکومت داري به ورته مشکله وي او دنياوال هم شايد د غير مشروع حکومت سره په راتلونکي کې مرسته ونه کړي.

دريم: که جوړ جاړی وشي نو بيا به هيڅوک د ټاکنو په راتلونکې پروسه باندې باور ونه کړي او افغانستان به بيا د کشمکشونو لوبغالی وي او هر

څوک به د زور او زر له لارې قدرت نيسي او د افغانستان راتلونکی به بې ثباته وي.

څلورم: که څوک په خپل ځان او خپل ملت باندې باور لري نو بايد جوړجاړی ونه کړي او د ملت رايو ته د افغانستان د اساسي قانون او د ټاکنو د قانون په رڼا کې مراجعه وکړي. که چا زياتې رايي وګټلې نو هغه بل دې ورته مبارکې ووايي او بايلونکی دې د قوي اپوزيسون په توګه د ملت خدمت ته دوام ورکړي.

په ټاکنو کې ګټونکی او بايلونکی دواړه ګټونکي دي ځکه په ديموکراتيکه ټولنه کې د اپوزيسون رول د هغه ګروپ نه ډېر مهم دی څوک چې قدرت لري. زما په اند هر څوک چې راتلونکې ټاکنې ګټي بايد يوه سمه اداره رامنځته کړي چې د افغانستان د ټولو قومونو نمايندګي په کې وي او په هر قوم کې ښه کسان شته چې د هغوي استازيتوب په راتلونکي حکومت کې وکړي. د افغانانو د بريا په هيله

زمونږ د ولس احساس لا ژوندی دی

د اپرېل ۲۶مه نېټه کال ۲۰۱۴م

په فيسبوک کې لولم چې زمونږ دا بعضې د فيسبوک انډيوالان ليکي چې زمونږ ولس شعور نه لري او يا بېسواده دی نو په دې خبره ډېر سخت ځورېږم. کېداى شي چې بعضې کسان همداسې وي خو په عمومي توګه دا خبره سمه نه ده. که انتخاباتو ته وګورئ نو د کابل په ښار کې ډېرو باسواده او پوه کسانو رايه نه ده ورکړې خو په اطرافونو کې ډېرو بېسواده کسانو د خپل سر په قيمت رايه ورکړې ده. پرون د کابل په احمدشاه بابا مېنه کې په يوه واده کې وم چې ما سره په خونه کې تقريباً شل کسه ډېر فهميده، پوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

با سواده کسان، چې اکثرو په ډالرو تنخواوې هم اخستلې، موجود و خو په سلو کې اتیاو د جمهوري ریاست په ټاکنو کې رایه نه وه ورکړې ځکه د هغوی د ګوتو له رنګ نه معلومېدل نو ما ترې پوښتنه وکړه چې ولې مو رایه نه ده ورکړې؟ دوی هغه دغه کول. دلته د پوهې او شعور مسئله نه ده، خبره د احساس ده او تر اوسه اکثریت افغانان او په خاصه توګه ډېری پښتانه او د دوی تعلیم یافته طبقه په ټولنیزو ښېګنو او ټولنیزو کارونو عقیده نه لري. په پنځوس سلنه ښځو خو لا له سره نه غږېږو چې په سلو کې لس سلنه یې وټ نه ورکوي.

ځو ورځې دمخه ما د فیسبوک په یوه لیکنه کې یادونه کړې وه که ضرب، جمع، تفریق او تقسیم سم وکړو نو د انتخاباتو پایلې له دې نه نورې سمې نه شي کېدای او د انتخاباتو د کمیسیون مېړانه د ستاینې وړ ده ځکه دوی نه له چا سره مرسته کړې او نه یې د چا حق خوړلی دی. دا چې اوس داسې ښکاري چې انتخابات دویم پړاو ته تلوونکي دي نو دا زموږ د ټولو وطنوالو کار دی چې څنګه اول خپل ځانونه او بیا خپل ولس دې ته وهڅوو چې په دویم پړاو کې د اول پړاو په پرتله لاهم زیات سهم واخلي او دنیاوالو ته وښیو چې افغان ملت اوس د خپل سرنوشت په هکله بې تفاوته نه دی. که دا مرحله مو سمه تېره کړه نو زه په دې کلک ډاډمن او باوري یم چې په راتلونکي کې به د کودتایي نظامونو او یا د ټوپک په زور له قدرت نیولو نه د تل لپاره انشاالله خلاص شو او افغانستان به د یو دایمي ثبات په لوري مثبت ګام خامخا اخلي. په دایمي ثبات کې هم زموږ او هم زموږ د راروانو نسلونو خیر دی. زه په دې ډاډه یم چې زموږ د ولس احساس بیداره دی په دویم پړاو کې به لا زیات په ټاکنو کې برخه اخلي. ولس باید د نهیلیو پنډتانو په خبرو پسې ونه ګرځي.

قاسم منګل چې د خپل زوی په نوم مستعار حساب لري، د پورته لیکنې په اړوند لیکلي و:

زما په سیاسي مسایلو او بحث کي زغرده نظر خوښېږي دا که د چا خوښېږي او که نه هغه بېله خبره ده، راځئ ورونو! له صاحب صاحب نه تېر شو او په آزاده توګه خپل نظر ورکوم. دا غلط خبره به وي که وواېو چې خلك شعور نه لري ټول انسانان شعور لري. خو دا یو حقیقت دی چې ځینې یې زیات لري او ځینې یې کم. په افغانستان کې لومړی د باسېواد او روشنفکر ترمنځ باید فرق وکړو. ټول باسېواده روشنفکران نه دي او ټول روشنفکران باسېواده نه دي. په دې معنی چې آیا هغه چا چې پوهنتون لوستی او په اوسنیو انتخاباتو کې د ژبې، مذهب، قوم، قبیلې پر بنیاد خپل یوه ظالم، جنګسالار، قاتل نه حمایت کوي آیا داسې تحصیل کرده اشخاصو ته موږ روشنفکر ویلی شو. پوهېږم چي (خواب روشن) دي. وروره! که معیار په افغاني انتخاباتو کې پاکي، صداقت، وطندوستي وای زما په نظر په دا یوولسو کاندیدانو کې بهترین شخص نادر نعیم و چې باید غوڅ اکثریت یې تر لاسه کړی وای هاغه وخت کې چې زه په کابل کې وم ما دا خبره نادر نعیم ته وکړه چې ګرانه ملت تر اوسه دې مرحلې ته نه دی رسېدلی چې د ښه او ښه تر او بد او بدتر تر منځ فرق وکړي.

وروره! زما په فکر او اند زیات شمېر اشخاصو چې رایه ورنکړه هغې علت درلود. د دویم متفکر په خوا کې څوك ولاړ دي او د أفغانستان د ازادۍ د سېمبول عبدالله په څنګ کي څوك ولاړ دي؟ همدارنګه د زلمي رسول خوا کې؟ په داسې نامتجانسه انتخاباتو کې ملت په ډېر بد حالت کې قرار درلود او لري. .

او بله موضوع زما یو دوست چې زلمي رسول ته یې په ننګرهار کې کمپاین کاوه رأته وویل چې ماته دوه ځلې د انتخاباتو د کمیسیون مسوول خلك کور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته راغلل او را ته یې وویل چې دومره ډالر راکړئ چې مونږ هم تاسې ته صندقونه ډك کړو. زما په نظر په دې انتخاباتو کې زیاتره منفي رول همدا د کمیسیون باسپوادانو جوړ کړو که زه هم په دې شرایطو کې کابل کې وای ما هم په رای اچونه کې برخه نه اخیسته.

واصل جمال صیب لیکلي و:

باعزمه او متین مشران تل د مسلکي لارې خپل پیغام د بامفهومه لیکنو له لارې خپلو ملګرو ته په خورا خوږه بڼه رسوي. دا هغه څه دي چې د ګران وطن افغانستان په غېږ کې پراته په وطن مین یې د کومې ستومانۍ پرته په ډېر ښه انداز ترسره کوي. یوه څرګنده بېلګه یې زموږ مشر میاخېل صاحب دی. خدای جل جلاله دې یې ژوندی او کامران لري.

د پورته دوستانو د نظریانو په هکله ما ولیکل:

د ټولو دوستانو له نظر نه مننه! زه د قاسم جان منګل صیب له نظر سره موافق نه یم ځکه که خفه رانه شي نو هغه اډیالېزم غواړي. د افغانانو مشکل همدا دی چې که د دوی په سلیقه کار سم نه وي نو بیا بایکاټ کوي او ټول ملت ورته بیا ملامته ښکاری. بایکاټ هغه وخت کې موثره وي چې مسیر ته تغیر ورکولی شي او که نه نو بایکاټ هېڅ معنی نه لري او بایکاټ په خپله شکست دی. که څه هم ډاکټر نه یم خو په طب کې یوه اصطلاح ده چې ترياژ Triage ورته وايي. که زیات مریضان په یوه وخت کې روغتون ته راشي نو ډاکټر باید ژر تشخیص وکړي چې کوم مریض د پاتې کېدو دی او کوم نه دی او د هغو مریضانو تداوي باید وکړي کوم چې د روغېدو دي. د ډاکټر نیت خو به دا وي چې د ټولو مریضانو تداوي وکړي خو هغه ورته په عین وخت کې نه شي رسېدلی او هر مریض ورته مهم دی خو د امکاناتو او شرایطو پر اساس ډاکټر مریضان ډېر ژر کټګوري کوي ترڅو یو څه مریضان له مرګوني حالت نه بچ کړي. ورونو! زموږ وطن هم ډېرې ستونځې لري. که

د ستونځو کټګوري ونه شي او بیا هرې ستونځې ته معقوله او منطقي لار پیدا نه شي نو دا ستونځې نورې هم زیاتېږي. زمونږ وطن او ملت مریض دی او مریض ملت باید اول په ICU یا عاجله خونه کې وساتل شي او چې حالت یې ښه شو نو بیا مریض د Critical یا وخیم حالت نه Stable یا ثبات حالت ته ځي. تر قیامته دا ښه نه ده چې دا ملت په عاجله خونه کې وساتل شي چې نه مري او نه جوړېږي. که د انتخاباتو نه بله معقوله او عملي لار چاته معلومه وي چې زمونږ مشکل حل کړي نو زه هم غواړم چې په هماغه لار لاړ شم او حمایت یې وکړم. د کمیسیون پسې به هر ناکام شخص هر څّه وایي خو چې د نږدې نه ما حالت کتلي دوی په ایمانداری کار کړی دی او د هیچا فشار ته تسلیم شوي نه دي. کېدای شي چې د کمیسیون بعضو کارکوونکو او کاندیدانو نمایندګانو تقلب کړی وي خو دا عامه خبره نه ده. دویم ځل پړاو ته باید ټول تیاری ونیسي ترڅو مونږ یو مشروع حکومت ولرو او بیا هغه حکومت د خلکو مشکلاتو ته جوابده وي. که دا کار ونه شي نو بله لار ګډوډي ده او په ګډوډۍ کې د افغانانو خیر نه شته دی. سردار نعیم زه هم له نږدې نه پیژنم ښه سړی دی خو هغه تجربه چې دا ملت رهبري کړي نه لري.

د جمهوري ریاست د انتخاباتو دویم پړاو اعلان شو

د می د میاشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

دا چې د جمهوري ریاست ټاکنې دویم پړاو ته رسماً وغزېدې نو انشاالله د افغانستان ولس به د تېر ځل نه هم زیات په ټاکنو کې د زیاتو ستونځو با وجود په شوق او ذوق سره برخه اخلي تر څو د ولس د وټ په زور راتلونکی ولسمشر وټاکل شي نه د ټوپک په زور او یا د پردې تر شا د معاملو پر اساس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په خپلو افغانانو وروڼو او خویندو باوري یم چې دوی به یو ځل بیا د یوې ورځې یو څه وخت او یو دوه ساعته د افغانستان د راتلونکي او د خپل سرنوشت یا برخلیک په هکله د جوزا په ۲۴ مه نېټه د انتخاباتاتو په مرکزونو کې په صفونو کې تیروي او خپله رایه به اچوي. ملت باید په خپل ځان او خپله رایه په خپله باور پیداکړي نه د چا شاباسی، مکافاتو او تشویق په طمعه لاس تر زنې لاندې کیني. کامیاب دې افغانان او تل دې وي افغانستان.

کونړ ته باید په درنه سترگه وکتل شي

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م

یو شاعر وایي:

هلک نه یې چې په تعلیم دې څوک پوه کا
هم عاقل یې، هم بالغ یې، هم دانا

که څه هم ما ته افغانستان ټوله یوه سیمه ښکاري خو دا چې زه په کونړ کې زېږېدلی یم او هلته مې خړ پوڅې کړي دي نو د کونړ خلکو په هکله بدې خبرې راباندې ښې نه لگېږي. ځینې متخصیصین او ځانونو ته چې سیاسیون وایي داسې فکر کوي چې د کونړ سیمه غرنۍ سیمه ده او خلک یې بې تعلیمه او په سیاسي مسایلو نه پوهېږي. دا چې د ټاکنو د دویم دور د کمپیاین وخت دی نو ځینې کسان هلته غونډې کوي او غواړي چې د کونړ خلک پوه کړي چې چاته رایه ورکړي. خو د دوی اټکل سم نه دی او دوی کونړیان سم نه پېژني. کونړ د تمدن او علم زانگو ده او د سید جمال الدین افغاني غونډې شخصیتونه هلته زېږېدلي او روزل شوي دي نو دوی پوهېږي چې چاته رایه ورکړي او څنگه د خپل راتلونکي په هکله تصمیم ونیسي. البته کونړیان به د یو چا مېلمه پالنه کوي خو دوی د خپلو پاکو او سوچه رایو په استعمال د بل هر چا نه ښه پوهېږي چې تېر ځل یې هم دا په ثبوت ورسوله

او امید دی چې د ټاکنو په دویم پړاو کې به هم خپل مسوولیت په ښه توگه ادا کړي. دوی د چا وعظ او نصیحت ته ضرورت نه لري. بله دا چې داسې کسان چې په خپلو سیمو کې هېڅ رول نه لري نو لنډه منډه د کونړ په لوري اخلي او هلته د نمایش لپاره غونډې کوي خو دا د دوی لپاره د چا نه د پیسو د شکولو او شوړو د وهلو ښه وسیله ده.

د نوښت له لارې د موثره بدلون په لور

د جون د میاشتې دریمه نیټه، کال ۲۰۱۴م

نن د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت له خو د ډېوې په نامه پروگرام د لومړنۍ دورې د سیالیو گټونکو ته جایزې او سندونه د د دغه وزارت د وزیر امیرزي سنگین او تکړه معین ایمل مرجان له خوا ورکړل شول. په دغه غونډه کې چې زه هم بلل شوی وم ډېر ښه او په ځای ابتکاري پروگرام و ځکه هغو کسانو چې په مهمو ساحو او یا د ژوند په بېلابېلو اړخونو کې یې د ټکنالوژۍ پر اساس ستونځې حل کولای شوې او نوې مفکورې یې درلودلې نو د دې مثبت رقابت له لارې نقدي جایزې او هم څه بودجه چې خپل نظر او پلانونه سره عملي کړي ورکړل شوه. په هره ټولنه کې چې د ابتکار زمینه مساعده وي او مثبت رقابت موجود وي، هغه ټولنه په مخ ځې او مبتکرین ستایل کېږي خو په هغه ټولنه کې چې مبتکرین وژل کېږي، رټل کېږي او شړل کېږي او یا اشخاص او حکومتونه د ابتکار مخنیوی کوي هغه ټولنه همېشه بدبخته او وروسته پاتې ټولنه وي. زه د مخابراتو او معلوماتي تکنالوژۍ دا نوی ابتکار ستایم. د دې نه برسېره د Blue Sonic کمپنۍ چې د لومړي ځل لپاره د کمپیوټرونو، ټلیفونو او نورو تکنالوژیکي څېزو د اسمبلې یا ترلو فابریکه جوړه کړې دا هم په افغانستان کې نوی ابتکار دی چې د لومړي ځل لپاره د افغانستان ځوانه سرمایه گذاران او په تکنالوژي پوه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل هیواد کې دا ډول پر مختللي ځیزونه ترې او هغه په مناسب قیمت خپلو هیوادوالو ته عرضه کوي. که څه هم په تیرو دولسو کلونو کې د معلوماتي تکنالوژي په اړه ډېر کار شوی خو د مخابراتو وزیر وویل چې د ایستونیا هیواد چې یو نیم میلیون نفوس لري، هغوی د تکنالوژۍ په ذریعه دری زره بیلابیل خدمات خپلو خلکو ته عرضه کوي خو په افغانستان کې یوازې په اتو ساحو کې حکومت د معلوماتي تکنالوژۍ له لارې خدمات عرضه کوي. نو گرانو دوستانو تاسې وواییئ چې اوس زمونږ هیوادوال باید څومره کار وکړي چې د ایستونیا د وړوکي ملک په څیر په مخ لاړ شو او دا ښایي چې مونږ څومره د نورې نړۍ نه وروسته پاتې یو. په پورته عکسونو کې د نن ورځې د غونډې یو څو عکسونه هم د تاسې او نور دوستانو سره شریکوم.

معیبوبه او مریض ځوانان د معیبوبې ټولنې زیږنده ده

د جون د میاشتې اومه نېټه ۲۰۱۴ م کال

تیر ماښام د کابل هوایي ډگر اتیا متره سړک بانډې د یو دوست د زوی واده ته د اریانا د ښارگوټې له خوا د خلیج د ودونو هال په لوري په پښو روان وم چې د فرعي او عمومي سړک ترمنځ مې په دې عکس کې دا پورته ځوانان ولیدل چې سره راکنجاړه شوي و او پودر څکول او هم یو ځوان د سړک د غاړې په ویاله کې دننه پروت دی چې ځیگروي یې کول او د ځانه خبرنه و چې په څه حال پروت دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم. کله چې ما دا عکس اخسته نو د پولیسو یو موټر هم راغی او زما په شان یې دې کسانو ته خړې خړې وکتل او لاړ. زه دا پولیس هم نه گرموم ځکه له دې بیچاره گانو سره هم د حل لاره نشته ځکه که دا ځوانان بندیانوي نو هلته په بندي خانه کې دوی مرې ځکه موږ د روږدو کسانو لپاره صحیح پروگرامونه او سم روغتونونه نه لرو او که نه یې نیسي- نو د دوی تعداد ورځ په ورځ زیاتېږي او زموږ ټولنه نوره هم مریضوي. مریضه ټولنه همېشه وروسته پاتې وي. مونږ به څنگه د مریضو او روږدو ځوانانو نه دا امید ولرو چې زمونږ د ټولنې او یا زمونږ د راتلونکې نسل لپاره به کار وکړي او دوی به ارامه او اسودگۍ کې شپې او ورځې تیرې کړي.

زمونږ ټولنه د پورته روږدو کسانو په شان ډیرې نورې ناروغتیاوې هم لري او دا ټولې ناروغۍ د تیرو رژیمونو او نا سالمو مشرتابه زیږنده ده. تر څو چې سالمه اداره د یو سالم مشرتابه په درلودلو جوړه نه شي نو زمونږ ټولنه به معیبوبه او ناسالمه ټولنه وي او د دې معیبوبینو او د دا ډول ناروغانو شمیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

به ورځ په ورځ زیاتیږي او په اخره کې به د هیڅ سره د حل لاره نه وي. راځئ چې راتلونکي دویم ځل ټولټاکنو کې سمې برنامې ته رایه ورکړو ترڅو زمونږ راتلونکی نسل په ارامۍ کې ژوند وکړي. اوبه لا د ورخه تیرې نه دي.

د جوزا ۲۴مې نېټې دویم پړاو ټولټاکنو ته چمتوالی

د جوزا ۲۱مه نېټه، ۱۳۹۳ کال

د جمهوري ریاست ټولټاکنو د لومړي او دویم پړاو په اړوند، د افغانستان ملت، دولت، سیاسي ډلو، مدني ټولنو، سیاسي رضاکارانو او فعالینو او نوماندانو له یوه کاله راپه دې خوا ډېرې هلې ځلې وکړې او هر نوع مادي او معنوي قربانۍ یې ورکړې تر څو د خپلې خوښې یو داسې نوماند او ټیم ته رایه ورکړي چې د افغانستان راتلونکی سیاسي ثبات او د ولس ارامۍ لپاره کار وکړي. د افغانستان په تاریخ کې دا لومړی ځل دی چې د سیاسي، مشروع او آزادو ټولټاکنو له لارې د سیاسي قدرت واګې به له یو منتخب جمهور رئیس نه بل منتخب جمهور رئیس ته انشاالله انتقالېږي. د ټولټاکنو په هکله امیدونه او ناهیلتوبونه زیات و او هر چا د خپل لرلید په رڼا کې څرګندونې کولې خو د افغانستان ملت د اپریل په پنځمه نېټه دا وښودله چې د افغانستان ملت بیداره او اګاه دی او د خپل راتلونکي په هکله بې تفاوته نه دی. د ټولو نیمګړتیاوو او تهدیدنو سره سره یې په ټولټاکنو کې په پراخه کچه برخه واخیستله او د اوه میلونو نه زیاتو کسانو د خپلې خوښې نوماندانو ته رایه ورکړه. په دې لوبه کې ګټونکي او بایلونکي نه و بلکه دا بریالیتوب د ټول ملت بریالیتوب و.

د لومړي پړاو د نهایي پایلو د اعلان نه مخکې او هم وروسته داسې هلې ځلې وشولې چې ګونډې دویم پړاو ته ضرورت نشته دی او د مخکښو نوماندانو او سیاسي لوبغاړو تر منځ باید جوړ جاړی وشي او د یو قسم سهامي شرکت حکومت جوړ کړي خو د تحول او تداوم ټیم د ډاکتر صیب اشرف غني احمدزي په مشرۍ په دې اړه ډېر کلک دریځ ونیوه او هر نوع جوړجاړی یې د اساسي قانون او د ټولټاکنو له قوانینو سره په ټکر کې وګاڼه او داسې مشارکتي نظام یې د ملت په ګټه لوی تاوان وباله. مخکښ نوماند ډاکټر صیب عبدالله عبدالله هم باالاخره دې ته حاضر شو چې د ټاکنو په دویم پړاو کې برخه واخلي.

دا چې د تیر یو کال او حتی د ځینو کسانو لپاره د تیرو ډېرو کلونو راپدې خوا دا نه سترې کېدونکې هلې ځلې وي نو اوس د دې ټاکنو بله مرحله دوه ورځې وروسته رارسېدونکې ده چې د افغانستان ملت به انشاالله یو ځل بیا خپل شهامت وښیي چې په ټاکنو کې په پراخه کچه برخه واخلي او د خپلې خوښې نوماند ته رایه ورکړي. اوس ملت ته اسانه ده چې د دوه نوماندانو ځینې یو خوښ کړي کوم چې کولای شي د راتلونکي نظام سم مدیریت وکړي. زه چې په کابل او ولایتونو کې د خلکو شور او ولولو ته ګورم نو داسې ښکاري چې د افغانستان با شهامته ملت به یو ځل بیا دنیاوالو ته دا وښیي چې دوی د خپل راتلونکي په کله بې تفاوته نه دی او د خپل راتلونکي سرنوشت په خپله تعینولی شي.

ټولو افغانانو او خاصتاً تعلیم یافته او روڼ ا ندو کسانو ته په کار ده چې هم په خپله رایه ورکړي، هم خپله کورنۍ، خپلوان، دوستان او د خپلې سیمې خلک دې ته وهڅوي او هم کمک ورسره وکړي چې په پراخه کچه په ټولټاکنو کې برخه واخلي. کلونه کلونه مو د خپل ځانونو لپاره کار وکړ راځئ چې په یوه اواز راتلونکي درې ورځې د تبلیغیانو په شان سه روزه ولګو او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې تاريخي او د افغانستان د سرنوشت سازو ټولټاکنو لپاره کار وکړو. د تقلب مخه ونيسو او هر ډول ګواښونو پر وړاندې د سپر په څېر ودرېږو او خپل مقاومت وښايو. په دې سياسي پروسه کې بايلونکی نشته دی او ټول ګټونکي دي ځکه بايلونکی نوماند هم په دې پوهيږي چې ولس د ثبات طرفدار دی نه د بد امنۍ او پايلې به خامخا منې. د دې نهايي پړاو د بريا افتخار او کريډېټ به د افغانستان د ملت وي ځکه ملت به دا پروسه کامیابوي او اشخاص د برياليتوب وسيله دي. وټ اچول ملي او ديني مسووليت دی او بې تفاوتي بيا پښيماني نه لري.

د باثباته، هوسا او ارام افغانستان په اميد

په ديموکراټيکه پروسه کې ګټونکی او بايلونکی نشته دی

د جوزا ۲۶ مه نېټه، ۱۳۹۳ هجری شمسي کال

ګرانو وطنوالو خويندو او وروڼو! په سياسي ديموکراتيکه پروسه کې ګټونکی او بايلونکی نشته دی. که يو ټيم وي نو بيا خو هغه ديکتاتوري نظام وي چې پخوا به يې يو کانديد درلود او په سلو کې سل رايې به يې اخيستلې. په دې ديموکراتيکه پروسه کې اوله کاميابي د افغانستان د ملت ده او بيا د دواړو ټيمونو ده که هغه ګټونکی دی او که بايلونکی. زما په اند د بايلونکي ټيم دنده اسانه ده که په دې قناعت وکړي چې په اپوزيسيون کې پاتې شي. ځکه اپوزيسيون يوازې انتقادونه کوي او خپل ځان بل پړاو ته تياروي خو د ګټونکي کار سخت دی ځکه هغه وعدې يې چې له خلکو سره کړي دي هغه بايد پلي کړي. نو زما په اند ګټونکی بايد خفه او بايلونکی بايد خوشحاله وي. که مقصد د دواړو ټيمونو وطن او خلکو ته خدمت کول وي.

د کونړ بد نامه مشهورو څېرو له چا نه ملاتړ کاوه؟

د جون ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

پرون د کونړ يو وکيل په احساساتو کې غرق و او ويل يې چې د کونړ دوه لکه نفوس په غرونو کې جنګ کوي او دوه لکه نفوس په سمه کې اوسېږي نو دا د کونړ دوه لکه رايه له کوم ځای نه شوه؟

دې جناب وکيل صيب دا هم وويل چې د کونړ مشهوره څېرې له يو خاص نوماند نه ملاتړ کوي نو څنګه دې بل نوماند زياتې رايه اخيستلې دي؟

اول خو د کونړ خلک يوازې په جنګ کې نه په علم او ادب کې شهرت لري او د سيد جمال الدين افغاني غوندې د شرق ستر مفکر په دغه خاوره کې زېږېدلی دی. د استقلال د څلورمې جبهې اتل غازي مير زمان خان هم د دغه ټاټوبي دی. مشهور روحاني شخصيتونه لکه د سيد شمس الدين مجروح پلار د تيګرو پاچا صيب، سرکاڼو مياصيب د اسلام پور پاچا صيب، زموږ نيکه د منګوال مياصيب، د شونکړۍ انځرى ملا صيب، سيد بهاوالدين مجروح، پروفيسر رسول امين، او داسې نورپه لس ګونو علمي شخصيتونه، استادان، ليکوالان او شاعران په هره ولسوالۍ کې شته دي چې دوی او د دوی کورنۍ د کونړ ولايت مشهوره شخصيتونه دي. په کونړ کې د سيد محمود پاچا پادشاهي تېره شوې او داسې نور د کونړ د خلکو ارزښتونه شته دي. دا اوسني بدنامه شخصيتونه د جهاد اتلان هم نه دي ځکه د هرې ولسوالۍ د جهاد اتلان معلوم دي. زموږ د خاص کونړ په ولسوالۍ کې يوازې ۲۷ مکتوبونه چې نهه يې لېسې دي په دغه ولسوالۍ کې شته او ۲۲ زره رايه په دغه ولسوالۍ کې اچول شوې ده. د کونړ ولايت علم پروري په دې معلومېږي چې تر اوسه هېڅ يو ښوونځی د هلکانو او هم د نجونو نه دی تړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی. دا په خپله د دې شاهدي ورکوي چې د کونړ ولایت خلک علم پروره ولس دی او دا د اوباشانو هدیره نه ده.

زما سوال له دغه وکیل صیب محترم نه دا دی چې اول ته ماته د مشهوره شخصیتونو تعریف وکړه چې مشهور شخصیت باید څه اوصاف ولري او بیا دې خپل ګریوان کې سر ټیټ کړه چې ستا په خوله مشهور شخصیتونه؟! دغه اوصاف لري او که نه؟ دغه وکیل صیب دې ماته د کونړ د تاریخ په هکله لږ معلومات راکړي نو ښه به وي؟ که مطلب د دغه وکیل صیب دا وي چې مشهور شخصیت علم ونه لري، بې سواده وي او د ولس په منځ کې ځای ونه لري نو د ده دا خبره رښتیا ده چې داسې مشهوره شخصیتونه چې په خپل ولس کې بدنام و نو د دغه ښاغلي نوماند ترځنګ و درېدل نو ځکه یې دغه نوماند په کونړ کې له ناکامۍ سره مخامخ کړ.

د تېر دور د پارلماني ټاکنو درغلي خو د افغانستان په تاریخ کې ساری نه لري او ډېر کسان پارلمان ته په درغلیو راغلل چې د کونړ دا درې تنه وکیلان هم د تېر دور د درغلیو ښه بېلګه ده او دوی د کونړ د علم پروره ولس استازیتوب نه شي کولی. دا مشهوره څېرې د درغلیو په طمعه وې خو د کونړ ولس اوس رابیداره شوی او دوی یې درغلیو ته پرېنښودل او د دوی مخه یې ونیوله نو ځکه دوی د ولس زور سره مخامخ شول نو اوس د کونړ نه بهر داسې خبرې کوي او د کونړو په اصطلاح باټې یا شړې ولي. ما تېره اونۍ د کونړ په ولایت کې تېره کړه او هرې ولسوالۍ، کلي او کور ته به چې تلم نو خلکو به راته د دغه مشهوره بد ناموڅېرو قصې کولې چې څنګه د دوی درغلیو مخه یې ونیوله. زما په اند که دا ډول بدنامو مشهورو څېرو د دغه ښاغلي نوماند نه ملاتړ نه وای کړی نو شاید چې دغه ښاغلي نوماند به هم یو څه زیاتې رایې په کونړ کې اخیستلې وې. د کونړ خلکو په سوچ او فکر رایه ورکړې او د خپلو رایو نه دفاع هم کولی شي. د کونړ حیثت او وقار د داسې

بدنامو مشهورو څېرو په اوتو او بوتو نه کمېږي او نه دوی د کونړ استازیتوب کولی شي.

همدا یې غر همدا یې کربوړي

د ۲۰۱۴م کال د جولای ۱۳مه نېټه، کابل

موږ اصطلاحات په مطلقه توګه استعمالوو او په خپلو خبرو کې زیاتره وخت مبالغه کوو. موږ د ملت او خلکو اصطلاګانې په دې نږدې ورځو کې د چاپي، غږیزو او تصویري رسنیو له لارې ډېرې واورېدې چې مدعي او مدعي علیه، مبصرینو او کار پوهانو، دولتي او غیر دولتي چارواکو او هم د مطبوعاتو د مستنطیقینو یعنې ژورنالیستانو له خوا استعمالېدې. که موږ د کاندیدانو ټولو رایو ته وګورو او د افغانستان له نفوس سره یې مقایسه کړو نو دوی د ملت د یوې برخې رایه اخیستلې ده نه د ټول ملت نو دوی باید دا وضاحت ورکولی چې هغو کسانو چې دوی ته رایه ورکړې نو دوی باید د هغوی د رایو پوښتنه او ګروېږنه وکړي او د انتخاباتو د قانون او د لوبې د اصولو پر اساس چا چې زیاتې رایې واخیستلې نو بیا هغه د ټول ملت ولو که دوی ته یې رایه هم نه ده ورکړې، استازیتوب کولی شي. نو مابه چې هره ورځ د ټولو له خوله نه دا اورېدله چې ملت دا غواړي او دا غواړي نو سخت قهر به راغی چې مستنطیق صیب ورته ولې نه وایي چې تاسې خو لا تر اوسه د ټول ملت استازیتوب نشئ کولی بلکې د ملت یوې وړې برخې تاسې ته رایه درکړې ده نو مستنطیق صیب به هم له دوی سره غاړه راښکېدله چې ملت این و ان را میخواهد مګر په دې به یې فکر نه کاوه چې په کوم بنیاد د ملت او خلکو کلمه په مطلقه توګه استعمالوي. همدا مستنطیقین، همدا یې مبصرین او همدا د دې ډلګیو استازي. همدا یې غر او همدا یې کربوړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فیسبوک ملګرو ته کورنی کار

د جولای د میاشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که ګران دوستان لاندې اصطلاحاتو ته تعریفونه ولیکي او بیا وواېي چې څه ډول حکومت د دوی خوښ دی نو ښه به وي:

ائتلافي حکومت
د ملي وحدت حکومت
دملي مشارکت حکومت
د اتحادونو د مجموعې حکومت
د ملي یوالي حکومت
د سهامي شرکت حکومت
د خپلې خوښې حکومت
د پردیو د خوښې حکومت
د ګټونکو حکومت
د بایلونکو حکومت او داسې نور

له تعریف نه وروسته شاید چې د یو شمېر کسانو اندیښنې له منځه لاړې شي او د یو شمېر محدودو دوستانو اندیښنې زیاتې شي.

په هر حال زما د ملي یووالی منتخب حکومت خوښ دی چې د هر قوم ښه کسان د هغوی د تجربې او استعداد په پام کې کتلو سره په کې برخه ولري. پینځه یا لس کاله بعد داسې دولت او حکومت ولرو چې هلته سمت او قوم مطرح نه وي او هر څوک یوازې د یو ښه افغان په توګه د خپل

استعداد، پوهې او تجربې پر بنیاد د افغانستان لپاره کار وکړي او د افغان په حیث د کارکولو چانس ولري نه دا چې پوه کسان د خپل قوم د زوراکو او نا پوهو کسانو پسې چې د کونړو په اصطلاح د دوه خرو وربشې نشي- بیلولای، نښتي وي چې دوی ته کار پیدا کړي او یا د دوی له حقوقو نه دفاع وکړي. افغانان باید ټول د خپلو حقوقو مدافعین پخپله وي او خپل حقوق پخپله وغوښتلی شي. زما په خیال د ایډیال په مجازي دنیا کې خبرې کوم خو دې وروستیو ټولټاکنو دا راته وښودله چې دا حالت یوازې ایډیال نه دی بلکې عملي بڼه انشاالله پیداکولی شي.

جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

د جولای د میاشتې ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

ملي شورا ته شرم دی چې د قانون پرونۍ مسوده یې د خپلو امتیازاتو په هکله تایید کړه البته د هغو وکیل صیبانو نه مننه چې پر ضد یې رایه ورکړې ده. په دې قانون کې دې وکیلانو ته امتیازات له خپل ماموریت نه وروسته د تل لپاره پکې لکه د جمهور رئیس په شان ټاکل شوي دي چې دوی ته بادې ګاردان، معاشونه او هم د دوی کورنیو ته به سیاسي پاسپورتونه ورکوي. ملي شورا د انتخاباتو د قانون په تغیر کې یوه بله ماده هم د ځانونو لپاره تصویب کړې ده چې که چا یوه دوره وکالت کړی وي نو د هغه د تحصیل معیار باید په نظر کې ونه نیول شي او بیا ځانونه کاندیدولی شي. دا ماده هم له اساسي قانون سره په ټکر کې ده چې تبعیض پکې راغلی دی ځکه قانون باید عام وي نه د یو چا لپاره یو قسم او د بل چا لپاره بل قسم شرایط ولري. امید دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهور رئیس کرزی دا دواړه قوانین توشېح نه کړي او بېرته یې باید د دوی پر مخونو ورووليږي.

د افغانستان جسد څنگه له خاورو نه ژوندی راوکاږو؟

د جولای د میاشتې ۱۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پرون ما د خپل فیسبوک په پاڼه درې وړې لیکنې تر دې عنوانونو لاندې لیکلې وې:

- همدا یې غر همدا یې کربوړې
- د فیسبوک ملگرو ته کورنی کار
- جمهور رئیس کرزی باید د وکیلانو د حقوقو قانون توشېح نه کړي

ډېرو دوستانو پرې خپلې تبصرې او نظرونه لیکلي وو خو د ټولو دوستانو او ملگرو نظریاتو ته ځواب ورکول سخت او ډېر وخت ته یې اړتیا درلودله نو په خلص ډول باید ووایم چې تر هر څه دمخه د ټولو دوستانو له تبصرو نه زیاته مننه ا و زه مو مرهون یم چې زما لیکنې مو لوستې دي او خپل نظرونه مو راسره شریک کړل.

زمونږ او ستاسې ټولو دردونه او هیلې سره یو شان دي. د تېرو څو لسیزو د ناخوالو نه په تنگ راغلي یوو او په دې فکر او هیله یو چې دې ناخوالو ته د پای ټکي کېښودل شي. زمونږ ټولنه یوه مریضه ټولنه ده او هر څوک ورته نوې نسخې او د بېلابېلو ملکونو دواگانې توصیه کوي خو زمونږ مرض ورځ په ورځ زیاتېږي ځکه چې مونږ لا پخپله دې ته چمتو نه یوو چې د خپل مرض علاج پخپله وکړو ولو که نسخه او دوا زمونږ خپله هم وي. زمونږ د مرض تشخیص اسانه دی، د زوراکو ټیکه دارانو له منگلونو نه سیاسي، اقتصادي

او فوځي انحصار باید ختم شي او د قانون حاکمیت چې د اکثریت ولس غوښتنه ده باید حاکم شي ځکه په قانونمنده ټولنه کې خلک په سکون او ارامۍ سره ژوند کولی شي او د ښې حکومتدارۍ په پایله کې انکشاف پخپله رامنځته کېږي.

اسانه تشخیص دی خو د دې مرض تداوي سخت کار دی ځکه دا د قدرت ټیکه داران هم په اسانۍ واک نه پرېږدي او نه خپلې گټې له لاسه ورکوي او تر اخري سلگۍ پورې چې ترڅو د دوی له وسې پوره وي هلې ځلې کوي چې خپل قدرت وساتي که هغه په هر ډول بې حیايۍ او یا د اکثریت ولس په تاوان هم وي. ځکه دوی ته خپلې گټې مهمې دي، ولس، قوم، ژبه، مذهب او یا نور شعارونه د دوی د شومو او شخصيـ اهدافو د رسولو لپاره وسیله ده. دا د قدرت ټیکه داران قدرت د قوانینو په چوکات کې یا د لوبې د اصولو په اساس نه پرېږدي. نو څه په کار دي؟

د افغانستان گوته نه بلکې ټول وجود د یوې درنې گټې (تېږې یا ډبرې) لاندې شوی دی، خپلو او پردو د افغانستان په جسد باندې نورې غټې غټې گټې کېښودلې دي نو اوس کمال او هنر دا دی چې څنگه دا گټې په احتیاط سره لرې کړو او د افغانستان دا جسد ژوندی او یا نیم ژوبله د دې ډبرو د لاندې نه راوکاږو. په دې لار کې د مضر احتیاط نه هم باید یو څه ډډه وشي ځکه بعضې وخت مضر احتیاط هم د ناخوالو سبب گرځي. هم باید د تدبیر نه کار واخستل شي او هم باید جدي مبارزه او مقاومت وشي ترڅو ولس بیا له مایوسۍ سره مخامخ نه شي. که څه هم انسان باید په هر حالت کې خوش بینه اوسي خو که دا ځل ولس بیا له مایوسۍ سره مخامخ شو نو د بیا خوش بینۍ د موقع راتگ به ډېر وخت واخلي. ولس خپله مېړانه وښودله نو دا اوس په سیاسي لوبغاړو پورې اړه لري چې څنگه د دوی د قربانیو نه دفاع وکړي او د یو ښه راتلونکي لپاره لاره آواره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هاني مون، ماه عسل، یا د شاتو میاشت

د جولای د میاشتې ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که څه هم د Honey Moon یا ماه عسل کلمه له واده نه وروسته یو څه مودې ته استعمالېږي چې ناوې او شاه چېرته سفر کوي او یا یو څه وخت بېغمه تېروي خو د دې وخت د تېرېدو نه وروسته دواړه چې بېرته راستانه شي نو بیا د ژوند په چارو اخته کېږي او دا طبیعي خبره ده چې په ژوند کې ستونځې او مشکلات شته دي. په خاصه توګه هغه جوړه چې واده یې په مشکلاتو او قرضونو باندې کړی وي او هر قرضداری ورته دروازه ټکوي او خپل پور ترې غواړي نو ډېره سخته وي او د واده هغه ټوله خوشحالي ترې بیا هېرېږي. هغه اصطلاح ده چې وایي واده د یوې ورځې خوشحالي او د ټول عمر غم ته وایي.

د هاني مون یا ماه عسل کلمه په سیاسي لوبو کې هم استعمالېږي چې کله څوک قدرت ونیسي نو خلک وایي چې د هاني مون د مودې نه وروسته به ګورو چې څه کوي او یا داسې ویل کېږي چې تر هاني مون پورې یې پرېږدئ چې څه کوي.

دې اونۍ کې د اجتماعي رسنیو او هم په محافلو کې د دوستانو نه نهیلې کوونکې تبصرې او خبرې د جمهوري ریاست د انتخاباتو د پایلو او یا د دواړو نوماندانو د جوړ جاړي په هکله اورم چې که څه یې واقعیتونه وي خو یو شمېر زیات یې تبلیغاتي بڼه هم لري. زما غوښتنه له دوستانو نه دا ده چې سمدستي په منډه یا په عجله توګه قضاوت او پرېکړې باید ونه کړو ځکه د داسې پرېکړو پایله ګټه نه لري. د افغانستان خلکو د ټولټاکنو په دواړو روندونو کې خپله مېړانه او شهامت وښوده چې دوی نظام جوړونه غواړي، د قانون حاکمیت غواړي او د دې تر څنګ اجتماعي عدالت غواړي چې ولس

په ارامه خپل ژوند وکړي. ولس زورواکو ته کلکه څپېړه په مخ ورکړه او که په هره موقع کې بیا هم هر څوک د زور خبرې کوي نو ولس د دې توان او شهامت لري چې د دوی په مخ کې ودرېږي اود خپلو حقوقو نه دفاع وکړي.

زما مطلب دا دی چې مونږ یعنې د افغانستان ولس دواړو کاندیدانو ته رایه ورکړې او دواړو نه توقعات هم شته دي نو ښه به دا وي چې اول خو ګټونکی او بایلونکی معلوم شي او چې کله یې د قدرت واګې په لاس کې واخیستلې نو بیا به یو څه وخت د هاني مون او یا ماه عسل ورته ورکړو چې خپل ټیم منسجم کړي، کاري پلان ولس ته وړاندې کړي او خپلو ژمنو ته عملي بڼه ورکړي. که دا کار یې ونه شو کړای نو ولس خو دواړو نوماندانو ته یوازې د هغوی د ښوارې، لباس، ژبې، قوم او سمت په خاطر رایه نه ده ورکړې بلکې د دوی کاري پلانونو او ژمنو په خاطر یې دوی ته رایه ورکړې ده. نو بیا به هغه وخت قضاوت کوو چې دوی څومره د ولس ګټو ته او څومره د خپل قدرت ته رسېدو په خاطر یې هلې ځلې کړې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژه ماتې نه وروسته دا سوچ راته پيدا شو، چې د ملي وحدت حکومت جوړول يعنې څه معنی؟

د جولای شلمه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

د جولای په ۱۲ نېټه د امريکا د متحده ايالاتو د بهرنيو چارو د وزير، جان کيري په منځګړيتوب د ډاکتر اشرف غني احمدزي او ډاکتر عبدالله عبدالله ترمنځ د ټولټاکنو د دويم روند د پايلو د رامنځته شوې لانجې په هکله کومې پرېکړې وشوې نو په دغو پرېکړو کې د ټولو رايو بيا شمېرنه د بين المللي او داخلي ناظرينو او هم د کانديدانو د استازيو پر وړاندې شامله ده چې دواړه خواوې به د ټولو رايو له شمېرنې نه وروسته پايلې مني او بيا به دواړه خواوې (ګټونکې او بايلونکې) د ملي وحدت حکومت جوړوي.

دا څو ورځې چې په تلويزيونو او نورو رسنيو کې د دواړو ټيمونو د ويانددويانو او سياسي تحليلګرانو تبصرې او نيوکې ګورم نو د اتيايمې او نويمې لسيزې د پراخ بنسټه حکومت جوړولو خبرې راپه ياد شوې. په هغه وخت کې د پراخ بنسټه حکومت جوړول د جګړې بېلابېلو خواوو ته ځانګړې معنی درلوده. د مجاهدينو ډلو به ويل که د دوی څو حزبونه سره يو ځای شي او په خپلو منځو کې حکومت جوړ کړي نو دا پراخ بنسټه حکومت دی. د پخواني پادشاه، ظاهرشاه طرفدارانو به ويل چې که د هر حکومت په راس کې پخوانی پادشاه وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. همدا شان د کابل حکومت به ويل چې په پراخ بنسټه حکومت کې بايد دوی هم شامل وي او که دوی يې په راس کې وي نو هغه پراخ بنسټه حکومت دی. تر اخره پورې پراخ بنسټه حکومت جوړ نه شو ترڅو چې د ډاکتر نجيب الله حکومت سقوط وکړ او نورې وروستۍ پېښې زمونږ د تاريخ يوه برخه وګرځېدې.

اوس راته د ملي وحدت د حکومت جوړولو په هکله هم شک او ترديد رامنځته شوی دی چې د داسې حکومت تفسير به څه وي؟

په اصولو کې دا خبره سمه ده چې د ملي وحدت په حکومت کې بايد د هر قوم، سمت او ډلو نه ښه کسان د هغوی د استعداد، پوهې، تجربې، تقوا او تحصيل په بنياد د حکومت په چارو کې وګمارل شي تر څو د حکومت چارې په ښه ډول پر مخ بوځي. خو زما په اند اصلي خبره دا نه ده. ما ته داسې ښکاري چې د ملي وحدت د حکومت تر شعار لاندې دوی غواړي چې قدرت ونيسي او يا د قدرت انحصار د دوی په لاس کې وي.

لاندې درې پوښتنو ته بايد ځواب وويل شي او هم دا پوښتنې بايد په رسنيو کې د تحليګرانو له خوا مطرح شي ترڅو زمونږ او د ولس دواړو پرې سر خلاص شي:

اول: د افغانستان ولس ته به څوک مسوول وي؟ د منتخب حکومت مشر، که دواړه ټيمونه او يا هېڅوک؟

دويم: د اپوزيسيون رول به څه وي؟ ايا بايلونکی ټيم به د پوزيسيون استازيتوب کوي او که د اپوزيسيون؟ او يا بله ډله د اپوزيسيون به رامنځته کېږي؟

درېيم: د ملي وحدت په حکومت کې به مسلحې ډلې هم شامله وي او که نه؟ او که قدرت به يوازې د همدې دوه ټيمونو ترمنځ په انحصار کې وي؟

زما په اند د اولې پو ښتنې ځواب راته لږ مشکله غوندې ښکاري. ځکه دواړو نوماندانو د ټاکنو په بهير کې له خلکو سره ډېرې وعدې کړې دي او ولس هم د دوی برنامو ته رايه ورکړې ده. که ګټونکی نوماند هغه وعدې چې د انتخاباتو په بهير کې يې کړې دي، عملي نه کړي نو دغه د ملي وحدت حکومت به ناکام حکومت وي او ملامتيا به د دولت د مشر پر غاړه وي نه د ملي وحدت د حکومت د غړو، ځکه د جمهور رئيس کرزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې ښه بېلګه ده. د تېرو دیارلس کلونو د ټولو ناکامیو پړه په جمهور رئیس کرزي اچول کېږي نه د دغه حکومت پر غړو. ولس وایي چې دا غړي جمهور رئیس کرزي تعین کړي و نو دی د خپلې دورې د ټولو ناکامیو او بریالیتوبونو مسوول دی. هغه کسان چې په تېرو دیارلس کلونو کې د ده د حکومت غړي وو هیڅ پړه نه مني. په راتلونکي کې به هم هغه کسان چې د دې دواړو ټیمونو په مشوره او مصلحت تعین شوي وي ولس ته مسوول نه وي او په قانوني او شرعي لحاظ مسوولیت یوازې د دولت د منتخب جمهور رئیس دی. ما ته دا خبره عجیبه غوندې ښکاري چې راتلونکی منتخب جمهور رئیس به ولس ته مسوول وي خو د حکومت غړي به د بل ټیم په مصلحت ټاکي. په دې خبره زما سر نه دی خلاص.

د دویمې پوښتنې ځواب لږ اسانه راته ښکاري ځکه که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې رول ولري نو دوی به د اپوزیسیون رول نه لري او باید بله ډله د اپوزیسیون رامنځته شي. شاید دا مسلحې ډلې وي او یا نورې سیاسي ډلې. که بایلونکې ډله د حکومت د غړو په تعین کې نه غواړي چې رول ولوبوي نو بیا د سیاسي اپوزیسیون استازیتوب د خپلې یوې ډلې کولی شي.

د دریېمې پوښتنې ځواب هم ساده او هم مشکله دی. که دا دوه ټیمونه غواړي چې واقعاً د ملي وحدت حکومت جوړ کړي او افغانستان له جنګ نه وژغوري نو ټولو ډلو ته باید په حکومت کې سهم ورکړي چې د ملي وحدت استازیتوب وکړای شي او که داسې نه وي نو بیا خو د دې دوه ټیمونو ترمنځ یو ائتلافي ډوله حکومت به وي چې قدرت به د همدې دوه ګروپونو ترمنځ وېشل شوی وي، نه به پوزیسیون معلوم وي او نه به اپوزیسیون او یو شمېر ډلې به له حکومت نه بېرون پاتې وي. په ائتلافي حکومت کې خامخا یو شمېر ډلې له حکومت نه بهر پاتې کېږي اما د ملي وحدت په حکومت کې

څوک باید له حکومت نه بهر نه وي او ټولې ډلې باید په حکومت کې استازیتوب ولري او ټولو ډلو ته باید په حکومت کې ځای ورکړل شي. مشکله برخه د سوال دا ده چې آیا دواړه ډلې دې ته چمتو دي چې مسلحو ډلو ته هم په حکومت کې ځای ورکړي او که نه؟

زما هیله د افغانستان د مسایلو د شنونکیو نه دا ده چې دا پورته درې سوالونه په راتلونکو څو اونیو کې باید د کاندیدانو له استازو سره مطرح کړي تر څو په واقعي توګه د ملي وحدت یو سم حکومت رامنځته کړي نه دا چې قدرت یوازې همدا دوه ټیمونه په خپلو منځو کې سره وویشي- او بیا د افغانستان مشکل په خپل ځای پاتې او همداسې زمونږ په ملک کې جنګ او جګړې دوام ولري.

د پورته لیکنې په هکله میرویس شنواري په انګلیسي- ژبه لیکلی و:

محترمه! تاسې یو د ملک د راتلونکي په هکله یو سم تحلیل کړی دی تر کومه حده چې زه پوهېږم د افغانستان راتلونکی راته تت ښکاري. که چېرې زه د غني (ډاکټر اشرف غني) پر ځای وای نو د اپوزیسیون رول به مې خوښ کړی وای نه دا چې په قدرت کې وای.

یو تن د اعتبار خان په نامه لیکلي و:

والله میاخیل صیب تکړه شوی یې ریښتیا ویل دې شروع کړل خو ګوره دا سړی ډېر احساساتي دی دا به یې هم درپسې لیکلي وي او فکر به کوي چې تا هم شیطانت شروع کړ او هغه کړې وعدې نه به تېر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهادرشاه بري صيب ليکلي و:

مياخيل صيب ستاسې دغه ليکنه د افغاني واقعيتونو ځرګندونکې ده، په مننې سره زه شخصاً په دې نظر يم که چېرې ملي وحدت حکومت جوړېږي يو پراخ بنسټ شکل ولري چې په هغې کې ټولې ذيدخلې خواوې په شمول د حزب اسلامي او طالبان په کې ونډه ولري ښه به وي.

فيروزخان ليکلي و:

مياخيل صيب، ستاسو حضور ته به عرض وکړم چې وحدت ملي حکومت يعنې د ټولو مېشتو افغاني قومونو ته د هغو د نفوسو مطابق په حکومت کې ونډه ورکول دي. اوس که نور يې اخوا ديخوا د خپل په نفع يا د بل په تاوان يې تعبير او تفسير کوي دا نو د هغوی فلسفه ده.

د پورته ليکنو او په خاص ډول د اعتبار خان په ځواب کې ما وليکل:

اعتبار خان صيب! نه ما له چا سره وعده کړې او نه له ما سره چا وعده کړې ده چې کومه چوکۍ به راکړي. د ډاکټر صيب دا خبره سمه ده چې تر اوسه يې د چوکيو وعدې له چا سره نه دي کړي خو اميد مو دا دی چې د خلکو ستونځو ته معقول او عملي ځوابونه ووايي. ډاکتر صيب عبدالله هم مجبور دی چې د خلکو پوښتنو ته ځوابونه ووايي ځکه دواړو ته خلکو رايه د تحول لپاره ورکړې ده نه د موجوده حالت د دوام لپاره البته يو څه توپير د دواړو اجنډاوو سره درلودلې. که دواړه په حکومت کې سره شريک وي نو بيا يو هم د اپوزيسون ادعا نه شي کولی او زما په اند په ديموکراسۍ کې د اپوزيسيون رول له منځه وړل د نظام او سيستم په ګټه نه دي. په هر حال زه

د چوکۍ اخستلو کومه اجنډا نه لرم ولې که موثره اوسم انکار هم نه کوم ځکه دا به درواغ وي خو چوکۍ اخيستل به يوازې د چوکۍ په خاطر نه وي. که سرې کار نه شي کولی نو بيا چوکۍ نه درلودل ښه کار دی. نهه کاله وشول چې حکومتي چوکۍ نه لرم خو فکر کوم چې هم به مې موثريت تر يوه حده د دې څو درجنونو وزيرانو، واليانو او معينانو نه شايد ښه وي او هم خپل وجدان ته ملامته نه يم. په هر حال د هر چا نظر د قدر وړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلویزونې مناظرې جان کنیدي کامیاب کړ

د جولای ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

په ۱۹۶۰م کال د سپټمبر په ۲۱مه نېټه، د امریکې د جمهوري ریاست نوماندانو John F. Kennedy او Richard Nixon ترمنځ لومړنۍ تلویزیوني مناظره وشوه چې د اویا میلیونو نه زیاتو کسانو په هغه وخت کې دغه مناظره ولیده او مبصرین په دې عقیده دي که دا مناظره، تلویزیوني نه وای نو شاید کنیډي انتخابات نه وای ګټلي ځکه نیکسن د تاثیر لاندې راغلی و. په هغه وخت کې رنګه تلویزیون نه و. د امریکې په تاریخ کې دا یو مهمه مناظره وه چې جان کنیډي د تبعیض پر ضد او د تور پوستکو د حقوقو نه د دفاع په خاطر، د امریکې د حیثت د اعاده کولو او له پخواني شوروي اتحاد سره د مقابلې په منظور واضحه تګ لاره درلوده. کینډي په خپلو پرانیسته خبرو کې وویل چې په ۱۸٦۰ کال کې ابراهیم لینکن وویل چې ایا مونږ به په هغه لوري روان یوو چې نیمایي ولس زمونږ غلام وي او نیمایي آزاد، اما زه اوس وایم چې په ۱۹٦۰م کال کې چې آیا مونږ به په هغه لوري روان اوسو چې د دنیا نیمایي ولس غلام وي او نیمایي آزاد. دا د دې پورې اړه لري چې امریکا کومې خواته روانه ده.... دا مناظره په لاندې لینک کې کتلی شئ:

https://www.youtube.com/watch?v=gbrcRKqLSRw

زما په اند د افغانستان په تاریخ کې هم د ۲۰۱۴م کال کې د جمهوري ریاست د نوماندانو ترمنځ، د تلویزیون مناظرو خاص رول درلود ځکه تلویزوني مناظرو ولس رابیداره کړ او ولس یې د خپلو رایو په قوت باوري کړ او امید دی چې په راتلونکي کې هم ولس په خپلو رایو باندې باور ولري. که

څه هم د اوسنیو رایو شمېرنې یو څه مشکلات راپیدا کړي خو دا انشاالله حل کیدونکي دي او ولس باید په خپلو رایو باندې بې باوره نه اوسي.

ما یې خواب ونه موندلو!

د جولای د میاشتې ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

عنایت الله ضیا صیب پر خپل وال باندې د پورته عنوان لاندې لیکلي و چې:

با احساسه دولتي لوړ/ټیټ رتبه کارکونکو روزل ستونزمن کار دی که څان وژونکي روزل؟

په تېرو ۱۳ کلنو کې مې ۱۳ لوړ رتبه چارواکي (وزیر, معین او ریئس) نه لیدلي او نه اوریدلي چې د خپل مسولیت تر سره کولو کې پاتې راتللو له امله له دندې ګوښه شوي او یا یې د اسلامي، انساني او افغاني ژوندي احساس له امله له خپلې دندې استعفا ورکړي وي. خو بل لور ته بیا په یوه ورځ کې تر ۲۰ ډېر ځانمرګي برید کوونکي ځان وژنې ته چمتو کېدای شي .

پوښتنه مې دا ده او حیران په دې یم چې ځان وژونکی روزل اسان دي او که با احساسه وظیفه شناس مامورین؟ زما په اند د ژمن قیادت لاندې هېڅ یو کار ناممکن نه دی. تاسې څه وایئ؟ راځئ چې له فساد سره مبارزه او بېوزلو سره مرسته د اختر د فعالیتونو لویه برخه وګرځو.

د پورته لیکنې په هکله ما ورته ولیکل:

ضیا صیب څه فکر کوې چې د دې ځان وژونکو ایمان قوي دی او که څنګه؟ دا د ایمان په قوت پورې اړه نه لري ځکه جاپانیانو چې ځانونه په دویمه نړیواله جګړه کې وژل هغوی خو د دیني مفکورو خاوندان نه وو. همدا شان تامیلیانو په سریلانکا کې چې ځانونه وژل هغوی خو هم مسلمانان نه وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معمولاً هغه ځوانان چې د ۲۵-۱۵ کلونو د عمر په منځ کې وي هغوی ته د ديني عقيدې او يا د نشنلستي مؤخو انگېزه ورکول کېږي چې ځانونه ووژني ځکه په دغه عمر کې دوی د احساساتو تر غلبې لاندې وي او ځان وژنو ته تيارېږي. که دا ډېره سمه تگ لاره وي نو بيا ولې د دوی استادان او حاميان ځانونه له دوی نه دمخه نه وژني.

په اوسنيو حالاتو کې خودکشي په ځوانانو کې د روحياتو د علم له پلوه يوه مشکله پديده ده چې ځومره ژوند پرمخ ځي نو هغومره د ځان وژنې اندازه هم په مخ ځي. په امريکا کې د يوې احصائيه له مخې په هرو يولک ځوانانو کې ۱۰.۴ کسه ځان وژنه کوي.

http://www.kidsdata.org/topic/213/youthsuicide-rate/table#fmt=1113&loc=2,127,347,1763,331,348,336,171,321,345,357,332,324,369,358,362,360,337,327,364,356,217,353,328,354,323,352,320,339,334,365,343,330,367,344,355,366,368,265,349,361,4,273,59,370,326,333,322,341,338,350,342,329,325,359,351,363,340,335,1&tf=70&sortColumnId=1&sortType=asc

که پورتنی سايت ته لاړ شی نو دا احصائيه مطالعه کولې شئ. خو هلته بيا داسې ادارې شته چې له ځوانانو سره مرسته کوي چې ځان وژنه ونه کړي که نه نو د ځوانانو د ځان وژنې کچه به د دې نه هم زياته وي. په دې لاندې سايت کې http://www.pieta.ie/index.php کتلی شئ چې څنگه دوی له ځوانانو سره مرسته کوي چې د ځان وژنې نه يې وژغوري. داسې ډېرې نورې ادارې هم شته دي چې له ځوانانو سره مرسته کوي او د ولس د اگاهۍ په هکله کار کوي که مشخص علايم دوی د ځوانانو په کړو او وړو کې وگوري نو دوی بايد پوليسو او يا د دوی ادارو ته خبر ورکړي. متاسفانه مونږ په خپله ټولنه کې دولتي او غير دولتي داسې ادارې نه لرو چې د ځوانانو

ستونځو ته ځواب وواېي نو يوازنيۍ شبکې همدا د خودکشو د روزولو دي چې خپل سياسي اهداف لاس ته راوړي نه ديني او ملي اهداف. تاسې به څه وخت مخکې ليدلي وي چې په ننگرهار کې په تعليمي کورسونو کې بعضې اشخاص مؤظف شوي وو چې زمونږ ځوانان بې لارې کړي او پاکستان او سرحدي سيمو ته يې يوسي چې د ځان وژنې لپاره يې وروزي چې وروسته د څو پېښو نه دا شبکه رسوا شوله. هر وخت چې په ځوانانو روحي، کاري، اقتصادي او يا محيطي فشار زيات شي نو دوی د ځان وژنې په فکر کې کېږي اوځانونه وژني.

نو ستاسې د دې پوښتنې په هکله د ځان وژونکو روزنه اسانه ده که وظيفه شناس مامورين؟ ځواب دا دی چې د ځان وژونکو روزل په موجوده لالهانده او بې سر نوشته حالت کې اسانه دي نظر وظيفه شناسه مامورينو ته. همېشه تخريت اسانه دی نظر دې ته چې تعمير جوړ کړل شي. په دې کې درسره همغږی يم چې ژمن قيادت په هره کچه د زياتو ستونځو د حل لپاره اساسي شرط دی او بې له ژمن قيادت نه زمونږ مشکلات ا و ستونځې به لا هم زياتېږي او کمېږي به نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حشمت کرزي وژنه

د جولای د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

پرون د اختر مبارکي لپاره د اسدالله وفا صیب کور ته ورغلی وم او خبرې مې کولی چې د سهار د لس نیمو بجو په شاوخوا کې و چې د وفا صیب زوی راغی چې په کندهار کې په خدای ببښلي حشمت کرزي باندې ځان وژونکې حمله وشوه او هغه پکې شهید کړي شوي دی. خدای شاهد دی چې سخت خفه شوم او سمدستي مو هغه په سترګو کې راغی او هم د هغه ورور زما نږدې ملګری حکمت کرزی تر سترګو شو. واقعاً داسې پېښې ډېرې دردونکې او خواشینوونکې پېښې دي. الله تعالی دې حشمت کرزي ته جنت فردوس په نصیب کړي او روح دې یې ښاد وي او د ده کورنۍ ټولو غړو ته او خاصتاً حکمت کرزي ته د الله د درباره صبر جمیل غواړم. د حشمت کرزي عکس، د ډاکتر صیب اشرف غني او د هغه د زمري سره زما په سترګو کې ښکته پورته کېږي.

د پورته نوشتې په هکله یو تن د روکي میاخیل په نامه لیکلي و:

میا صیب! مونږه او تاسې میاخېلانو ډېر د عاجزي ژوند کړي او د وطن فروشانو کره تلل او ارتباط ساتل تاسره نه جوړېږي او خطرناکه عواقب هم لري الله دې یې وکړي چې خفه نه شي.

ما ورته په ځواب کې ولیکل:

روکی جانه! ستا په خبره پوه نه شوم. زه په انتقاد نه خپه کېږم د هر چا خپل لرلید دی او خپل یې نظر دی، کېدای شي موافق اوسم او یا نه اوسم. د

اختر مبارکي یو مسلمان ته ویل د اسلام له اصولو سره برابره او سمه خبره ده. بل دا چې ټاپې لګول سم کار نه دی. او په دربیمه خبره دې پوه نه شوم چې خطرناک عواقب لري یعنې څه؟ د غلجي صیب نظر هم خپل دی (هغه د وفا صیب په هکله ناسمې خبرې لیکلې وې چې دلته رانقلول یې مناسب نه ګڼم). زه هم د موجوده پالیسیو د حکومت سره موافق نه یم خو دا د دې معنی نه لري چې څوک د چا د پالیسیو سره موافق نه وي نو دښمني دې وکړي. که داسې وي نو زمونږ امامانو سره اختلاف په نظریاتو کې درلوده خو په یو بل به یې د کفر ټاپې نه لګولې.

سپین بیدار لیکلي و:

مونږ افغانان هم عجیبه خلک یوو. هر وخت مو سیاسي اختلافو ته د شخصي دشمنۍ په سترګه کتلي دي. همدا یې وجهه ده چې د مدني مبارزې اخلاق مو کمزوري دي او د سر سړي سر پورته کولو ته نه پرېږدو.

روکي جان بیا هم کرار نه کېناسته او بیا یې ولیکل:

میاصیب! وفا سره له کرزیانو زما په شخصي نظر کفر ته وفادار خلك دي چې شاید دا تا ته په ثبوت رسېدلې خبره وي. زمونږ په هیواد کې خلك ډوډۍ نه لري چې ویې خوري دوی په خپلو کورو کې شېرانو ته د ملت وینه ورکوي حالانکه چې د الله د احکامو څخه ته خبر یې دا ټول د c i a جاسوسان دي دا ټاپه نه ده وروره! دا طالب امریکایي یا نور چې زمونږه ګران هېواد کې یې شر جوړ کړی دا به د الله جل جلاله یو امتحان وي په همدې خاطر وایم چې د یوه پاك مسلمان او خصوصاً میاصاحبان چې دایماً د الله د احکامو ښه اطاعت کوي زیب نه ورسره کوي چې د دې داړه مارانو لکۍ پسې ورشي. د خطر خبره دا ده چې الله دې نکړي که د دوی په صف کې سړی مړ شي نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم به په دې دنیا کې نام بدی وي او هم په اخرت کې. محترم میا صیب! زه دا نیت نه لرم چې الله دې نه کړي تا خفه کړم.

ما بیا ورته په ځواب کې ولیکل:

روکی جانه! بیا هم دا ستا خپل نظر دی. زمونږ لرلید او د اسلامي احکامو نه پوره معلومات ډېر کم دي. که ته یو چا ته په هر نظر گورې دا ستا کار دی. که د ابراهیم ع پلار کافر هم و خو هغه د خپل پلار احترام کاوه. پاتې شوه هیڅ انسان د گناه نه خالي نه دی او نه باید زمونږ د نظر لید دومره نا قصه وي چې څوک د فلان او یا فلان قوم نه وي نو هغه به یا ښه سړی وي او یا بد سړی.

یو بل کس د جیحون اتل په نوم لیکلي و:

روکی جانه! که افغان وې نو دا چټیات به نه وایې او که افغان نه وې نو بیا دې حق دی ځکه د افغان دښمن د اسلام دښمن دی او د اسلام دښمن د انسانیت دښمن دی..پرېږده چې غپېږي.

روکی جان بیا ولیکل:

محترم اتل صیب! په عرض د معذرت زه ستا په منظور پوه نشوم ما محترم میاخیل صاحب ته کومه بده خبر نده کړې که ستاسو فکر وي څوک چې په داسې مرگ مړ کېږي لکه جناب کرزی صیب هغه هیڅوقت بیگناه نه وي. مگر دوی افغانانو ته معلوم نه دي دا اوس نیم کابل او نیم قندهار د کرزیانو دی له کومه یې کړي دا د الله وهل دي ته خپله فکر وکړه د یوه شیر ساتل په کور کې څومره مصرف لري او دا زمونږ د وطن غریبان (گوره) دا د فرعون عادت دی. الله ته معلومه ده چې زه د انسان په مرگ ډېر خپه کیږم

مگر د ظالم په مرگ نه، نو ځکه میاخیل صیب ته دا زما یوه مشوره وه او بله مشوره مې ورته دا ده چې که چیرته دې د ظالمانو لمنه نیسي۔ نو مهرباني دې وکړي خپل تخلص دې تبدیل کړي د میاخیلانو په گران قوم کې څوک وطن ته خاین نشته دی.

زه خو دا وایم چه واقعاً گناهگاره ټول یاستو مگر محترم میا صیب گناه هم فرق لري چې څه رنگه گناه، حضرت ابراهیم علیه سلام خپل پلار ته احترام کاوه مگر نمرود ته نه او که افغان قومونه تاسو ته فلان فلان ښکاري بیا ولې میاخیل تخلص کوي. حضرت محمد (ص) خپله ویلي چې د عرب بد ته زما په خاطر ښه ته یې د خپل په خاطر وگورئ آیا دا قوم پرستي نه ده. ولا زه تعجب کوم چې د وزیرانو او وکیلانو سره تلل را تلل دې زده دي او اسلام په احکامو خبر نه یې، د الله لمنه ونیسه انشاألله چې الله به دین او دنیا درکړي زمااحترامات ومنه.

د روکی جان خبرې د احساساتو نه ډکې وې او لس گونو کسانو تبصرې او لایکونه کړي وو نو بیا ما ورته په اخره کې ولیکل:

روکی جانه! دا ستا حق نه دی چې چاته ووایې چې خپل تخلص دې بدل کړه د تانه او د ډېر نورو عزیزانو نه شاید میاخیل تخلص ما مخکې ایښودلی وی. لکه چې څنگه زه تا سم نه پېژنم نو ته ما هم سم نه پېژنې نو ځکه ستا قضاوت سطحي دی. په هر حال یوازې په قوم څوک نه ښه کېږي او نه بد کېږي. یوازینی معیار د انسان لپاره د تقوا دی. قوم او خیل د شناخت لپاره دی نه د تفوق لپاره. لکه څنگه چې مې مخکې وویلې د هر چا خپل نظر دی او ستا به همدومره لنډ فکر وي. بیا هم مننه ستا د نیوکو نه. په درنښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر هم د معلوماتو د راجمع کولو ښه موقع وي

د جولای د میاشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م

د اختر په تېرو درېوو ورځو کې مې ګڼ شمېر دوستان او خپلوان ولیدل او په لیدو د هر یوه ډېر خوشاله شوم خو د دې تر څنګ د هر دوست سره ښه ښه معلومات هم و چې دوستانو سره به یې شریکول. د کورنیو چارو وزارت دوه لوړ پوړي چارواکي زما کورته راغلل د خبرو په ترڅ کې یې راته وویل چې مونږ اوس د درېوو جمهور رئیسانو امنیت ساتلی دی نو ایا تاسې په نړۍ کې داسې ملک لیدلی چې د درې رئیس جمهورانو امنیت وساتي. دا درې جمهور رئیسان، کرزی صیب او دوه متوقع رئیس جمهوران، ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی او ډاکټر صیب عبدالله دي.

د خوست ولایت یو لوړ پوړی چارواکی زما کور ته راغی او د انتخاباتو په هکله مې ترې معلومات غوښتل چې څنګه خوستوالو څلور لکه رایه استعمال کړي دي. هغه وویل چې د طلوع تلویزون د ده سره مرکه وکړه خو هغه یې نشر نه کړه نو ده ورته ویلي و چې په خوست کې ۳۳۰۰۰۰ زره د ښوونځیو زده کوونکي د اول ټولګي نه تر دولسم ټولګې پورې ثبت دي او هر یو زده کوونکی د اساس نمبر لري چې دروغ نه دي. نو که هر زده کوونکی یو پلار او مور هم ولري نو ۶۶۰۰۰۰ کسانو باید رایه اچولي وي نو اوس هم دوی کمې رایې استعمال کړي دي. ډېر ښه استدلال و.

دا هم راپه یاد شول چې د انتخاباتو کمیسیون د دواړو نوماندانو په توافق دولس میلیونه د رایو کارتونه توزیع کړي وو که دا دولس میلیونه رایې ټولې استعمال شوې وې نو بیا به څه حال وای؟ ځکه چې دا کارتونه خو د استعمال په خاطر لېږل شوي وو نه د ساتلو په خاطر.

غوایی لا حلال شوی نه دی خانکي مو په سر نیولي

د اګست د میاشتې لسمه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

ګرانو دوستانو! افغانستان په دې مرحله کې د لاندې ستونځو سره مخامخ دی:

- دولتي نهادونه او باالاخاصه امنیتي ارګانونه د دا خلي او بهرنیو تهدیداتو سره مخامخ دي او هره ورځ په لس ګونو تلفات ورکوي. دا چې نسبي امن لرو دا هم د امنیتي ارګانونو د قربانیو نتیجه ده که نه مدیریت د امنیتي ارګانونو ضعیفه دی، امکانات محدود دي او یا په خپل ځای کې په سمه توګه نه استعمالېږي، هم اهنګي د امنیتي ارګانونو په خپلو منځو کې او هم د دولت د نورو ادارو سره په ملي او محلي کچه نشته ده او د دې تر څنګ هغه څوک چې خپله دنده سمه اجرا کوي لازم سیاسي حمایت نه لري.
- اقتصادي حالت له رکود سره مخامخ دي او که وضیعت همداسې دوام وکړي نو شاید راتلونکو دوه درې میاشتو کې دولتي مامورینو ته تنخواه ګانې (معاشونه) هم سم ونه رسېږي.
- اکثریت دولتي ادارو نه د خدمت انګېزه له منځه تللې ده.
- سیاسي حالت مو د بحران په حال کې دی.
- قومي او سیاسي جوړښتونه پراګنده او یا د خپلو ګټو د ساتلو لپاره کار کوي.

نړیواله ټولنه هم ستړې او یا له ناکامۍ سره مخ ده.

- ګاونډیانو سایکالوژیکي جنګ د افغانانو پرضد پیل کړی دی. کله ورته ګواښونه کوي او کله هم په مستقیمه توګه یې په ګولیو ولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته ستونځو په عواملو نه غږېږم: چا وزېږول، څنګه وزېږول شول، په طبیعي توګه وزېږول شول او که مصنوعي وزېږول شول، چا د دې ستونځو د زېږولو نه ګټه واخیستله او څوک پکې زیانمن شول، ځکه دا جلا بحث دی. خو د افغانستان دولت او ولس دا مهال د پورته ستونځو سره مخامخ دی او د حل لارې چارې باید ورته پیدا شي. زه په دې عقیده یم چې د پورته ستونځو د حل لپاره یوازینۍ د حل لار د یو قوي مدیریت رامنځته کېدل دي چې قانون حاکم او اجتماعي عدالت تامین کړي، بله لار نشته. سم مدیر هغه دی چې د ستونځو د حل لپاره د تدبیر نه کار واخلي، ستونځې حل کړي نه دا چې ستونځې ترې زیاتې شي.

د افغانستان راتلونکی جمهور رئیس ته دا پورته ستونځې اوس په میراث پاتې دي. افغانان باید سمدستي دا فکر ونه کړي چې راتلونکی جمهور رئیس دې د قدرت د لاسته راوړلو نه دمخه دا ستونځې حل کړي او یا هم د قدرت له رسیدو نه وروسته دې کومه معجزه ښکاره کړي. زه هم د موجوده سیاسي حالاتو په روند نیوکې لرم او سمې راته نه ښکاري خو نهیلی لا نه یم او امید شته چې دا ستونځې به په کراره کراره کمې شي. اوس راته مخ ترمخه قضاوت ګران دی چې ایا راتلونکی جمهور رئیس به په سمه لار روان وي که نه؟ افغانان باید خپل وحدت وساتي، بیداره اوسي او د حالاتو څارنه وکړي.

څه موده د مخه ما یوه لیکنه په فیسبوک کې کړې وه چې باید راتلونکی جمهور رئیس ته د ماه عسل یا هانې مون یو څه وخت ورکړو که په سمه نه و روان، د پورته ستونځو لپاره یې یو په یو د حل لارې چارې نه شوې پیدا کولی نو بیا افغانان کولی شي چې خپل حق وغواړي او په راتلونکي جمهور رئیس اعتراض وکړي. د حق غوښتلو اواز باید اوس او هم په راتلونکي کې لوړ وساتل شي او د حق غوښتنه په هر وخت کې د افغانانو مشروع حق دی خو

دا متل باید په پام کې ونیول شي چې غوایی لا حلال شوی نه دی او خانکي مو په سر نیولي دي، سم کار نه دی.

هر نقطه مکان و هر سخن جای دارد

د اګست میاشتې ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که لنډ حساب وکړو نو دا ۳۶ کاله کېږي چې د افغانانو ټولنه پاشل شوې ده او د افغانانو دا درېیم او څلورم نسل دی چې په پاشل شوې توګه په بېلابېلو ټولنو کې د بېلابېلو ملکونو د کلتورونو، اجتماعي او فامیلي ژوند د منفي اغېزو لاندې ژوند کوي. نو په دې اساس د افغانانو ټولنه اوس یوه پاشل شوې ټولنه ده چې د دوی اهداف، حوسونه، حرکتونه، خوځښتونه او ټولنې هم سره پاشل شوي دي او یا په پاشل شوې توګه فعالیت کوي. که لږه موده یو څو کسه سره یو ځای هم فعالیت وکړي خو ډېر ژر د ناشکن د شیشي لوښي په شان د یوه ګذار سره هر څه دانه دانه کېږي. کاشکې افغانان د نورو هیوادونو د مثبت اغېزو تر تاثیر لاندې راغلي وای چې څنګه تعلیم وکړي، څنګه سره یو ځای ژوند وکړي او څنګه شخصي ـ او ملي ګټې دواړه خوندي وساتي. مونږ د ملي ګټو خوندي کولو غوښتنه ځکه کوو چې په ملي ګټو کې باید زمونږ شخصي ګټې، ژوند او ارزښتونه خوندي وي که نه نو بیا ملي ګټې یعنې څه او یا د څه لپاره؟

پخوا به افغانانو اجتماعي ښېګڼې او ژوند، ادب او ادا، روزانه دیني زده کړې او د ملي ګټو ارزښتونه زیاتره په حجرو، دیرو، جوماتونو، کلیو او کورونو کې زده کول او ډېر شیان به د دوی د ژوند برخه ګرځېدله خو کله چې د افغانانو حجرې او دېرې، کورونه او کلي، جوماتونه او مکتبونه سره تخریب او وپاشل شول نو د افغانانو ارزښتونه او ګټې هم سره هم وپاشل شوې. همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

علت دی چې د یـو مـلي حرکـت پـه نامـه د افغانـانو خوځښـتونه ډېـر ژر لـه ستونځو سره مخامخ کېږي ځکه چې دوی د لنډ مهاله تاکتیکي اهدافو لپـاره سره راټولېږي نه د اوږد مهاله ستراتیژیکي اهدافو لپاره او چې څنگه یې لنـډ مهاله تاکتیکي اهداف حاصل شول او یا دا ورته پته ولگیده چې گونـدې لنـډ مهاله اهداف یې په لاس نه ورځي نو سمدستي دوی د هماغـه خوځښـت پـر ضد ودرېږي چې د کوم لپاره یې هلې ځلې او سرمایه گذاري کـړې ده او بیـا د خپل نږدې ملگرو سره په یوه لار تللی نه شي. دا کسـان بیـا کوشـش کـوي چې د ځانونو لپاره نوې لارې او نوي ملگري پیدا کړي. نو پـه دې توگـه هـره نوې لار او نوي ملگري پیدا کول افغانانو ته خورا قیمته تمامیږي.

هدف مې د دې لیکنـې نـه د ابـراهیم شـینواري د فیسـبوک پـه مـخ هغـه لیکنه وه چې د نادر خان کټوازي صیب لـه خولـه نـه یـې لـیکلي و چـې روغ سړی د کور خبره د جومات تر مخ نه پاشي. دا سمه خبره ده چـې وایـي هـر نقطه مکاني و هر سخن جای دارد. هر څوک هره خبره په هر ځای کـې بایـد ونه کړي ځکه د گټې نه یې تاوان زیاتېږي. د کور، حجـره، جومـات او ځانتـه خبرو کې باید توپیر وي. دا نه د زوړوتوب نښه ده، او د نورو نه د زیـاتې دل سوزۍ او پوهې. نه دا د دردونـو دوا کېـدای شي او نـه دا د سـپینو خـبرو د ویلو معنی لري. هر څوک خبرې کولی شي او هېڅوک ماشوم نه دی چې پـه ښو او خرابو خبرو پوه نه شي خو خبره هغه ده چې په ځای وی او د کوم درد دوا شي. داسې بېځایه خبرو ته شفافیت هم نه وایي ځکـه پـه سیاسـې جملـو کې داسې کسانو ته د پپولست (Populist) سیاست پیروان وایي چې پـه دې توگه د خلکو د احساساتو نه د ځانونو په خاطر گټه اخـلي او یـا پـه دې توگـه ځانونه مشهوره کوي او یو څه طرفداران هم پیدا کوي خو دا ډول احساسـاتي او پپولست حرکتونه همیشه ناکام وي.

د راپیانو د شمېرنې لړۍ به څومره وخت ونیسي؟

د اگست د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

د ۲۰۱۴م کال د جمهوري ریاست د دویم پـړاو لـه انتخابـاتو نـه وروسـته د پایلو د اعلامولو او د وټونـو د شـمېرنې کومـه ډرامـه چـې پیـل شـوې، اکـثره دوستان او ملگري چې مې په محـافلو کـې گـوري او یـا کلـه ناکلـه چېرتـه د تلویزون له لارې په کوم کنج کې ناست وگوري نو د تلیفونـو لـړۍ سر شي او همدا پوښتنې کوي چې د انتخاباتو پایلې به څـه وخـت اعلانېـږي او څـه بـه کېږي. زیاتره دوستان داسې فکر کوي چې زه خو له هر څه نـه خـبر یـم او د قضایاوو په تصمیم گیرۍ کې شامل یم.

دې کـې شـک نشـته چـې زه اکثریـت سـیاسي لوبغـاړي، مشرـان، د دوی استازي او د بین المللي ټولنې مهم اشخاص د وظیفوي مسوولیت پـر اسـاس له نږدې نه وخت نا وخت گورم او په محافلو او غونډو کې ورسره برخه اخلم خو د هغوی نه هم زمونږ او ستاسې غونډې لاره ورکه ده او همدا پوښتنې لـه هر چا نه کوي چې څه به کېږي؟

څه وخت به د ټاکنو شمېرنه ختمېږي؟

ایا د دې میاشتې د پای نه به مخکې وې که وروسته؟

ایا دواړه ټیمونه به د ټاکنو پایلې ومني که نه؟

ایا دواړه ټیمونه به په سیاسي خبرو کې پرمختگ وکړي که نه؟

ایا سیاسي خبرې د انتخاباتو په بیا شمېرنه به څه اغېز ولري او که نه؟

ایا بیا شمېرنه به په سیاسي خبرو تاثیر ولري او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا دواړه ټيمونه سره د امتيازانو د خوندي کولو په خاطر به تر اخره پورې چنې ووهي که نه؟

ايا په لندن کې د ناټو د سر مشريزې په غونډه کې چې د سپټمبر د مياشتې په لومړۍ اونۍ کې دايرېږي، د افغانستان استازيتوب به نوى جمهور رئيس وکړي که نه؟

ايا که په سياسي مذاکراتو او هم د بيا شمېرنې په پروسه کې که ژر پرمختګ ونه شي نو څه به کېږي؟

ايا بين المللي ټولنه به بسترې باروي او که خپلو مرستو ته به دوام ورکوي؟

ايا د افغانستان حکومت کولى شي چې د راتلونکو دوه مياشتو نه وروسته خپلو مامورينو، پولسيو او عسکرو ته معاش ورکړي اوکه نه؟

ايا امنيتي او اقتصادي وضيعت به نور هم خراب شي او که نه؟

ايا د طالبانو او ګاونډيانو ستراتيژي به په دې حالاتو که څه وي؟

ايا د جمهور رئيس کرزي صيب به څه خيال وي؟

ايا د خيرات په غونډۍ به همداسې ناست وي؟

ايا دى غواړي چې اوس او په راتلونکي کې به څه رول ولوبوي که نه؟

ايا د جمهور رئيس کرزي به په ټولو حالاتو کې خير وي او که نه؟

ايا هر څه د جمهور رئيس کرزي او د هغه د ملګرو په قابو کې دي او که نه؟

او کله نا کله دا خبرې هم کېږي چې شايد درېيم ګړى ګروپ به قدرت په لاس کې واخلي، مؤقت حکومت به اعلان شي او د انتخاباتو پايلې به باطلې اعلان کړي.

خبره دا ده چې ملي او بين المللي ټول لوبغاړي يو قسم سوالونه سره مطرح کوي او د ټولو سره همدا زمونږ او ستاسې غونډې تشويشونه او انګيرنې شته دي نو سوال دا دى چې د دې سوالونو د حل کيلي ګانې له چا سره دي؟

د ملا نصرالدين يوه قصه مې بيا راپه ياد شوه، يو لاروي له ملانصرالدين نه پوښتنه کړې وه چې ملا صيب! په فلاني کلي پورې به څومره وخت ونيسي چې زه ورسېږم؟ ملا صيب ورته ويلي و چې لار وهه او ځه او ځواب يې ورنه کړ. لاروي حرکت وکړ او څو قدمه چې لاړو نو ملا صيب ورته له شا نه غږ وکړ چې په دوه ساعتونو کې رسېږې. لاروى بېرته راستون شو او ورته يې وويل چې ولې دې اول دا ځواب رانه کړ. ملاصيب ورته وويل چې وروره! په قهرېږه مه، ماته ستا د مزل سرعت نه و معلوم اوس چې تا څو قدمه واخيستل نو ستا د مزل د سرعت پته راته معلومه شوه نو که په دې مزل روان اوسې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسېدلى شې.

که د نور څه پته راته نه وي نو دا يوه پته راته شته چې تر اوسه پورې چې افغانان، د دوى سياسي مشران، چارواکي او نړيواله ټولنه په کوم مزل په تېرو ديارلس کلونو کې او يا په تېرو شپږ دېرش کلونو کې روان دي او په همدې مزل روان وي نو داسې ښکاري چې دا وړى شړى نه شي ځکه چې دوى په يوه نامعلومه لوري روان دي.

ترسم نه رسي به کعبه اى اعرابى
اين راه که تو ميروى به ترکستان است

دا جوته ده چې ټول به تاوان کوي خو د عامو افغانانو نقصان راته زيات ښکاري. په لس ګونو افغانان هره ورځ په يوه او بل نامه وژل کېږي، وطن مو ورانېږي او ځينې لاتراوسه د سادسانو د مريضانو غونډې د خلکو د ځورولو، وژلو او د وطن د ورانولو نه خوند اخلي. دا لنډۍ دې په کې هم وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوکړکو او سبو جنگ و
په منځ کې دل شول د مرچکو غونډې لعلونه

که د هر چا جنگ په افغانستان کې دی او د هرې موخې لپاره وي خو افغانان په کې دل شول او لا هم د ژرندې وار ته ناست دي چې نور هم دل شي.

وايي چې له ناپوهه دوست نه هوښيار دښمن هم ښه دی

د اگست د مياشتې ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

ډېر پخوا زمونږ اقتصادي وضعه نظر نورو خپلوانو ته يو څه ښه وه خو دومره ښه هم نه وه چې څومره هغوی طمعه درلوده او يا يې فکر کاوه فقط قرضداري نه وو او ژوند مو روان و. په پېښور کې يوه ورځ په کور ناست وم چې زما د يوې ترورزی زوی چې د پېښور د ناصر باغ کمپ د دولسم ټولگي زده کوونکی و او اول نمره هم و، راغی او راته يې وويل چې ماما زه نور مکتب نه شم ويلی او غواړم چې لېسه پرېږدم. دی چې پلار يې لا ډېر پخوا شهيد کړای شوی و د کورنۍ اقتصادي وضعيت يې ښه نه و. خدای شاهد دی چې ډېر سخت خفه شوم او ورته مې وويلې چې ته خو په دولسم ټولگي کې يې، اول نمره يې، نو ولې لېسه خوشې کوې. هغه راته وويل چې ليسه اوس د ناصر باغ کيمپ نه د بورډ سيمې ته انتقال شوې ده نو زه د موټر کرايه چې د ورځې څلور کلداري کېږي نه لرم نو ځکه ليسه پرېږدم يا خوشې کوم. ما ورته وويل چې د يوه تعليمي کال د کرايې مصرف څومره کېږي نو ده راته وويل چې د ۱۵۰۰ کلدارو په اندازه به وي. نو ما جيب ته لاس کړ او ۲۵۰۰ کلداري چې تقريبا په هغه وخت کې ۵۰ امريکايي ډالره کېدلې او همدا

پيسې راسره وې ورته ورکړې او ورته ومې ويل چې دولسم صنف خلاص کړه او اميد دی چې راتلونکی به دې روښانه وي. اوس د هماغه ځوان ژوند ډېر ښه دی.

دی چې لاړو نو مېرمنې مې راته وويل چې که ستا وسه وشي نو دا د گاونډيانو ټول زامن به هم په ښوونځيو کې واچوې او خپل ځان ته به هېڅ پرې نه بږدې ځکه له ما سره نورې پيسې هم نه وې او تر بلې تنخواه يا معاشه پورې مې بايد انتظار ايستلی وای. په کور کې چې پيسې نه وي نو ښځو سره خامخا د نارينه و په تناسب تشويش زيات وي. ما مې ميرمنې ته وويل چې دا ستا خبره سمه ده که زما وس وشي نو دا د گاونډيانو زامن به هم په ښوونځيو کې واچوم چې څه زده کړي ځکه که دوی پوه وي نو بيا به زمونږ مشکلات کم وي او هره ورځ به له دوی سره لاس او گريوان نه اوسو. په همدې شپو کې زما زامنو او زمونږ د يو گانډوي د زامنو سره څه جنجال هم پېښ شوی و ځکه د هغوی زامن مکتب ته نه تلل او زمونږ ماشومان به چې په يونيفورم کې مکتب ته تلل نو دوی ته به يو بل قسم ښکاره کېدل او کله نا کله به يې د دوی په يونيفورم پورې ملنډې وهلې او بيا به د دوی تر منځ جنجال هم پېښېده.

قصه رانه اوږده شوله او هغه متل مې راپه ياد شو چې وايي له ناپوهه دوست نه هوښيار دښمن ښه دی. که دوست او ملگری دې ناپوهه وي ولو که نيت يې هم ښه وي نو علطه مشوره به درکوي او تا به کندې ته اچوي او که دوست دې پوه و نو ښه مشوره به درکوي. هوښيار دښمن هم ښه دی ځکه که غواړي چې درسره دښمني وکړي نو لا اقل خپل خير او شر به خو هم په نظر کې نيسي او داسې بيځايه حرکت به نه کوي چې هم ځان ژوبل کړي او هم خپل دښمن او هم کلي او کور ټول وران کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د انتخاباتو د بسوگۍ واده چې روان دی داسې ښکاري چې په دواړو ټیمونو کې د دوی مشاورین او په نامه منځگړي دواړو نوماندانو ته داسې مشورې ورکوي چې شاید دواړه د گړنگه گذار کړي. که دوی د سلیم عقل نه کار وانخلي نو دوی به هم ځانونه تباه کړي، هم به دا ولس تباه کړي او هم به دوی په راتلونکي کې تاریخ ته محکوم وي. تر څو چې د ټاکنو پایلې نه وي اعلان شوې او سیاسي قدرت په سوله ییزه توگه بل منتخب جمهور رئیس ته نه وي انتقال شوی، د موجوده مشرتابه مسوولیت هم په خپل ځای دی او د تاریخ له قضاوت نه ځان بري الذمه کولای نه شي.

ما د خداې لپاره یار لیدلی نه دی

د اگست ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، کابل

اغراق او غلو همېشه په خبرو، لیکنو او شعرونو کې تر یوه حده وي خو بعضې وخت افغانان دومره مبالغه کوي چې واقعیتونه هم تر شعاع لاندې راولي. اکثره کسان چې غواړي ځان ډېر خدای پرسته او وطن دوسته وښيي نو وايي چې زه د ځان لپاره کار نه کوم او یوازې د وطن په خاطر هلې ځلې کوم او یا وايي چې د خداې د رضا لپاره کار کوم او نور هیڅ مطلب نه لرم. خو چې بیا گورې همدا وطن دوسته او خدای پرسته افغانانو ته چې فرصت په لاس ورشي هرڅه چې یې په وسه پوره وي هغه کوي بیا نه یې خدای په یاد وي او نه وطن دوستي. دا قسم مبالغه د هغو اشخاصو په خبرو کې زیاته لیدل کېږي څوک چې زیات په فساد کې ملوث وي او یا د فساد د نیت کولو موقع ته په طمعه ناست وي. یو وخت یو وزیر ته به همېشه د ده ملگري ورتلل او ورته ویل به یې چې د وطن د خدمت په خاطر مې په فلاني گمرگ کې مقرر کړه. که هدف خدمت وي نو په دولتي ادارو کې یو مامور د خپلې رتبې او منصب امتیازات که په هره څوکۍ او هر ځای کې وي (په

استثنا د علمي مراکزو او رتبو درلودلو) عین امتیازات لري نو بیا مشخصو ځایونو کې کار کول څه معنی لري. البته اکثره مامورین چې واسطې او حتی رشوتونه ورکوي او مشخص ځایونه غواړي نو هدف واضحه دی چې یو څه په هغه ځای کې غریبي مریبي وکړي.

که سړی د وطن په خاطر او یا د خدای په خاطر کارکوي نو خامخا شخصي گټې مطرح وي. د خدای لپاره ځکه کار کوو چې د ځان لپاره ثواب گټو نو شخصي گټه مطرح ده او که د وطن لپاره کار کوو ځکه چې ارام ژوند باید په وطن کې وکړو. که د ثواب گټل او د ارام ژوند مطلب نه وي نو بیا ولې سړی د خدای او وطن لپاره کار وکړي. ولې یو ښه مشر او ښه حکومت غواړو ځکه چې د مونږ لپاره باید کار وکړي که نه نو مونږ د چا په قواره او سلیقه خو عاشق نه یوو. شخصي گټې په هر کار کې خامخا مطرح وي خو داسې باید نه وي چې د شخصي گټو په خاطر پینځه واړه گوتې په خپله خوله کې سړي ننباسي او د بل چا خیال ونه ساتي.

زه شخصاً د انصاف طرفدار یم ځکه په انصاف کې هم زما او زما د کورنۍ شخصي گټې خوندي دي او هم زما د چم گاونډ او وطن دارانو گټې به خوندي وي. د اوسني حالت نه چې ولس ټنټاړې وهي او په پکو دی علت یې بې انصافي ده. هر څوک له خپل حق نه زیاتې غوښتنې لري او هر څه له وخت نه مخکې غواړي. نو ځکه خواجه عبدالله انصاری صیب وايي: هر که از حق بیش میخواهد و از وخت پیش میخواهد به مصیبت گرفتار میشود.

داکتر ابراهیم شنواري صیب د پورته لیکنې په اړه لیکلي و:

ځان غوښتنه، ځان سره مینه (حب ذات) او ځان ته درنښت غوښتل (self-esteem) انساني غریزه ده چې په خپل ذات کې مثبته ده. د همدې غریزې له امله انسان د خپلې ترقۍ او تعالۍ فکر او په دغه لار کې کار کوي. بد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکل یې هغه دی چې د نورو د حقوقو او عزت د پایمالولو په بیه وي. د خدای په رضا کې ځانه ته جنت لټول او د وطن په ابادۍ او ارامۍ کې ځان او اولاد ته د خوندیتوب او نېکمرغۍ لټون روا کار دی، خو د نورو د خوندي توب او نېکمرغۍ د پایمالولو په بیه ناروا دی. دا واقعیت دی چې که قوانین نه وي حاکم او عقیده هم ډېره ژوره نه وي، نو د زیاترو انسانانو ځان غوښتنه او ځاني عزت افراط لوري ته ځي چې د ټولنیزې ګډوډۍ زمینې جوړوي. که غواړو چې د انسانانو ځان غوښتنه افراط ته لاړه نه شي، باید د قانون د حاکمیت او رښتینې خدای پالنې لور ته لاړ شو.

کله به دا ځینې کسان قانع شي چې دوی شیخ فاني دي؟

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

پخوا د شیخ فاني کلمه د افغانستان په اداري سیستم کې هغو کسانو ته راجع کېدله چې عمر به یې له ٦٠ کلونو نه زیاتېدو نو بیا به د عسکرۍ دورې نه معاف کېدل او مطلب دا و چې نور فزیکي توان یا ورتیا نه لري چې سخت کار وکړي. لکه څنګه چې انسان هر څومره پیسې ولري او قناعت ونه کړي نو په زیاتو پیسو او سرمایه څوک نه مړېږي. همداسې عمر چې هر څومره زیات وي انسان پرې نه مړېږي او فکر کوي چې ګونډې بیرته به ځوانېږي او هر کار کولی شي.

خو واقعیتونه د ژوند بیا داسې نه دي چې عمر زیاتېږي هماغومره فزیکي قوت یا شیمه د انسان کمېږي، زیات ساعتونه کار نه شي کولی او باالخاصه هغه کارونه او دندې چې منډو ترړو ته ضرورت لري د انسان له وسې پوره

نه وي. که څه هم دا د انسان طبیعي تقاضا ده چې ارمانونه د انسان نه پوره کېږي خو انسان باید د خپل ځان په هکله یو څه واقع بینه اوسي.

زمونږ څو درجنه مشران چې د شیخ الفانیتوت له مرحلې نه لا ډېر پخوا تېر شوي دي، فزیکي او فکري ثبات یې له منځه تللی، د افغانستان او نړۍ د نویو تحولاتو او ستونځو لپاره سم فکر نشي کولی، ډېری یې لا خپل باډي ګاردان، نږدې همکاران او اشخاص هم سم نه پیژني څکه حافظې یې کمزوري شوي دي، خو اوس لاهم مطرح دي او غواړي چې د افغانستان په قضایاوو کې د تصمیم ګیرۍ برخه ولري.

زه دې مشرانو ته د درنښت په سترګه ګورم، باید قدر یې وشي خو دوی باید د تصمیم ګیرۍ مرجع نه اوسي ځکه دوی د اوسني افغانستان او د نړۍ د نویو تحولاتو په رڼا کې ستونځو ته د حل لپاره سمې لارې چارې نشي سنجولی او ډېری یې لا د پخوا په شان د فیل په غوږ کې ویده دي او فکر کوي چې افغانان د ظاهرشاه د پادشاهۍ د دوران په شان لا اوس هم ویده دي او که دوی ورته هر څه ووایي نو ملت به د دوی پسې لاړ شي.

داسې نه ده، جنګونه او مهاجرتونه چې له یوې خوا زیاتې بدبختیاوې زېږوي خو په هماغه اندازه د ولس عامه پوهاوی او سیاسي شعور پورته بیایي او ولس هسې په تشو شعارونو نه غولېږي. همدا علت دی چې د افغانستان مشران نه شي کولی چې ولس یوازې په تشو شعارونو قانع کړي. سیاسي حرکتونه هم یوازې په شعارونو نه جوړېږي او نه یوازې په ارماني او اخلاقي خبرو باندې ولس د چا ملاتړ کوي. ولس د هر چا عمل ته ګوري او دا د افغانستان ولس په کراتو ثابته کړې چې هر کله یې کومه عملي طرحه لیدلې وي د هغو مشرانو د طرحو نه یې ملاتړ کړی دی. دا چې بیا مشرانو خپلې وعدې نه دي تر سره کړي، دا د هغو مشرانو ګناه ده نه د ولس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما وړاندیز د۷۰مې، ۸۰مې او ۹۰مې لسیزو شیخ فاني مشرانو ته دا دی چې صدۍ بدله شوې، خپل پاټکونه لرې کړئ او پرېږدئ چې دا ولس په ارامه ژوند وکړي، نوي مشران نوي پلانونه عملي کړي.

په انگریزي ژبه کې یوه اصطلاح ده چې وايي:

Easy come, easy go

په اسانه چې یو شی لاس ته راوړې نو په اسانه درنه ځي

د اگست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

که مفتې پیسې د چا لاس ته ورشي نو هغه بیا بې له سوچه او فکره بېځایه بېځایه مصرفوي ځکه لاس یې پرې تنګاکې شوی نه وي او نه یې پرې نور څه زحمت ګاللی وي. که څوک د لاس په تناکو او مشقت سره پیسې لاس ته راوړي نو د خپلو پیسو په مصرف کې هم پوره سوچ کوي او بېځایه یې نه مصرفوي. دا پورته د Easy come, easy go اصطلاح په اوسني وخت کې ډېر زیات صدق کوي. مونږ او تاسې ګورو هغه کسانو چې د قرادادونو په اخیستلو ، د مخداره موادو قاچاق له لارې، یا له کومو بهرنیو منابعو نه او یا د رشوت په خوړولو ډېر ژر پیسه داره شوي دي نو خپلې پیسې ډېر بیځایه بیځایه مصرفوي او چې اوس دا د اسانه پیسو د لاسته راوړولو مدرکونه کم شوي دي نو دوی د ټولو نه زیاتې ستونځې لري ځکه دوی د مفتو پیسو په لګولو عادت شوي دي دا چې دا مفتې پیسې مخ په ختمېدو دي نو په راتلونکي کې به د دوی څه حال وي؟ دوی به صرافانو غوندې خپلې پښې او

سرونه ګروي او په راتلونکي کې به د عقلي او عصبي ډاکټرانو بازار به ګرم وي.

زیاتره دوستان دا هم وايي چې فلاني او فلاني په انتخاباتو کې ډېرې پیسې بیځایه مصرف کړې خو خبره داسې نه ده ځکه د دوی هم د دې پیسو په پیداکولو څه لاس تنګاکې شوی نه دی. دوی ته هم له بهر او دننه نه مفتې پیسې راغلې وې او دوی هم بې له سوچه مصرفولې ځکه دوی خو نه کوم تجارت درلود او نه دوی میلونران وو چې خپلې پیسې یې لګولي وي او زړه یې پرې درد کړی وای نو د دوی د پیسو په لګولو مه خفه کېږئ. د بایلونکو کسانو او یا هغو کسانو چې پیسې یې د پیسو د پیداکولو په منظور خرڅې کړي دي او څه په لاس ورنشي نو دوی به هم په رواني مرضونو اخته کېږي ځکه هم ترې مفتې پیسې لاړې او هم به د مفتو پیسو د راټولو موقع په لاس ورنشي. خدای مو د دوی له حاله ساته.

د شهزاده چارلس اډوارد قصه

د سپتمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

څه موده دمخه ما د امان الله د عکس د پوست کولو د تبصرو په اړوند لیکلي و چې د انګلستان د اوسني شهزاده چارلس اډوارد قصه به لیکم او هدف مې دا وو چې کورني، محیطي، اجتماعي، اقتصادي او سیاسي شرایط همېشه په انسان باندې مثبت او منفي اغېز لري خو تکړه انسان هغه دی چې د سختو شرایطو با وجود مثبت خوا ته حرکت وکړي او داسې کارونه وکړي چې د ولس په ګټه وي. که ولس د یو ملک او یا ټولنه اباده او خوشحاله وي نو د انسان شخصي او کورنی ژوند به خامخا اباد او خوشحاله وي. که یو څوک هر څومره ښه ژوند ولري او له کوره بهرون چې ووځي او هره ورځ ناخوالې او بد حالت ګوري نو د ده ژوند هم ورسره نا ارامه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د حکومتي مامورینو ان تر جمهور رئیسه پورې ملاقاتونه او یا کتنې همېشه ساده وي او تشریفاتي جملې، القاب او کلمات ډېر کم استعمالېږي حتی جمهور رئیس ته د ښاغلي خطاب کېږي. د ښاغلي کلمه جمهور رئیس ته له هغه وخت نه کارېږي چې کله جارج واشنګټن د امریکا لومړنی جمهور رئیس شو. ټول نه پوهېدل چې ده ته څه خطاب وکړي ځکه دی خو پادشاه نه دی نو باالاخره د امریکه کانګریس او سنا دا فیصله وکړه چې ده ته د ښاغلي جمهور رئیس (*Mr. President*) خطاب کوئ چې تر اوسه همدا سلسله روانه ده چې د امریکې جمهور رئیس ته په ملک کې دننه او بهر ټول د ښاغلي جمهور رئیس خطاب کېږي.

چې اصل مطلب را نه پاتې نه شي نو قصه دا وه چې د امریکا پخواني جمهور ریس، رونالد ریګن په خپل کتاب *American life* کې لیکلي و چې یو وخت د انګلستان شهزاده، چارلس اډوارد د ده مېلمه شو نو څنګه چې دی د ملک مشر نه و نو ده ته یې په خپل شخصي۔ کور کې چې د سپینې مانۍ یوه برخه ده بلنه ورکړه. کله چې د ریګن مستخدم یا *Butler* راغی نو د شهزاده چارلس نه یې پوښتنه وکړه چې صیب چای غواړئ که کافي؟ نو ده ورته وویل چې چای غواړم. مستخدم په یوه پیاله کې جوش کړې اوبه، د بورې دوه پاکټه او د چایو یوه پوڼۍ راوړه او د ده په مخکې یې کېښودله. شهزاده چارلس دوه درې ځلې د چایو پیاله په لاس کې ونیوله او بېرته یې کېښودله خو چای یې ونه څښه. ریګن فکر وکړ چې شاید د شاهي پروتوکول خلاف کومه خبره شوې وي نو ځکه یې چای ونه څښه. په سبا ماښام په رسمي میلمستیا کې ریګن له شهزاده چارلس نه پوښتنه وکړه چې پرون تا چای وغوښته خو هغه دې ونه څښه، څه خبره خو به په چایو کې نه وه. هغه ورته وویل چې ښاغلی جمهور رئیسه! له پیالې سره یوه پوڼۍ وه او زه نه پوهېدم چې په پوڼۍ څه وکړم؟ نو ځکه مې چای ونه څښه. ریګن لیکلي و

چې دې بېچاره تر دې دمه دا نه و لیدلي چې د چایو پوڼۍ څنګه په پیاله کې واچوي او په خپله اندازه چې څنګه یې تریخ یا نری چای خوښ وي جوړ کړي.

که د شهزاده چارلس دا قصه له امان الله خان سره پرتله کړو نو امان الله خان هم په دربار کې لوی شوی و، د دربار خدمتګارو به ورته هر څه برابر ول خو د دې ترڅنګ یې د ولس د آزادۍ خیال ورسره و او د خپل وخت سخت تصمیم یې ونیوه چې د افغانستان د استقلال جنګ یې اعلان کړ او بریالی هم شو. دا چې وروسته یې ونه شو کړای چې سیاسي قدرت ته له لسو کالو نه زیات دوام ورکړي څه به د ده اشتباګانې وې او څه به هم بهرني فشارونه و.

د فیسبوک مثبت استعمال او ورسره ستونځې

د سپتمبر ۱۷مه نېټه کال ۲۰۱۴ م، کابل

فیسبوک او یا نور د زړه خوالې رسنیو ډولونه زیات شوي او د ټولو استعمال او یا یوازې د فیسبوک زیات استعمال د خلکو زیات وخت ضایع کوي نو ښه به دا وې چې د تکنالوژۍ نه موثره، مفیده او د ضرورت مطابق ګټه واخیستل شي. که په فیسبوک د ورځې نیم ساعت وخت ضایع شي فرق نه کوي ځکه د دوستانو د احوال اخیستو، یو څه د ساعت تېرۍ او روحي تفریح، د بعضې ښو معلوماتو د راټولو او علمي مسایلو باندې د بحث او هم د موثقو او غیر موثقو خبرونو او یا په اصطلاح د سرچوک د افواهاتو ښه منبع ده او سرې کولی شي چې د ولس د غوښتنو نبض او د سیاسي حالاتو د مسیر لر لوری پرې معلوم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عکسونو یوازې پوست کول او یا په فیسبوک کې د لیکنو او شعرونو پوست کول د هر چا خپله خوښه او حق دی چې څه یې په زړه وي او غواړي چې له دوستانو سره یې شریک کړي فرق نه کوي. د دوستانو انتخاب او یا د مسایلو شریکول هم د هر چا خپل انتخاب او خوښه ده او د څه هدف لپاره څوک څنګه او په څه ډول فیسبوک استعمالوي دا هم د هر چا حق دی. کېدای شي چې زیات دوستان د فیسبوک د منفي شیانو نه عبرت او د مثبتو شیانو نه ګټه واخلي او یو څه مثبت بدلون په یو شمېر زیاتو کسانو کې د پوهې او لرلید په اړوند راولي. ما پخپله د دوستانو د نظریاتو او لیکنو نه زیاته ګټه اخیستې ده او د ټولو دوستانو نه مننه کوم.

ما سره ستونځه دا ده چې په زرګونو دوستان ماسره په فیسبوک کې انډیوالان دي او هره لحظه چې فیسبوک ته داخلېږم نو په لس ګونو او حتی په سل ګونو دوستان انلاین وي او لس ګونه یې سمدستي مسیجونه رالېږي چې څنګه یې؟ زه ورته لیکم چې ښه یم تاسې څنګه یاست؟ نو دی بیا لیکي چې نور څنګه یې او څه خبرې دي؟ ودې نه پېژندم، ولې ځواب نه راکوې فکر کوم چې مصروفه یې او داسې نور...

چې ورته ولیکم چې څه خدمت وي نو ویلی شې وایي چې نه هسې ګپ شپ درسره لګوم، نو ښه خبره ده چې ګپ شپ سره ولګو خو زه وخت نه لرم بیا به بل وخت سره وغږېږو، نو بیا وایي ډېر مصروفه یې او فکر کوي چې زما اصلي وظیفه یوازې همدا د فیسبوک ده چې په هغه خپل وخت ضایع کوم او نور هېڅ کار نه لرم. په هر حال دوستان دې خفه کېږي نه که ما پیغامونو ته ځواب نه شو ورکولی نو دا د بې احترامۍ معنی نه لري او دا د مصروفیت وجه ده ځکه هر وخت انسان ګپ شپ هم نه شي لګولی او د ګپ شپ هم وخت وي. ګپ شپ هم باید په خپله اندازه وي چې روحاً سړی ارامه شي نه دا چې دومره وخت په ګپ شپ سړی تېر کړي چې شپه

پرې سبا شي او بیا ټوله ورځ سترې او ستومانه وي او له خوبه اسویلي کوي او خپل ټول کارونه ترې پاتې وي.

د انتخاباتو مستقل کمیسیون نن ډاکټر صیب اشرف غني احمدزی د افغانستان جمهور رئیس اعلان کړ

د سپتمبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

بالاخره د یوه اوږده ځنډ نه وروسته د جمهوري ریاست دواړو نوماندانو نن د ملي حکومت په جوړېدو هوکړه وکړه او وروسته د انتخاباتو کمیسیون ډاکټر صیب اشرف غنی احمدزی د جمهور رئیس په توګه اعلان کړ. زه د افغانستان خلکو او دواړو نوماندانو ته مبارکي وایم چې سیاسي قدرت به نوي منتخب جمهور رئیس ته د صلحې له لارې د راروانې دوشنبې په ورځ انشاالله انتقالېږي.

د دې هوکړې او د انتخاباتو د کمیسیون د اعلان په هکله ډېر زیات سوالونه اول له ماسره او همداسې ښکاري چې د افغانستان ولس سره او هغو کسانو سره چې دواړو نوماندانو لپاره یې بېحده هلې ځلې کړي دي شته دي. لومړنی تشویش دا دی چې ایا دواړه نوماندان او د دوی ټیمونه به له یو بل سره په صادقانه توګه کار وکړي او که نه؟ او یا به بیا د دوی تر منځ د حکومتدارۍ په چارو کې سره هره ورځ اخ و ډب وي، د حکومت چارې به فلجې او بالاخره نور بد عواقب به د افغانستان خلکو ته په ارمغان راوړي. دوی وایي چې د دې هوکړې اصلي عامل دا دی چې د انتخاباتو په سر لانجو افغانستان له یو لوی بحران سره مخامخ کړی و نو د ټولو نیمګړتیاوو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعتراضونو سره سره، د دې هوکړې په کولو سره دوی د یو لوی بحران مخه ونیوله.

زما په اند دواړو نوماندانو د خلکو رایو ته احترام ونه کړ، کمیسیونونو خپلې دندې سمې اجرا نه کړې، د افغانستان حکومت څنګه چې لازمه وه خپل مسوولیتونه د صحیح انتخاباتو د تر رسولو او د سیاسي قدرت د انتقال لپاره سر ته ونه رسول او بین المللي ټولنې هم د انتخاباتو پروسه او د خلکو اراده تر سوال لاندې راوستله خو د دې ټولو ستونځو سره مونږ بېرته شاته تللی نه شو چې دا نیمګړتیاوې اصلاح کړو نو ښه به دا وي چې د دواړو نوماندانو طرفداران او د افغانستان ولس باید یو څه خپل احساسات کنټرول کړي او پرېږدي چې ډاکټر صیب اشرف غني او ډاکټر صیب عبدالله دا هوکړه څنګه عملي کوي. دواړه همدا وایي چې دوی د افغانستان د ثبات او ښې حکومتدارۍ لپاره دا هوکړه کړې که نه د دوی طرفدارانو دوی تر سخت فشار لاندې نیولو وو چې باید له خپلو موقفونو نه انعطاف ونه کړي. نو ښه دا ده چې عاجل قضاوتونه ونه کړو. راځئ چې د یو څه وخت لپاره د دوی ملاتړ وکړو او قضاوت به وروسته وخت ته پرېږدو چې کله د هوکړې پایلې سمې نه وې.

ډاکتر صیب اشرف غني ته مشورې

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

داکټر صیب اشرف غني ته لومړۍ مشوره!

دا چاپلوسان او ابن الوقته کسان خو به دې اوس ډېر ښه پېژندلي وي نو سمدستي یې له خپل دفتر او دربار نه وشړه چې نظامونه همېشه د چاپلوسانو له خوا له ناکامۍ سره مخامخ کېږي.

ډاکټر صیب اشرف غني ته دویمه مشوره!

خپل متعهده ټیم جوړ کړه او د نورو په ټیمونو باورو مه لره ځکه هر یو یې د خپل ټیم شخصي او تنظیمي ګټو لپاره کار کوي. د کرزي صیب د ناکامۍ یوه مهمه تشه همدا وه چې خپل ټیم یې نه درلود نو کله به یې په یوه ډله او ګروپ اعتماد کاوه او کله به یې په بله ډله او ګروپ اعتماد کاوه نو په اخره کې دی یوازې د څو محدودو چاپلوسانو سره پاتې و.

ډاکټر صیب اشرف غني ته درېیمه مشوره!

د سپتمبر ۲۲مه نېټه، کابل

په مشورو لیکلو او ورکولو باندې زما څه خرچه نه راځي نو ځکه باید دوام ورکړم کېدای شي چې څه مثبت اغېز وکړي. چې کله زه د ډاکټر صیب اشرف غني سره مخامخ شوی یم او د خبرو وخت راغلی نو دوستانو ته معلومه ده چې ما خپله خبره کړې ده او همداسې به خپلو خبرو ته مخامخ او هم په لیکلي شکل دوام ورکوم. دا وېره راسره نه شته ده چې زما په لیکلو او یا ویلو باندې به ډاکټر صیب خفه شي او یا به کوم امتیاز له لاسه ورکړم.

په دویمه مشوره کې ما د ټیم جوړولو خبره کړې ده نو ټیم یوازې دې ته نه وایي چې څوک یوازې کاري تجربه او یا شهادتنامې ولري او دندې ورته وسپارل شي. ټیم هغه دی چې د ډاکټر صیب د اجنډا عملي کولو ته متعهد وي، د کاري تجربې او ډګریو ترڅنګ سیاسي او اداري تقوا ولري، جرئت د کار کولو او هم د اشخاصو په شناخت کې کافي تجربه ولري. د ډاکټر صیب ټیم یوازې په ارګ کې د محدودو کسانو سره په لیدو مصروفه نه وي او باید ډاکټر صیب په وړو شیانو مصروف ونه ساتي بلکې هغه پرېږدي چې په ستراتیژیکي مسایلو باندې فکر وکړي. ډاکټر صیب د وزیر، رئیس، والي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیر او کاتب کارونه باید په خپله ونه کړي او څوک چې په دې دندو گوماري نو هماغه کس ته د مسوولیت تر څنگ صلاحیت هم ورکړي او ده ته باید هماغه د اداري مشر مسوول وي. ډاکټر صیب باید د وزارت مشوره د خپل وزیر سره وکړي نه دا چې سکرترانو نه د وزارت د کارونو مشورې وغواړي. ډاکټر صیب د خپل ټیم په سر کې زرگونو کسانو ته اړتیا نه لري که ډاکټر صیب شل کسه د پورته شرایطو په درلودلو سره په خپل محور راټول کړل نو دی بریالی دی نور ټیمونه بیا همدا شل کسان د ضرورت په بنیاد جوړولی شي او ولس د ډاکټر صیب له برنامو او کارونو نه خبرولی شي.

ډاکټر صیب اشرف غني احمدزي ته څلورمه مشوره!

د سپتمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن چې ما د ډاکټر صیب عبدالله وینا واورېدله نو زما امید زیات پیدا شو چې انشاالله افغانستان مخ په جوړېدو دی. زما مشوره او غوښتنه د دواړو ټیمونو له مشرانو او د دوی له پلویانو نه دا ده چې د خپلو ټیمونو د افراطي کړیو او اشخاصو مخه ونیسي. او پرې نه ږدي چې د گاونډیانو د تبلیغ او پروپاگندې لاندې راشي چې بې ثباتۍ ته لمن ووهي او یا زمنیه گډوډۍ ته مساعده کړي. جنگ چې د هر منظور په خاطر وي عواقب یې خراب دي. د جنگ په حالت کې یوازې څو محدود کسان، د جنگ نه خوند اخلي او یا په جنگ کې خپلې گټې گوري اما په صلح او تفاهم کې د ملت د اکثریت ولس گټې خوندي پاتې کېږي. د افغانستان د سوکالۍ په هیله.

د افغانستان منتخب جمهور رئیس ډاکټر صیب اشرف غني احمدزي ته پینځمه مشوره!

د سپتمبر ۲۹مه نیټه، کال ۲۰۱۴م، امریکا

د افغانستان نوی منتخب جهمور رئیس احمدزي صیب ته زما پینځمه مشوره دا ده چې په چوکیو ورکولو څوک نه شي خوشحالولی او که هر څومره وزارتونه زیات شي بیا هم ډېر کسان به خفه وي نو ښه دا ده چې غیر موثر وزارتونه او اداري (ارگان های محلي، مخدره موادو، شهرسازي، اقتصاد .... او داسې نور وزارتونه) او اضافي دولتي تشکیلات کم کړي او موثریت د اداري اضافه کړي تر څو خلکو ته سم کار وکړای شي. که د زیاتو کرسیو د تورم مخه ونه نیول شي نو باور وکړئ چې ستونځې به همداسې په خپل ځای پاتې وي.

جمهور رئیس ډاکټر صیب اشرف غني ته شپږمه مشوره!

د اکتوبر ۲۱مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مشاور داني گانو مخه باید ونیول شي

زما د مشورو معنی دا نه ده چې گوندې جمهور رئیس صیب په دې نه پوهېږي خو صرف غواړم چې دا خبرې ورته په یاد کړم.

نومونه یې نه اخلم خو بعضې وزیران د مشاورینو په استخدام کې خاص مهارت لري چې باالاخره د مشاورینو دومره غټه ډله جوړه کړي چې د ټول وزارت د رهبرۍ له سطحې نه یې تعداد هم زیات شي. بیا مشاورینو ته نور مشاورین وټاکي چې د مشاورینو سرپرستي وکړي او باالاخره وزیر صیب او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده د مشاورینو ډله په خپلو منځو کې ګوري او د وزارت له پرسونل سره بې رابطې شي او یو امر یې هم نه عملي کېږي. که دا مشاورین دومره با استعداده وي نو ولې یې په اجرایوي پستونو باندې نه مقروري چې د وزارت له مامورینو سره به هم رابطه لري او کارونه به په ښه توګه په مخ ځي. زه دا نه وایم چې مشاورین دې نه استخدامېږي خو هغه کارونه چې د وزارت مامورین کولی شي دې ته حاجت نشته چې نور مشاورین دې ورته استخدام شي. بعضې خاصو مسلکي مواردو کې مونږ مسلکي مشاورینو ته اړتیا لرو خو نه د وزیر صیب سکرتر دی هم مشاور وي.

په ۲۰۰۴م کال کې مونږ د کورنیو چارو په وزارت کې چې ارګان های محلي هم د هغه جز و، یوازې دوه درې مشاروین درلودل خو په ۲۰۱۰م کال کې چې ارګان های محلی هم ترې جدا شوی و، د دې وزارت د مشاورینو تعداد د ۶۴۰ کسو نه هم زیات و. ښه به دا وي چې د دولت په ټولو ادارو کې د مشاور داني ګانو مخه ونیول شي.

جناب جمهور رئیس محمد اشرف غني ته اوومه مشوره

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د مدني ټولنې جنګسالارانو ته باید متوجه وي

ځو کاله دمخه ما په خپله یوه مقاله کې چې په انګلیسي ژبه په کاناډا کې خپره شوې وه یادونه کړې وه چې مدني ټولنې هم جنګسالاران لري ځکه هغه کارونه چې ټوپک والا زورواکي کوي او قانون ماتوي نو بعضې کسان د مدني ټولنو نه هم په هماغه شکل کارونه کوي چې څنګه یې جنګسالاران کوي خو د دوی کارونه ماهرانه وي چې خلک ورته نه متوجه کېږي او د ټوپک والا د

زورواکو نه زیات په هر نوع فساد کې غرق دي. دوی هم د ټوپک والا د زور واکو په شان ګروپونه او شبکې لري، ښه لابي یو بل ته کوله شي او تر یوه حده غوارې چې د جمهور رئیس غني شاوخوا محاصره کړي نو زما امید د جمهور رئیس نه دا دی چې دی ګروپونو او ډلو ته باید متوجه وي.

جمهور رئیس محمد اشرف غني ته اتمه مشوره!

د مدیریت د هرم سر باید وړوکی او قاعده یې باید پراخه وي

د ۱۳۹۴ لمریز کال لومړۍ نېټه، کابل

د نوي کال مبارکې جلالتمآب جمهور رئیس او د افغانستان ټول ملت ته وړاندې کوم او خدای دې وکړي چې راتلونکی کال د افغانستان لپاره د صلحې او سوکالۍ کال وي، وینه تویول بند شي او د افغانستان ولس په اطمینان سره خپل ژوند پر مخ بوځي.

ما نه غوښتل چې د خپلو مشورو سلسله جاري وساتم ځکه زه په دې اند وم چې مشورو ته ضرورت به نه وي او دا حکومت له لومړۍ ورځې نه حکومت کولو ته چمتو دی خو چې بیا مې اطرافو ته سفرونه وکړل او هم په تېرو دوه میاشتو کې چې د هر چا سره غږېږم د امیدونو په ځای د نا امیدویو خبرې کوي او د ولس له خولو نه ساړه اوسیلي راوځي نو دا چې د تصمیم ګیرۍ مرجع ته لاس رسی مې پیدا نه شوکړای او یا رانه ورکه ده نو ضروري مې وګڼله چې د دولت ټول مشرتابه او په خاصه توګه جمهور رئیس ته د فیسبوک له لارې خپل پیغام ورسوم شاید کوم زړه سواندی د ارګ له دېوالونو نه دننه پیدا شي چې د ولس پیغام دوی ته ورسوي.

ولس د مسایلو په عمق سم اګاه نه دی، د دولت او حکومت د کمونیکیشن او عامه پوهاوي ستراتیژي ډېره ضعیفه ده خو په مقابل کې د حکومت پر ضد د حکومت د داخل نه او هم د بهر نه منفي تبلیغات په اوج

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره روان دي. نور په شعارونو کار نه کېږي عملي ګامونه اخیستل په کار دي او که همدا وضع همداسې دوام وکړي نو بیا د عملي کارونو د ملاتړ لپاره د ولس حمایت به هم ډېر ضعیفه وي. ولس او په خاصه توګه کلیوالې ښځې او بېسواده کسان په دې نه پوهېږي چې دې حکومت ته څومره ستونځې په میراث پاتې دي خو هغوی خپل ژوند ته ګوري چې د تېر کال په پرتله د دوی ژوند سږکال ښه دی او که نه؟ دوی موجوده حکومت ته په دې خاطر رایه ورکړې چې ګوندې حکومت به د دوی ستونځو ته د حل لاره پیدا کوي، دولتي او خاصتاً قضایي اوامنیتي ارګانونه او څارنوالان به د ولس جېبونه نور نه شکوي. ولس راسره داسې قصې شریکې کړې چې سړی ورته هک پک حیران شي. خلاصه د فساد کچه له مخکې نه نوره هم د انکشاف په حال کې ده.

ډېری داسې کارونه دي چې بهرنیو کمکونو او څه خاص تخصص ته اړتیا نه لري او یوازې د دولت په تصمیم نیولو پورې اړه لري. د بېلګې په توګه د کابینې جوړول او د موثرو اشخاصو مقررول په محلي ادارو کې او یا د امنیتي ارګانونو ترمنځ عملي هم اهنګي او مسوولیت پذیري راپیدا کول پیسو ته اړتیا نه لري. یوې واحدې امنیتي ستراتېژۍ ته اړتیا ده نه دا چې هر امنیتي ارګان او یا دولتي اداره ځانته جلاجلا پلانونه ولري. د دولت د پروګرامونو د عملي کېدو مسوولیت او مشرتوب باید د والیانو او ولسوالانو پر غاړه وي ترڅو د تصمیم ګیرۍ او د مسوولیت مرجع معلومه شي. په تېرو څو کلونو کې او په خاصه توګه اوس د والیانو او ولسوالانو مسوولیت شته خو صلاحیت هېڅ نه لري.

دویمه مهمه خبره حکومت ته په کار ده چې د مالي مشکلاتو د حل لپاره موثره عملي ستراتېژي رامنځته کړي د بېلګې په توګه د اضافي او موازي تشکیلاتو له منځه وړل، د حکومت عواید په سمه توګه راټولول او د ضایعاتو

مخه نیول مهم ګامونه دي. که د کابل د ښار د چارواکو اضافي وسایط او امکانات محلي ادارو ته انتقال شي نو تاسې بارو وکړئ چې د نیمایي افغانستان د محلي ادارو مشکلات پرې حل کېدای شي.

دریېمه مهمه خبره دا ده چې د دې حکومت د مدیریت د هرم سر ډېر غټ دی او قاعده یې ډېره وړه ده نو دا سرچپه کول غواړي چې قاعده یې پراخه او د مدیریت د هرم سر باید ډېر وړوکی وي. دا داسې مثال لري که د یوکس سر او باډې دېره غټه وي او پښې یې د کېکي غوندې نرۍ وي نو مزل نشي کولی او پښې یې ماتېږي نو ښه دا ده چې د دې نظام پښې چې محلي ادارې دي تقویه شي او د سر کچه باید وړه شي.

جمهور رئیس محمد اشرف غني ته نهمه مشوره!

دا زما نهمه مشوره به جمهور رئیس غني ومني که نه؟

د اپرېل ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم د مشورو ورکول چندان ګټه نه لري خو د ننګرهار او بدخشان وروستیو پېښو مجبوره کړم چې خپلو مشورو لیکنو ته دوام ورکړم. کېدای شي چې څه ګټه ولري او که په یخ لیکل هم وي فرق نه کوي ځکه خپله د مایوسۍ تنده به مو ماته کړې وي.

په بین المللي ادارو کې چې څوک مقررېږي نو نوي کار کوونکي ته درې میاشتې ازمایشي قرارداد ورکوي که سم کار یې ونه کړ نو بیا یې قرارداد نه تمدیدوي. که څوک یې مني او که نه یې مني خو په تېرو اوه میاشتو کې د حکومت او خلکو ترمنځ فاصله زیاته شوې ده. د ولس او خلکو تر منځ د ناامیدۍ یو مهم عامل دو سرې او شاید اته سرې حکومت وي خو یو مهم

(c) ketabton.com: The Digital Library

عامل د جمهور رئیس غنی په شاو خوا راټول شوی ټیم دی چې هره ورځ ورسره په تماس کې دی او اجرایوي صلاحیت لري. دا چې د دې ټیم ازمایشي دوره د ولس په اند ناکامه ده نو دا به ښه وي چې جمهور رئیس غني باید په ارګ کې دننه په خپل اجرایوي ټیم فکر وکړي او د دوی قراردادونه تمدید نه کړي او یا یې له وظیفې نه لرې کړي. دا چې دا کسان څوک دي تاسې ټول یې پیژنئ.

د پورته مشورې په رابطه دوستانو ناامیدي ښودلې وه او یو تن د لطیف خان په نامه لیکلي و چې دا ورې نه شرې کېږي. ما ورته په ځواب کې ولیکل:

لطیف خان صیب! دا ورې باید شړې شي ځکه که داسې نه وي نو بیا به نه شړې وي او نه ورې ځکه مونږ سیستم نه لرو او یوازې حکومت لرو. د حکومت له سقوط سره هر څه له منځه ځي. سیستمونه پاتې کېږي خو حکومتونه ځي او راځي. په امید به اوسو او کار هم باید ورته وکړو تر څو بالاخره مونږ هم یوسیستم پیدا کړو او د حکومتونو په تلو او راتلو چندان چرت و نه وهو.

جمهور رئیس ته لسمه مشوره!

په پراګنده نظامي عملیاتو امنیت نشي ښه کېدای

د اپرېل د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

که څه هم ما په مخکنیو مشورو کې ښې حکومتدارۍ ته اشاره کړې وه خو د ښې حکومتدارۍ اول اصل دا دی چې د دولت مشرتابه باید خپل عملي کاري پلان وزیرانو او والیانو ته او همداشان دوی باید د حکومت پلان د دولت ښکته قدمو ته سم تشریح کړای شي او د حکومت ښکته قدمې بیا په خپل وار د حکومت پلانونه ولس ته تشریح کړي او د ولس حمایت باید د

پلانونو په عملي کولو کې ترلاسه کړي. زه خو اوس نه پوهېږم چې د تیوریکي خبرو نه په غیر حکومت څه کوي او د دوی کاري پلان څه دی. دا دی اوس خو کابینه هم تقریباً تکمیله شوه خو زما مشوره د امنیتي ارګانو مشرانو ته دا ده چې په پراګنده ډول عملیاتو امنیت نشي راوستل کېدای. حکومت باید په هېواد کې مرکزي نقطي وټاکي او د هغه ځای نه تصفیوي او تهاجمي عملیات پیل کړي البته په دې عملیاتو کې د دولت د ټولو قواو او ولس همکارۍ ضروري ده نه دا چې هر وزارت خپل ځانته عملیاتي پلانونه ولري. د تصفیوي عملیاتو نه وروسته حکومت باید د هغې منطقې د ساتلو توانایي ولري که نه تصفیوي عملیات په درد نه خوري. حکومت باید د دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي یا فعاله (Pro-active) پالیسي غوره کړي.

حکومت باید یوه او یا دوه ورقې کاری پلان (Action Points) ولري چې والیانو او ولسوالانو ته هدایت ورکړي چې څه باید وکړي. زما په ا ند د دې کاري پلانونو عملي کول باید د والیانو او ولسوالانو تر مشرۍ لاندې وشي ځکه دوی کولای شي چې د ولس، د دولت د امنیتي ارګانو او نورو ملي او بین المللي ادارو تر منځ هم اهنګي رامنځته کړي. اوس خو هره اداره په خپل کنز کې سبق وایې او د بل په کتاب نه پوهېږي. دا پورته کارونه نه اضافي امکانات غواړي او نه څه خاص مهارت صرف د موجوده امکاناتو صحیح مدیریت ته اړتیا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداف و تشکیلات حکومتداري ی خوب

۴ نومبر ۲۰۱۴ م

به سلسله مشوره ها بـه حکومـت جدیـد، نکـات ذیـل را بـه افـراد مسـوول حکومت شریک ساختم تا مسوولیت خویش را رفع کرده باشم.

خلاصه:

اول : حکومت داری خوب پروسه است نه پـروژه. حکومـت خـوب عبـارت اسـت از پروسـه خـوب تصـمیم گیـری ، سـهم گیـری یـا اشـتراک مـردم و احتساب میباشد. حکومـت داری خـوب تنهـا بـه حکومـت خلاصـه نمیشـود باالکه همه اداره های دولتـی و غیـر دولتـی و مـردم در حکومتـداری خـوب باید سهیم باشـد. حکومـت تنهـا چوکـات حکومتـداری خـوب را جـور کـرده میتواند و از تطبیق ان نظارت میکند.

دوم: حکومتداری خوب هم نیاز به بلو پرنت یا نقشه دارد.

در حکومتداری خوب ما باید به هر پروگرام و پالیسی که دیـزاین میکنـیم باید جواب های مثبت به نکات ذیل داشته باشیم:

الف: نقشه های حکومتداری یا دیزاین حکومت داری خـوب بایـد مطـابق ضرورت، امکانات و قابل تطبیق باشد. اگر ما تجربه های کشـور هـای دیگـر راهم میـاوریم بایـد ان را مطـابق شرایـط عینـی و ذهنـی جامعـه خـود عیـار بسازیم. نه اینکه تنها تجربه کشور های دیگر را کت و پیست کنیم. اگر مـا شرایط کشـور خـود را مـدنظر نـه گیـریم، شـاید مـا نتیجـه خـوب را بدسـت نیاوریم. که مشکل سیزده سال گذشته اوردن مودل های بود که تنها کـت و پیست شده بود که نتیجه خوب نه داده است. رول همه ادارات و مردم در تطبیق پالیسی و پروگرام ها معلوم باشد تا تداخل وظیفوی به میان نه اید.

ب: در افغانستان همیشه حکومت ها مشروعیت خـود را وقتـی از دسـت داده که اعتبار حکومت به عوامـل گونـاگون صـدمه دیـده اسـت و بـاالاخره

حکومت ها ورژیم ها سقوط یافتـه اسـت. نظـام هـا و حکومـت هـا وقتـی در افغانستان مشروعیت و اعتبار خود را از دست داده کـه تعـادل مـابین سـه پایه حکومتداری (مردم و اقوام، علما و روحانیون و دولت داری خوب) بـرهم خورده اسـت. افغانسـتان امـروزی هـم ضرورت دارد کـه حکومـت داری مـا تعادل را مابین این سه قواو نگاه دارد.

ت: نقشه حکومت داری خوب باید در همه افغانستان قابل تطبیق باشد با کمی تفاوت ها

ث: در پروگرام ها و پالیسی های حکومت داری خوب باید رابطه مستقیم مابین امنیت، انکشاف و حکومت داری خوب باشـد. یعنـی نقشـه حکومـت داری خوب تنها به یک منطقه و یـا یـک وزارت و اداره نباشـد. همـه ادارات مثل حلقه های زنجنیر باهم گیره داشته باشد و مثل پـرزه هـای ماشـین هـم زمان کار کند تا ماشین حکومـت داری خـوب بـه حرکـت درایـد و بـه منـزل مقصود که تضمین امنیت بشری و فزیکی مردم افغانستان است، باشد، تا ما یک جامعه که استوار به حاکمیـت قـانون و تعـادل اجتماعـی باشـد، داشـته باشیم و ریشه های دولت مستحکم ترشود.

د: نقشه حکومت داری خوب عام فهم باشد که به اسانی بـه مـردم و هـم به رده های پاین دولت تشریح شده بتواند. نه اینکه پالیسی ها صدها صفحه باشد و تشریح اش از نوشتن ان مشکل تر باشد.

سوم: ضرورت وخواسته های مردم:

الف: مردم ما از حکومت یا دولت خـود بـه شـکل اجمالـی خواسـته هـای زیادی نه دارد و ضرورت به پول بیشتر هم نیست.

ب: مردم میخواهد که حکومـت امنیـت نسـبی را مسـاعد بسـازد کـه در خانه های خود بیدون ترس وحراس از ارگان های دولتی و هـم گـروپ هـای

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنایت کار محفوظ باشد. فعلا مردم از ارگان های امنیتی ، څارنوالی و قضا، ولسوال و غیره درولسوالی های حراس دارند.

ت: اعضا همه ادارات باید رول بیطرفی را در دهات و ولسوالی ها نگاه کند و سلوک سلیقوی باید از بین برود.

ث: مردم میخواهد که بیدون حراس و ترس زندگې روزمره خود را به سر برساند و مردم ببیند که هر ماه و هر سال دولت افغانستان یک پروژه و یا کار خوب را به خاطر بلند بردن سطح زندگی مردم تطبیق مینماید. یعنی زندگی مردم سال به سال خوب شده برود. افغانستان در کوتاه مدت مثل سویس یا حتی مثل ممالک همسایه ها جور شده نمیتواند

طریقه عملی و عاجل برای ایجاد ثبات افغانستان

اول: شناخت از ولسوالی ها، ساختار تشکیلات دولتی، قومی و منطقوی (تشریح ضرورت دارد)

دوم: لغو شورا های متعدد درولسوالی ها و ساختن یک شورا به اساس تشکیلات قومی و منطقوی ولسوالی که دو سه نفر علما برجسته ولسوالی ها به شمول ولسوال و قوماندان امنیه عضو ان باشد. شورا جدید باید لایحه وظایف داشته باشد. اگر انتخابات ولسوالی ها صورت گرفت در ان صورت نیاز به این شورا ها نیست اما رول شورا مشورتی را بازی کرده میتواند. تا بحال لایحه برای شورا های منتخب ولسوالی های هم موجود نیست. رول ارباب، وکیل گذر و ملک به شکل جدید در حکومتداری خوب باید تقویه شود. زیرا این ها رابط اصلی مابین مردم و حکومت است.

سوم: ولسوال و والی باید بحیث امر درجه یک صلاحیت و مسوولیت داشته باشد (تشریح ضرورت دارد)

چارم: تجدید نظر به تشکیلات پولیس که مطابق ضرورت ولسوالی باشد. (تشریح ضرورت دارد)

پنجم: ارگان کشفی و پولیس و هم اردو ملی درولسوالی نظر بایدنظر به تقاضا ولسوال از پروگرام های ایشان حمایت کند. یعنی همه فعالیت های اردو ملی باید با ولسوال ها و ارگان های کشفی و پولیس هم اهنگ باشد.

ششم: شورا ها باید با حکومت همکاری نموده و در مورد ضرورت از دولت به شکل دسته جمعی حمایت کند. اشخاص مخرب را به دولت شناسایی نموده و دولت باید اجراات لازم نماید. در این صورت حکومت به شکل غیر مستقیم پاسخگو به مردم میباشد. به نظر بنده، اگر سلسله انتخابات در ولسوالی ها به شکل خوب پیش رفت، دراینده میتوانیم که ولسوال ها را هم شورا ها منتخب تعین کند. زیرا حکومتی که به مردم نزدیک باشد موثر تر و پاسخگو میباشد نظر به اینکه همه کار ها از مرکز عملی شود.

هفتم: بعد از ایجاد شورا ولسوالی، و همکاری مردم باید یک پول مشخص به کار های انکشافی ولسوالی مشخص شود و نظر به تاید شورا کار ان تطبیق گردد (تشریح ضرورت دارد)

هشتم: ایجاد مرکز های ثقل و انکشاف تسلط حکومت از ان نقطه (تشریح ضرورت دارد)

نهم: شفافیت در همه تصامیم های ولسوالی مهم است زیرا شفافت در تصمیم گیری باعث همکاری مردم میشود و جلوفساد را میگیرد و فساد نهایت کم میشود.

دهم: تعین اشخاص با کفایت و سابقه خوب که در تطبیق این پروگرام متعهد باشد. مقام ولایت از تطبیق این پروسه نظارت کند.

یازدهم: این پروگرام باید یک برنامه ملی باشد.

پروگرام های طویل المدت

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: مرور به همه تشکیلات دولتی به سطح ملی، ولایت و ولسوالی ضرورت است تا ما یک اداره موثر داشته باشیم. تورم تشکیلاتی باید از بین برود. همه ریفوم ها تا بحال باعث بی ثباتی وظیفوی شده است. (تشریح ضرورت دارد)

دوم: ایجاد سول سرونت به معنی اصلی اش برای حکومت داری بهتر از پایان به بالا ضرورت است. (تشریح ضرورت دارد)

سوم: تعادل مابین مسوولیت ها و صلاحیت ها باشد (فعلا مسوولیت است اما صلاحیت وجود نه دارد)

چارم: پلان و تطبیق پروژه های کلان باالخاصه در ساحه زراعت در مناطق مختلف افغانستان

پنجم: بهتر شدن خدمات و سیستم مالیه دهی

ششم: توجه خاص به سیستم تعلیم و تربیه که پاسخگوی شرایط امروزی باشد ضرورت است. توجه خاص به ایجاد موسسات مسلکی است. (تشریح ضرورت دارد)

د خوشحالۍ اوښکې به تویوم

د سپټمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دوستانو سلام!

اته میاشتې مو د انتخاباتو لپاره په افغانستان کې تېرې کړې، له هیواده ونه وتلم، خپل ټول سفرونو مې کنسل کړي و. دا د عسکرۍ دوره وه، ولایتونو ته مې سفرونه وکړل، له ډېرو خلکو سره مې وکتل، د وطن د سوکالۍ او آبادۍ په اړوند مې د ولس قرباني او هلې ځلې، احساسات، مینه او ولولې په کلیو او بانډو کې او هم په ښارونو کې له نږدې نه ولیدل، کله خوشحالي او کله خفګان و، کله امید او کله نا امیدي وه خو ښه ده چې د جمهوري

ریاست د ټاکنو پایلې معلومې شوې او د ډېرو تبه وشکېدله. اوس راته ډېر کسان معلوم دي چې د چوکیو د نیولو لپاره د هر راز نیرنګو او هیلو نه کار اخلي او کوششونه روان دي خو څوک به هدف ته رسېږي او څوک به نه.

نو دا مې بهتره وګڼله چې د یوې میاشتې نه زیاتې مودې لپاره له افغانستان نه ووځم او چکر ووهم، دوه درې کنفرانسونو کې برخه واخلم، د افغانستان قصې ورسره شریکې کړم، خپل خپلوان او دوستان په امریکا کې وګورم او چې راځم هم به د چوکیو وېش خلاص شوی وي او هم به د دولت مسیر معلوم وي. د حلف مراسم به د تلویزیون له لارې انشاالله ګورم. ما ته همدا خوشحالي بس ده چې یو منتخب جمهور رئیس بل منتخب جمهور رئیس ته سیاسي قدرت انتقالوي او دا د افغانستان په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره لویه کامیابي ده. کله به چې ما د تلویزیون له لارې په نورو هېوادونو کې له یوه مشر نه بل مشرـ ته د سیاسي قدرت د انتقال مراسم لیدل نو باور وکړئ چې زما د سترګو نه به اوښکې بهېدلې چې آیا داسې ورځ به په افغانستان کې هم کله راشي او که نه چې زه یې وګورم؟ خو نن دا ورځ راتلونکې ده، د خفګان د اوښکو په ځای به د خوشحالۍ اوښکې تویوم. راتلونکې ستونځې به سره ګالو او کوشش به کوو چې د ولس د خیر لپاره کار وکړو که هغه د دولت په داخل کې وي او که د دولت د دندو نه بهر وي. هر افغان په خپل چوکاټ کې ډېر څه کولی شي او د چا شاباس ته باید په طمعه ونه اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکټر عبدالله عبدالله لومړنۍ وينا د وحدت ملي حکومت له هوکړې نه وروسته

د سپټمبر ۲۵مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن ډاکتر عبدالله عبدالله د لويې جرګې په خيمه کې خپلو پلويانو ته خپله لومړنۍ وينا د ملي وحدت حکومت له هوکړې نه وروسته وکړه. د ډاکټر صيب عبدالله عبدالله بيانيه اميدواروونکې وه چې انشاالله د ملي وحدت حکومت که په همدې روحيه خپلو کارونو ته دوام ورکړي چې حکومتي موسسات تقويه کړي، قانون حاکم کړي، د فساد مخه ونيسي ـ او کار او مسووليتونه اهل کار ته بې له قومي ژبني او سمتي ملحوظاتو وسپاري نو اميد دی چې د افغانستان راتلونکی به انشاالله روښانه وي. مسلحانه جنګونه نور د مسايلو حل نه دی او مثبت سياسي رقابتونه بايد دوام ولري او لا نورې هلې ځلې په دې لار کې وشي. مشکلات او ستونځې به په راتلونکې کې خامخا وي خو جنګونه چې نه وي نو پرمختګ، اجتماعي عدالت او سوکالۍ لپاره زمينه مساعدېږي. مونږ بايد ټوله انرژي د افغانستان د جوړولو لپاره مصرف کړو نه دښمنيو ته لمن وهل او يا د افغانستان د ورانولو لپاره.

ارزښت، اهميت، معيار او تعداد د دولتي چوکيو

د سپټمبر ۲۹مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال امريکا

دولتي چوکۍ د طبيعي منابعو په شان دي. د دنيا نفوس په زياتېدو دی خو طبيعي منابع هماغه دي چې څه مونږ په دنيا کې لرو نو خبره دا ده چې څنګه د طبيعي منابعو نه مناسبه ګټه واخلو، د اصراف مخه ونيسو او د موجوده منابعو د توليد کچه زياته کړو. د افغانستان دولتي چوکۍ هم په شمار دي خو کانديدان ورته ډېر زيات دي او هېڅوک د وزارت، معينت او

ولايت نه ښکته چوکۍ هم نه غواړي نو د ډاکټر صيب اشرف غني حکومت ته به دا ګرانه وي چې يوازې په څوکيو ورکولو زيات کسان خوشحاله کړای شي. يو وخت زما خدای بښلي پلار مدير و او زما د تره زوی ولسوال (حاکم) و. څه موده ډېر پخوا زه د کورنيو چارو د وزارت معين وم که د ځان توصيف ونشي نو تر يو حده موثر وم او هغه کسانو چې له ما سره يې کار کړی دی نو کېدای شي زما د خبرې تاييد وکړي. خو بيا هم چې کله دوستان او ملګري زما د پلار او د تره زوی نوم يادوي نو د هغوی د نوم يادولو سره چې مدير صيب يا حاکم صيب خطاب کوي نو تاسې باور وکړئ چې له اوسنيو وزيرانو او معينانو نه د هغوی نوم په درنښت يادېږي او زيات وزن لري. يوازې د څوکيو په نيولو او دولتي مقام په نومونو د سړي شخصيت پورته نه ځي که سم کار ونه کړای شي نو بيا د څوکيو د نومونو د توهين سبب ګرځي.

د انتخاباتو د رايه ورکولو احسان به کله خلاصېږي؟

د سپټمبر ۳۰ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، امريکا

دی کې هېڅ شک نشته چې د افغانستان خلکو خپل منتخب ولسمشر ـ ته رايه ورکړې ده او د ولس مېړانه د ستاينې وړ ده. خو د دې تر څنګ د افغانانو توقعات هم ډېر زيات دي او د ولسمشر نه دا غواړي چې هر څه يو دم جوړ کړي او ټولو نيمګړتياوو ته بايد د حل لاره پيدا کړي. مونږ بايد دا په نظر کې ولرو چې ولسمشر ته څومره ستونځې د تېرو ديارلس کلونو د ناخوالو او يا په بل عبارت د تېرو درې څلور لسيزو د خود سريو، مداخلو او ګډوډيو نه په ميراث پاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعتي سکټور ته خاصه پاملرنه په کار ده

د اکتوبر ۱۱مه نېټه، ۲۰۱۴ م کال، د امريکې د ويرمانت ايالت

د امريکـې د Vermont ايالـت د مڼـو بـاغونو سـاتنه او حاصـلات خـاص مهارت غواړي او هم حاصلاتو ته مارکېټ شته چې جوسـونه تـرې جـوړوي او Apple Cider ورته وايي. د دې سـيمې د مڼـو جوسـونه خاصـه مـزه اوخونـد لري. د کدوانو عزت هم ډېر زيات دی او کدو بازار ته ورغلو چې څـومره پـه قدر يې ساتي او د هالوين په موسوم کې يې مارکيټ خـورا ګـرم وي. د کابـل او شاوخوا مڼو او نورو ميوه جاتو او سزيجاتو سره مې مقايسـه کولـه چـې هـر کال زمونږ منې او نور ميوه جات د سړکونو په غاړو بې قدره پراته وي چې نه مارکېټ لري، نه يې دهقـان ذخيـره کـولی شي او نـه تـرې نـوره کومـه ګټـه اخيستل کېـږي. کـه مـونږ د خپلـو توليـدانو نـه سـمه ګټـه واخلـو نـو د دې ضرورت به نه وي چې چرګان د برازيل نه، منې او ناک له چين نه، شوروم‌بې او جوس له ايران نه او حتی ساده اوبه لـه پاکسـتان نـه وارد کـړو. د زراعـت سکتور ته خاصه پاملرنه په کار ده چې خوراکي مواد زيات او ارزانه ولـس تـه عرضه شي او هم بايد د ساتلو او صادرولو سهولته ورته برابر شي.

يو لاروي ته د ملا نصرالدين ځواب

د اکتوبر د مياشتې ۲۰مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، ويرجينيا، امريکا

وايي چې يو لاروی پر لاره روان و چې ملا نصرالدين په مخـه ورغـی ، لاروي له ملا نصرالدين نه پوښتنه کړې وه چې تر فلاني کـلي پـورې بـه څـو ساعته وخت ونيسي؟ ملا نصرالدين ورته ويلې و چې لار وهه، لاروی چـې روان شـوی و نو ملا نصرالدين ورته له شا نه غږ کړی و چې دوه ساعته به ونيسي چې تـر فلاني کلي پورې ورسېږې. لاروی بېرته راستون شوی و او ملا نصرالدين ته يې

ويلي و چې ولې دې دا خبره مخکې نه کوله؟ ملا نصرالدين ورته ويـلي و چـې ما درته ځکه مخکې ځواب درنه کړ چې ستا د مزل سرعت ماته معلـوم نـه و نو کله چې تا حرکت وکړ او سـتا د مـزل سرعـت مـې وليـد کـه پـه دې مـزل حرکت ته دوام ورکړې په دوه ساعتونو کې هغه کلي ته رسيدلی شې.

که جمهور رئيس ډاکټـر صـيب اشرف غنـي احمـدزی پـه همـدې سرعـت روان وي نو انشاالله په پينځو کلونو کې به د وخت په مقايسه څو چنده زيات کار وکړي ځکه د افغانستان جوړول زيات او موثر کار ته اړتيا لـري. پـه تېـرو درېوو اونيو کې چې کومې پرېکړې جمهور رئيس احمدزي کړي دي په ځـای او سـنجنيده پريکـړې دي. د دولـت پـه چوکـاټ کـې د اشخاصـو تغيـر او برطرفي همېشه اسانه کار دی خو سـتونځه دا ده چـې ايـا نـوي مقـرر شـوي کسان به د بر طرف شوو کسانو په پرتله سم کسـان وي او کـه نـه؟ د کـرزي صيب په دوره کې هم تغير او تبديل زيات و خـو هـر وروسـتی شـخص بـه د مخکني چاروا‌کي په پرتله ضعيفه کس و. کـوم تغيـرات چـې جمهـور رئـيس احمدزي تراوسه پورې راوستي دي د تېرو کسـانو پـه پرتلـه سـم او ښـه دي. اميد دی چې دا لړۍ دوام وکړي او کابينه هم د اوسنۍ کابينې نه څو چنده ښه وي تر څو د ولس اعتماد نور هم په نظام باندې پيدا شي.

د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

دا څـو ورځـې پـه سـفر وم او د فيسـبوک نـه لـرې وم خـو نـن مـې چـې د فيسبوک خپله پاڼه بېرته کړه نو سياسي راکـړه ورکـړه او پـه سـياسي مسـايلو خبرې ډېرې کمې وې. زما په اند چې سياسي مسايل ټول تـر کنتـرول لانـدې راغلي دي. په انګليسي ژبه کې يو متل دی چـې وايـي: No News is Good

(c) ketabton.com: The Digital Library

News یعنې د خبر نه شتون په خپله ښه خبر دی ځکه هغه څه چې د میډیا لپاره خبري ارزښت لري همېشه بد خبر وي.

دا خلک څنګه لینونه جوړوي او څنګه مقررېږي

د ډسمبر لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

تېر ماښام مې یو څو کسه مېلمانه درلودل چې په سیاسي حالاتو ډېر اګاه او پوه کسان وو نو په حکومت کې یې په تقرر او تبدیلیو باندې خبرې کولې نو یو کس وویلې چې زه حیران دې ته یم چې دا بعضې کسان څنګه لینونه برابروي او بیا برق تولیدوي چې ځانونه مقرروي. هغه بل کس ورته وویلې چې ورورہ دا د برق د تولید منبع هم په څو ډوله دي. بعضې جنراتوري منبع د برق د تولید لري، د بعضو د برق د تولید منبع آبي وي او بعضې د سولر نه انرژي اخلي نو ځکه دوی څو قسمونه لینونه جوړوي او د برق د تولید د منبعو په تناسب د دوی لینونونه خپل ځای ته غځول کېږي. مطلب دا چې د بعضې لینونو جوړول پرمصرفه، د بعضې لینونو جوړول مصرف متوسط وي او د بعضې لینونو جوړول ډېر پرمصرفه وي نو څوک چې د کومې منبع نه برق تولیدوي نو د منبع د مصرف په تناسب چوکۍ هم نیسي. د چا چې منبع ضعیفه وي نو که هر څومره لینونه وغځوي او ښه ظرفیت د برق د انتقال هم ولري په درد نه خوري. نور تاسې پوه شئ او تبصرې مو.

دوه قصې تحلیل یې ستاسې

د ډسمبر ۲۱مه نېټه، کابل ۲۰۱۴ م، کابل

اوله قصه: د ثور د کودتاه نه وروسته زما یو د ترور میره، خدای دې وبښي چې استاد هم و، یوه ورځ په خلقیانو ډېر په قهر و نو دېرې ته راغی او د

کټ سر ته په غصه کېناست او څادر یې له ځمکې وویښت او ویې ویل چې ته دې خلکو ته ګوره چې هېڅ منطق نه لري او وایي چې زمونږ انقلاب په شا نه ځي، هر شی چې مخکې ځي وروسته هم ځي خلقیانو دا انقلاب مو ودروه زه په کې نور نه ځم.

دویمه قصه: یو سړي قرآن شریف غلط وایه، یو لاروی چې په لاره تېرېده نو دې سړي ته یې وویلې چې دا قرآن د چا دی؟ لوستونکې ورته وویل چې دا زما د پلار دی. لاروی ترې روان شوی دی او هېڅ یې ورته ونه ویل. لوستونکي ترې پوښتنه وکړه چې دا پوښتنه دې څنګه وکړه؟ لاروي ورته وویل که تا ویلې وای چې دا قرآن د الله پاک دی نو ما به درته سم درښودلی وای چې سم یې وایه او غلط یې مه وایه خو تا چې وویل چې دا ستا د پلار کتاب دی نو دا ستا خوښه ده چې د خپل پلار په کتاب کې غزلې وایې او که چاربیتې. که دا نظام د ملت وي نو د دې حکومت چارواکي په غلطه روان دي او که دا نظام د یو څو کسو تر منځ منحصر وي او خپل ملکیت یې ګڼي نو نوره دا د دوی خوښه چې څنګه یې چلوي.

فساد او فاسدین ټولنه خوسا کوي

د ډسمبر د میاشتې ۲۶مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کولن، المان

په دې خبره خو مونږ ټول پوهېږو چې رشوت ورکول، رشوت اخیستل او په منځ کې دلالي کول هم د اسلام له نظره او هم د اخلاقي معیارونو له نظره بد کار دی او د درې واړو کسانو ترمنځ په ګناه او هم په عمل کې هېڅ فرق نشته دی. هغه څوک چې په دې کارونو اخته یا مبتلا دي نو دوی مریضان دي ځکه زه ورته جوړ کسان نه شم ویلی بلکې دوی د ګنده یا خوسا مېوو په شان دي چې سالم کسان هم له ځانونو سره خوسا کوي او په دې مرض یې اخته کوي چې ټولنه لا نوره هم فاسده شي. که ګنده مڼه د منو د کریت نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرې نشي نورې ډېرې ښې منې هم له ځان سره خوسا کوي او چې څومره ژر له کریت نه لرې شي هماغومره ژر ترې نورې منې سالمې پاتې کېدای شي.

په هر حال، زما غصه هغو کسانو ته راځي چې ځانونو ته د پاکو کوترو خطاب کوي، ځانونونه د مدني ټولنې فعال غړي بولي او بیا همدوی ته د پیسو په مقابل کې ډونرانو ته د فیصدۍ پیشکش کوي، پروژې اخلي او د جوال خوله ورسره نیسي. تاسې او خدای چې داسې کسان د هغو کسانو نه چې په فساد کې اخته یا غرق دي سل ځله زیات فاسد نه دي. په انگلیسي ژبه کې دوی ته White Color Thieves یا د سپینو جامو او زمونږ په اصطلاح نکتایي داره غله ورته وایي. همدا کسان کله کله زمونږ د بیچاره ولس د پاکو احساساتو نه هم سؤ استفاده کوي.

په افغانستان کې د هیڅ شي کمبود نشته خو هیڅ نه لرو! څه مطلب؟

د جنورۍ دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

دا ځکه چې د افغانستان هر سړی د هر څه متخصص دی خو بیا که دوه درې پوښتنې ترې وکړې نو په گډوډو سر شي او د فتواگانو مفتیان خو ډېر زیات دي چې سمدستي درته د جنت او دوزخ زېری هم درکوي. د سیاسي چارو کارپوهان خو هم له چا نه کم نه دي، هر سړی ډاکټر دی او د علاج نسخې وړاندې کوي، دا کارپوهان خو هره ورځ دا وطن په تشو خبرو جوړوي او ورانوي یې که همدې کارپوهانو ته کله واک رسېدلی نو بیا یې نه پاکي وه او نه د اداري د کولو استعداد او مدیریت درلوده. نظامي کارپوهان همدا وایي چې طیارې نشته او ټانکونه نشته خو چې درلودل مو څه توره مو پرې وکړه. دا خو لا پرېږده چې دا کاریوهان بیا نورې دنیا ته نصیحتونه کوي چې

دا باید وکړي او دا وکړي. یاره ستاسې خبرې څوک نه اوري او نه تاسې دومره غټ قوت یاستئ چې د دنیا د سیاست مسیر ته تغیر ورکړئ. غم خود را بخورید که لاغر نشوید. د تېرو څلوېښت کلونو تجربه نه هم عبرت نه اخلو چې څه مو وکړل، چا راباندې وکړل او څه مو لاسته راوړل. که په خپلو ستونځو فکر وکړو او خپل وطني حللارې خپلو ستونځو ته ولټوو نو ښه به وي په دې غټو غټو خبرو څه نه کېږي.

د پورته لیکنې په هکله ډېرو دوستانو مثبت نظرونه ورکړي او چې دوه درې یې دلته را انتقالوم:

وهاب صدیقي صیب لیکلي و:

ښاغلی میاخېل صاحب! زه ستاسې له نظر سره باالکل موافق یم نظر ورکول ، فتوا ورکول، نصیحت کول مشورې ورکول او نورې خبرې خو مفتې دي خو عمل کول ورباندې یو سخت کار دی که ډاکټر صاحب اشرف غني یا ډاکټر صاحب عبدالله عبدالله دغسې خلکو ته ووایي چې راځه زما په ځای کېنېنه او دا وطن جوړ کړه ځکه چې ته زمانه ورباندې ښه پوهېږې، نو بیا وگوره چې دغه خلک کومو سوړو ته ننوځي بیا یې والله که په تلویزیون کې وگورې یاکومه جلسه کې چې مفتې نظریې یا مفتې مشورې ورکړي .

یو کس په نوم د اصیل گل چې شاید مستعار نوم یې وي لیکلي و:

تاسې خو یوه توره وکړه هغه دا چې بشپړ غیرقانوني سیاسي جوړ جاړی موپه ولس ور وتاپه حال دا چې د قانون واکمنۍ نه ملاتړ نه کول د ټولو په زیان وه او ده. د غني او عبدالله سیاسي جوړ جاړې ۱۰۰٪ غیر قانوني دی، د ټولو قوانینو نقض دی. د قانون په رڼا کې نه غني او نه عبدالله د دې حق لرلو چې داسې غیر قانوني سیاسي جوړ جاړی وکړي او د قانون واکمنۍ څخه سرغړونې وکړي. ولس رایې د قانون واکمنۍ او د ټاکنو د قانون عملي کولو له پاره کارولې وي نه له قانون څخه د سرغړونو لپاره. که رښتیا افغانانو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ګټو ته ژمن یاست نو مهرباني وکړئ هر هغه شخص او ډله چې د قانون واکمنۍ ملاتړ نه کوي، نور دې د خدای ج لپاره د دې ډول شخص او ډلې له ملاتړ څخه لاس په سر شئ، څو رښتېنې ولس ژغورنه او سیال کېدل شونې کړي او سوله او امنیت ټینګ شي. قانون واکمنۍ نه ملاتړ نه کول د ټولو په زیان وه او ده.

ما د پورته لیکنو په ځواب کې بیا ولیکل:

اصیل ګل صیب! په اډیالیست لحاظ ستاسې خبره سمه ده خو انسان همېشه د الهي او هم موضوعي قوانینو نه سرغړونه کوي او بیا په داسې هېواد کې لکه افغانستان چې مجبوریتونه او ستونځې زیاتې دي، هم الهي قوانین او هم نور وضعي قوانین د ولس، چارواکو او هم علماوو او د دین د ټیکه دارانو له خوا تر پښو لاندې کېږي او دا سلسله به تر قیامته روانه وي. نو پر دې اساس دا به مشکله وي چې د ایډیال حالت په طمعه اوسو. خو دا ضروري ده چې په هېواد کې داسې حالت رامنځته شي چې هم د ولس زیاته برخه له فساد نه ځان وساتي او هم زیات دولتي چارواکي په فساد کې دخیل نه وي. د سیاسي علومو پر اساس دولت هم د مشکلاتو حل کېدای شي او هم دولت د مشکلاتو د زیاتوالي لامل کېدای شي نو په تېرو څو لسیزو کې ټولو رژیمونو د افغانستان مشکلات زیات کړي او امید دی چې د دې رژیم په اخره کې مشکلات لږ کم شي او که نه بیا به تاریخ او ولس په دې نظام هم قضاوت وکړي. ستاسې خبره سمه ده چې ولس د حالاتو د سمېدو په خاطر رایه ورکړې نه د حالاتو د ورانېدو په خاطر او کوشش به کوو چې د دولت حمایت وکړو. که حمایت ونه کړو نو ملک به له خرابۍ سره پخپله مخامخ وي.

ښه حکومتداري باید د څو کسانو ترمنځ د خپلو ګټو د ساتلو په بیه قرباني نه شي

د جنورۍ ۱۵مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د افغانستان موجوده حکومت ته ډېرې ستونځې په میراث پاتې دي خو ډېرې ستونځې مونږ افغانان په خپله حل کولای شو که سیاسي اراده مو قوي پاتې شي. ښه حکومتدارۍ کې نیت او عمل دواړه مهم دي. د بېلګې په توګه رشوت نه اخیستل، د خدمت نیت درلودل، مشوره له یو بل سره کول، په خپل ماحول کې بد کسان نه پرېښودل، د دولت په مال زړه سوی او امانت ساتل، د قانون منل او تطبیق، له یو بل سره مرسته او همدردي او داسې نور کارونه نه تخصص ته ضرورت لري او نه بهرنیو مرستو ته. د موجوده حکومت لپاره زما په اند لویه ستونځه دا ده چې څنګه هم په خپلو منځو کې وحدت وساتي او په عین حال کې حکومتداري هم ښه کړي. ښه حکومتداري باید یوازې د څو کسانو ترمنځ د وحدت ساتلو قرباني نه شي ځکه که حکومتداري ښه نه شي نو یوازې څو کسه به سره په ګټو کې شریک وي خو د ولس ملاتړ به نه وي او چې د ولس ملاتړ نه وي نو بیا مشکله ده چې حکومتداري ښه شي، امنیت رامنځته شي او هم به مشکله وي چې نړیوال کمکونه دوام پیدا کړي. چې حکومتداري ښه نه شي نو انکشاف په خپله نه رامنځته کیږي او په همدې شکل به زمونږ ستونځې په خپل ځای پاتې وي او ستونځې به لا نورې هم زیاتېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګ ښه دی که صلحه؟

د فروري دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نظامي ګنجوي وايي:

نـه دانـش باشـد آن کـس را نـه فرهنـګ
کـه وقـت آشـتی پـیش آورد جنـګ

کله چې د صلحې خبرې شي نو بیا بعضې کسان هماغه زړې سبستې یا تـا ویلې ماویلې وایي او فکر کوي چې یا به شوروي اتحاد بیا راژوندی کېږي او یا به فکر کوي چې ګوندې هر څه به په خیالي او ارماني شکل حل کېږي. داسې کسان نظامي ګنجوي په دغه پورته لنډ ولې پرمعنی او پر محتوا بیت کې په ډېره ښه توګه معرفي کړي دي چې دوی نه پوهه لري او نه فرهنګ چې کله د صلح خبرې کېږي نو دوی بیا جنګ ته لمن وهي.

په ۲۰۰۲م کال کې د بېړنۍ لویې جرګې په وخت کې یو مشر ته چې اوس نه شته او خدای ښښلی دی ورغلو چې د هغه د مقابل لوري په هکله ورسره خبرې وکړو او د دوی تر منځ صلحه راولو. دغه مشر چې له وېرې په جلال آباد کې د سپین غر هوټل له لویې ودانۍ نه بهر په وړو خونو کې اوسېده او د اوړي ګرمي هم وه نو لاپې شاپې یې شروع کړې، ما ورته وویل چې ګوره! له وېرې په دې سره اوړي کې دننه په خونو کې ناست یې، هم دې ځان له ګرمۍ نه وسېځه او هم دې مونږ له ګرمۍ نه وسوځولو که نه د سپین غر هوټل بېرون ساحه څومره ښایسته سیوری لري او ته ترې ګټه نه شې اخیستی نو همدا د وېرې نښه ده که نه ولې بېرون نه کېنې او هسې لاپې شاپې وهې. د دښمنۍ همدا ګټه ده چې هم ځان تباه کوې او هم نور.

له پورته مطلب نه زما هدف دا دی چې اوس هم په اګاهانه او یا غیر شعوري توګه بعضې کسان د جنګ طرفداري کوي هغه که له هرې خوا نه

وي فکر کوي چې په جنګ کې خیر دی او خپلې ګټې لاس ته راوستلی شي نو زما په اند جنګ کې خیر نشته او هغه څه چې په صلحه کې لاس ته راوړل کېږي هغه د جنګ د لارې نشيـ لاس ته راوړل کېدای او که د جنګونو له لارې اهداف لاسته راوړل کېدای شوای نو مونږ خو په عملي توګه دا ۳٦ کاله جنګونه وکړل اوڅه مو په لاس راونه وړل. مونږ باید له ځانونو سره قضاوت وکړو چې څه مو لاسته راوړي او که نه؟

د عزیزتوت او ښایسته توب ترمنځ توپیر

د فروریـ ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

څو کاله دمخه استاد غلام دستګیر خاورین زما کور ته راغی او راته یې وویل چې له پل چرخي سره په لوحه یې لیکلي دي چې به کابل زیبا خوش آمدید. نو ماته یې وویل چې که دا د زیبا توری یعنې کلیمه ترې لرې شي او په عوض یې ولیکي چې به کابل عزیز خوش آمدید نو ښه به وي ځکه په کابل کې د نورو سیمو او هېوادونو په پرتله د زیباتوب څه نه ښکاري خو دا چې زمونږ د هېواد پایتخت دی او مونږ ته عزیز دی نو جدا خبره ده. ځکه یو شی به ښایسته نه وي خو دا چې مونږ ته ګران او عزیز وي نو د بل هر ځای په پرتله مونږ ته ګران دی.

د استاد دا خبره ډېره پر ځای وه. که افغانستان هره څومره وران شي، هر څومره ستونځې په کې وي خو زمونږ نه هېرېږي که هر چېرته اوسو او په هر حالت کې اوسو او د دې علت دا دی چې چېرته چا په وړوکتوب کې خړپوسې کړې وي هماغه ځای سړي ته ډېر ګران وي. که د مکې ښار ته تللي یاستئ، نو لیدلي به مو وي چې له سپېرو غرونو نه بل څه په کې نشته دي او اوس هم څنګه چې لازمه ده هغسې کار هلته نه دی شوی، نه د ښار نظافت سم دی او نه ارکیتکچر یا انجینري ساختمان له پلوه د ښار ښایسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

والی په نظر کې نیول شوی دی. که دا حالت له پينځلس سوه کاله د مخه سره پرتله کړو نو هغه وخت خو د مکې مکرمې د ماحول نه بهر اوبه هم نه وې خو چې کله زمونږ پيغمبر حضرت محمد صل الله علیه وسلم هجرت کاوه نو مکې مکرمې ته يې مخ راواړوه او ويې ويلې چې زما خو درنه زړه نه کېږي خو دا چې اهل د دې ښار سم نه دي نو ځکه درنه مهاجر کېږم او وايې چې په مخ مبارک يې اوښکې هم راتوی شوې.

دلته مې پخوانۍ خاطره راپه ياد شوله:

د پوهنتون په وخت کې به چې لږ فرصت پيدا شو نو اکثره محصلين به خپلو سيمو ته تلل نو زه هم به خپل کلي ته مياشت کې يو کرته يا دوه ځلې تللم. په هغه وخت کې دا ښايسته او ښې موټرې نه وې نو له جلال اباد نه به چې خاص کونړ ته تللو نو يوازې درې ډوله روسي موټرې وې چې په ورځ کې به يې يوه پيره کوله. دې موټرو ته يې گاز (لاری)، واز (شاته يې د بينچونو په شکل دوه خوا سيتونه درلودل) اوجيپ ويلې. د جلال آباد نه خاص کونړ ته کرايه د گاز شل افغانۍ، د واز او جيپ ديرش افغانۍ وه. که په ټاکل شوي وخت کې به ونه رسېدلې نو بيا به دې شپه په جلال اباد کې وه. ما شخصاً کوښښ کاوه چې په واز موټر کې لاړ نه شم ځکه په سيټونو باندې به ترپال خپورو او د موټر د تيلو د بوی له وجهې به راته کانگې راتللې. د ډريور ترڅنگ په مخکې سيټونو کې به همېشه خالي سيت نه و ځکه هغه به مشرانو يا هغه کسانو ته ريزرف يا ورکول کېدل چې له چا سره به ښځې يا زنانه وې. د جلال آباد نه خاص کونړ ته په هغه وخت کې درې ساعته د دوړو نه ډکه خامه لار وه او چې کله به خپل کلي ته ورسيدو نو بيا خو چا د دوړو له وجهې نه پيژندلو. يو ځای چې د ترې (کوتل) په نامه و نو چې هلته به ورسېدو، ډريور به ټولو سپرليو ته وويل چې د موټر نه ښکته شي او مونږ به پياده د موټر تر شا تللو او الحمدالله به مو ويله چې موټر په شا رانشي او د

گړنگ نه ښکته ونه غورځېږي. د کلينر سره به ډنډه پنج (د لرگي کنده وه چې لاستی به يې درلوده) و او د موټر تر شا به ورو ورو روان و که موټر شاته راشي نه د ټاير شاته به يې ډنډه پنچ کيښوده. يو کس به د موتر نه مخکې منډې وهلې که د هغه بلې خوا کوم موټر راروان وي نو ورته اشاره وکړي چې په يو ځای کې ودرېږي چې دا موټر تېر شي ځکه په ټول سړک به دوه موټر سره يو ځای نه شول تېرېدلی.

دا چې په هغه وخت کې محدود ډريوران ول او ټولو پېژندلو نو زما به يې لږ خيال ساتلو. څه د کورنۍ په خاطر او څه هم زما د شخصي رابطه په وجهه چې لږ ټيپ به مو ورکاوه. مونږ محصلين و نو زمونږ ټيپ هم څه زيات نه و پينځه يا نهايت لس افغانۍ وې. څنگه به چې د کونړ اډې ته ورسېدم نو ډريور به راته وويلې چې ستا ځای مې درته ساتلی دی او بل چاته يې نه ورکوم. زما معتبر ځای د گاز په موټر کې د ډريور تر څنگ په پايدان باندې ودرېدل و چې معمولاً دوه کسه هلته په ولاړه ځايېدل او په ټوله لار کې به مو د ډريور د دروازې چوکاټ ټينگ نيولی و او په پايدان به ولاړ وو. يو لاس به مو چې ستړی شو نو په بل لاس به مو د موټر دروازه کلکه نيولې وه او که لږه بې پروايي به مو وکړه نو د گاز د موټر نه د غورځېدو احتمالات ډېر زيات وو. د جيپ موټر مهم ځای ما لپاره د جيپ په ميرگاټ (هغه ځای چې د موټرپه ټاير باندې و او د جيپ چراغ هم هلته و) باندې ناسته وه. دا هم اسانه کار نه و چې درې ساعته به ما بايد د ميرگاټ وسپنه کلکه نيولې وه. په دواړو حالاتو کې ښه والی دا و چې د دوړو گرد به لږ کم و او چې کله به موټر په لاره د انجن د يخوالي په خاطر اوبو ته ودرېد مونږ به له موټر نه دانگ واهه او د موټر مخکې به مو منډه کړه چې له دوړو نه لږ ځانونه بچ کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سفر او بیا کلي ته رسېدل، د خپل خپلوانو او د مورجانې لیدل یو خوند او کیف درلود چې باور وکړئ په لس گونو ملکونه ما لیدلي دي خو هغه خوند په کې نشته دی. دا مبالغه نه ده. اوس هم زه د اروپا، عربو، امریکا او نورو هیوادونو په پرتله په افغانستان کې خوشحاله یم او په افغانستان کې خپل کلی او ولسوالۍ کې ځان مصُوون او خوشحاله احساسوم. که نه زمونږ کلی ډاگ دی، کورونه مو هم چندان ښه نه و خو خاص کیف یې درلود چې په دې لیکنه کې یې سړی نه شي تمثیلولی.

هغه چا چې په افغانستان کې خړپوسې کړي دي، هغه که هر چېرته وي افغانستان یې له یاده نه وځي او افغانستان پرې گران دی ځکه مونږ ته افغانستان عزیز دی البته بعضې سیمې یې ښایسته هم دي. هېڅوک دې یو بل ته نه وایي چې افغانستان له تا نه پر ما ډېر گران دی خو که څوک له خپل وطن سره خیانت کوي هغه کسان جلا دي. د افغانستان د اساسي قانون په اساس، افغاني تابعیت له هیڅ افغان نه سلبېدلی نه شي نو دا چې افغانیت له چا نه اخستل کیدلی نه شي نو افغاني مینه هم د خپل وطن د چا نه اخستل کېږي نه. په شعوري او غیر شعوري توگه خپل افغان ورور ته باید په کمه سترگه و نه گورو.

د شخصیت وژنې او د پالیسۍ پر سر د اختلاف نظر توپیر

د فرورۍ د میاشتې اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په دې ورځو کې پاکستان ته د پوځي زده کړو لپاره د شپږو ځوانو صیب منصبانو د لېږلو په هکله په مطبوعاتو کې بېلابېلې تبصرې او مرکې کېږي چې د پالیسۍ د اختلاف پر ځای د دې ځوانانو د شخصیت وژنې سبب هم

گرځي او سم کار نه دی بلکې د دې ځوانانو په هکله جفا ده. په سیاست کې دایمي دښمن او دایمي دوست نشته دی. یو هېواد به دې نن دښمن وي خو سبا ته به له هغه هېواد سره دوستي کوې. په سیاست کې راکړه ورکړه ده او څنگه کولی شې چې د نورو هیوادونو سره د اړیکو په درلودلو سره خپلې منافع وساتې.

که د افغانستان تیرو څلور لسیزو ته نظر واچوو او حتی مخکې له هغې نه هم که وگورو نو د افغانستان اکثریت ولس نورو هېوادونو ته لکه اروپا، شمالي امریکا، استرالیا، ایران، پاکستان، پخوانی شوروي اتحاد، هند، عربي هیوادونو او یا د اسیا نورو هیوادونو ته مهاجر شوي او یا هلته یې زده کړې کړي دي او حتی په جنوبي امریکا او افریقایي هیوادونو کې هم افغانان پیدا کولی شئ. زمونږ د جمهور رئیس نه نیولې د دولت د ښکته لیکو پورې اکثریت چارواکي او د افغانستان منتخب مشران دغو هیوادونو ته مهاجر شوي او اکثریت په بهرینو هیوادونو کې زده کړې کړي دي. که قضاوت دا وي هر افغان که په کوم بهرني هیواد کې اوسیدلی او یا هلته یې زده کړې کړي وي نو هغه ټول به د هغه هیواد گټو ته د افغانستان پر گټو ترجیح ورکوي او یا به هغو هیوادونو ته جاسوسي کوي نو بیا خو زمونږ ټول ولس په دې کټگورۍ کې راځي ځکه اکثریت مطلق زمونږ ولس نورو هیوادونو ته تللی او یا هلته یې زده کړې کړي دي. که قضاوت دا وي چې نه جاسوسي بد کار دی او دا په دې پورې اړه نه لري چې څوک چېرته اوسېدلی او یا چیرته یې زده کړې کړي دي نو بیا مونږ دا نه شو ویلی که په فلان او فلان هیواد کې څوک اوسیدلی او یا هلته یې زده کړې کړي وي نو هغه به جاسوسان وي.

که د حکومت په پالیسۍ انتقاد وي چې ایا د پالیسۍ په لحاظ پاکستان ته د ځوانانو لیږل د پوځي یا نورو زده کړو لپاره په اوسني وخت کې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان د افغانستان پر ضد مسلح گروپونه روزي او تقویه کوي يې سم کار دی او که نه، دا جلا خبره ده. د پالیسۍ په سر اختلاف نظر سم کار دی او دا د افغانانو حق دی چې د حکومت په پالیسیو انتقاد وکړي. اما د افغانانو په هکله مخکې له مخکې قضاوت کول جفا او گناه ده. زما په اند د افغانستان موجوده حکومت تر اوسه پورې د پاکستان پر وړاندې د پوره نرمښت نه کار اخیستی او خپلې ژمنې يې پوره عملي کړي دي خو لا تر اوسه پورې د پاکستان حکومت له خوا څنگه چې لازمه ده پوره گامونه نه دي اخیستل شوي چې دا وښايي چې واقعاً د افغانستان په هکله د پاکستان په پالیسۍ کې عمیق بدلون راغلی دی او که نه؟ ځکه د پاکستان حکومت د افغان مهاجرینو په ایستولو پیل کړی او هره ورځ په سل گونو کډې افغانستان ته رااړوي او یا افغانان په پاکستان کې ځورول کیږي او هم د ډیورند د کرښې په دواړو خوا کې تخریش کوونکي فعالیتونو ته دوام ورکوي.

په مطبوعاتو کې دا بحثونه ډېر گرم دي چې ایا د افغانستان حکومت، پاکستان ته د شپږو تنو پوځي صیب منصبانو لېږل ښه کار کړی دی او که نه؟ او ځینې دا هم وايي چې دا صیب منصبان به جاسوسان تربیه شي او پاکستان لپاره به په راتلونکي کې جاسوسي کوي. ما چې د دې شپږو ځوانو صیب منصبانو عکسونه ولیدل نو دا ځوانان د افغانستان په یو قوم پورې اړه نه لري او داسې بې مسؤولیته خبرې د دې صیب منصبانو د شخصیت د جریحه دار کولو لپاره یوه لویه ضربه ده چې دا سم کار نه دی او زما په اند دا د دې ځوانانو په هکله شخصیت کشي او هم د دوی په هکله یوه لویه جفا ده ځکه دوی په خپل سر هلته نه دي تللي بلکې د افغانستان حکومت هلته لېږلي دي. د جمهور رئیس کرزي په دور کې هم په سل گونو افغانان پاکستان ته زده کړو لپاره تللي دي او حتی د پاکستان حکومت بېلابېلو مشرانو لپاره سهیمه هم درلوده خو دا چې دا شپږ کسه ځوانان اوس هلته د

فوځي زده کړو لپاره دولت لېږلي او مونږ لا د مخه د دوی په هکله قضاوت کوو زما په اند دا د دې صیب منصبانو په هکله او یا د دوی په هکله تصور کول چې گوندې دوی به جاسوسان شي لویه جفا ده.

د انگېزې شینوارې په یاد

د فرورۍ د میاشتې ۱۷ نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د فرورۍ د میاشتې په اولسمه نېټه د ننگرهار ولایت د ولایتي شورا غړې انگېزه شینوارې چې د چسپکي ماین په ذریعه چې د هغې په موټر کې ځای پر ځای شوی و څو ورځې دمخه زخمي شوې وه، په کابل کې د شهید محمد داؤد خان په څلور سوره بستریزه رغتون کې له دې فاني دنیا سره خدای په امانې وکړه او شهیده شوه. اناالله و انا الله راجعون. د دې شهیدې په یاد مې په فیسبوک کې ولیکل:

هره قطره د وینې چې په هر منظور اوس په افغانستان کې تویېږي که هغه د وکیل صاحبې انگېزې شینوارې وه او که د نورو افغانانو د غندلو وړ ده. ډېرې وینې تویې شوې، ډېر بېگناه افغانان د خپلو او پردو په لاسونو ووژل شول نو تر کله به مونږ پوهېږو چې خپل ورونه او خویندې د پردو او یا د خپلو په لمسون ونه وژنو، خپل وطن وران نه کړو او د مینې او محبت ژوند وکړو او د یو بل سره وروري وکړو. که هر څه ولرو خو مینه د خپلو خلکو او وطن سره نه وي نو مونږ هېڅ نه لرو او همداسې به د بدبختیو په سیلابونو کې لاهو اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مدیریت او قوماندانی

د فرورۍ د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ملکي ساحه کې ښه اداره چي تـه مـدير او پـه نظـامي ساحه کـې ورتـه قوماندان وايي. د مديريت او قوماندانۍ يوه برخه علمي ده چـې د مـديريت يا قوماندانۍ په ساحه کې زده کړې او مطالعه مهمه ده او تاثير لري خو زمـا په اند د مديريت او قوماندانۍ لويه برخه د انسان په فطرت کې اغږل شـوی جوهر دی چې د انسان نه ښه مدير يا قوماندان په عملي ساحه کې جـوړوي. مديريت په ورځني ژوند کې د کور له مديريت نه نيولې، د کـلي، ولسـوالۍ، ولايت، مملکت او د دنيا په کچه ضروري خبره ده. ما ډېر کسان ليـدلي دي چې د مديريت په تيورۍ ښه پوهېږي خو ښه مـدير نـه وي او همداشـان مـا ښه اقتصاد پوهان ليدلي چې په تيورۍ ښه پوهېږي خو ښه بزنس مين کيدی نه شي او همدا شان ښه سياست پوه ښه سياست مـدار کيـدی نـه شي. ښـه مدير، بزنس مين، قوماندان او سياست مدار بايد د تصـميم نيولـو پـه وخـت کې ريسک يا خطر قبول کړي، فکر يې بايد تېـز وي چـې د راټولـو شـوو او يـا موجودو معلومـاتو پـه رڼـا کـې اوضـاع او وضـعيت تحليـل او عاجـل تصـميم ونيسي. که تصاميم ډېرو مشورو او د کتابونو لوستلو ته په تعويق واچـول شي نو بيا به وخت د وخته تير وي. زما په انـد کـه يـو مـدير ووايـي چـې زه ډېـر مصروفه يم او وخت نه لرم نو دا د دې معنی لري چې دی ښه مـدير نـه دی ځکه د وخت په مديريت نه پوهېږي او چې د وخت په مـديريت کـې ځـوک ستونځه ولري نو ته پوه شه چې د داسې کس نه ښه مدير نـه شي جوړيـدی. زما د شخصي تجربې پر اساس ښه مدير پـه دوه حـالاتو کـې ډېـر مؤفقـه وي اول دا چې ښه، متعهده، پوه او پاک ټيم د ځان پـه مـاحول کـې راټـول کـړي البته دا کار د مدير د انسـان پيژنـدنې او شـناخت پـورې اړه لـري او دويمـه برخه يې د کارونو دليگشن (Delegation) يا کارونه خپلـو مناسـبو اشخاصـو

ته سپارل دي. داسې نه چې د برقي کار ترکان ته حوالـه شي او د ترکـان کـار موچي ته. په مديريت کې د نه تصميم نيولو نه خـراب تصـميم هـم ښـه دی ځکه د خراب تصميم نيولو په موجوديت کې خو دا چـانس شـته دی چـې يـو څه کار وشي خو د نه تصميم نيولو په صورت کې د کار کولو امکان صفر وي او حتی منفي خواته د تگ امکانات هم ډېر وي.

د وطن معماران

د فرورۍ د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

زمونږ قضاوتونه بعضې وخت د حافظ د سوټي غونډې دي چـې پـه هـر چـا څنگه ولگېد هغسې لگېږي او زياتره وخت زمونږ قضاوتونه پـه واقعيتونـو ولاړ نه دي. ډېرى کسان قضاوت په سليقوي توگه کوي او زياتره وخت يـو څـوک مونږ سم نه پېژنو خو قضاوتونه مو داسې وي چې گوندې مونږ هغـه کـس لـه کلونو کلونو راپدېخوا پيژنو او د هغه د ژوند هر څه راته معلـوم دي نـو ځکـه قضاوت کوو. کله چې په نظامونو کې فساد اوج ته ورسېږي نو بيا د ولس پـر وړاندې هر چا چې په حکومت کې کار کړی وي، هغه ورته فاسـد ښـکاري يـا هغه متل دی چې وايي د وچو له کبله لانده هم سوځي. کـه حکومـت کـې د کارکولو مؤخه خدمت کول وي نو بيا خو په حکومت کې کار کول ثواب لـري او که په حکومت کې د کارکولو مؤخه د ځان مـړول، خپـل مقابـل لـوری لـه منځه وړل او ضعيفه کول، گوندې او پره وي نـو بيـا حکومـت کـې کـار کـول گناه ده.

په اوس وخت کې زمونږ ولس ته په حکومت کې کار کول گنـاه ښـکاري او يا ډېرى کسان دا فکر کوي چې په دې حکومت کې هيڅ پاک او با احساسـه کسان نشته دي. نه داسې نه ده مونږ ډېر ښه کسان په حکومت کـې لـرو او په پخوا وختونو کې هم ډېرو ښو کسانو په حکومتونو کې کارکړی دی چـې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی خدمتونه د ستایلو وړ دي او اوس هم په ښو نومونو یادیږي. نو په دې اساس په حکومت کې کار کول په نیت او عمل پورې اړه لري چې نیت مو څه دی او عمل مو څنګه دی؟ په دې نږدې وخت کې به انشاالله یو کتاب د وطن د معمارانو په نامه په پښتو او دري ژبو ډیر ژرچاپ شي او د یو شمیر هغو کسانو په کارونو به رڼا واچول شي چا چې په پخوانیو حکومتونو کې ښه کارونه کړي دي.

زما د ژوند یوه ترخه خاطره او د پرون قتلونه په ارزګان، بدخشان او هم د افغانستان په نورو سیمو کې

د اپرېل دیارلسمه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل افغانستان

د ۱۹۹۰ م کال ورځې وې چې ډاکتر سعادت شګیوال د پېښور په شاهین ټاون کې د نامعلومو کسانو له خوا په شهادت ورسېد. زه هغه وخت د امریکا غږ راډیو محلي خبریال وم. ما په پېښور کې خپلو زامنو لپاره ګاډی (ټانګه) نیولې وه چې زما زامن به یې سهار ښوونځي ته بیول او ماسپښین به یې بېرته کورته راوستل. د خدای بښلي شګیوال د شهادت نه څو ورځې دمخه زما زامنو راته وویل چې زمونږ په ګاونډ کې دوه کسه د دوی همصنفیان دي چې هغه هم مهاجر دي که زما اجازه وي نو هغوی به هم له ځان سره اخلو او زمونږ سره به یو ځای ښوونځي ته ځي او راځي. ما ورته وویل چې سمه خبره ده او هغوی هم له ځان سره اخلي. زما کور په اکاډمی ټاون کې و او زما د زامنو ښوونځی په شاهین ټاون کې و. څو ورځې وروسته چې مازدیګر کور ته راغلم او زامنو مې راته د کور دروازه (ګېټ) خلاص کړ او موټر مې ودروه نو

زامنو مې راته سمدستي وویلې چې زمونږ د همصنفیانو پلار خو چا مړ کړ. ما ته پته نه وه چې دا دوه کسه ماشومان د سعادت شګیوال زامن دي. خدای شاهد دی چې دا خاطره چې همېشه رایادوم نو زما د سترګو نه اوښکې ځي ځکه ما ته دا تصور سمدستي په سترګو کې ودرېده لکه چې زه وژل شوی یم او زما ماشومان یتیمان پاتې شوي دي. دا مې له ځان سره تصور کړه چې زما د ماشومانو به څه حال وي که زه ووژل شم ځکه په هغه وخت کې هغو کسانو ته چې یو څه ملي فکر یې درلود تهدیدونه په پېښور کې ډېر زیات و او ګڼ شمېر زمونږ برجسته وطنوال شهیدان او یا لا درکه شول.

پرون چې پینځه کسه د خیریه موسسې کارکوونکي چې په ارزګان کې شهیدان کړای شول چې د ډاکټر صیب رحمانزي لمسی منصور رحمانزی چې تازه یې له هندوستان نه ماستري اخستې وه او هلته یې کار کاوه هم شامل و. همداشان زمونږ د اردو قهرمانان چې په بدخشان کې په ډېره وحشیانه توګه حلال او شهیدان شول، دوی به هم پلرونه، میندې، خویندې، بچي او مېرمنې لري او د دې شهیدانو په کورنیو کې به څه ډول د ماتم ویر ګډ وي.

زما سترګو کې د شګیوال د شهادت انځور یو ځل بیا ښکته پورته شو او هغه ورځ مې راپه یاد شوله. ایا د دې شهیدانو په کورنو کې به دا د پرون ورځې دروند او نه جبران کېدونکی غمونه څنګه تېرېږي؟ هغه چا چې دوی شیهدان کړي، داسې راته بریښي چې دوی نه خویندې او میندې او نه کورنۍ لري او نه اسلامي او انساني عاطفه. الله تعالی دې په افغانانو په خپله ورحمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مافيايي نظامونو عمده خاصيت

د اپرېل ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د مافيايي نظامونو عمده خصوصيت دا دی چې له پورته نه ښکته چارواکي د تقرر او د هغوی د مصئونيت حمايت کېږي او د ښکته نه پورتـه چـارواکي چې څه غريبي، خيانت او يا د ولس مال لوټوي نـو د پورتـه چـارواکو سره يې شريکوي او په دې توګه د فساد خبيثه دايره ورځ په ورځ تقويه کېږي. نـن د بدخشان امنيه قوماندان جنرال بابه جان د ۱۳۹۳ هجري شمسي کال د حمل په ۲٦مه نېټه د طلوع تلويزيون سره په مرکه کې د بدخشـان د نـا امنيـو څـو مشخو بيلګيو ته اشاره وکړه چې د بدخشان د ولايتـي شـورا مشرـ د جـرم پـه ولسوالۍ کې د طالبانو يو کس قوماندان د شمس الله په نامـه چـې پـه جنـګ کې زخمي شوی و بدخشان ته او بيا وروسته يې په کابل کې تـداوي کـړی او بېرته يې د طالبانو ليکو ته لېږلی او همدا شان په ملي شـورا کـې د بدخشـان وکيل، مسلم ورور په بدخشان کې قتل وکړ او دوسيه يې حتـی څـارنوالۍ نـه اخيستله. جنرال بابه جان هم وويل چې د پارلمان د وکيلانـو (مـريم کـوفي او فوزيه کوفي) ورور قاري عنايت الله د مخدره موادو سره ونيول شو او ۱۷ کاله قيد شو. د بدخشان د ټولو نا امنيو تر شا د محلي او سياسي چارواکو لاسـونه دي چې په مواد مخدر او د معادن په استخراج او قاچـاق کـې لاسـونه لـري. دې ته وايي مافيايي نظام نو څوک شـته چـې د دې مشـهودو پېښـو پوښـتنه وکړي؟

Multitasking يا په يوه وخت کې څو کارونه کول

د اپرېل ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

د اداري او منجمنت په علم کې يوه کلمـه اسـتعمالېږي چـې ښـه منيجـر هغه دی چې په يوه وخت کې څو کارونه همزمان وکـړي. اوس سـوال دا دی چې ايا يو مدير، مشر، يا منيجر په يوه زمان کـې څـو کارونـه همزمـان کـولی شي او که نه؟ منطقي ځواب دا دی چې يو کس په عين زمان کې دوه کارونه نه شي کولی. خو ښه مشر يا مدير که هغه په هره سـطحه وي هغـه دی چـې څو کارونه همزمان بايد وکړي شي. نو سوال بيـا دا دی چـې دا څنګـه امکـان لري؟

دا ډېر اسانه کار دی ځکه چې ښه مشر او مدير هغه دی چې کارونه نـورو کسانو ته حواله کړي او په خپله هرڅه ونه کړي. مشرـ يـا مـدير بايـد يـوازې نظارت وکړي. نوروکسانو ته د کارونو حوالـه کـول پـه اداره او مـديريت کـې Delegation وايي نو د کارونو حواله کولو لپـاره ښـه ټـيم تـه ضرورت دی. د ښه مدير يا مشر يوازينۍ دنده دا ده چې څنګه ښه ټيم تعين کړي او په دې پوه شي چې څوک په کوم ځای کې ښه کار کولی شي ځکه هر کس د هر کار لپاره تجربه، استعداد او دلچسپي نـه لـري. ټـيم دې تـه نـه وايـي چـې هغـه کسان چې د مشر يا مدير سره ښه ښندار کولی شي او هغه لکه د کوميدن په شان خوشحاله ساتلی شي نو د ځان په شاوخوا يې راټاو کـړي. د تېـر جمهـور رئيس ورور يوه ورځ قصه کوله چې خپل ورورته يې ويلي و چې فلانی کس سم سړی نه دی او خلک ترې ډېر خفه دي نو ښـه بـه دا وي چـې د ارګ نـه يـې وشړي يو څه بل کار ورته ور کړي. نو جمهور رئيس ورته ويـلي و چـې د دغـه شخص سره ما اوس اموخت اخيستلی دی.

دا چې په افغانستان کې ډېرو کارونو ته همزمان اړتيا ده نـو زمـونږ مشرـان او د ادارو مديران زيات Multitasking او نورو ته د کـارونو حوالـه کـول يـا

(c) ketabton.com: The Digital Library

Delegation ته ضرورت لري. نو جمهور رئیس او د دولت نو مشران او مدیران باید د ځانونو په شاوخوا ښه ټیم راټول کړي نه دا چې داسې کسان راټول کړي چې یوازې دوی ورسره اموخت اخیستلی او ښه بنډار کولی شي. تر یو څه حده چې ماته پته شته، د جمهور رئیس نه نیولی د ښکته نورو چارواکو پورې دوی د خپلو ادارو په شاوخوا کې داسې کسان راټول کړي دي چې دوی ورسره اموخت اخیستلی او کارونه په ټپه ولاړ دي. زمونږ ملت په تورتم کې قرار لري او نه پوهېږي چې زمونږ دولتي چارواکي په کوم خوا روان دي. په ساده تعیناتو کې هم ضد او نقیض خبرونه خپرېږي. داسې اوازې د ملي وحدت حکومت ته شرم او ولس ته د توهین معنی لري.

یو کتاب همدا اوس لولم. وایي چې پالیسۍ، پالیسي میکران نه عملي کوي بلکې پالیسي ښکته قدمي عملي کوي. که ښکته قدمي په پالیسیو عقیده ونه لري او یا یې انګېزه ورسره نه وي نو ټولې پالیسي به په هوا کې پاتې وي او لکه هسې چې زمونږ په اصطلاح په یخ لیکنه ده. Michael Lipsky چې د سوشل پالیسۍ په برخه لري کې استاد دی ښکته قدمو مامورینو ته Street-Level Bureaucrats لقب ورکوي ځکه د خلکو کار د پالیسۍ جوړونکو سره نه دی بلکې د محلي چارواکو سره وي.

انماالاعمال باالنیات

۲۷ اپرېل ۲۰۱۵م کال، کابل (د ثور اومه نېټه)

د هغه چا چې نیت ښه و او د خدای لپاره یې د وطن په ابادۍ او جهاد کې برخه اخیستې ده، که ژوندي وي الله تعالی دې ورته په دې دنیا او هم هغه دنیا کې اجرونه ورکړي او څوک چې په همدې ښه نیت شهیدان شوي دي الله تعالی دې ورته برین جنتونه نصیب کړي. چا چې د غوبي د اومې او اتمې نه سو استفاده کړې او یې لا هم کوي د غندلو دي.

ګرانو دوستانو او عزیزانو!

د مې د میاشتې ۱۲مه نېټه، ویرجینیا، امریکا

دا څو ورځې کېږي چې زه له هېواد نه بېرون په سفر یم. د فیسبوک په مجازي دنیا کې دا افواه خپره ده چې ګونډې زه د ننګرهار د والي په توګه تعین شوی یم. دا دوه ورځې زه حیران وم چې څه ولیکم که نه؟ ځکه که څه ولیکم نو شاید داسې فکر وشي چې زه د دوستانو حسن نظرونو ته درناوی نه لرم او یا د کار کولو توان او یا ولس ته د خدمت کولو اراده نه لرم. او یا به داسې معلومه شي چې دا آوازه زما په اشاره خپره شوې ده. ما چې کوم اول پوست ولیده هغه د څو کسو پخوانیو والیانو اوازه وه چې زما نوم یې هم په هغه کتار کې اچولی و.

دا چې دا آوازه څنګه خپره شوله ما ته هم معما ده چې ایا په ښه نیت وه او که په بد خو د دوستانو مثبت نظرونه او حسن نیت ما ته د ولایت نه ډېر مهم دی او زه د ټولو نه مننددوی یم ولو که والي هم نه اوسم.

لږ وضاحت غواړم چې وکړم:

ما ته چا رسمي خبر نه دی راکړی او نه راته جمهور رئیس څه ویلي دي. زه اوس هم د ولایت نه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او تر خپله وسه د خدمت کولو زمینه راته مساعده ده. ولایت امتیاز نه بلکې لوی مسوولیت دی. که جمهور رئیس اعتماد وکړ نو شاید چې تر ډېره حده به موفقه اوسم ځکه زه له چا سره په هیڅ نوع غیر مشروعو اقتصادي ګټو کې شریک نه یم او په حکومتدارۍ کې په سلو کې پنځوس سلنه پاکي مهمه ده.

په تېرو شپږ دېرشو کلونو کې چې ما کومې دندې اجرا کړي که کار مې کم کړی او که لږ خو نه مې رشوت اخیستی، نه مې د حکومت مال چور کړی او نه مې د خپل ولس او خلکو پر ضد خیانت کړی دی. زه نه یوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په چوکات کې د خپلو دندو بلکې د تېرو شپږ دېرش کلونو د ټولو دندو حساب ورکولو ته چمتو یم او په خپل ژوند او کارو بار قناعت لرم.

سر مو نه خورم خو اخري خبره دا ده چې په فیسبوک کې چې ما د دوستانو مثبت حسن نظرونه ولیدل هغه ما ته د ولایت د دندې نه ډېر اهمیت لري. ډېري دوستان زه د نږدې نه هم نه پېژنم خو د ټولو نه زیاته زیاته مننه. ټوقه دې وي که ستاسې پېش بیني رښتیا شوله او ما دا دنده قبوله کړه نو دا درته ویلی شم چې تاسې به په خپلو خبرو پښېماني ښکاره نه کړئ. ستاسې خادم او ورور شاه محمود میاخیل

په پورته لیکنه په سلهاو دوستانو ډېر مثبت نظرونه لیکلي و چې زه فکر کوم د افغانستان په سطحه دا به اول ځل وي چې دومره کسانو په سوشل میډیا کې مثبت نظرونه او تبصرې لیکلې وي ځکه همېشه که یو څه مثبت نظریات وي نو یو څه منفي هم وي. د یو څو دوستانو تبصرې دلته رانقلوم:

عصمت قانع صیب زما عکس پوست کړی و او لیکلي یې و:

دا ځوان په رسمیت پېژنم. میلمه پال اولسپال متواضع غوځ او قاطع منیجر دی، په اداره او منجمنت کې پر اصولو تکیه کوي او پخپله هم له قانون او نظم څخه رعایت کوي، که د افغانستان په اوسنۍ اداره کې مسولیت ور وسپارل شي هم به د اوسنۍ ادارې ابرو وساتي او هم به خلک ادارې ته رانژدې کړي.

رضوان الله شپون صیب لیکلي و:

د ننگرهار د نوي والي په توگه د ښاغلي شاه محمود میاخیل د ټاکنې احتمال دی او تمه کېږي چې د سیمه ایزو ارگانونو ادارې د نوي رئیس غلام جیلاني پوپل د کار له پیلولو وروسته د ښاغلي میاخیل د تقرر اعلان وشي. ښاغلی میاخیل یو مهال د کورنیو چارو وزارت اداري معین په توگه پاتې

شوی، د ننگرهار په جغرافیه او قومي جوړښت ښه پوهېږي، د ننگرهار د والي په توگه د ښاغلي میاخیل ټاکنه غوره اپشن دی، خدای دې وکړي چې د والي په توگه تر ټاکنې او کار پیلونې وروسته د ننگرهار د امنیتي وضعیت د ښه والي لپاره ټول شته امکانات وکاروي.

امین الله ظاهر صیب لیکلي و:

ولسمشره! ننگرهار ته د نوي والي شامحمود میاخیل په ټاکنه دې یو ځل بیا د ولسونو په زړونو کې ځای پیدا کړ. مونږ دې وگټلو او یو ځل بیا راباندې گران شوې ته دې زنده باد یې وروستۍ ټاکنې دې په زړه پورې دي. میاخیل نه زور لري او نه زر د کتاب او قلم سړی دی مونږ یې هرکلی کوو.خدای دې وکړي چې پریکړې ته د عمل جامه واغوندې. **او همداسې نورې تبصرې.**

نو مجبوره شوم چې د ټولو نه یو ځل بیا مننه وکړم او دا لاندې وړوکې تبصره مې بیا ولیکله:

مننه او په اخره کې یو وړاندیز

د می د میاشتې ۱۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، ویرجینیا، امریکا

گرانو دوستانو او عزیزانو! ستاسې هره تبصره ماته د میلیونو میلونو مادي امتیازاتو نه ډېر اهمیت لري او نه پوهېږم چې څنگه د ټولو نه مننه وکړم. خو د تاسې ټولو نه یو ځل بیا نهایت زیاته مننه. زه بیا هم نه پوهېږم چې دا آوازه ولې خپره شوه او یو دوست زمونږ لیکلي و چې واقعاً دا په میډیا کې به لومړی ځل وي چې د یو چا په هکله دومره مثبتې تبصرې وشي نو ستاسې حسن نظر ماته له هر څه نه زیات اهمیت لري. حال دا چې ما هېڅ نه دي کړي. د ځان په خاطر نه وایم خو د دې نه معلومېږي چې افغانان د ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومتداری، صداقت او ایمانداری تړي دي. دا درې عنصره نه خارجي کمک ته ضرورت لري، نه تخنیکي مرستو ته او یا نه کومه قانوني ستونځه شته او نه په بیه اخیستل کېږي چې تاوان سړی وکړي. که ولس ارامه وي مونږ ټول پخپله ارامه کېږو او د ولس په ارامۍ کې زمونږ فردي او د کورنۍ ارامي پخپله خوندي ده.

د ځان په ګټه سؤ استفادې ته فساد وایي خدای دې وکړي چې زما دا تبصره او یا مخکینۍ تبصره په فساد کې رانشي. قدرت او پیسې سړی فاسدوي خو که سړی له ځان سره ووایي چې د دې چوکۍ نه به یوه ورځ خامخا ځم نو بیا سړی نه فاسدېږي او ما سره همدا فکر همېشه و او دی چې که هره دنده سړی ولري نو باالاخره ترې یوه ورځ په طبیعي شکل او یا غیر طبیعي شکل ځي او قدرت او پیسې له انسان سره تر اخره نه پاتې کېږي. دا تغیر او تبدیل په وظایفو کې د همدې په خاطر دی چې د دوه درې کالو نه وروسته د انسان ابتکار او انرژي په یوه دنده کې ختمېږي نو باید چې تغیر او تبدیل رامنځته شي اوبه چې هم په یوه ځای کې ډنډ شي نو باالاخره ګنده کېږي. دا خبره ما تکرار تکرا کړې ده چې کله چې زه معین د وزارت داخله شوم نو زما خدای بښلي پلار راته راغی او راته یې وویل چې معین شولې خو یوه ورځ د دې چوکۍ نه تګ هم په نظر کې ونیسه خو ځان بدنامه نه کړې. ښه کار په دې معنی نه دی چې چا ته غیر قانوني کار سړی وکړي. که یو مامور له ټولو سره یو رنګه قانوني برخورد وکړي نو بیا هیڅوک نه خفه کېږي یعنې د مور او میرې سلوک باید په دولتي چوکاټ کې له ولس سره ونه شي. یو کتاب چې ما او قیوم مشوانې صیب په ګډه لیکلی دی د وطن د معمارانو په نامه چې په همدې دوه اونیو کې به انشاالله چاپ شي نو په سریزه کې ما همدا خبره لیکلې ده.

که څه هم دا ښه نه ده چې د ځان توصیف پخپله وکړم خو د معلوماتو د شریکولو او شاید چې په یو چا څه مثبت تاثیر وکړي دا لاندې څو ټکي لیکم.

د کورنیو چارو په وزارت کې چې ما کار کړی نو زما نږدې دوستان هم نه پوهېږي چې زه څو وروڼه او څومره خپلوان لرم او ما دا خپلې کورنۍ ته ویلي و چې خپل کارونه به کوئ او زما په کار کې به کار نه لرئ. صرف ستاسې د معلوماتو په خاطر وایم چې مونږ شپاړس وروڼه و چې دیارلس اوس هم ژوندي دي او همداسې په سل ګونو خپلوان لرم خو ټول پوهېږي چې زه د دوی غیر قانوني او غیر منطقي غوښتنې نه منم نو ماته یې ویلی هم نشي. او اکثره رانه کله کله خفه هم وي. د پیسو په هکله زما فرموله هم ډېره اسانه ده. له خپلې شړې سره پېښې غزوم او اساسي ضرورت رفع دی او هوس نه لرم چې باغونه، کورونه او بیلډونګه ولرم او هغه درد سر هم دی. د ننګرهار او مشرقي هر کور او هر باغ زما کور او باغ دی او همدا علت دی چې زه تر اوسه په ننګرهار کې کور نه لرم یوازې په کابل او کونړ کې ځای لرم او هم ما خپل ټول ژوند د خپل معاش نه جوړ کړی دی. د خدای نه ډېر مشکوره یم چې همېشه زما معاش زما د ضرورت نه زیات و او کم نه و او ښه ژوند راته د حلال معاش له لارې برابر شوی دی او په خپل ژوند قناعت لرم. د الله تعالی په دربار کې حلال او حرام دواړه شته نو په عوض د دې چې د حرامو پسې سړی تپ و تلاش وکړي ولې د حلال رزق سوال نه کوي. زما د ټول شناخت او لوړو چوکیو په درلودلو سره چې د افغانستان ټولې شاروالۍ زما د معینیت په چوکاټ کې وې، یوه نمره ځمکه ما نه د ځان په نامه او نه د فامیل د کوم بل غړي په نامه، د افغانستان په هېڅ یوه سیمه کې نه ده اخیستې. په تېرو دېرش کلونو کې د ننګرها ټولو پخوانیو او موجوده مشرانو او چارواکو سره زما ډېرې نږدې اړیکې وې او ملګرتوب مو هم درلود خو یوه ته ما هم دا سوال نه دی کړی چې په کوم شهرک او یا د حکومت په چوکاټ کې ماته کومه نمره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکه راکړي. سلام علیک ډېر ښه لرو خو د هیچا سره هیڅ نوع پټې او یا ښکاره اقتصادي پروژې نه لرم.

په هر حال خدای دې هغه وکړي چې زمونږ او ستاسې د ټولو خیر پکې وي. هره دنده چې وي، خدمت په یوه سر نه کېږي، ښه، کار فهمه، پاک، صادق او متهد ټیم په موجودیت کې سړی خدمت کولی شي. د اشخاصو قحط الرجال نشته دی او په افغانستان کې له ما نه ډېر زیات ښه، پوهه، با تجربه او متعهد کسان شته دي. که حکومت هر چېرته څوک مقروري نو باید ښه فکر پکې وکړي او ښه کسان باید په دندو وګوماري.

وړاندیز: راځئ چې د یو مثبت بدلون په لور غوږونه سره نږدې کړو که په حکومت کې یوو او که نه خو د دې بدلون لپاره کار باید وکړو. که مونږ یو سم او متعهد حرکت او ټیم جوړ کړو دولتي چارواکي زمونږ او ستاسې ورونه او بچیان دي خامخا به سمېږي. راځئ چې همدا حرکت ژوندی وساتو، قانوني بڼه ورکړو او د نظام سازۍ لپاره کار وکړو. له اسمانه ملایکې الله تعالی مونږ ته نه رالېږي چې دا وطن راته جوړ کړي. الله تعالی فرمايي: "اِنَّ اللّٰهَ لا يُغَيِّرُ ما بِقَومٍ حَتّىٰ يُغَيِّروا ما بِاَنفُسِهِم" که په ځان کې پخپله مثبت تغیر رانه ولو نو الله تعالی هم زمونږ په ژوند کې مثبت تغیر نه راولي. خارجیان او یا د خارجیانو پیسې او قوت خو په هیڅ شکل زمونږ په ژوند کې تغیر نشي راوستلی او حتی د خارجي هیوادونو (عربو او عجمو) زیاتې پیسې او قوتونه زمونږ ملک ته راغلل خو زمونږ ستونځې نوري هم زیاتې شولې او مفت خواره یې اموخته کړو. راځئ چې د دې مفت خوریو او نورو ته د طمع لرلو پر ځای د خپلو ناځیزو امکانانو او قوت نه د وطن په ګټه مثبته استفاده وکړو. راځئ چې د شعارونو نه تېر شو او عملي اقدام وکړو. زما یوه ساده او اسانه مشوره اول د ننګرهار، ورپسې د مشرقي او باالاخره د افغانستان خلکو ته دا ده چې په ننګرهار کې ډېرې ټولنې، حرکتونه او ښه با احساسه کسان

شته دي او هلې ځلې کوي خو د دوی هلې ځلې پراګنده او یا انفرادي شکل لري. راځئ چې دا ټولې ټولنې سره یو ځای کړو، لږ ساده اصول ځانونو ته وټاکو، په هغو اصولو عمل وکړو او انشاالله زه امید لرم چې د دې حرکت نه به یو ښه او غټ حرکت جوړ شي. کله چې مونږ خپل معنوي قوت سره یو ځای کړ دا نور کارونه پخپله کېږي. ما ته پته ده چې زمونږ تېرو حکومتي چارواکو په ننګرهار کې او هم نورو سیمو کې د ولس او ټولنو تر منځ په یوه نامه او بل نامه درز اچولی و نو ښه دا ده چې فایروالونه (دیوالونه) چې زمونږ د ټوټه کیدو په خاطر جوړ شوي دي له منځه لرې کړو او دا قوتونه سره منسجم کړو. دا پیسو ته ضرورت نه لري صرف اخلاص، صداقت او خود ګذارۍ ته ضرورت دی. ملي کارونه په یوه سر او یوه وړه ټولنه باندې نه کېږي. زما عرض د ننګرهار ټولو با فهمه کسانو ته دا دی چې راځئ دا ټولنې او حرکتونه سره یو ځای کړو. که خوښه مو وي نو هره ټولنه او ډله دې په خپلو کې سره تصمیم ونیسي او د یو بل سره د یو ځای کیدو پلان دې جوړ کړي. هره ټولنه چې د یو بل سره یو ځای کېدای شي اول اقدام دې وکړي او له نورو سره به بیا وروسته کار وکړو. ما ته که په دې اړه هر خدمت وي زه حاضر یم. د افغانستان د ارامۍ او سوکالۍ په هیله.

د فیسبوک یو نوع اخلاقي فساد

د می د میاشتې ۱۳مه نېټه، ویرجینیا امریکا

د فیسبوک یو تن ګډونکونکي راته لیکلي و چې ما له ځان سره د فیسبوک په صفحه کې اډ کړه. ما ورته ولیکل چې زما د فیسبوک د ملګرو شمېره د پینځه زرو نه زیاته شوې او زه نور کسان نشم له ځان سره اضافه کولی نو ښه دا ده چې زما د فیسبوک صفحه لایک کړه او په دې توګه به سره په اړیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې اوسو. دې ورور راته ولیکل چې یو کس ډلیټ یعنې د خپلو ملګرو نه لرې کړه او ما د ځان سره ونیسه.

ما ورته ولیکل چې وروره دا هم یو نوع فیسبوکي فساد دی او زما اخلاق دا اجازه نه راکوي چې زه یو ملګری لرې کړم او تا اډ کـړم. مـا تـه ټـول ملګـري محترم دي او هر یو جلا جلا ځای زما په زړه کې لري. دا داسې معنـی لـري چې په یوه کرسۍ کار کوې نو یو ملګری درته راشي او ووایي چې دا فلانی له وظیفې نه لرې کړه او ما مقرر کړه. کـه دا کـار وشي نـو دا هـم د فسـاد یـوه نمونه ده. مونږ او تاسې تول ملګري لرو او که کوم ملګری زمونږ نیمګړتیـاوې درلودلې نو هغه به ډیلیټ کوو نه بلکې د هغه خلاوې به اصلاح کـوو. زه پـه دې خوشحالېږم چې زما خلاوې څوک راپه ګوته او هغه اصلاح کړم.

په خبرو کې سوچ او فکر په کار دی او یو وړوکی غوندې وړاندیز

د می د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا

د بیان آزادي دا نه ده چې هر څوک په هر چا پسې هرڅه بې له معلومـاتو، شواهدو او دلایلو ووایي. توهین امیزه خبرې چې د انسان شخصیت او ټـولنې ته زیان رسوي هغه د قانون، انسانیت، افغانیت او اسلامیت له مخې سمې نه دي. مونږ ټول یو څه عیبونه شاید ولرو ځکه انسانان یـوو او انسـانان همېشـه سهوه کوي خو باید د انسانانو په شخصي مسایلو او عیبونو پـرده واچـوو خـو متاسفانه زمونږ په ټولنه کې دې ته ډیموکراسي وایي باالخصـوص زمـا اشـاره اوسنیو تبلیغاتو ته ده چې د افغانستان دښمنان غواړي چې د مختلفو لارو او اشخاصو په وسیله زمونږ دا مات ګوډ نظام خراب کړي او مونږ هـم ارادي او غیر ارادي د نورو خبرې زمزمه کوو.

انارشي او ډیمـوکراسي سره فـرق لـري. د قـانون حاکمیـت د ډیموکراسـۍ اصل دی. نو که څوک په چا پسې هر څه لیکي او یا وایي باید لږ په کې فکـر وکړي ځکه بیا شاید په بې فکره او بې سوچه خبرو باندې پښېمانه اوسـو. دا د دې معنې نه لري چې په ملي مسایلو کې څوک خیانت کوي او مـونږ غـلي کېنو او څه ونه وایو خو که ملي مسایل هم مطرح کـوو او غـواړو چـې حقـایق ووایو او شواهد په ډاګه شي نو باید په خپلو خبرو او لیکنو کې د خبرو او قلم عفت په نظر کې ونیسو.

د توماس ادیسن وینا

د می د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

هغه شیان چې حسابېږي، پر هغې حساب نه کېږي او هغه شیان چې پـرې حساب کېږي هغه نه حسابېږي.

یوه مهمه وینا او یوه وړه تبصره

د می د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

ډېر کلونه پخوا چې مونږ ځوانان و پروفیسر رسول امین راته په پېښور کـې وویل چې خوریه! یوه خبره درته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتلل د یو چا په خوښه دي خو وتل ترې بیـا پـه خپلـه خوښـه نـه دي. همـدا خـبره زه هـم ځوانانو ته کوم چې استخباراتي شبکو ته ورتګ ستاسې په خوښه دی خو وتل ترې بیا ستاسې په خوښه نه دی نو ښه به دا وي چې د اسـتخباراتي لوبـو نـه ځانونه وساتو او ملي فکر پیدا کړو. زمونږ عـزت پـه مـلي ګټـو کـې دی نـه د استخباراتي شبکو سره کار کول. زمونږ په کونړ کې خو دا اصطلاح ډېره عامه ده چا به چې په استخباراتو کې پخوا کار کاوه او وبه پېژندل شو نـو هغـه تـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

به یې رپوټ چي وایه او دا به یو نوع بده اصطلاح وه چې د کنځلو معنی یې درلودله.

تبصره! زمونږ استخبارات زمونږ د ګاونډیو هېوادونو په پرتله په هر لحاظ د مقایسې وړنه دي ځکه هغوی ډېر منظم دي، زیات امکانات لري او زمونږ په هکله دومره معلومات لري چې مونږ د خپل ځان په هکله دومره معلومات نه لرو. نو په دې اساس مونږ استخباراتي جنګ نه شو ګټلی. ښه به دا وي چې زمونږ حکومت په خپل ملت باندې تکیه وکړي او د ملت اعتماد راجذب کړي. ملت کولی شي چې د ګاونډیانو شومو پلانونو مخه ونیسي. زمونږ مسایل په جګړو او عملیاتونو نه حل کېږي چې بېل بېل نومونه په فوځي عملیاتو کېږدو او یا استخباراتي معلوماتو شریکول مونږ ته څه ګټه ورسوي. مونږ یو واحد عملیاتي پلان ته چې په هغه کې د ولس او حکومت رول معلوم وي ضرورت لرو چې زمونږ ستونځو ته د پای ټکی کېږدي. پلان په پټو معاملو نه جوړېږي بلکې مشکلات باید له ملت سره شریک شي او تګلاره معلومه وي چې ټول پوه وي چې مونږ کومه خوا ته راوان یو.

Two points are important for enduring peace in Afghanistan

23 May 2015, Virginia, USA

Two points are important for having enduring peace in Afghanistan. One, peace is a process not a deal. If you have homogenous group of insurgency in a country, it take time to reach a final deal but it will take even more time to implement the agreement. Secondly, insecurities in Afghanistan are

product of several factors or multi-facets such as combination of criminals, terrorists groups, Taliban, disgruntled elements, proxy fighters, bad and inefficient governance, drug and economic mafia and local rivalries. Therefore, it is not possible to have a real peace process. Every contact and negotiation will be part of tactical advantage for both sides and won't produce result.

We need to focus on two tracks: one to focus more on improving governance and rule of law in order to improve security. Secondly focus on good diplomatic relation with Pakistan to reduce violence in the country by not supporting proxies or provide safe haven to those elements who want to destabilize Afghanistan.

Supporting nomination of Mr. Masoom Stanekzai as Minister of Defense

23 May 2015, Virginia, USA

I know Mr. Masoom Stanekzai for many years and know him very well. He is the right choice for the Ministry of Defense of Afghanistan and if I don't exaggerate, he might be the second or third good choice of National Unity Government

(c) ketabton.com: The Digital Library

so far. Beside of his background and education, he is very sincere person to build the country and not part of corrupt mafia. It is not easy to work in the system and in the same time keep your integrity. He survived several attacks and targeted by enemies of Afghanistan within the country and also outside of the country but never give up to work for Afghanistan. I hope parliament members understand this and vote for his confirmation. Two things are important: He will never give up and tirelessly work for enduring peace in Afghanistan and in the same time will keep his integrity. We all should support him and he is the best choice for this position at this critical time. I am on loaner computer and do not have Pashto fonts and will write in Pashto later on as well..

Losing battle of perception by the government

26 May 2015, Virginia, USA

When the government officials are not able to provide proper answers for policies issues, it will create further questions, doubts and confusion. This lack of clear communication leads to belief that there is no clear policy to address people concerns. This provide tools to opponents of

government (armed and political) to mislead the people. In public debate when you lose initiative and be defensive, then you lose argument and battle of perception to win people support. This is the case in Afghanistan right now.

Admiring sacrifices of Afghan National Security Forces

26 May 2015, Virginia, USA

I really admire the sacrifices of Afghan National Security Forces (ANSF) despite so much political grudging to provide them direction. Afghanistan problem is not lacking of dedicated and patriotic forces but it is lacking of political uncertainty. You cannot show me any country in the world that their police or military forces were able to fight against armed opposition for so many years without proper recognition and appreciation of their sacrifices by their leaders.

I am puzzled by some Afghan commentators to blame Afghan National Security forces for failures of security but ignorant that the relative security you have and able to talk on different TV shows are due to the services and sacrifices of ANSF. I am not saying that there is no shortcomings in ANSF but under our political circumstances, they do perform well.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Please do respect their sacrifices that they protect you and your family while you are sleeping nicely. If you are real patriotic, please recruit yourself in ANSF for 200 plus dollars per month and defend the country.

آیا د فیسبوک اکاونټ درلودل عیب دی او کنه؟

د می د میاشتې ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

دوستانو سلام! دا څو ورځې کېږي چې ما په خپل کمپوټر کې د بېځایه لاس وهلو له امله خپل ټول فایلونه له منځه وړي و او هم مې د فیسبوک صفحه کې د ملګرو د اسانۍ په خاطر زما د فیسبوک اکاونټ ټول ډیلیټ شوی و یا له منځه تللی و او دوه ورځې مې د فیسبوک نه غوړونه په قرار و خو نن دا دواړه مشکلات حل شول او اوس بېرته خپل کمپیوټر ته او هم د فیسبوک اکاونټ ته لاسرسی لرم.

دا دوه ورځې چې فیسبوک مې نه شو کتلای داسې راته ښکاره کېدله چې ګوندې ډېر څه مې ورک کړي دي او د ډېرو ښو دوستانو نه جدا شوی یم. دا چې د وطن نه څوک بهر وي نو بیا خو تشویش نور هم د وطن د حالاتو په هکله لا زیات وي.

خو پرون شپه مې د طلوع تلویزیون د تودو بحثونو چلوونکي شاه پور بختیار صیب نه واورېدل چې دی د فیسبوک کومه رسمي صفحه نه لري او هر څوک چې د دې په نامه څه خپروي هغه د ده نظر نه دی او دی دومره وخت هم نه لري چې د فیسبوک پاڼه ولري. زه خو چې دا دوه ورځې د فیسبوک د ملګرو نه جلا وم نو د فیسبوک پسې ډېر خفه وم نو یو ژورنالست څنګه د فیسبوک د اهمیت نه انکار کوي او دا ورته بده او عیب ښکاري چې

د فیسبوک اکاونټ ولري. زما په اند دا بد کار نه دی چې څوک د فیسبوک اکاونټ ولري خو استعمال یې هم په سړي پورې اړه لري. ډېرو دوستانو د پورته لیکنې په هکله مثبت نظرونه لیکلي و چې د فیسبوک اکاونټ نه باید مثبته ګټه واخستل شي.

د دیترویت په هوایي ډګر کې مې د یو کلیوال سړي قصه راپه یاد شوله

د می د میاشتې ۲۸مه نېټه، دیترویت هوایي ډګر، میشیګان ایالت، امریکا

یو کلیوال سړی ښار ته تللی و نو چا ترې پوښتنه کړې وه چې د کوم ځای یې نو ده ورته ویلي چې د فلاني ملک د کلي یم. تپوس کوونکي ورته ویلي و چې فلانی ملک څوک دی او د کوم ځای دی؟ کلیوال ورته ویلي و چې ته هغه ملک نه پېژنې نوته څوک پېژنې. د دیترویت هوایي ډګر چې مې ولیده نو د هماغه کلیوال سړي قصه مې راپه یاد شوله.

همدا شېبه د امریکې د مشیګان ایالت د دیترویت هوایي ډګر کې یم او مسچوسیت ایالت ته په ترانزیت لونج (انتظار ځای) کې ناست یم نو د دې هوایي ډګر اوږدوالی مې چې ولیده چې د وړوکي اوړګاډي په وسیله سورلۍ د هوایي ډګر له یوې برخې نه بلې برخې ته انتقالوي او په یوولسو ژبو د معلوماتو په تخته باندې مسافرو ته هرکلی لیکل شوی دی نو د خپل وطن د هغه کلیوال خبره مې راپه یاد شوله چې مونږ لا ښار او دنیا نه پېژنو او اوس هم په کلیوالي محدوده کې ژوند کوو او د خپل ملک دوه ژبو (پښتو او دري) د ویلو تحمل نه لرو او که په یوه ژبه خبرې کوو نو د بل ژبې ویوونکي راته اجنبي او غیر افغان ښکاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ فکر کوو چې افغانستان د دنیا د ثقل مرکز دی او ټوله دنیا د همدې ځایه اداره کېږي. په واقعیت کې داسې نه ده، مونږ ډېر وړوکی هېواد یوو او حتی د خپلې سیمې په کچه هم زمونږ هیواد په اقتصادي، فوځي او سیاسي لحاظ وروسته پاتې هیواد دی.

همدا ګړی یوکتاب د بین المللی روابطو او د نړیوال سیاست په هکله هم لولم. د دې کتاب په یو ځای کې راځي چې ګروپونه، ژبې او قومونه د ابد نه په همدې شکل نه دي پیدا شوي بلکې د مهاجرتونو او سیاسي جوړښتونو او تحولاتو په نتیجه کې مونږ په اوسنۍ فزیکي او یا بشري جغرافیه کې ژوند کوو. د اسلام له نقطه نظره هم قومونه او ډلې د یو بل د شناخت لپاره پیداشوي دي، په یو بل تفوق یا برتري نه لري. که مونږ د کلیوالي محدودې نه راووځو نه ښه به وي ځکه افغانستان لا هم د دنیا په پرتله کلی دی ښار نه دی. مونږ په خپل کلي کې هغه وخت د عزت او ابرو ژوند کولی شو او د خپل هېواد د اوسېدو نه خوند اخیستلی شو چې مونږ ملي فکر ولرو.

راځئ چې د ملي ګټو لپاره وړې خبرې شاته واچوو او د یو ملي اجنډا حمایت وکړو. هره ژبه باید د هماغه قوم خپل ویوونکي تقویه کړې او د خپلې ژبې یا سیمې د وروسته والي ملامتیا په یو بل وانه چوو. که چا یو ښه کار کوو هغه باید وستایو او که چا بد کول بد یې باید د ملي ګټو په خاطر وغندو نه دا چې د شخصي ګټو په خاطر. مونږ داسې ایډیاله فرموله نه شو پیداکولی چې هر نظام او هر شخص باید هیڅ خلا او نیمګړتیاوې ونه لري. هر شخص او هر نظام په هره مقطع د تاریخ کې زیاتې نیمګړتیاوې به خامخا لري او همېشه به د اشتباګانو سره مخامخ وي خو باید نظام او اشخاص خپلو نیمګړتیاو ته متوجه کړو ځکه دا زمونږ حقوقي او قانوني حق دی.

امریکایان ولې افغانستان ته راغلي دي؟ کونړ د لرګو د خاطره

د می د میاشتې ۲۹مه نېټه، د دیترویت هوایي ډګر، امریکا

د افغانانو په منځ کې د هېواد نه بهر او هم افغانستان کې دننه د امریکایانو د راتګ د موخو په هکله په محلي او سیاسي حلقو کې مختلفې تبصرې کېږي چې دوی ولې هلته تللي دي او هر چاسره د هغه د معلوماتو او طرزفکر په اندازه جلا جلا نظرونه دي. څو کاله دمخه زما زوی، ضیا راته ویلي و چې په خاص کونړ کې د میلمنو سره په دېره کې ناست و نو یو تن ورته ویلي و چې کونړ ته امریکایان په دې خاطر ورغلي دي چې د کونړ لرګي (د نښترو چارتراش) یوسي. ده ورته ویلي و چې امریکا کې لرګي دومره ډېر زیات دي چې خلک کمپنیو ته په یوه ونه زر دوه زره ډالره د پاسه ورکوي چې هغه ووهي او یوسي یې.

پرون چې د امریکا د مسچوسیت ایالت ویلمزټاون پوهنتون ته چې د امریکا د ټولو نه مشهوره پوهنتون دی، د پروفیسر ډیوید اډوارډ په بلنه تللی وم چې هلته د دغه پوهنتون د استادانو او شاګردانو سره د افغانستان د تازه مسایلو په هکله وغږېږم. څو کاله پخوا ډیوید او ما د ویلمز-افغان میډیا په نامه یوه پروژه درلوده چې زه ورسره سلاکاروم. کله چې د ډیوید نوي کورته لاړم چې دا کورد چارتراشو یعنې نښتر د ښو لرګو نه په یوه خاص ډیزان جوړ شوی دی نو د ضیا خبره مې راپه یاد شوله.

په دې وخت کې د فراه د ولایت پخواني والي صیب روح الامین هم زما لیدو ته راغی نو هغه ته مې د ضیا خبره وکړه او د د ډیوید د کور څو عکسونه مې واخستل چې درنو دوستانوسره یې شریک کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کور چې د نښترو د ښایسته لرګو نه په ډېره عجیبه نقشه او ډیزاین په پنځه جریبه ساحه کې چې اکثره یې ځنګل دی، ۴۳ کال پخوا جوړشوی او تقریبا یو میلون ډالره ارزښت لري. د کور شاوخوا ته د دغه پوهنتون تقریبا څلور څلویښت زره جریبه ځنګل دی او په دې لوی ځنګل کې دا یوازینی کور دی. دا ځنګل د ویلمزټاون پوهنتون د شاګردانو او د دغه سیمې د زراعت د څانګې د تحقیقاتو لپاره ساتل شوی دی. د ویلمزپوهنتون په هغه وخت کې و نه غوښتل چې د دوی د اولني پلان له مخې نور کورونه هلته جوړ کړي. په دغه ځنګل کې د نښترو او میپل (میپل سیروپ د دغه ونو نه جوړیږي) نه نیولې د ګلانو او نورو زینتي ونو پوري شته دي. د امنیت، آزادۍ هوا او سکون په هکله به نور څه نه وایم چې دا پروفیسر ـ د خپلو دوه ماشومانو او یوې ښځې سره هلته په ځانګړي توګه اوسېږي.

پورته لیکنې باندې دوستانو ډېرې مهمې تبصرې لیکلې وې چې یو څو یې دلته را انتقالوم:

استاد غلام دستګیر خاورین صیب لیکلي و:

ډېر په زړه پورې مطلب و. دا خو جوته ده چې امریکا ډېر بډای هېواد دی زموږ شتمنیو ته اړتیا نه لري خو د مطلب د بشپړولو له پاره په کار دي چې د یو کارپوه په توګه ووایاست چې د څه له پاره راغلي دي. د دوی راتګ آن د کرزي صاحب په زړه هم نه هوارېده.

ډاکټر یونس بارګامي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب دا کیسه د خلکو ورکه ده کنړیان وایي لرګو پسې راغلي لغمانیان وایي بادرنګو پسې راغلي وردګ وایي منو پسې راغلي خو خدای ته به معلومه وي خو زما په فکر د پښتنو په جګو شملو پسې راغلي دي.

عبدالموجود خلیلزي صیب لیکلي و:

ګرانو مشرانو اسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته! د میاخیل صیب خبرې ټولې پر ځای دي او د واحیدی صیب خبرې په تاید چې میاخیل صیب کوښښ کوي چې د خپلو سفرونو په وسیله زموږ افغان ولس راویښ کړي. زه د واحیدی صیب خبرو سر هم موافق یم چې زموږ د ټولنې ډېره فیصدي نالوستي خلکو څخه جوړه ده او د دوی د مظلومیت او بیچارګۍ نه استفاده کېږي او هغوی په یو نوم اوبل نوم غولول کېږي. خو زه بیا داسې وایم زموږ نالوستي وګړي د هغه پروفیسرانو او لوستوونکو څخه ډېر ښه دي کوم چې زموږ دګران هېواد په ورانولو کې مهم رول لرل خو زموږ نالوستي بیا په کې ډېر څورېدلي او کړیدلي او د دې عامل ټول زموږ هغه د علم او د پوهې خاوندان دي کوم چې جهاد په نامه یې زموږ هېواد په کنډرو بدل کړه. زه جنوب، غرب او شمال د افغانستان باندې نه غواړم چې وغږېږم دا نه چې مالومات راسره نشته، مالومات هم لرم خو زه غواړم چې د ختیځ زون چې د دغه زون ډېر شتمني هغه خلکو لوټ کړه کوم چې ځانونو ته علماء، د جهاد رهبران او علمي څېرې وایي او ځانونه یې پر خلکو باندې د ټوپک په زور منلي دي دکونړ، نورستان، او ننګرهار هغه ځنګلونه یې له منځ یووړل کوم چې د افغانستان عامه شتمني وه او هغه ځنګلونه یې وسوځول چې خلکو نه غوښتل دا ظالمان یې قطع کړي. زما په نظر د افغانستان د عامه شتمنۍ په لوټ کولو کې، د خلکو په وژنه کې، د هېواد په خرڅولو او بربادولو کې ډېر رول د علم او پوهې د خاوندانو وو. داکوم انځورونو چې میاخیل صیب شریک کړي دي خلکو خپل هېواد او خلکو سره مینه لرله نو ځکه یې خپل هېواد اباد کړی دی. الله تعالی مو راته ژوندي لره او الله تعالی دې وکړي چې زموږ په ګران هېواد کې هغه په خوب ویده او با احساسه افغانان مشران راویښ شي او خپل سرنوشت په خپله وټاکي. امریکا زموږ د هېواد د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو منابعو د خرابېدو لپاره راغلې ده او غواړي چې مونږ ټول عمر سوالگر پاتې شو او دوی چې څه غواړي هغه پر مونږ وکړي.

محترم فريد واحدي صيب ليکلي و:

مياخيل صاحب کور مو ودان تاسې همېشه د خپلو سفرونو گټور اړخونه له ولس سره د هېواد د بهبود په خاطر شريك كړي دي. دا هم واضحه ده چې زموږ د ولس لويه برخه بې سواده ده او زر غولول کېږي. خو موږ او تاسو بايد دا ومنو جي امريكا افغانستان ته د خپلو سيمه ييزو او طويل المدتو گټو د خونديتوب لباره راغلې ده او افغانان د تېرو تجربو نه په استفادې بايد د دې حالت نه مثبته گټه پورته كړي.

محترم عارف لودين صيب ليکلي و:

محترم مياخيل صيب! ډېره مهمه موضوع دې راواخيسته، ستاسو نظر او تبصرې ته په تمه وو، خو تا ترې د ډيويډ اډوارډ د کور توصيف ته مخه کړه!!؟؟

انجينر صيب سيد فريدالله فريد ليکلي و:

مياخيل صيب دا جوته ده چې امريكا افغانستان ته د لرگو د وړلو لپاره نه بلکې د نورو ستراتيژيكو موخو لپاره راغلې ده خو له يو واقعيت نه سترگې هم پټولی نشو چې د طالبانو له نسكورېدو وروسته د زورواكو واك نور هم زيات شو او د لرگو مافيا په كونړ كې په خلاص مټ د لرگو پريكول او لېږد زيات كړ.

د دوی په ځواب کې ما په مختصره توگه وليکل:

د ټولو دوستانو د تبصرو نه زياته مننه. زما موخه همدا وه چې يو علمي بحث سرې پرانېزي. او اكثره تبصره كوونكي چې زه پېژنم له مانه زيات معلومات په ټولو مسايلو كې لري.

خاورين صيب! كرزی صيب د امريكايانو سره ډېر زيات خوشحاله و چې په مفته يې ورته قدرت وسپاره، امنيت يې ورته نيولی و او بيدريغه پيسې يې ورته وركولې چې بالا خپلې مزې او چړچې يې پرې ۱۳ كاله وكړې. په اخره كې سره څكه خفه شول چې دی او د ده كورنۍ غوښتل چې د گاندي د كورنۍ په شان تل تر تله په قدرت كې پاتې وي خو امريكايانو دا نه منله او اختلاف د دوی تر منځ پيدا شو. محمود كرزي په يوه مركه كې همدا وويلې چې دوی د گانديي د كورنۍ په شان رول بايد په افغانستان كې ولوبوي. كرزي صيب هم په اخره كې وويلې چې دی پس له ۱۳ كلونو په دې اوس پوه شو چې امريكان د خپلو اهدافو لپاره افغانستان ته راغلي دي خو په دې ديارلس كلونو كې چې د ده يې حمايت كوو ده څه نه ويلې ولو كه ستونځې ډېرې زياتې وې.

كه څوک خپل اهداف ونه لري نو څنگه دومره فوځونه يو بل ملك ته لېږي او دومره پيسې هلته مصرفوي؟ په سياسي او اقتصادي مسايلو كې د يو بل سره بايد مشتركې گټې وي چې يو د بل سره كاروبار وكړای شي يعنې د يو ملك گټې بايد د بل ملك د گټو سره اړخ ولگوي خو داسې نه وي چې يو خوا خپلې گټې خوندي وي او د بل پكې هيڅ نه وي. مونږ ته بايد د اول نه د امريكانو د راتگ موخې معلومې وي او هم مو خپلې موخې تعريف كړې وې چې په څنگه د يو بل د موجوديت نه گټه واخلو او څنگه همغږې سره كېدای شي او كه نه؟ كه نه شي نو بيا څه په كار دي او كومې نوې لارې چارې ولټول شي. مونږ نه د امريكايانو د موجوديت نه سمه گټه واخيستله او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه مو نورې لارې چارې ولټولې چې که دوی نه وي نو څه باید وکړو. مونږ نه د دوی سره سم کار وکړ او نه مو د دوی موخې معلومې کړې او نه مونږ خپلې موخې تر اوسه پورې تعریف کړای شوې. نو همدا لامل دی چې مونږ ټول د اوسنیو سیاسي حالاتو په هکله په یو نوع سردرګومۍ کې غرق یوو. دا ډېر لوی بحث دی خو په اخره کې دومره وایم چې افغانستان د امریکا لپاره وسیله ده نه هدف خو د افغانستان لپاره ثبات او ارامي هدف دی او دې هدف لاسته راوړو لپاره باید په شریکه کار وکړو.

د نېشنلېزم مثبت او منفي اړخونه

د می د میاشتې دېرشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینا، امریکا

که تېرو دوه سدیو ته وګورو نو نیشنلېزم په نړۍ کې د ملت جوړونې او هېواد جوړونې لپاره مثبت او هم ډېر منفي رول ادا کړی دی. که نیشنلېزم د خود ارادیت په معنی د ملي وحدت او هېواد جوړونې لپاره استعمال شي چې قومونه او ولسونه سره متحد شي، ملي ګټې تعریف او د ملي ګټو لپاره کار وشي نو نیشنلېزم د یو هېواد په جوړونه کې مهم رول لوبولی شي. ښه مثال یې په دې وروستیو وختونو کې جنوبي افریقا ده چې تور پوستو د نیشنلېزم په وسیله د سپین پوستو د اپارتاید یا نژادي تبعیض نه ځانونه خلاص کړل او د قدرت د نیولو نه وروسته، نیلسن منډیلا د انتقام نه کار وانه خیست او ملي وحدت یې وساته. په امریکا کې هم د نیشنلیزم له امله په میلونونو انسانان ووژل شول خو بیا د دې ملک د Elites یا نخبه ګانو د کفایت او درایت له امله امریکا د پرمختګ په لوري روانه شوله او اوس د نړۍ د بل هر ملک په پرتله امریکایان خپل هیواد او ملي ګټو ته ډیر ژمن او وفاداره دي.

که نیشنلېزم په یو هیواد یا سیمه کې د تفرقه اچولو، تضادونو، قومي برترۍ، د قدرت انحصارول او داسې نورو منفي موخو باعث شي نو یو هیواد څه کوې چې د سیمې ټول هیوادونه او حتی د نړۍ ثبات له خطر سره مواجه کولی شي. که شلمې پېړۍ ته نظر واچوو نو د نیشنلېزم د منفي موخو له امله لومړی او دویم نړیوال جنګونه رامنځته شول چې میلونونه انسانان پکې ووژل شول. په ورستیو کلونو کې پخواني یوګوسلاویا، نایجیریا، رواندا او کانګو یې نور خراب مثالونه دي.

په افغانستان کې هم د نیشنلېزم نه ګټوره استفاده نه ده شوې او په خاصه توګه په تیرو څو لسیزو کې د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد د محدودو شخصي، قومي او سیمه ییزو ګټو په خاطر استعمال شوی دی. که مونږ د مجاهدینو، طالبانو، کمونیستانو او یا هم اوسني حالت ته ګورو نو قومي او سیاسي مشرانو، نیشنلېزم نه د خپل قدرت د ساتلو په خاطر ګټه اخیستې. کله چې د دې سیاسي او یا قومي ټیکه دارانو ګټې په خطر کې شي نو د خپلو قومونو قوت ته مخه کوي او د هغوی د حقوقو د غوښتلو په پلمه د خپل قوم او یا سیمې ولس باندې غږ کوي چې د دوی حمایت وکړي خو بیا چې خطر له منځه لاړ شي نو نه د دوی خپل قوم په یاد وي او نه ملي ګټې ورته څه اهمیت لري. د افغانستان وروستۍ ټاکنې یې ښه نمونه ده چې نوماندانو د نورو مسایلو نه برسېره د خپلو بیالوژیکي اړیکو په اساس په خپلو قومونو باندې په کراتو کراتو غږ کاوه چې د دوی حمایت وکړي خو اوس هغه وعدې هسې په هوا کې پاتې دي.

زما غوښتنه ده دا ده راځئ چې د نیشنلېزم له قوت نه د ملي ګټو لپاره کار واخلو نه دا چې مونږ د نیشنلېزم قوت د یو بل پر ضد استعمال کړو ځکه په دې وروستي حالت کې نه مونږ ګټه کولای شو، نه زمونږ قومونه او سیمې او نه په عمومي توګه د افغانستان د راتلونکي لپاره څه ګټه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته بحث باندې هم ډېر سوالونه او نظرونه لیکل شوي و چې یو څو نظرونه او تبصرې یې دلته رانقلوم:

انجینر صیب سید فریدالله فرید لیکلي و:

میاخیل صیب ډېرې ښې موضوع ته مو اشاره کړې او ښه رڼا مو پرې اچولې ده چې په اوسني ترینګلي حالت کې پرې پوهېدل ډېر ضروري دي. که یو وار مو هېوادوال د نشنلېزم په منفي لومې کې ګیر شول نو بیا خو تاریخ څه چې جغرافیه هم په خطر کې ده. د دې سیاسي دوه بختـه واژې د منفي اړخ نه د بچ کیدو لپاره یو سیاسي رهبریت، درایت او ارادت ته ضرورت دی.

سلام مجاور صیب لیکلي و:

میاخیل صیب ستاسو نظر ته درناوی!

د خپلې پوهې په خاطر دوه جملې شریکوم او ستاسو نظر پرې غواړم له داودخان وروسته په افغانستان کې د نشنلیزم کومه بېلګه لرو او کنه؟او که وایو چې لرو یې د قوم پرستۍ او ملت پالنې مانا به سره په ټکر کې نشي؟

که په دې هکله راته دوه درې جملې ولیکئ چې زما ذهن پرې خلاص شي.

رفیع الله جمیل ستانکزي لیکلي و:

بلکل د کاڼي کرښه ده میاخیل صاحب محترم، موږ له نشنلیزم نه ناسمه ګټه اخیستې، کنه ترې مثبته ګټه ډېره کېدای شي او د سمې خوا تـه تـلای شو، خو دلته هر څه په لوی لاس ناسم کارول شوي دي او موږ ورته په بده سترګه ګورو کنه نشنلیزم ډېر ښه دی، چې سم وکارول شي.

د دوی د نورو دوستانو د لیکنو او تبصرو په هکله ما ولیکل:

دوستانو ستاسې د نظرونو او تبصرو نه مننه! ما د لیکنې په سر کې لیکلي که نیشنلېزم د خود ارادیت او ملي موخو په هکله استعمال شي نو ښه کار دی خو په تېرو څو لسیزو کې دا کلمه د قوم پرستۍ په معنی استعمال شوې ده. که موږ نیشنلېزم داسې تعریف کړو چې ملي ګټې په نظر کې ونیسو نو موږ باید تحمل ولرو او هر څوک چې د افغانستان په محدوده کې اوسېږي باید هغوی ته په درنه سترګه وګورو، یو بل تحمل کړای شو او د همکارۍ روحیه پیدا کړو. که تحمل او د همکارۍ روحیه نه وي نو بیا تضادونه پیدا کېږي او منفي تضادونه ټولنه د تباهۍ سره مخامخ کوي. واقعیت اوس دا دی چې تاجک، هزاره، پښتون او نورو قومونو ته یو بل ښه ښکاري او د همکارۍ روحیه سره نه شته ده او هر یو قوم داسې فکر کوي چې په دوی ظلم شوی دی. علت یې همدا دی چې موږ د ملت جوړونې لپاره ملي پالیسي نه لرو او دا زمینه د کرزي صیب په دوره کې ډېره زیاته مساعده وه خو متاسفانه هغه خپله ټوله انرژي په همدې مصرفوله چې څنګه یو د بل په مقابل کې استعمال کړي. که موږ د سویس هیواد ته وګورو ډېر وړوکی هیواد او څلور ډېر متضاد قومونه هلته اوسېږي خو هغوی وکړای شول چې د همکارۍ روحیه پیدا کړي او د مرکزي او د محلي حکومتونو تر منځ تعادل رامنځته کړي.

د افغانستان مشکل د نورو ډېرو هېوادونو په پرتله ډېر مشکل نه دی. زموږ غټ مشکل سیاسي او د قومي ټیکه دارېو او هم په وروستیو کلونو کې په ولس باندې یو نوعه د مدني ټولنې جنګ سالاري هم حاکمه ده. د مدني ټولنې جنګ سالارانو ته ما په خپله یوه مقاله چې په انګلیسي ژبه په ۲۰۱۰ م کې خپره شوې وه اشاره کړې وه او بعضې د دوی مې د Civil Society Warlord په نامه یاد کړي وو. ځکه چې جنګ سالاران او بعضې قومي ټیکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

داران څه کوي نو دوی هم د هغوی په مراتبو زیات دي. دا په دې معنی ده چې زمونږ په ټولنه کې اوس هم یو قسم بله جنگ سالاري حاکمه ده چې دا د تېرې جنگ سالارۍ نه خطرناک تره ده. که د دې مدني ټولنو د جنگ سالارۍ په حلقه کې نه اوسې نو بیا ته هم د حکومت په تصمیم گیرۍ کې رول نه لرې. دا نوع جنگ سالاران هم ډېرې پیسې لري او د نورو مافیایي حلقو سره نږدې تړاو هم لري.

ایا نیوکې یا انتقاد خیانت دی؟

د می د میاشتې ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د فیسبوک یو دوست د یو بل دوست په وال باندې لیکلي و چې دوی په حکومت باندې هره بېځایه نیوکه دوی په خیانت حسابوي.

ما ورته ولیکل: وروره خفه کېږه مه، نیوکه او خیانت سره ډېر فرق لري. که په نیوکه څوک خاین کېږي نو بیا خو د خاینینو تعداد به ډېر زیات شي. د حکومتونو دا وظیفه ده چې نیوکو ته منطقي ځوابونه ووایي او په نیوکو خفه نه شي. سلمان فارس یو فقیر صحابي و او حضرت عمر (رض) ته یې وویلې چې عمره د منبر نه ښکته شه ستا خطبه نه اورو ځکه تا بې عدالتي کړې ده او د غیر عادل سړي خطبه اورېدل جایز نه دي. حضرت عمر (رض) غوندې د اسلام مقتدره خلیفه خطبه بس کړه او د منبر نه راښکته شو او د سلمان فارس اعتراض ته یې غوږ ونیوه.

نیوکې د ډیموکراټیکو نظامونو یو مهم اصل دی نو د دې اصل نه باید مونږ څوک محروم نه کړو. که په نیوکو څومره محدودیت وضع کېږي نو هماغومره نیوکې زیاتېږي. د افغانستان غوندې ملک کې چې دیکتاتوري نظام نه دی، نیمچه ډیموکراسي او زیاته انارشي ده نوپه نیوکو بندیز لگول

گټه نه لري. نور به مخکې نه ځم خو دا ډول ویناوې د نظام جوړولو لپاره گټه نه لري.

هغه متل دی چې وایي ته د چا په خولو برغولی نه شې ایښودلای. حکومت ته په کار ده چې په خپلو ستراتیژیو او پروگرامونو باندې کار وکړي او هسې په تا ویلو ما ویلو باندې وخت ضایع نه کړي. کله چې خلکو ولیدل چې وینا او عمل سره سم دي نو بیا پخپله د ولس ذهنیت بدلېږي. الله تعالی وایي چې قُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

فیسبوکي تا ویلې ماویلې

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

زه فیسبوک معمولاً د ورځې د ډېر کم وخت او د خاصو موخو لپاره استعمالوم او یوازې سهار او ماسختن یې گورم او که کله کله کومه مهمه خبره واورم نو بیا د ورځې هم د لږ وخت لپاره فیسبوک گورم یعنې فیسبوکي روږدی نه یم که څه هم زیات پوستونه لیکم.

د درېوو مشخصو هدفونو لپاره زه فیسبوک استعمالوم. اول دا چې د خپل وطن له احوال نه خبر شم. که د فیسبوک خبرونه او ویناوې واقعیتونو ته نږدې هم نه وي خو بیا هم سړی اټکل کولی شي چې په کومه خوا روان یوو او حالات څنگه دي. دا فیسبوک هم د پخوانیو وختونو د سرچوک د اوازو په شان دی چې پخوا به پادشاهانو د سماوارونو نه خپل معلومات راټولول او بیا به یې تصمیم نیوه او اوس فیسبوک د سر چوک د اوازو لپاره ښه منبع ده. دویمه موخه د فیسبوک مې دا ده چې د یو شمېر دوستانو او انډیوالانو او وطندارانو سره په افغانستان کې دننه او هم بهر په اړیکه کې یم او د دوی د احوال نه خبرېږم نو فیسبوک ماته د دوستانو د احوال د نیولو یوه ښه وسیله ده. دریمه موخه د فیسبوک ماته دا ده چې خپل احوال، نظرونه او کم و

(c) ketabton.com: The Digital Library

توم تجربه چې لرم د دوستانو سره شریکه کړم شاید یو څوک ترې ګټه واخلي او هغه به زما په صدقه جاریه کې حساب شي.

نن سهار چې له خوبه راپاڅېدم، د خپل دفتري او شخصي ایمیلونو د کتو نه وروسته مې چې د فیسبوک پاڼه بېرته کړه نو ډېر خفه شوم ځکه زمونږ یو شمېر وطنوال او دوستان که هغه د حکومت نه بهر دي او که په حکومت کې کار کوي او یا د حکومت نه شاکي دي او یا د حکومت طرفداران ځانونه بولي په اوتو بوتو سر دي او خپله انرژي په دې ضایع کوي چې تا ښه ویلي او یا تا بد ویلي دي. یوه ورځ مې راته زوی، طارق چې هغه هم ماسټري لري وویل چې خلک ډېرې زیاتې خبرې کوي خو زما فرموله دا ده چې ټولې خبرې په یوه غوږ اورم، د کار خبره او ښه خبره په مغزو کې ساتم او بیکاره خبرې او د اوریدلو نه خبرې د دې بل غوږ نه وکاږم او وخت پرې نه ضایع کوم. نو زما غوښتنه هم د دوستانو نه دا ده چې د کار خبره اخلئ، خو خپل وخت په دې مه ضایع کوئ چې تا څه وویل او ما څه وویل. دا چې څوک په فیسبوک د ورځې د یوه ساعت یا لا اقل د دوه ساعتونو نه زیات وخت ضایع کوي نو دا دوستان روږدي دي او تداوۍ ته ضرورت لري.

دا چې ما په میډیا کې یو څو ورځې کار کړی، که کومه خبره بده وي او هغه ستاسې په طبعیت برابره نه وي نو نوره یې مه چېړئ که څومره یې چېړې نو هغومره د هماغه بدو خبرو ترویج ته تاسې پخپله لمن وهئ نو په داسې مواردو کې غوږ نه ګرول یا ignore کول ښه پالیسي ده. یو څوک د هوښیارو دښمنانو له لاسه نه خرابېږي خو د کم عقله دوستانو له لاسه سړی ډېر خرابېږي ځکه هغه ورته هره ورځ کار ګوري. هیله ده چې زما دا څو خبرې په دوستانو بدې ونه لګېږي.

د ماشومانو د ورځې په یاد!

د جون د میاشتې لومړۍ نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د ماشومانو د ورځې د قدردانۍ په خاطر زیات ماشومان باید زمونږ او ستاسې مشران وي تر څو د ماشومانو ښه قدرداني وشي. الله دې زمونږ د وحدت ملي ماشومان زمونږ له سره نه کموي ځکه چې دوی لا معصوم دي او انشاالله مونږ او تاسې ته به ښه خدمت وکړي. ربه توفیق دوی ته

نوټ: د وحدت ملي حکومت ډېر بې تجربه ځوانانو ته مهم پوستونه سپارلي او هم د پخواني جهادي مشرانو او قوماندانانو زامنو ته یې ډېرې مهمې دندې وسپارلې چې اوس به دا نوی نسل په افغانانو باندې بیا تر ډېر وخته حاکم وي.

توقعات

د جون د ماشتې دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

که غواړې چې له چا نه خفه نشې نو خپل توقعات راټیټ کړه.

ازموده را ازمودن خطا است

د جون د میاشتې درېیمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

د دری ژبې ښکلی متل دی چې وایي: ازموده را ازمودن خطا است. که یو څوک ازمایل شوی وي او مونږ غواړو چې بیا یې وازمایو نو دا سمه نه ده. زما موخه د دې متل نه دا ده هغو کسانو چې په تېرو څو رژیمونو کې لکه د کمونیستانو، مجاهدینو، طالبانو او یا په تېرو دیارلسو کلونو کې د قدرت په چوکۍ ناست و مګر څه یې نه دي کړي یا د بې کفایتۍ په وجه، یا د شخصي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټو په خاطر او يا يې نه موقف او نه نظر درلود او يوازې غوښتل يې چې خپله چوکۍ وساتي نو د دوی نه بيا طمعه په کار نه ده.

البته زما موخه د لوړو چوکيو کسان دي چې پخوا وزيران، معينان، واليان او يا مستقل رئيسان وو. ځکه دا د حکومت په کچه ډېر لوړ مقامونه دي او کله چې يو څوک دغه موقوفونو ته رسېږي نه بيا بايد خپل مستقل نظر ولري او د چوکيو د ساتلو پروا ونه کړي. که مونږ کله د موجوده وضعيت او حالاتو نه راضي نه يوو نو دا بايد ښه ونه ګڼو چې بېرته پخوانيو ازمايل شوو کسانو ته مراجعه وکړو او د هغوی نه د نجات پرښتې جوړې کړو. که دوی بيا راشي نو هماغه خرک او هماغه درک به وي. زما مشوره موجوده حکومت ته دا ده چې په تېرو بې کفايته کسانو باندې چې د تېرو حکومتونو د بې کفايتۍ اصلي عاملين دي ډېره اتکأ ونه کړي که نه دوی به دا حکومت هم د ګړنګونو نه خطا کړي.

د خبرونو موثق والی او د خبرونو منبع ته توجه کول

د جون درېيمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

نن مې چې د خپل فيسبوک پاڼه خلاصه کړه نو دوه ګرم بحثونه د ناموثقه خبرونو پر سر روان وو. زه هم د فيسبوک د بعضې دوستانو په تاويلو او ماويلو حيران شوم. يو خبر دا و چې د ترکيې جمهور رئيس رجب طيب اردوان د برما د مسلمانانو د نجات لپاره کشتۍ ګانې لېږلي دي او دی د اسلامي نړۍ يوازينی مشر دی. همدا شان د برما د مسلمانانو د وژنو عکسونه ډېر زيات خپاره شوي وو. دا چې ترکيه برما ته کشتۍ ګانې لېږلې او مسلمانانو ته نجات ورکوي ماته موثقه خبر ښکار نه شو ځکه په بل هيڅ نوع خبرونو کې ما دا خبر ونه ليده. همداشان کوم عکسونه چې د برما د مسلمانانو د وژنو خپاره شوي، دا هم ډېر پخواني او هم د نورو ملکونو د

پېښو عکسونه پکې هم شامل دي چې ډېر پخوا دا پېښې ترسره شوي دي. دا ټول فوټوشاپ شوي عکسونه دي چې د خلکو ذهنيتونه مغشوش کړي.

ما ته دا سوال پيدا شو چې دا خبرونه او عکسونه څنګه او چا خپاره کړل او هدف ترې څه دی؟ زما په اند د دې خبرونو په خپرولو کې دوه مقصده دي چې يو مسلمانان لا نور هم وټکوي، په خپلو منځو کې يې واچوي او مذهبي جنګونو ته لمن ووهي او دويم ګروپ شايد وغواړي چې د افغانانو توجه د وطن د اصلي مسايلو نه واړوي او په نورو اوتو بوتو يې مصروفه کړي.

نو ګرانو دوستانو ته زما مشوره دا ده چې د خبرونو په اوريدو او عکسونو په ليدو بايد مونږ ډېر فکر وکړو چې منبع د خبرونو موثقه ده او که نه؟ يو قصه مې راپه ياد شوله چې ډېر کلونه پخوا ما يو رپورټ د امريکا غږ راديو له لارې خپور کړ چې د مجاهدينو موقت حکومت لغوه شو ځکه حکمتيار د هغه حکومت نه وتلی و او له هغه سره مې مرکه کړې وه. په همدې ورځ د کندوز د شهيد عارف خان ورور، حاجي عمر خيرات کړی و نو زه يې هم غوښتلی وم. په هغه خونه کې چې زه ناست وم، سيد نورالله اغا د جمعيت اسلامي معاون هم و. يو کس زما په رپوټ تبصره کوله خو زه يې نه پيژندم. نو ما ورته وويل چې وروره دا ستا خبره سمه نه ده نو ده راته په ځواب کې وويل چې ده دا خبره د امريکا غږ راديو نه پخپله اوريدلې ده او زما خبره سمه ده. ما ورته وويل چې راپور خو ما ليکلی او زه درته نغد ناست يم زما خبره نه منې او د امريکا د څپو نه چې زما راپور خپور شوی هغه منې. عجيبه منطق. تاسې باور وکړئ چې دې سړي تر اخره پورې همدا ويلې چې زما خبره سمه نه ده او د ده خبره سمه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه فکر کوم که زمونږ د فیسبوک دا بعضې دوستان د اردوان او برما په خبرونو تاویلې ماویلې بس کړي نو ښه به وي. نه دا خبرونه موثق دي او نه یې منبع موثقه ده. نوره ستاسې خوښه.

په دردونو ځورېږم

د جون د میاشتې څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

زه د هر انسان په غم او درد خفه کېږم او ځورېږم ځکه الله تعالی رب العالمین دی نه رب المسلمین، د مسلمان په درد خو ډېر خفه کېږم ځکه مسلمان د مسلمان ورور دی او د افغانانو په درد د هر چا لا ډېر خفه کېږم او ځورېږم ځکه چې افغانان مې وینه ده، هم مې مسلمان ورور او هم راسره په هر درد ، غم او خوشحالۍ کې شریک دی. د انسانانو د دردونو نه خوند نه اخلم ځکه درد مې په ځان نه لورېږي، نه مې په خپله کورنۍ لورېږي او نه هم په دوستانو، وطنوالو او انسانانو او حتی د حیواناتو په درد هم ځورېږم ځکه الله د ټولو مخلوقاتو رب دی او هر څه یې د یو حکمت لپاره پیداکړي دي نو مونږ باید د الله تعالی په مخلوقاتو ریشخند ونه وهو.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته د چپلي کباب د خوندونو په لور

د جون د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

په فیسبوک کې چې څه ګورم نو خدای مو د فیسبوک له شره وساتي.

د خدای په امان.

.

.

د کابل جان په لور پس له یوې میاشتې سفر نه وروسته
د چپلي کباب د خوندونو په ارمان

د جلال اباد ښار د شاغاسي دوکانونو سره پخوا ډېر ښه چپلي کباب د میده شوو نوشپیازو سره پیدا کېده نو کله به چې د کبابي دوکان ته نږدې شولې نو هغه ظالمانو به د کړایي د غوړو لږ څاڅکي اور ته وشیندل نو بیا مشکله وه چې د کباب بوي ته څوک ټینګ شوای وای او له چا سره به چې یو څه پیسې وې نو خامخا به یې د کباب یو څه ځکه کوله خو چې پیسې به ورسره نه وې نو لږبه هلته دم کیده چې د چپلي کباب په بوي موړ شي.

یو کلیوال د ما غوندې پخوا جلال اباد ته تللی و نو پیسې ورسره نه وې، کله چې د دې کبابچیانو دوکانونو ته رسیدلی و نو هلته یو څه دم ولاړ و چې د چپلي کباب د بوي نه خوند واخلي نو کبابي ورته ویلي و چې کاکا کباب خو نه خورې؟ کلیوال ورته ویلي و چې ولې نه. کلیوال چې دوکان ته ختلی و نو د کباب چې شاګرد یو خوراک کباب ورته راوړی و او هغه یې چې نوش جان کړی و نو بیا ترې د کباب چې شاګرد پوښتنه کړې وه چې کاکا بل کوم خوراک خورې که نه؟ کلیوال ورته ویلي و چې هو نو دویم خوراک یې هم خوړلی و. ورپسې یې ترې پوښتنه کړې وه چې کاکا چای خورې که نه؟ کلیوال ورته ویلي و هو. د مزه دار چپلي کباب او چای نه وروسته چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کليوال روان شوی و نو کباب چې ورته ويلي چې پيسې راکړه نو هغه ورته ويلي چې له ماسره خو پيسې نشته او تا راته ست وکړ چې کباب نه خورې نو ما ځکه ستا بلنه قبوله کړه. په دې جنجال کې کباب چې پوه شوی و چې پيسې نه لري کباب يې رانه هسې هم وواهه نو د کباب په کفگير يې يو دوه گذاره دا کليوال په څټ کې وهلي وو او ورته يې وويلي چې ځه مخ دې ورک شه او بيا په دې لور رانشې.

کله چې کليوال بېرته خپل کلي ته ستون شوی و نو د کلي کسانو ترې د جلال اباد د ښار پوښتنه کوله چې څه دې وليدل او څنگه خلک و. کليوال ورته ويلي و چې جلال اباد ښار ډېر ښايسته ځای دی او خلک يې ډېر ښه ميلمه دوسته دي خو چې ډوډۍ دربانديې وخوري نو بيا درنه پيسې غواړي او که پيسې درسره نه وي نو بيا دې يو دوه کفگيره په څټ کې وهي.

د فيسبوک خبرو اترو ته چې گورم نو هر څه په افغانستان کې وران دي خو د دې ټولو ستونځو، ناهيليو او د کفگيرونو د وهلو سره سره بيا هم افغانستان ته تگ او هلته اوسېدل خورا خوند لري ځکه چې وطن عزيز دی او دوستانو سره بانډارونه خو لا جلا خوندونه لري چې مونږ ته سکون راکوي.

د سولې د خبرو اترو په هکله د نن ورځې بحثونه

د جون د مياشتې ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵ م کال، کابل

دې ورځو کې د سولې خبرو په هکله غونډې او بحثونه د هېواد نه بهر او هم دننه ډېر گرم دي. د پرنسيپ په لحاظ سوله بيز ژوند د اسلامي قوانينو، د افغانستان د اساسي قانون او بين المللي قوانينو په رڼا کې د ټولو نورو شيانو په پرتله زمونږ د ژوند د هر اړخ لپاره اساسي او مهم عنصر دی او په

دې هکله مونږ ټولو ته د يو مسلمان، افغان او انسان پاله بشر په توگه دا ضروري او لازمي ده چې د سولې لپاره کار وکړو. فکر کوم چې د پرنسيپ په لحاظ به هيڅوک شايد د سولې د خبرو اترو سره مخالفت ونه کړي.

دا چې سوله څنگه راتلای شي د افغانانو او حتی د نړۍ په کچه د حکومتونو، سياستوالو او عامه اشخاصو د نظرياتو ترمنځ تفاوت شته او دا تفاوت به دوام لري. خبرې اترې، غونډې او کنفرانسونه، جرگې او مرکې د سولې راوستلو لپاره حتمي او ضروري دي. که څه هم مونږ په خپلو منځو کې سولې او همکارۍ ته ضرورت لرو خو په عمومي توگه سوله همېشه د هغو اشخاصو او ډلو تر منځ چې له يو بل سره متفاوت نظرونه ولري او يا د يو بل سره په جگړه بوخت وي. نو مطلب مې دا دی که مونږ چاته دښمن وايو نو د هغوی سره مونږ د سولې خبرو اترو ته ضرروت لرو يعنې د دوست سره خو څوک سوله نه کوي بلکې د دوستانو سره مونږ همکارۍ او همغږۍ ته ضرورت لرو.

د سولې خبرې او مرکې د کور يا کلي نه نيولې د مهمو مسايلو په هکله تقريباً په يوشان سره حل کېږي خو طبيعي ده چې مهم مسايل ډېر وخت ته ضرورت لري تر څو يې پايله معلومه شي او مسايل حل شي. د سولې خبرې هم څو مرحلو ته اړتيا لري او په خلاصه توگه دا لاندې مرحلې يادولی شم:

- ✓ د سولې د خبرو په هکله د ضرورت احساس
- ✓ د تماسونو مرحله
- ✓ د اعتماد جوړونکې مرحله
- ✓ د سولې په پروسه توافق کول
- ✓ د منځگړي تعينول يا د منځگړيتوب مرحله
- ✓ د خبرو اترو لپاره استازي ټاکل او هم ځای په نښه کول
- ✓ د خبرو د پروسې پيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د غوښتنو او ستونځو مطرحه کول
- ✓ د اوږدو او څو مرحله يي بحثونو نه وروسته په يوه ځانګړي پريکړه توافق
- ✓ د پريکړو تطبيق او نظارت
- ✓ د پريکړو د تطبيق په سر د اختلافونو د بيا راپيدا کېدو لپاره د تصميم ګيرۍ مرجع يا ميتود
- ✓ باالاخره د اعتماد سازۍ د پروسې نهايي مرحله چې ټولې خواوې د فيصلو په تطبيق سره راضي وي او د بيا شخړو مخه ونيول شي

د پورته مرحلو د يادولو نه زما مؤخه دا ده چې مونږ لا د سولې د خبرو د پروسې د پيل نه ډېر لرې يو او تراوسه مونږ په سياسي لحاظ کله په Track Two او هم کله Track one and a half تر منځ اوړو راوړو. دا دوه مرحلې غير رسمي او يا نيمه رسمي مرحلې دي چې رسمي خبرو اترو لپاره زمينه مساعدوي. د سولې خبرو اترو لپاره د وخت او زمان تعين مشکله خبره ده. د سولې خبرې همېشه وخت، حوصله او سړې سينې ته ضرورت لري تر څو متخاصمې يا په جګړه کې اخته خواوې داسې يوې مرحلې او زمان ته ورسېږي چې نور د جنګ دوام د دوی په ګټه نه دی او يو بل ته د يو څه امتياز ورکولو په صورت کې بايد موافقې ته ورسېږي.

مونږ افغانان هم عجيبه مخلوق يوو

د جون د مياشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

مونږ افغانان هم عجيبه مخلوق يو ټولې دنيا ته مو لاس اچولی او خپله هره ناکامي د نورو له خوا ګڼو. خپله مسووليت پذيري نه لرو. که مونږ بيا دومره ضعيفه يوو چې د هيڅا هيڅ پلان نه شو شنډولی نو د نر غونډې خو اقرار بايد وکړو او هر څه بايد نورو ته پرېږدو څه چې يې خوښه وي هغه دې وکړي. دې کې هېڅ شک نشته چې زمونږ ستونځې منطقوي او نړيوال ابعاد لري خو که مونږ مونږ اوسو نو د دې ستونځو د حل لپاره لار پيدا کولی شو او پردي نه شي کولی چې زمونږ په منځ کې څه وکړای شي. که خفه نشو نو مونږ په خپله سم نه يوو او څه ازار مونږ ته شوی دی چې د يوې ورځې نه بلې ته په لا تيارو کې روان يوو. تعليم يافته او مشران مو د بېسواده نه هم په تيارو کې روان دي او د دوی ليکنې مې ځوروي. ښه دوست هغه دی چې دوست ته ښه دوست پيدا کړي نه دا چې خپل دوست ته که واقعاً پرې خفه کېږي دښمنان پيدا کړي. ځينې کسان چې د حکومت دوستان ځانونه بولي په حقيقت کې دوی هره ورځ حکومت ته دښمنان پيداکوي. د ښکنځلو ځواب بايد په ښکنځلو نه وي بلکې په منطق او استدلال ولاړ وي. مخالفت او توافق د حکومت د کړنلارو سره هم په منطق او استدلال وي نه دا چې هر څه په پټو سترګو رد يا تائيد کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وطن معماران

د جون د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ډېرو منفي خبرونو ترڅنګه لکه چې څنګه مې مخکې وعده کړې وه د وطن د معمارانو ټولګه نن د چاپ نه راووتله او د دري ژباړه به یې هم په دې اوونۍ کې چاپ شي. انشاالله د روژې د میاشتې نه وروسته به یې مخکتنه هم وشي. دا ټولګه د ځینو هغو پخوانیو چارواکو یادونه ده چې د هیواد جوړولو هڅې یې کړې او دوی د خپل وطن سره خاصه مینه درلوده البته دا مشت نمونه خروار ده او امید دی چې په راتلونکي کې د نورو کسانو هم همداسې یادونه وشي. دا ټولګه زموږ ځوان نسل ته یو پیغام هم ورکوي چې په دې هیواد کې ډېر ښه او وطنپاله کسان تیر شوي چې نه ستړې کیدونکي خدمتونه یې کړي دي او ټولو د وطن سره خیانت نه دی کړی. همدا شان چې کار کوي اشتباه به هم کوي نو شاید دوی یو څه اشتباګانې هم کړي وي خو موږ یوازې د دوی د وطن جوړولو برخې رااخیستلي او په منفي بافۍ مو کار نه دی لرلی. دا ټولګه به اوسنیو چارواکو ته هم یو نمونه شي که دوی ښه او سم کار وکړ نو د دوی نومونه به هم د وطن د خدمتګارانو په ډله کې په تاریخ کې ثبت شي او که خراب کار یې وکړ نو د بدانو په لیست کې به د دوی نوم ثبت وي. ولس هر څه ګوري، د ښو او بدو ډېر ښه تمیز کولی شي خو دا چې د مافیایي کړیو له خوا زموږ ولس یرغمل نیول شوی دا جلا خبره ده. د سوکاله او ارامه افغانستان په هیله

د دوستوب نه نارینتوب اسانه دی

د جون د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

خدای بښلي پلار به مې ویلې چې د دوستوب نه نارینتوب اسانه دی. که څوک په کوم ځای کې بې غیرتي او یا خیانت وکړي نو هر وخت که د بېغیرتۍ یا خیانت خبرې کېږي نو دې سړي به سر ټیټ نیولی وي او همېشه به خجالته وي خو که چا نارینتوب یا توره وکړه او لږ وخت یې ځان ټینګ کړ، وېره ورسره نه وه او ناولو پیسو ته یې نه وویله نو ټول عمر به هسکې سترګې ګرځي او هر څوک به یې میړانه ستایي. پرون عیسی خان[1] همدا وښودله چې د لږ وخت لپاره یې همت وکړ، د ډېرو ژوند یې وژغوره او خپل ځان، کورنۍ او وطن لپاره یې نېک نوم پرېښود. ژوندي دې وي د وطن اصلي اتلان.

بعضې کسانو ته دوه سزاګانې په کار دي

د جون د میاشتې ۲۱مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

فکر کوم پیتاوي خبره ده ځکه ما چېرته لوستلې نه ده وایي چې سلیمان (ع) ته وروړه (کیک) عارض شوې وه چې ستا امت ما ته دوه سزاګانې راکوي اول مو نیسي او مروړې مې او بیا مې په نوک اچوي او وژنې مې. دوی دې ما ته یوه سزا راکړي. یا مې د سپږې (شپش) په شان په ګوته واچوي او مړه مې دې کړي او یا مې دې ومورووړي او هسې مې دې وارتوي. سلیمان (ع) ورته ویلي و چې ته هم یو کار کوه یا د سپږې په شان چیچل کوه خوځېږه مه او یا

---

[1] عیسی خان د لغمان اوسیدونکې دی چې د پارلمان د محافظت عسکرو او کله چې خودکشه اوه کسانو په پارلمان حمله وکړه ده ورته په سنګر کې زانو لږولې و او شپږ واړه ځانمرګي یې ووژل او د پارلمان غړو ژوند یې وژغوره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېږه خو چيچل مه کوه. دا يوه سزا دې د چيچلو ده او دا بلـه سـزا دې د خوځېدلو.

دا بعضې کسان هم گناه کوي او هم خوځېږي، هم خيانـت کـوي او هـم د پـاکۍ چيغـې وهـي، هـم بـې کفايتـه دي او هـم د مـديريت دعـوه کـوي او همداسې نور. يوه ورځ راتـه جمهـور رئـيس د يـو کـس تعريـف وکړ چـې پـه افغانستان کې د ده په شان په مديريت باندې هيڅـوک نـه پـوهېږي او ټـول افغانستان ورته د ورغوي په شان معلوم دی. همدې کس پخوانی ولسمشر له ناکامۍ سره هم مخامخ کړی و او اوس يې دا ولسمشر هـم لـه سـتونځو سره مخامخ کړی دی. دا هم ويلی شم چې همدا کس جمهور رئيس ته وفاداره نه دی په دې معنی چې د جمهور رئيس د اعتبار نه هم نه شرمېږي او اوس هم خپلې نـاولې لـوبې پـه خپلـه اداره کـې کـوي او د پخـواني او اوسـني جمهـور رئيسانو په منځ کې خبرې وړي او راوړي. مـا جمهـور رئـيس تـه يـو ايميـل د انتخاباتو په دويم دور کې ليږلی و او ورته ويـلي مـې و کـه همـدا کسـان پـه همدغه توگه ستاکمپين په مخ بيايي نو فکر کوم چې راتلونکی حکومت بـه د سختو ستونځو سره مخامخ وي. هغه ايميل ما يو څو کسـانو تـه هـم سي سي کړی و. که وخت راغی نو دا کس به زه په گوتـه کـړم او ده تـه هـم د ورړې غوندې د دوه حکومتونو د ورانولو سزاگانې په کار دي.

مړي په يو بل تاوانول او فساد سره مبارزه

د جولای د مياشتې پينځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د ټولو نيمگړتيـاو سره سره پـه پخوانيـو حکومتونـو کـې يـو څـه پوښـتنه او محاسبه وه. کله به چې د کومې حوزې جرايم زياتېدل نو امر د حوزې نـه بـه پوښتنه کېدله چې علـت يـې څـه دی؟ څـه پـلان لـري او څـه اجـراات يـې د جنايې پيښو د مخنيوي په هکله کړی دي؟

کله چې د کورنيو چارو په وزارت کې وم نو يوه ورځ راته د يوې حوزې امـر قصه کوله چې د ډاکتر نجيب الله د حکومت په وخـت کـې د کابـل ښـار پـه څلورمه حوزه کې يو قتل وشو نو امر د حوزې دا مړی د لسمې حـوزې سـاحه ته د شپې انتقال کړی و. کله چې د لسمې حوزه امر مړی په خپله ساحه کې ليدلی و نو دا يې د څلورمې حوزې ساحه کې بېرته اچولی و څکـه سـبا خـو د کورنيو چارو وزارت تـرې پوښـتنه کـوي چـې دا قتـل ولـې شـوی دی؟ امـر د څلورمې حوزې چې دا مړی په خپله حوزه کې بيـا وليـد نـو بيـا يـې د لسـمې حوزې ساحې ته انتقال کړی و. په دې توگـه تـر سـهاره دا مـړی څـو ځلـې د لسمې او څلورمې حوزو د ساحو ترمنځ د شپې انتقال شوی و.

اوس که چا د دولتي ارگانونو کې کـار پيـدا شي نـو اسـناد بـه يـې د پورتـه قصې د مړي په شان د يوه دفتر نـه پـه بـل تـاوانېږي او کـه د اسـنادو کـاپي درسره نه وه نو بيا خو دې اسناد بيخي له منځه ځي او بيا يې پته هم نه شي لگولی. د درېوو مياشتو نه زيات وخت وشو چې زما د يو څه نفوذ او شناخت ترڅنگ، خپل تحصيلي اسناد مې د تحصيلات عالي وزارت د ارزيابۍ څـانگې ته يوړل او بيا وويل چې دوی دا اسناد د حقوقو او سياسي علومو پوهنځي تـه د ارزيابۍ لپاره لېږي چې کله تعداد زيات شو او يوازې د يو کس اسـناد نـه لېږي. باالاخره د دوه مياشـتو پـه دوران کـې مکتـوب د حقوقـو پـوهنځي تـه ورسېده خو زما د اسنادو کاپي پکې نه وه. دا يوه مياشت د يو مهم پوهنتـون رئيس چې زما خپل دی ورپسې گرځي خو لا په دې نه دی توانيدلی چـې زمـا اسناد د نورو کسانو د اسنادو سره يو ځای ارزيابي کړي. ويل کېږي چې کـه دلته ارزيابي هم شول نو دا بـه بېرتـه تحصـيلات عـالي وزارت تـه لېـږي او د هغوی عالي کميسيون به دا بيا ارزيابي کوي که قناعت يې و نو ښه او که نه بيا به مياشتې نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه بله شپه مې یو نږدې دوست مېلمه و نو دا قصه مې ورته وکړه نـو ده راته وویل چې که په دې لاره ته روان یې نو دا به څو میاشتې نه بلکې د کـال نه هم زیات وخت نیسي که دوه سوه ډالره ورکړې نـو بیـا هـیڅ خـبره نشـته ځکه د خپل زوی اسناد همداسې بې لـه هیڅـه ارزیـابي کـړې دي. کـه زه دا کار نه کوم نو زما له خوا به دا پیسې ورکړې او زما کار بـه خـلاص کـړي. مـا ورته وویل چې که زما استاد جعلي وي نو بیا خو سمه ده او دا چې زما اسـناد جعلي نه دي نو دا راته ډېره ګرانه ده چې یا زه پیسې ورکړم او یا تا ته ووایـم چې زما له خوا پیسې ورکړه.

د حقوقو پوهنځي اکثریت استادان هم پیژنم او د دې شپې نـه وروسـته د حقوقو پوهنځي یو استاد او څه نوراسـتادان او پخـواني دولتـي چـارواکي زمـا میلمانه و نو دا قصه مې دوی تـه وکـړه نـو د حقوقـو د پـوهنځي اسـتاد راتـه وویل چې د ده خپلو اسناد باندې څو میاشتې ووتلې چې دوی ارزیـابي کـړل. دا زمونږ د علم او فرهنګ د وزارت کره او کار دی د نورو به څه حـال وي. د پوهنتون رئیس صیب راته وویل چې پخوا یو استاد ویلې که حکومت وغواړي چې یو کار و ځنډوي او معطل یې کړي نو کمیسیون ورته تعینوي لکه څنګـه چې د عالي تحصیلاتو وزارت د اسناد ارزیابۍ لپاره کمیسیونونه تعـین شـوي دي او که حکومت وغواړي چې یو کار بیخي ونشي نو عمومي مجلس تـه یـې حواله کوي لکه د پارلمان مجلس.

د همدې موضوع په ارتباط دوه کاله دمخه مـا غوښـتل چـې د خپلـو کـور میتر بدل کړم نـو ریـئس چـې زمـا ښـه پیژنـدګلوي او ملګـری دی د میـتر د بدلولو فوق العاده امر راکړ نو ما فکر وکړ چې خبره خلاصه ده. زما ډریـور او یو کس باډې ګارد ورپسې دوه میاشتې لالهانده وګرځېدل او میتر نه بدلېده باالاخره د ځلویښت زرو په شاوخوا کې د فیسـونو د ورکولـو نـه وروسـته او د څه زور او دباو نه مو کار واخیست او برقي راغی او میتر یې بدل کړ خو دې

نه غوښتل چې دا میتر زما د کور د لینونو سره وتړي او ویل یـې چـې دا د ده کار نه دی او یو بل کس راولي. خو برقي مو مجبوره کړ او برق یې د کور سره وتړه خو غلط لینونونه یې سره قصـدا تـړلي و نـو زمـا د کـور ټـول ګروپونـه او بعضي برقي شیان یـې وسیځل او تقریبـا د یـو نـیم زر ډالـرو تـاوان یـې راتـه راورسوه. دا قصه مې د برق رئیس ته وکړه خو هغه پرې څه سر ونه خوځـاوه. بله ورځ یو دوست مې راغی او دا قصه مې ورته وکړه نو ما ته یـې وویـل چـې ته خو ښه ساده یې ما ته به دې ویلي و په یوسل او پنځوسو یا دوه سوه ډالرو به مې درته دا ټول کار په دوه ورځو کې خلاص کړی وای. نو تاسې ووایئ چې زه ساده یم او که دا ووایو چې فساد زمونږ په ټولنه کې څومره جـرړې ښـځې کړې دي او د فساد د له منځه وړلـو سره څـومره جـدي مبـارزه پـه کـار ده. مشت نمونه ی خروار.

په نظام کې د کادرونو ځای په ځای کول د معیارونو په بنیاد

د جولای د میاشتې اومه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

مونږ ټول په نظام کې د معیارونو پر بنسټ د کادرونو د استخدام خـبرې کوو او دا مو ارزو ده. په حقیقت کې دا کار اسانه او هم ډېر مشکل دی. زه غواړم چې د یو څو مشخصو معیارونو او د دې معیارونو مشخصاتو تـه اشـاره وکړم نور بیا تاسې قضاوت وکړئ چې اسانیتا او ستونځې چېرته دي:

1. تعلیم: د دې معیار تشخیص اسانه دی. اوس ډېر کسـان پـه جیـب کې د لسانس یا ماسټرۍ په کچه یوه یـا دوه شـهادتنامې لـري او اسـناد یـې مطالعـه کـولی شي. پـه دې بحـث نـه کـوو چـې څنګـه او پـه څـه شـکل دا شهادتنامې اخیسـتل شـوي دي. دا تشـخیص هـم اسـانه دی او ضروري هـم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. که وغواړو چې د یو کس علمي سطحه معلومه کړو چې د شهادتنامې سره برابره ده او که نه، نو یو وړوکی تحریري امتحان ترې اخیستلی شو او هم تقریري انټرویو کې یې پته لګېږي.

2. تجربه: دا تشخیص اسانه او هم ډېر ستونځمن دی. اسانه ځکه دی چې چېرته یې کار کړی او څنګه کار یې کړی دی. مشکل دا دی چې په تېرو څوارلس کلونو کې ډېرو کسانو چې هېڅ معیار یې نه درلود په ډېرو مهمو پوستونو کار کړی او شخصیت یې په مصنوعي توګه تبارز کړی دی او زیاتره دغو کسانو د خپل تبارز لپاره مافیایي کړۍ هم جوړې کړې دي. له چا سره تنظیمي حمایت شته، له چا نه بهرني ملکونه حمایت کوي، له چا نه د مدني ټولنو مافیایي کړۍ حمایت کوي او داسې نور.... که یو سل کسه دوی په بد نامۍ پېژني نو بیا خو دوی یو دوه سوه کسیزه کړۍ لري چې د دې بدو کسانو نه حمایت کوي. دوی د خپل ځان د ګټو او شخصیت د تبارز لپاره د هر ډول تاکتیکونو نه کار اخلي، د فیسبوک او ټیوټر پاڼې ورته نور کسان په کرایه چلوي، ژورنالستان نازوي چې د دې خبرونه نشر کړي او همدا شان ډېرې پیسې لري چې محفلونه او میلمستیاوې جوړې کړي او چا چې د دوی ډوډۍ وخوړه نو بیا خو به تعریف یې خامخا کوي. که بهر ته رسمي سفرونه نه وي نو د شخصي سفرونو توان لري او بهر ته چې لاړ شي نو بیا خلکو ته وایي چې په رسمي سفر تللی دی او خلکو ته ځان مهم ښیي. هغه کسان چې غواړي د دوی اصلي څېره خلکو ته وښیي نو باالاخره هغه هم پښېمانه شي ځکه د دې کسانو د چاپلوسانو او جیره خورو حلقه غټه ده. دا کسان او د دې جیره خواره بیا د پاکو کسانو پسې داسې بهتانونه وتړي او سور کاپر ترې جوړ کړي چې هېڅ اندازه یې نه وي. په دې اساس ولسمشر هم ګیچ دی چې د چا خبره ومني چې د دې سړي تجربه ښه ده او که خرابه او هغه

مجبور دی چې په هغو کسانو اعتبار وکړي چې دی ورسره د یو څه وخت نه راپدیخوا پېژني خو د دوی د تجربو په هکله کافي معلومات نه لري.

3. د پوهې او تجربې مطابق دنده سپارل. دا هم اسانه معیار دی خو تر اوسه چې زه ګورم ډېری کسان په داسې ځایونو کې مقرر شوي چې پوهه او تجربه یې د کار سره مطابقت نه کوي. دا مهمه ده ځکه هر انسان که هر څومره پوهه ولري، هر کار نه شي کولی. نجار د آهنګر او آهنګر د نجار کار نشي کولی. دا هم د ذیصلاح چارواکو دنده ده چې مشخصو دندو لپاره هغه کسان مشخص کړي چې د هماغې دندې پوهه او یا تجربه ولري.

4. وفاداري او تعهد: د پورته معیارونو تر څنګ وفاداري او تعهد ډېر مهم دی ځکه یو سړی به ښه تعلیم او تجربه لري خو نظام، سیستم او یا د جمهور رئیس پروګرامونو ته متعهد نه دی او ځینې خو داسې دي چې هم وزیر دی او هم د حکومت مخالف.

5. پینځم مهم معیار د افغانستان د تېرو لا اقل پینځه لس کلونو د حالاتو سره اشنایي ولري او د اشخاصو تشخیص ورسره وي ځکه که د ملک نه یو څوک ډېر بهر پاتې شوی وي او د دې ځای له حالاتو څخه خبر نه وي او په مختلفو سیمو کې اکتران ونه پېژني نو بیا هم ورته ګرانه ده چې په خپل کار کې موفقه اوسې.

6. جمهور رئیس چې انتروپولوجست هم دی نو په انتروپولوجي د قومونو او انسانانو د شناخت لپاره Genealgoy یا لکه شجره رسمول په کار دی. د افغانستان د هر تصمیم ګیري او د اشخاصو د انتخاب لپاره مونږ جینیالوژي رسمولو ته ضرورت لرو. څوک د کوم ځای دی، د چا خپل دی، سابقه یې څه ده، له چا سره ښې او خرابې اړیکې لري او داسې نور... که مونږ نږدې ټاکنو ته نظر واچوو نو ولس ډېر ښه قضاوت کولی شي چې څوک په څه شکل او له چا سره د اړیکو پر اساس مقرر شوی دی. دا ځکه مهمه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یوکس د یو چا په فرمایش او غیر مشروعو اړیکو پر اساس مقرر شي نو بیا خو د هغه کس وفاداري نظام او سیستم ته نه شته ده او هماغه کس ته ده چې د چا په پیسو او واسطه مقرر شوی وی.

زما په اند که دا پورته معیارونو باندې صحیح فکر ونشيـ نو د تغیر او تبدیل کچه به نهایت زیاته وي او څومره چې په یو نظام کې تغیر او تبدیل زیات وي هماغومره د بې ثباتۍ لامل کېږي.

د سولې په هکله دوه متضادې خبرې او ارزوګانې

د جولای د میاشتې ۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که د هر افغان نه پوښتنه وکړې چې سوله غواړې او که نه؟ نو هېڅوک به درته ونه وایي چې سوله نه غواړو.

خو بیا هر څوک غواړي چې سوله باید د ده د خوښې او شرایطو پر اساس وي. دا دواړه ضد او نقیضې خبرې دي ځکه سوله جوړجاړي ته وایي څه به ستا خوښه وي او څه د بل که دا نه وي نو بیا خو سوله هېڅکله راتلای نشي.

د کرکټ خوشحالي او خوست غمېزه

د جولای د میاشتې ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن ماښام افغانانو د کرکټ د شل اوریزو سیالیو درېیمه پرله پسې لوبه د سکاټلنډ نه وګټله چې په دې توګه د افغانستان ټیم د کرکټ د شل اوریزو نړیوالو سیالیو ته لار پیدا کړه نو افغانان ډېر خوشحاله و خو په همدې ماښام د وطن دښمنانو او تروریستانو د خوست په ښار کې د موټر ځانمرګي حمله کې ۲۷ بېګناه ملکي کسان ووژل او د شلو په شاوخوا کې زخمیان شول. ډېره زړه دردونکې پېښه وه چې د روژې په په پینځه ویشتم ماښام دا پېښه وشوله او ډېرې میندې او خویندې یې په ویر کېنولې او ډېری ماشومان یتیمان پاتې شول نو ما د فیسبوک او ټیوټر په صفحه دا لاندې څو ټکي د غمرازۍ په توګه ولیکل:

د خوست غمیزې او تروریستي حمله په افغانانو د کرکټ د میچ ګټلو خوشحالي د روژې په مبارکه میاشت کې غم کړه. حمله کوونکي او طراحان به یې خوشحاله وي چې ګوندې دوی به جنت ته د بې ګناه انسانانو په وژلو ورسېږي خو انشاالله د بې ګناه انسانانو په شهادت دوی به د دوزخ په لوري روان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور مه ملامتوئ ځانونه باید ملامت کړو

د جولای د میاشتې ۱۳مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

هغه کسان چې د ځانونو لپاره کار کوي هغوی مه ملامتوئ ځکه هغوی تعهد لري چې د ځانونو او خپل وطن لپاره کار وکړي که د دولت کرسۍ ورسره وي او که نه. مونږ باید ځانونه په خپله په دې ملامت کړو چې ولې د ځان او وطن لپاره کار نه کوو.

د کوچني اختر مبارکي او یو وړاندیز

د جولای د میاشتې ۱۵ نېټه، کال ۲۰۱۵م،کابل

که څه هم د روژې میاشت په افغانستان کې ډېره خونړۍ میاشت وه، د هېواد په ګوټ ګوټ کې زمونږ ډېر بېګناه وطنوال د وطن د دښمنانو او تروریستانو له خوا په شهادت ورسېدل، ډېرې میندې او خویندې یې د غم په ټغر کینولې، ډېر ماشومان یتیمان او د پلرونو د غږ او صله رحمۍ نه محروم شول، زمونږ د دولت او امنیتي قواو ډېر ملکي او فوځي غړي د دې تپل شوي جنګ قرباني شول او همدا شان د دې تپل شوي جنګ په هغه خوا کې هم زمونږ ډېر بېګناه وروڼه چې د بېلابېلو مجبوریتونو له امله ښکېل دي هم قرباني شوی نو دا به ډېره ګرانه وي چې مونږ د دې ټولو غمیزو سره د اختر خوشحالي د پخوا په شان ولمانځو. خو دا د ژوند فرموله ده چې مړي به ښخوو، هغوی ته به دوعاګانې کوو، د غریبو او یتیمانو سره به مرسته کوو او خپل ژوند ته به دوام ورکوو ځکه د ژوندو کار د ژوند سره دی.

نو دا چې زمونږ د دفتر رخصتي د سبا نه پیل کېږي نو بیا شاید دا فرصت نه وي چې د فیسبوک دوستانو او انډیوالانو ته د اختر مبارکي ووایم نو

دمخه دې ستاسې د ټولو اختر مبارک شي او الله تعالی مو په خپل امن کې وساته. خدای دې وکړي چې د خپلو کورنیو او دوستانو سره ښه وخت ولرئ.

وړاندیز دا دی که مونږ هر یو یوه یتیمه کورنۍ پیدا کړو او په دې اختر کې له هغې کورنۍ سره مرسته وکړو او یو څه د یتیمانو اوښکې پاکې کړو نو دا به ډېره په ځای مرسته وي بې له دې چې عکسونه یې واخلو او هغه په فیسبوک کې شریک کړو. په درنښت

میانه روی ښه شی دی

۲۳ جولای ۲۰۱۵ م کال، کابل

نن مې په فیسبوک کې موافق او مخالف بعضې نظرونه ولیدل چې ډېره مبالغه پکې وه. د اسلام له نقطه نظره په هر کار کې میانه روي ښه شی دی (امة وسطاً) او (خیرالامور اوسطها). په پښتو کې هم وایي چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې ګذار کړي.

که څوک د چا صفت کوي باید مبالغه ونه کړي لکه چې څنګه به د دربار پخوانیو شاعرانو، لیکوالانو او مؤرخینو کول او که څوک د چا مخالفت کوي هم باید د ادب په چوکاټ کې وي. دا ډول صفتونه او غندنې هیڅ ګټه نه لري ځکه عمل پخپله ښه معیار دی او خلک ناپوهه نه دي چې قضاوت ونشي کړای. وَقُلِ اعْمَلُواْ فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د معیارونو تله ډېره ټیټه ده

د اگست د میاشتې دویمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

متاسفانه نن سبا زمونږ قضاوت د خلکو په موټرو، بنگلو او کورونو دی نه په معنوي ارښتونو. که یو چا راته یوه پیاله چای راکړ او یا یې یو څو شېبې د لنډکروزر په موټر کې سپاره کړو او چکر یې راکړ نو بیا خپل عکسونه د هماغه شخص سره اخلو او هغه په انترنیټ کې پوسټ کوو او وایو چې ویاړم چې د یو داسې شخصیت سره مې کتنه وشوه چې هیڅ ساری نه لري او د وطن په غم ډیر دردمن دی. دا نه گورو چې همدا شخصیت به تر ستوني پورې په فساد کې غرق وي.

د ټاکنیزو اصلاحاتو د خاص کمیسیون او هم د ټاکنو په هکله د ولس د تشویشونو رفع کول او سالمو وړاندیزونو ته اړتیا

د اگست پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شاید گرانو دوستانو ته معلومه وی چې زه د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کمیسیون د غړي په توگه ټاکل شوی یم او هم مې دوه ورځې دمخه جلال اباد ته سفر وکړ چې د مدني ټولنو، د احزابو استازو، ولایتي شورا د غړو، قومي شوراگانو، د علماو شورا، د صلح د شورا، فرهنگیانو او دولتي چارواکو سره وگورو او د ټاکنو د اصلاح په اړوند د دوی نظریات او پیشنهادونه واورم او وکولای شم چې د قوانینو او مقرراتو په چوکاټ کې په کمیسیون کې سم استدلال وکړای شم. نو په دې اساس دا لاندې موضوع گانې او خپل

نظریات د فیسبوک له لارې خپلو انډیوالانو او دوستانو سره هم شریکوم او امید دی چې لازمې مشورې راکړي.

۱. دې کې هیڅ شک نشته چې د ټاکنو په پروسه باندې د ولس اعتماد د بېلابېلو داخلي او بهرنیو عواملو له کبله کم شوی دی خو د دې ترڅنگ مونږ د ټاکنو د نه کولو نه هم، بله چاره نه لرو. ځکه په کودتاه گانو او یا انقلابونو حکومت نه شو چپه کولای او نه څه گټه لري. نو ښه به دا وي چې باید په ټاکنو کې برخه واخلو او د سیستم د اصلاح لپاره کار وکړو. زما دلیل دوستانو ته دا و که پخوا د کابل- جلال اباد سړک خراب و او اته ساعته لار وه خو مونږ پرې هم تللو او چاره مو نه وه. اوس چې سړک قیر شوی او درې ساعته لار ده، ښه خوند کوي چې پرې ځو او که د ترافیک او حفظ مرا قبت مدیریت وشي نو د دې نه هم ښه کېدلی شي.

۲. د انتخاباتو پروسه حقوقي، تخنیکي او سیاسي پروسه ده او په دې پروسه کې د ملت حمایت ضروري دی. ډېری کسان داسې فکر کوي چې گوندې مونږ د ملي وحدت د حکومت د دواړو ټیمونو له خوا تعین شوي یوو او شاید چې د حکومت د رهبرۍ تر تاثیر لاندې اوسو. د هر چا خپل نظر دی او زه تاسې ته ډاډ درکوم چې زه د هیچا تر تاثیر لاندې نه یم او نه د دې کمیسیون نه کوم امتیاز اخلم نو د قوانینو په رڼا کې به خپل استدلال کوم او کوم پیشنهادونه چې مونږ حکومت ته ورکوو، هغه به له ټولو سره شریکېږي. کمیسیون دا یوه اونۍ کېږي چې خپل کار پیل کړی او اوس یې دفتر هم نیولی دی. انشاالله د شنبه د ورځې نه وروسته به په خپل دفتر کې کار کوي خو د دې ترڅنگ چې کمیسیون دفتر نه درلود نو خپلې غونډې یې په صدارت، د اجراییه شورا په دفتر او یا نورو ځایونو کې د امنیتي وجهه له امله کولې او دا د دې معنی نه لري چې گوندې مونږ د چا تر تاثیر لاندې یوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د انتخاباتو مهم موضوعات چې اصلاحات په کې راشي زه په لاندې ډول ذکر کوم او دا زما نظر دی چې څه وشي. کېدای شي له دوستانو سره نور وړانديزونه او نظريات هم وي. که څوک په دې هکله نظريات او وړانديزونه لري کولی شي چې له ماسره يې د ايميل په ذريعه شريک کړي. زما ايميل smiakhel@gmail.com دی.

۴. د لنډ مهال لپاره بايد پارلماني ټاکنې ژر وشي. د دې لپاره چې ولس په ټاکنو کې برخه واخلي، نو بايد چې هر ولايت په انتخاباتي حوزو ووېشل شي. د کابل يا ننګرهار غوندې لوی ولايت چې يوه حوزه ده، د کانديدانو او هم د ولس لپاره ډېرې ستونځې لري ځکه د ډېرو سيمو ولسونه د استازيتوب نه بې برخې پاتې کېږي. نو په دې توګه د هرې سيمې استازي بايد معلوم وي. ښځينه کانديدان بايد په ټولو حوزو کې نومونه درج کړي او چا چې زياتې رايې وګټلې هغه دې وټاکل شي.

۵. د تقلبي کارتونو د مخنيوي په خاطر بايد د هر مرکز د رای دهۍ د وټ اچوونکو ليست برابر شي. د وټ د لست جوړول په پارلماني انتخاباتو کې د هيڅ يو قوم او سيمې په تاوان نه دی. که څه هم بعضې محدود کسان د خپلو شخصي شهرت ګټلو لپاره د دې کار مخالفت کوي.

٦. د دې لپاره چې د ټاکنو په قوانينو کې تغير راشي د قانون له مخې د تقنيني فرمان نه پرته بله چاره نشته. کله چې قانون تغير وکړ نو د کميسيونونو غړي هم تغيرکوي. نوي غړي بايد د قانون له مخې د يو خاص ميکانېزم له لارې چې په ټاکنو پوه او مسلکي کسان وي او پاکي او بېطرفي مراعات کړي تعين شي. د يوې ډلې او سمت تر نفوذ لاندې نه وي.

۷. د اوږد مهال لپاره د جمهوري رياست ټاکنو لپاره بايد د اليکترونيکي تذکرو کار همدا اوس پيل شي ترڅو په درې ځلورو کلونو کې دا پروسه تکميل شي. په ۲۰۰۳ م کال کې د اليکترونيکي تذکرو چوکاټ جوړ و خو دا

پروسه ځکه په تعويق واچول شوله چې د وټونو په ثبت نام او هم د ټاکنو پروسې يو تجارتي شکل درلود او د اليکترونيکي تذکرو د وېش ممانعت کېده.

۷. د شکاياتو کميسيون سمه پايله نه درلوده او ښه به دا وي چې موقت کميسيون د شکاياتو د ټاکنو په وخت کې جوړ شي چې د نړۍ په نورو ملکونو کې هم شته دی.

۸. د کميسيونو کميشنران بايد د ټاکنو د کار د تناسب په اندازه وي. د ۷-۵ کمشنرانو نه زيات نه وي.

۹. مؤقتي کارکوونکو د ټاکنو په تقلب کې زيات رول درلود نو ښه به دا وي چې د مؤقت کارکوونکو په ځای د معارف معلمين، د پوهنتونو استادان، د حج او اوقافو وزارت کارکوونکي او علماء کرام او داسې نور وټاکل شي. که دوی درغلي وکړي او ونيول شي نو دا وېره به ورسره وي چې له دندې به ګوښه کړای شي او سزا به وويني. ډېر کم د دولت يو مامور د چا په خاطر خپل ټول امتيازات له لاسه وکوي.

۱۰. د انتخاباتو شمېرنه بايد په خپل محل کې د اوس غوندې وشي او د پايلو پاڼې بايد د ټاکنو د مسوولينو او کانديدانو د ناظرينو له خوا د اوسني سيستم په شان امضأ او د هر کانديد، ناظر ته بايد کاپي ورکړل شي. د پايلو ابتدايي اعلان بايد د يوې يا دوه ورځو نه زيات وخت ونه نيسي او دا څه مشکله کار نه دی. څومره چې پايلې معطله کېږي هماغومره درغلۍ ته زمينه مساعدېږي او هم د خلکو اعتماد د ټاکنو پر پروسه کمېږي.

۱۱. ايا د ولسواليو د شوراګانو ټاکنې د پارلماني ټاکنو سره يو ځای وشي که نه؟ زما په اند تر اوسه د ولسواليو شوراګانو ته د ټاکنو زمينه مساعده نه ده تر څو چې د اليکترونيکي تذکرو کار بشپړ شوي نه وي تر هغې امکان نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲. د ټاکنو د موادو چاپ باید په داخل کې وشي ځکه مونږ ولیدل چې د قیمتي پاڼو په درلودلو هم د درغلیو مخه ونه نیول شوله نو ښه به دا وي چې د ټاکنو کمیسیون د یو مشخص میکانېزم له لارې دا مواد په داخل کې چاپ کړي چې ډېر ارزانه تمامېږي.

۱۳. یوه مهمه مسئله چې ایا اوسنی اکثریتي SNTV باید په تناسبي PR (Proportional Representation) تبدیل شي که نه؟ دواړه سیستمونه ګټې او تاوانونه لري. په تناسبي سیستم کې احزاب یو څه رشد کوي خو زه لا تر اوسه په دې قانع نه یم چې دا د افغانستان په اوسنیو حالاتو کې مونږ سمه نفوس شمیرنه او د وټ ورکونکو سم لست نه شو جوړولولای، نو څنګه به امکان ولري. یا په بل عبارت که مونږ ساده حساب د جمع او تفریق نه شو کولی نو مغلقې د ریاضي معادلې به څنګه حل کړو. تر اوسه ما ته چا کومه سمه طرحه په دې هکله نه ده راکړې چې عملي بڼه ولري.

۱۳. د کمیسیون د دارالانشاء مدیریت د کمیسیون د مشرتابه له باید منظم شي. دا چې د کمیسیون مشرتابه ونه شو کړای چې د دارالانشاء سم مدیرت وکړي په قانون کې په دې هکله څه ستونځه نشته.

۱۴. بله مهمه مسئله د ټاکنو په وخت د امنیت مسئله ده. که د دې امکان نه وي چې حکومت د ټول ملک امنیت په یوه وخت کې وساتي، زما په اند که ټاکنې په څو مرحلو کې وشي نو ښه به وي. که څه هم په اساسي قانون کې د سراسري ټکی راغلی خو په څو مرحلو کې ټاکنې د سراسري کولو ممانعت نه کوي ځکه ټولو خلکو ته په یو شان په ټاکنو کې د برخې اخیستلو زمینه مساعدوي.

نورې ستونځې به هم وي چې اصلاحاتو ته ضرورت لري نو دوستان کولی شي چې له ماسره یې شریکې کړي. ځکه په احساساتو یوازې کار نه کېږي او باید معقولې طرحې ومنل شي.

احساساتي ولس او احساساتي مشران

د اګست ۱۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د یو شمېر زیاتو منتخبو کسانو سره خبرې کولې نو زړه مې ډېر بد شو چې څومره زمونږ د ولس مشران د خپل خیر او شر تمیز نشي کولی او فکر کوي چې که دوی په قدرت کې وي نو هر څه به سم وي. ډېر پخوا مې ریسرچ کاوه او دا راته په ګوته شوله چې مونږ په خپلو کړو کې د عمل او ویلو ډېر زیات تناقض لرو. همدا علت دی چې مونږ په یو بل اعتماد نه شو کولی، ملي اهداف رانه ورک دي او سرګردانه ورپسې ګرځو، یو موټی او یا څو موټر موټي کېدای نشو چې موثریت مو اضافه شي او په اورګانېزشن هیڅ عقیده نه لرو. برخوردونه او کړه مو ډېر احساساتي دي.

پپولست (populist) سیاست ولس د تباهۍ سره مخامخ کوي

د اګست ۱٦مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

ځینې افغانان د ځان د کاذب شهرت او شخصي منفعت په خاطر د ولس په منځ کې وېره پیداکوي او داسې انګېزه ولس ته ورکوي که دا کار ونه شو نو دا او هغه قوم تباه کېږي. دې کاذبې وېرې مونږ افغانان در په دره کړي یوو. د همدې کاذبې وېرې له امله مونږ قومي او سمتي مافیایي کړۍ لرو چې د دې کړیو مشران اول د خپل قومي او سمتي حلقو کې د هغو کسانو په مریو لاس اینبی څوک چې د دوی ناخوالې نه مني او بیا دوی د ټول ملت د ستونځو لامل ګرځېدلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زمري ۲۸مه د آزادۍ د ورځې په ویاړ

داګست ۱۸مه نېټه،کال ۲۰۱۵م، کابل

سبا ته د ۱۳۹۴ هجري لمریز کال د زمري د میاشتې ۲۸مه نېټه ده. په دې ورځ زمونږ پلرونو او نیکونو د غازي امان الله خان پـه مشرۍ د انګریزانـو نـه آزادي واخیستله او دا ورځ د استقلال د ورځې په نامه ونومول شول. کـه څـه هم زمونږ د ولس ډېرى کسان لا د دې ورځې پر اهمیت نه پـوهېږي او د دې ورځې په هکله معلومات نه لري او ځینې لا دا ورځ هډو پـه رسـمي توګـه نـه پېژني خو د دې ټولو نیمګړتیاو سره د دې ورځې یاد ډېر مهـم دی او دا ورځ باید د ملت له یاده ونه وځي. نو په دې توګه زه د استقلال د ورځـې مبـارکي د فیسبوک ټولو درنو دوستانو او خپلو افغانانو خوینـدو او ورونـو تـه وړانـدې کوم. د مبارکۍ ترڅنګ دوه وړاندیزونه هم لرم:

اول وړانـدیز: دا زمـونږ د تحصـیل یافتـه نسـل، احزابـو، مـدني ټولنـو او حکومتونو نیمګړتیا ده چې خپل ولس یې د دې ورځې په اهمیت پوره نـه دی پوه کړی. که یو څو کسان یې پـه ظاهري بڼـه تجلیلـوي، هغـه هـم سـلیقوي شکل لري او د ولس په بیدارتیا کې کوم خاص اغېز نه لري. نـو زمـا وړانـدیز دا دی چې د استقلال ورځې په منظور د ولس په منځ کې یو لوی کمپـاین او عامه پوهاوي ته اړتیا ده که نه دا ورځ به همېشه ډېره پیکه د یو څـو کسـانو له خوا نمانځل کېږي. د پخوا په شان په مرکز او ولایتونـو کـې بایـد د جشـن کمپونه جوړ شي، ولس په مینه او ولوله په کې ګډون وکړي تر څو افغانانو ته د خوشحالۍ او افتخار احساس ورپه برخه کړي.

دویم وړاندیز: د مبارکۍ تر څنـګ، مـونږ یـوازې د خپلـې خـاورې فزیکـي آزادي پېژنو چې هغه هم اوس تر سوال لاندې ده ځکه د لوی افغانستان زیاته برخه رانه غصب شوې او په زور زمونږ ګاونډي هېواد ته ورکړل شوې ده. پـه

دې لا هم هغوی قانع نه دي او غواړي چې زمـونږ پـه موجـوده جغرافیـه هـم واک او نفوذ ولري. د دې تـر څنګـه مـونږ لا ډېـرې آزادیګـانې لکـه سیاسي، اقتصادي، فرهنګي، کلتوري، فردي، اجتماعي او داسې نورې نه لرو، یا په بله معنی مونږ لا هغه آزادي ګانې چې د یو ولس او یـا د یـو انسـان حقـه حقـوق وي، نه لرو. د دې آزادي ګانو لپـاره مـونږ د خـاورې د فزیکـي آزادي نـه هـم زیات اوږدې مبارزه ته ضرورت لرو چې خپل حقه حقوق تر لاسه کړو. زه چې دې اوسني حالت ته ګورم نو ډېر وخـت تـه اړتیـا ده چـې زمـونږ ولـس دې د ملي مسایلو پـه هکلـه یـوې مـلي اجـماع تـه ورسـېږي او د ځـان لپـاره آزادۍ وګټي. مونږ لا په دې طمعه یو چې نور به مونږ ته هر څه ګټي او یا راکوي او مونږ به بریتې بیا د نورو په کارونو او خیرات تاواوو چې ګونـدې مـونږ آزادي ګټلې ده. ډېره اوږده او سترې کېدونکې لار د افغانانو پـه مـخ کـې پرتـه ده. الله تعالی دې مونږ ټولو ته توفیق راکړي چې د واقعي آزادۍ لپاره کار وکړو.

څوک د مډالونو مستحق دي؟

۱۹ د اګست، ۲۰۱۵م کال د اسد ۲۸مه د افغانستان د آزادۍ ورځ، کابل

نن مې ولیدل چې یو شمېر مشرانو خپلو باډیګاردانو او د دفتـر کـارکوونکو ته د یو بل په سینه مډالونه ټومبول. پوه نه شوم چې دوی څه توره کـړې ده، ایا دوی ډېر مستحق دي او که د افغانستان د امنیتي ځواکونو هغـه فـدایان چې په سنګرونو کې پراته دي او وطن د داخلي او خارجي دښمنانو نه ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نا انډوله انتخاباتو داصلاحي کمیسیون د پریکړو سره مخالفت

۲٦ د اګست، ۲۰۱۵م کال، کابل

نن مې د انتخاباتي اصلاحاتو د کمیسیون غړو ته وویل چې ستاسې طرحې غیر عملي دي او فکر نه کوم چې د ملت د اکثریت د تایید وړ وي. دوی ته مې وول چې ستاسې طرحې داسې دي لکه چې دوه ملګري و، یو یې ټوپک درلود بل یې خالي لاس و نو تصمیم یې ونیوه چې د غنیمت مال ونیسي. کله چې یې غنیمت ونیوه نو خپل ملګري ته یې وویل چې دا غنیمت خو مونږ د ټوپک پـه زور ګټلـی دی نـو دا بایـد درې تقسـیمه شي. ملګـري یـې ورسره ومنله، نو د ټوپک والا خپل ملګري ته وویل چې یو برخه زما، دویمه برخه زما د ټوپک او دا درېیمه برخه هم درنه د ټوپک په زور اخلم او نه یې درکوم. نن دوی غوښتل چې همداسې نا عادلانه فیصله د افغانستان په هکلـه وکـړي. زه او کاوون کاکړ یوازیني پښتنانه غـړي و چـې د کمیسـیون نـه د احتجـاج پـه توګه ووتلـو ځکـه د دې کمیسـیون نـور ۱۲غـړي ټـول غیـر پښـتانه وو او دا د پښتنو پر ضد یوه لویـه دسیسـه ده چـې پـه راتلـونکي پارلمـاني ټـاکنو کـې د پښتنو ونډه د یو وړوکي اقلیت نه کمـه کـړي. کـاوون او مـا یـوه بلـه طرحـه ولیکله چې د انتخاباتو د سیستم د اصلاحاتو لپاره معقوله او عملي طرحه ده. او قضاوت به ملت ته پرېږدو. زمونږ د طرحې حمایـت د زرهـاو دوسـتانو لـه خوا وشو او باالاخره د دې کمیسیون نا عادلانه پریکړه چـې د ملـي وحـدت د حکومت د مشرانو ډاکتر اشرف غني او ډاکټـر عبـدالله عبـدالله لـه خوا هـم تایید شوې وه شنډه شوه. زه د ډاکتر عبدالله نه هـیڅ ګیلـه نـه لـرم خـو زمـا ګیله د ډاکتر اشرف غني نه هم د یو پښـتون او هـم د دولـت د یـو مشرـ پـه

توګه چې د پښتنو د وټ په ذریعه یې ارګ ته رسولی دی، ده چې ولـې یـې د پښتنو پر ضد د داسې یوې طرحې حمایت وکړ.

د اګست د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! دا دوه ورځې زه او کاوون کاکړ صیب ډېر مصروفه وو او که مبالغه ونه کړم نـو شـل سـاعته شپه او ورځ مـو ډېـرو دوسـتانو، ملګـرو او د افغانستان په درد دردمنو کسانو سره سلا مشورې درلودې نو دا فرصت نه و چې د دوستانو په زرهاوو ټیلفونو او پیغامونو ته ځواب ورکړو. هیلـه ده چـې زمونږ د دواړو معذرت قبول کړئ. زمونږ نه تمـاس او یـا سـکوت پـه دې دوه ورځو کې د دې معنی نه درلوده چې د ملـي مسـایلو پـه هکلـه مـونږ د خپل موقف نه تېر شوي یوو او یا په مونږ کوم فشار شـته دی. د ملـي مسـایلو پـه هکله مـونږ دواړه د ملـي وحـدت د حکومـت د دواړو ټیمونـو سره هـیڅ نـوع جوړجاړی نه لرو او نه یې کولی شو. مـونږ ستاسـې ټولـو دوسـتانو د ملاتـړ د حمایت نه ډېره زیاته مننه کوو. مونږ ته د خپل شخصيـ موقـف او هـر نـوع مادي امتیازاتو نه د افغانستان د ټولو ولسونو سوکالي، امنیت او حقه حقوقـو ته رسېدل ډېر مهم دي او د دې موخو دفاع بـه کـوو. پـه افغانسـتان کـې د دایمي ثبات او سوله ییز ژوند په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د انتخاباتو د اصلاحاتو د خاص کمیسیون د دوه غړو

کاوون کاکړ او شاه محمود میاخېل نظر او وړاندیزونه

سریزه :

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د رئیس د ۴۰ ګڼې د ۱۳۹۴/۴/۲۵ نېټې د فرمان پر اساس، د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره خاص څوارلس کسیز کمیسیون وټاکل شو. مونږ د دغه کمیسیون د غړو په توګه تعین شو چې حکومت ته د انتخاباتو د اصلاح لپاره لنډ مهال، منځمهال او اوږد مهال وړاندیزونه وړاندې کړو. مونږ د ملي وحدت د حکومت د مشرتابه نه مننه کوو چې پر مونږ یې اعتماد وکړ او مونږ هم د افغانستان د ملي منافعو په رڼا کې د دغه کمیسیون غړیتوب چې یوه افتخاري او بې له کوم مادي امتیازه دنده وه قبوله کړه.

مونږ په تېرو پنځو اونیو کې چې د دې لوی مسوولیت د تر سرته رسولو لپاره ډېر کم وخت دی د انتخاباتي نظام د اصلاح لپاره غونډې وکړې. د ابتدايي مشورو لپاره ولایتونو ته مو سفرونه وکړل ترڅو داسې یوه جامعه طرحه حکومت ته وړاندې شي چې د هېواد موجوده واقعیتونه په نظر کې ونیسي او د افغانستان په شرایطو کې قابل د تطبیق اوسي، عملي جنبه ولري، د افغانستان اکثریت ولس ته د منلو وړ وي او د هیڅ یوه قوم، سمت او یا ډلې په ضرر نه وي. خو متاسفانه زمونږ د کمیسیون زیاتره غړي چې د مشخصو احزابو پورې تړلي دي لېواله وو چې د پارلماني تعطیل نه د فرصت او د دې کمیسیون د احزابو د نامتناسبه غړیتوب نه په استفاده په عاجله توګه داسې فیصلې وکړي چې د دوی په ګټه وي.

د کمیسون د کار پیل:

د دې لپاره چې مونږ ته د ولس یو څه نظرونه معلوم شوي وي او د انتخاباتو په هکله زمونږ وړاندیزونه د ولس د غوښتنو او ستونځو سره برابري وي نو کمیسیون تصمیم ونیوه چې د افغانستان د لویو ولایتونو مرکزونو ته چې د زونونو په سطحه نمایندګي کولی شي سفرونه وکړي او تر کومه حده چې ممکنه وي د قومي مشرانو، مدني ټولنو، علماوو، علمي او جهادي شخصیتونو، فرهنګیانو، د ښځو د ټولنو، د صلحې د شوراګانو او د ولایتي شوراګانو د غړو، د سیاسي احزابو د نمایندګانو، د انتخاباتو او بشر د حقوقو د کمیسیونو، د ولسي جرګې او مشرانو جرګې د غړو او مشرانو سره د انتخاباتو په هکله ابتدايي او عاجله سلا مشورې وکړي. مونږ د ملي او بین المللي ټولنو سره چې د انتخاباتو په هکله تجربه لري هم وکتل په اکثره زونونو کې ولس په لاندې ټکو تاکید کاوه.

1. د ولس اعتماد په انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې کم شوی او داسې اصلاحات باید وشي چې د افغانستان د ولس اعتماد بېرته پر انتخاباتو او هم د انتخاباتو پر کمیسیونونو باندې زیات شي.
2. د انتخاباتو حوزې باید وړې شي. د افغانستان د اساسي قانون پر اساس ټول افغانستان باید پر ۲۵۰ حوزو ووېشل شي تر څو هره حوزه خپل یو استازی په پارلمان کې ولري. دا غوښتنه د ننګرهار، پکتیا، کابل، غزني، کندهار، هرات او کندوز په ټولو زونونو کې عامه غوښتنه وه.
3. جعلي کارتونو او د تقلب مخه باید ونیول شي. په غټو حوزو کې د تقلب زمینه زیاته ده.
4. د هېواد اکثریتي موجوده سیستم چې په تخنیکي لحاظ ورته SNTV سیستم وایي باید اصلاح شي ځکه په دغه سیستم کې د ولس او د هغوی د استازو ترمنځ رابطه ضعیفه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

5. ملي احزابو ته دې د رشد زمینه مساعده شي.
6. د انتخاباتو مصارف هم حکومت ته او هم کاندیدانو ته ډېر زیات دي نو داسې طرحې باید وړاندې شي چې د انتخاباتو مصارف راټیټ کړي.

د پورته موخو د عملي کېدو لپاره مونږ د انتخاباتو په قانون او هم د کمیسیونونو په تشکیلاتو او وظایفو باندې کار وکړ او په هغو مواردو کې چې د انتخاباتو د کمیسیون استقلالیت تامین شي، د انتخاباتو د تخلف، تخطۍ او تقلب مخه ونیول شي، مونږ پوره ملاتړ وکړ. اما چې کوم انتخاباتي سیستم د افغانستان په شرایطو کې د تطبیق وړ دی چې د اساسي قانون پر اساس، سراسري، مستقیم او عادلانه ونډه د ټولو سیمو خلکو ته چې واجد د رایه ورکولو وي تامین او د ملي احزابو لپاره د رشد زمینه مساعده شي، موافق نه و اوجدي اختلاف مو درلوده.

په عمومي توګه په نړۍ کې تقریباً درې ډوله انتخاباتي سیستمونه شته چې تناسبي، مختلط او اکثریتي سیستمونو په نامه یادېږي. چې بیا د هر سیستم ډولونه سره فرق لري. زمونږ وړاندیز دا و چې مونږ تدریجي اصلاحاتو ته لاره باید هواره کړو څکه د افراطي وړاندیزونو پایلې همېشه سمې نه وي. که ډېر ښه سیستم وي او په ډېرو وړو هېوادونو کې تطبیق شوی هم وي خوکه په افغانستان کې تطبیقي جنبه ونه لري، د افغانستان لپاره ګټه نه لري.

د دې خبرې یادونه ضروري ده چې هر سیستم ښه والي او بدوالی لري او هېڅ یو داسې سیستم په نړۍ کې نشته دی چې نیمګړیتاوې ونه لري. د دغو دوستانو وړاندیز په دوه خبرو څرخېدو: یو احزابو ته باید سهم ورکړل شي او یا په بل عبارت احزابو ته باج او امتیاز ورکړل شي او دویم دا چې په اوسني اکثریتي سیستم کې ډېرې رایې ضایع کېږي.

د دوی د استدلال په مقابل کې زمونږ دلایل دا و چې ملي احزاب باید په تدریجي او طبیعي توګه رشد وکړي نه دا چې احزابو ته امتیاز ورکړل شي او یا د موجوده شرایطو په رڼا کې یوازې هغه احزاب څه په انحصار کې ونیسي کوم چې زر او ټوپک لري، د هیچا لپاره حساب دهي نه لري، پخپله د حزب په منځ کې هم په ډیموکراتیکو اصولو پابند نه دی او هر څه د حزب د مشر او د هغه په شاو خوا د څو کسانو په منځ کې په کنټرول کې وي او هم د دوی د عایداتو مدرک نه وي معلوم. دا سمه ده چې په اوسني اکثریتي سیستم کې زیاتې رایې ضایع کېږي خو په حقیت کې دا سمه نه ده څکه د انتخاباتو په پروسه کې ګډون پخپله د رایو حسابېدل دي.

زمونږ په اند که د دوی دا تصامیم د افغانستان د ملي وحدت حکومت له خوا ومنل شي د ډیموکراسۍ پروسې ته او هم د نظام د ثبات لپاره به په داسې حالت کې چې نظام د ډېرو نورو ستونځو سره مخامخ دی یوه لویه ضربه وارده کړي.

➢ **د کمیسون طرحه په لاندې ډول ده.**

نو ولس دې په خپله قضاوت وکړي چې آیا د دوی طرحه عادلانه ده او که نه او هم دا طرحه څومره عملي جنبه لري:

دوی غواړي چې د افغانستان ټاکنیز نظام دې په موازي تناسبي سیستم باندې بدل شي چې په تخنیکي لحاظ دې سیستم ته Parallel Proportion System وایي. دې سیستم ته مختلط سیستم هم وایي.

1. دا سیستم په عین وخت کې دوه قسمه انتخابات پیشنهادوي چې د موجوده ۲۵۰ وکیلانو نه باید سل سیټونه احزابو ته چې په سلو کې ۴۰ سلنه کېږي ورکړي. همدا شان ټول افغانستان باید د احزابو لپاره یوه حوزه وي. دې سیستم کې بیا دوه ډوله لیستونه ترتیبېدلای شي چې یو ته یې بند لیستونه وایي او بل ته یې خلاص لیستونه وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. که لیست خلاص وي او سل سیټونه احزابو ته ورکړل شي او کم ترکمه ۵۰ احزاب وي نو د دوی د کاندیدانو شمېره ۵۰۰۰ کسانو ته رسېږي. نو په دې توګه د رایو اچونو لیست به د یو لوی کتاب په شکل وي.
3. مګر دوی بند لیست تایید کړی نو په دې توګه احزاب به مشخص کسان چې د دوی خوښه وي تعین کړي.
4. د مستقلو کاندیدانو باقي پاتې سیټونه هم باید په حوزو ووېشل شي.
5. د کوچیانو د سهم لپاره باید د اوس په شان حوزوي سیستم وي.
6. یوازې هغه احزاب دا سیټونه ګټلی شي چې د افغانستان په سطحه یې په سلو کې څلور سلنه رایه ګټلې وي.
7. د دې نه برسېره دا احزاب کولی شي چې په مستقله توګه هم ځانونه کاندید کړي او په پارلمان کې مطلق اکثریت تر لاسه کړي.

➢ **د پورته وړاندیز په هکله ډېر سوالونه شته او د دې سیستم نواقص په لاندې توګه دي:**

1. په راتلونکي دوه کلونو کې هم دا سیستم عملي جنبه نه شي نیولی او دا موجوده پارلمان به په خپل ځای پاتې وي.
2. په عین وخت کې څلور ډوله انتخاباتو ته اړتیا ده. د احزابو لپاره، د مستقلو کاندیدانو لپاره، د ښځو لپاره او هم د کوچیانو لپاره. که مونږ یو رایه ورکونکي ته دوه درې قسمه د رایې اچولو لیستونه ورکړو ایا دوی به وپوهېږي چې مستقل نوماند یا حزب ته څنګه رایه ورکړي؟

3. د دې اوږدو لیستونو شمېرنه به څنګه کېږي او څومره وخت به نیسي آیا کمیسیون په تخنیکي لحاظ د داسې یو مغلق سیستم عملي کولو ته چمتو دی او که نه؟
4. په دې سیستم کې به یوازې هغه احزاب چې زیات امکانات، مسلح ګروپونه او ډلې لري ټول ۱۰۰ سیټونه وګټي. مترقي، ملي او ډیموکراټیک احزابو ته په دې ډول سیستم کې د بریا او رشد چانس ډېر کم دی ځکه دا ډول احزاب دومره پیسې او امکانات نه لري چې د ټول هېواد په کچه انتخاباتي کمپاین وکړي او څلور سلنه ارا وګټي.
5. مونږ لا تر اوسه د هېواد په کچه ملي او ډیموکراتیک احزاب نه لرو. احزاب تر اوسه قومي او سمتي بڼه لري. د احزابو نوماندان به د دې احزابو د مشرانو په خوښه په سلیقوي توګه ټاکل کېږي.
6. د افغانستان ټاکنې هغه وخت بحران ته لاړې کله چې په ولسمشریزو ټاکنو کې افغانستان یوه حوزه وه. که افغانستان یوه حوزه وي نو د تقلب چانس ډېر دی. په پارلماني ټاکنو کې هم ستونځې وې خو هغه ستونځې افغانانو پخپله حل کړې.
1. په دې سیستم کې به د مؤکلینو او وکیلانو ترمنځ هیڅ رابطه نه وي. د ډېرو سیمو اکثریت ولس به په پارلمان کې هېڅ استازي ونه لري. همدا اوس چې د ولسي جرګې د وکیلانو لپاره ولایت یوه انتخاباتي حوزه ده د موکلینو او وکیلانو لپاره ستونزمنه ده چې له وګړو ښه استازیتوب وشي کولای، اوس که دا انتخاباتي حوزه ټول هېواد شي له بده به بدتر شي.
2. په مالي لحاظ څو قسمه رایه چاپول او د څو ډوله ټاکنو سرته رسولو مصارف نه د حکومت په وسه کې پوره دي او نه فکر کوم چې بین المللي ټولنه هم دومره مصارف ورکړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مونږ پورته ستونځو ته وګورو، د کومو اهدافو لپاره چې دا سیستم باید عملي شي یو هدف هم نه عملي کېږي. ملي احزاب رشد نه شي کولی، د رایو ضایع کیدلو څخه به مخه ونه نیول شي او درغلي به زیاته شي ځکه د درغلۍ لپاره به انګېزه زیاته شي، مغلق سیستم دی او د افغانستان په شرایطو کې عملي جنبه نه لري، او د افغانستان سیاسي ثبات له خطر سره مخامخ کوي. دا باید یاده شي چې د دوی دا طرحې پخوا هم د افغانستان د ملت د استازو او حکومت له خوا رد شوي دي.

مونږ غواړو چې خپل تشویشونه د افغانستان حکومت او ولس سره شریک کړو او هیله لرو چې حکومت پرې پوره غور وکړي ځکه د دوی دا طرحه د افغانستان د انتخاباتو د اصلاحاتو لپاره هیڅ ګټه نه شي رسولی او په دې عقیده یوو چې راتلونکې ټاکنې او سیاسي نظامونه به نور هم بحران وزېږوي او عواقب به یې ډېر خطرناک وي. د دوی دا طرحه عملي او تطبیقي جنبه نه لري. د دوی طرحه زمونږ په فکر د افغانستان اکثریت ولس ته چې په احزابو کې نه دي د منلو وړ به نه وي او د دوی دا طرحه د ملي او ډیموکراتیکو احزابو د رشد سره هیڅ تړاو نه لري.

قوانین همېشه د محیط، سیمې او یا هغو هیوادونو نه الهام اخلي چې د کومو هیوادونو سره د یو هیواد اړیکې زیاتې وي. د دوی طرحه په ډېرو محدودو څو کوچنیو هیوادونو کې چې جغرافیوي او قومي ستونځې پکې نه شته دي او هم د سواد کچه ډېره اوچته ده شتون لري خو د دغه هېوادونو سیستم هم په تدریجي توګه انکشاف کړی دی ځکه د ډیموکراسۍ پروسه یوه انکشافي پروسه ده. د دوی طرحه د افغانستان غوندې هېواد کې چې د سواد کچه یې ټیټه ده، امنیتي ستونځې لري، د انتخاباتو د کمیسیونونو اعتبار او ورتیا یې ډېره ټیټه ده، جغرافیوي او بودیجوي ستونځې شته، غیر عملي ده. خو زمونږ طرحه د نړۍ په اکثرو هېوادونو لکه هندوستان چې د

نړۍ لویه ډیموکراسي لري هلته د تطبیق وړ ده. همدا شان نورو مهمو هیوادونو کې چې ډیموکراسي هلته عمیقه ریښې لري لکه فرانسه، انګلستان، کاناډا، امریکا او داسې نورو هیوادونو کې رواج لري. په دغه هیوادونو کې هم احزاب شته او هم قومونه او هم ډیموکراسۍ رشد کړی دی.

➢ **پورتنیو شیرو هدفونو ته د رسېدو په موخه مونږ لاندې طرحه وړاندې کوو.**

زمونږ وړاندیز دا دی چې د افغانستان موجوده اکثریتي سیستم دې د وړو حوزو په سیستم باندې بدل شي چې په تخنیکي لحاظ ورته First Past The Post (FPTP) وایي. یعنې د افغانستان ۲۵۰ استازو سیټونه دې د ښځو، کوچیانو او یو سیټ د هندوانو د سهم نه په غیر په وړو حوزو باندې وویشل شي ترڅو د هرې سیمې استازیتوب په پارلمان کې خوندي وي او هیڅوک د خپل حق نه محروم نه شي. په دې سیستم کې تقریباً پورته ټولو شیړو موخو ته چې د اکثرو کسانو غوښتنه ده رسېدلی شو.

➢ **د دې سیستم ښه والی په لاندې ډول دی:**

1. د هرې حوزې استازي به معلوم وي نو په دې توګه به د مؤکلینو او د دوی د استازو ترمنځ مستقیمه رابطه موجوده وي.
2. په وړو حوضو کې د تقلب مخه نیول کېدای شي ځکه هر کاندید کولی شي چې د یوې وړې حوزې لپاره ښه ناظرین وټاکي خو د یو ولایت لپاره د سلګونو ناظرینو ټاکل او د تقلب مخه نیول اسانه نه دي.
3. د هرې حوزې لپاره د رایې ورکونکو لیستونه جوړیدای شي تر څو د تقلب مخه لا ښه ونیول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4. په دې سيستم کې ولس پوهېږي چې چاته يې رايه ورکړه او د دوی د توقعاتو سره سم چا انتخابات وګټل ځکه د کانديدانو د نفوذ نه پته لګېږي.

5. که د امنيتي ستونځو پر اساس په يوه حوزه کې کمو کسانو ثبت نام وکړ، بيا هم هغه ولس د استازيتوب نه نه محرومېږي او يا که د امنيتي ستونځو پر اساس يو يا څو حوزو کې ټاکنې ونه شولې نو کله چې امنيت تامين شو، وروسته هم ټاکنې تر سره کېدای شي او د دغه حوزې ولس د استازيتوب نه نه محرومېږي.

6. د کانديدانو لپاره د لګښتونو کچه ډېره زياته راټيټېږي نو په دې توګه د متوسط اقتصاد لرونکي کسان هم ټاکنو کې ګډون کولی شي.

7. په دې سيستم کې احزاب هم په طبيعي او تدريجي توګه رشد کولی شي. په هره انتخاباتي حوزه کې احزاب هم ځانونه کانديدولی شي او که احزاب فعاله شي، خپله اجنډا ولس ته تشريح کړي، په خپلو منځو کې ائتلافونه وکړي نو کولی شي احزاب کافي سيټونه وګټي او په پارلمان کې کافي بلاک جوړ کړي.

8. له دې سيستم سره ولس اشنايي لري او د عامه پوهاوي زياته اړتيا نشته ده.

9. د دې سيستم انتخاباتي مديريت او د رايو شمېرل اسانه دي.

➢ **<u>دا سيستم هم ستونځې لري خو د دغو ستونځو لپاره د حل لاره پيداکېدلای شي:</u>**

1. لومړۍ ستونځه دا ده چې دا طرحه هم وخت ته او زياتو مشورو ته ضرورت لري ترڅو ټول تخنيکي اړخونه يې وڅېړل شي.

2. د ښځو او کوچيانو لپاره سيټونه څنګه تقسيم شي؟ د دې ستونځې د حل لپاره زمونږه وړانديز دا دی چې هغه ښځې چې غواړي په يو ولايت کې ځانونه کانديد کړي نو د هغوی نومونه دې د يو ولايت په ټولو حوزو کې شامل شي او چا چې د اوسني سيستم په شان زياتې رايې وګټلې هماغه کسان دې ګټونکي وشمېرل شي. د کوچيانو حوزې دې په خپل حال پاتې وي ځکه هغوی له اوسني حوزوي سيستم سره اشنايي لري.

3. د حوزو تقسيم بايد څنګه وشي؟ زمونږ پيشنهاد دا دی چې په اوسني وخت کې مونږ د ولايتونو د وکيلانو شمېر کم يا زياتولای نه شو ځکه مونږ لا تر اوسه پورې سر شمېرنه نه ده کړې او د هر ولايت دقيقه احصائيه نه لرو. نو په دې توګه هماغه معيار چې د ولسواليو او ولايتونو په هکله چې کله ۲۵۰ سيټونه تعينېدل، ونيول شي. په هغه وخت کې د افغانستان نفوس ۲۵ميليونه محاسبه شوی و چې د سل زرو کسانو پر اساس يو استازی بايد په پارلمان کې ګډون وکړي. نو اوس هم کولو شو چې هر څو ولسواليو کې چې له سل زره کم او زيات شمېرنه پوره کوي هماغه دوه يا درې ولسوالۍ دې يوه ټاکنيزه حوزه وټاکل شي.

4. د ولايتي شورا او ولسواليو شوراګانو لپاره دې هم همدا پورته معيارونه په نظر کې ونيول شي.

✓ **مونږ کميسيون ته خپل ورتګ تر هغې پورې تحريموو تر څو د ملي وحدت حکومت زمونږ په لاندې وړانديزونو غور ونه کړي ځکه دا لوی تاريخي مسوولیت دی او مونږ نه غواړو چې زمونږ تصاميم د افغانستان د بې ثباتۍ باعث شي.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

1. د دې کميسيون اوسنی وړانـديز چـې احزابـو تـه امتيـازي سـيټونه ورکوي بايد ونه منل شي.

2. د انتخاباتو د قانون تغيير د افغانستان د اساسي قانون نه وروسته د يو نظام تر ټولـو نـه مهـم قـانون دی چـې ډېـر لـوی سـياسي او ژور تخنيکـي بحثونو، مشورو او وخت ته اړتيا لري ترڅو پـه مـلي کچـه داسـې يـوه اجـماع رامنځته شي چې ټولو خواو تـه د منلـو وړ وي. زمـونږ وړانـديز دا دی چـې د انتخاباتي نظام د تغير موضوع ته دې زيات فرصت ورکړل شي.

3. د حوزو وړول د خلکو عامه غوښتنه ده او مونږ يې ضروري بولو.

4. د اوسني کميسيون په ترکيب باندې دې تجديد نظـر وشي چـې يـو شمېر نور کسان چې بېطرفه او د مستقل فکر خاوندان وي وراضافه شي.

په درناوي

کاوون کاکړ او شاه محمود مياخېل

بسم الله الرحمن الرحيم

د انتخاباتي اصلاحاتو د کميسيون د غړيو کاوون کاکړ او شاه محمـود مياخېل له خوا اعلاميه

د اګست دېرشمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

د چارشنبې په ورځ د انتخاباتو د اصلاحاتو کميسيون پريکـړه وکـړه چـې د انتخاباتو نظام به موازي تناسبي سيستم وي، احزابو ته به د پارلمان پنځـوس سلنه چې ۱۲۵ سيټونه کېږي ورکړل شي او هم به افغانستان د احزابو لپـاره د جمهوري رياست په ډول يـوه حـوزه وي. د دوی دا طرحـه زمـونږ پـه انـد لـه وخته نه مخکـې او د افغانسـتان پـه شرايطـو کـې عمـلي جنبـه نـه لـري او د افغانستان ثبات نور هم کړکېچين او د لا زيات تقلب لپاره لاره هوارولی شي.

کله چې د کميسيون غړيو بيا هم پـه خپـل نظـر تاکيـد وکـړ نـو مـونږ هـم مجبور شولو چې د کميسيون غونډې تحريم کړو او خپل نظـر، تشويشـونه او طرحـه د افغانسـتان خلکـو سره د مطبوعـاتو لـه لارې شريـک کـړو. زمـونږ د تحريم نه وروسته د کميسيون نورو غړو بيا په خپلو پرېکړو کې يو څه تجديد نظر وکړ چې احزابو ته سل (۱۰۰) سيټونه ورکړي چې څلويښت سلنه شي او د پرون راهيسې يو څه نور هم راټيټ کړي دی چې په اخري طرحه کـې دوی د يو ثلث وړانـديز کـړی دی. دوی زمـونږ د طرحـې يـوه برخـه چـې د ولايتونـو حوزې دې وړې شي هم په خپل وړانديز کې منلي دي.

په عين حال کې دوی غوښتل چې حکومت ته د اجراييه رياسـت لـه لارې يوازې يوه طرحه وړاندې کړي خـو نـن دوی ومنلـه چـې د کميسـيون د نـورو غړو له طرحې سره به زمونږ پرونۍ طرحه چې د مطبوعاتو لارې له ولـس سره مخکې شريکه شوې وه هم يوځای په رسمي توګه حکومت ته وړانـدې کـوي. له مونږ سره د حکومت مشرتابه دا تعهد هم وکړ چې د کميسيون په ترکيـب کې به له وخت سره سم تجديد نظر کوي. په دې توګه مونږ د کميسيون پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډه کې برخه واخيستله او د اجراييه رياست مشر جناب ډاکتر عبدالله او د کميسيون مشر ښاغلي عاکفي په رسمي غونډه کې له مطبوعاتو سره په خپلو خبرو کې زمونږ د طرحې يادونه وکړه چې حکومت به دواړه طرحې په غور سره مطالعه او د هغوی په رڼا کې پريکړې کوي.

مونږ د افغانستان د ملي وحدت د مشرتابه جلالتماب جمهور رئيس او هم د اجراييه رئيس د مشر نه هيله لرو چې د انتخاباتو د سيستم په تغير کې پراخه مشورو او ژور غور ته اړتيا ده چې ټول تخنيکي او سياسي اړخونه د دې طرحو بايد وڅېړل شي. همدارنګه د افغانستان خلکو نه هم زمونږ هيله دا ده چې دواړه طرحې مطالعه او خپل نظرونه له حکومت سره شريک کړي. دا د افغانستان د ولس لپاره يوه سر نوشت سازه بحث او پريکړه ده نو ټول بايد فعاله ونډه په دې بحثونو کې واخلي او مونږ به هم خپلې هلې ځلې جاري ساتو.

د افغانستان د ثبات او سوکالۍ په هيله

د انتخاباتو په هکله د کابينې د تېرې شپې د پريکړې هرکلی

کاوون کاکړ او شاه محمود مياخېل

د سپتمبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م

زمونږ د معلوماتو له مخې تېره شپه کابينې غونډه درلوده چې د انتخاباتي اصلاحاتو د خاص کميسيون د پرېکړو موضوع هم د اجنډا يوه مهمه برخه وه. کابينې د انتخاباتو د خاص کميسيون د پېشنهاد شوو طرحو اساسي برخه چې د انتخاباتي نظام تغير و د اوس لپاره وځنډاوله او د کميسيون نه يې وغوښتل چې په دې هکله او هم په ورو حوزوي سيستم باندې لا نور فکر وکړي. مونږ د کابينې د دې پرېکړې هرکلی کوو او د ټولو دوستانو د هلو ځلو نه مننه کوو چې زمونږ د طرحې او تشويشونو نه يې ملاتړ وکړ. همدا شان مونږ د افغانستان د ټولو چاپي او تصويري رسنيو نه مننه کوو چې زمونږ غږ يې د افغانستان ولس او حکومتي چارواکو ته ورسوه او خپله ملي دنده يې ادا کړه.

مونږ د افغانستان د ولس، د پارلمان د غړو، حقوق دانانو، مطبوعاتو او ټولو دوستانو نه غواړو چې د انتخاباتي نظام د تغير په هکله بايد خپل نظريات او تشويشونه له حکومت سره او هم د انتخاباتو د خاص کميسيون له غړو سره وقتا فوقتا شريک کړي ځکه د انتخاباتي نظام تغير د اساسي قانون نه وروسته يو له مهمو قوانينو نه دی او په دې هکله جدي توجه او پاملرنې ته اړتيا ده ترڅو د انتخاباتو په قانون کې د انتخاباتي نظام په هکله يو مثبت تغير راشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږه په خپله طرحه کې د ورو حوزوي سیستم وړاندیز شوی دی. په دې طرحه کې د وکیل او موکلینو ترمنځ رابطه قوي کېږي، د احتساب کچه لوړېږي، په انتخاباتو کې د تقلب او هم د بېځایه مصارفو مخه نیول کېږي.

مونږ د موازي او یا تناسبي سیستم مخالف یوو ځکه هلته یو څو محدودو احزابو ته امتیاز ورکول کېږي او د ملي او مترقي احزابو د رشد مخه نیول کېږي.

د لا زیاتو بریاوو په هیله

د انتخاباتو د سیستم په هکله بې تفاوتي

د سپتمبر ۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

درنو دوستانو! هره مسئله په خپل ځای کې مهمه ده خو د انتخاباتو مسئله نهایت ډېره مهمه ده او د ټولو درنو دوستانو نه چې د انتخاباتو په مسایلو یې سر خلاصېږي هیله کوم چې باید پوره توجه وکړي. مونږ خپله غاړه خلاصه کړې ده. پارلمان او حکومت او هم سیاسیون راته په دې هکله ډېر بې تفاوته ښکاري. خدای دې خیر کړي.

اخلاق او میانه روي

د سپتمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

افراط او تفریط په ټولو چارو کې د اسلام له نقطه نظره، زمونږ د افغاني دود او کلتور له نظره، د بشري ارزښتونو او سایکالوجیکي علم له نظره، ښه کار نه دی. اسلام کې وایي بهتر د هر کار منځنی یا وسط حالت دی. تاسې د نورو خدایانو ته ښکنځل مه کوئ چې هغوی ستاسې حقیقي خدای ته ښکنځل ونه کړي. په پښتو کې متل دی چې نه دومره خوږ شه چې خلک دې وخوري او نه دومره تریخ شه چې خلک دې ګذار کړي یعنې د وسط حالت ښه دی. په دوستۍ او دښمنۍ کې، په غندلو او ستایلو کې، په محبت او کرکه کې، په فقر او پیسه دارۍ کې، افراط او تفریط ښه کار نه دی.

که څوک مو بد راځي باید د قلم د عفت په چوکاټ کې خپل دلیل ووایوو چې ولې د فلاني او فلاني د نظر، سیاست او یا کړنې سره موافق یوو او یا نه ویو. نه دا چې په خپلو لیکلو کې ښکنځلې وکړو او بیا دومره افراط ته لاړ شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د وچو له کبله لانده ټول وسیځو او د یوې سیمې یا قوم ټول ولس محکوم کړو او یا هغوی ته ښکنځلې وکړو. زما له انده یوه سیمه، یوه ډله او یا یو قوم په کلي شکل د افغانستان د مسایلو مسوول نه دی بلکې په هر قوم، سیمې، ډلې او ټپله کې د افغانستان د مسایلو مسوول کسان، اشخاص دي او په دې توگه ښه او بد کسان په هره ډله، قوم او سمت کې شته دي.

څوک جاسوس دی او څوک نه دی؟

د سپټمبر ۱۴مه نېټه ۲۰۱۵م کال، کابل

پخوا په کونړ کې د رپوټ چې کلمه د جاسوس لپاره استعمالېده. د رپوټ چې کلمه ډېره بده کلمه وه او دا به د کنځلو په معنی وه. نو اوس چې زه په سوشل میډیا او یا نورو تصویري، غږیزې او چاپي رسنیو کې لولم، اورم او یا گورم، په یو بل باندې د جاسوسۍ اتهام لگول عامه خبره ده نو داسې راته ښکاري چې د افغانستان جگړه اوس له استخباراتي پوښښ نه راوتلې او علني جبهې شکل یې نیولی دی. هغه کسان چې د پردیو د استخباراتو په AF موټرو کې به په ښکاره ډول په پاکستان کې سپرېدل او د کورونو کرایې به یې ښکاره اخیستلې او شاید چې د دې نه زیاتې پټې او مسطوره پیسې یې هم اخیستلې او اوس هم د پردیو له استخباراتو سره اړیکې لري، د ټولو نه زیات په نورو د جاسوسانو اتهام لگوي. که د دې کسانو اتهامات رښتیا وي نو بیا خو د افغانستان نه کډه کول په کار دي ځکه د جاسوسانو تعداد راته د غیر جاسوسانو نه زیات ښکاري.

زما په اند، د سیمې استخبارات غواړي چې زمونږ ولس په یو بل مشکوک کړي ترڅو د دې زمینه افغانانو ته مساعده نه شي چې له یو بل سره همکاري وکړي. څومره چې په افغانستان کې گډوډي او بې اعتمادي وي، هماغومره

د همکارۍ زمینه کمېږي او مونږ نه شو کولی چې خپلو ملي موخو ته ورسېږو. په یو هېواد کې صلح او ثبات هغه وخت رامنځته کېدای شي چې مونږ په یو بل اعتماد ولرو.

ما ته هغه کسان مشکوک ښکاري چې د دوی مصارف د دوی د ښکاره عاید په تناسب څو چنده زیات دي. خامخا دا کسان د نامشروع لارو، که هغه جاسوسي وي او یا نورې نا مشروع لارې، پیسې پیدا کوي او ولس په جنگ سره اچوي. دوی نه د ملت په قصه کې دي او نه د وطن په خیال او غم کې. څومره چې اوبه خړې وي هماغومره دوی په کې ښه ماهي نیولی شي.

د نظام او د حکومت د تغیر تر منځ فرق

د سپټمبر د میاشتې ۱۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

دې کې هیڅ شک نشته چې د تېر یوه کال نه راپدیخوا د افغانستان ولس د تش په نامه ملي وحدت د حکومت نه د بېلابېلو دلایلو پر اساس ناراضه ښکاري او وروستۍ سروې ښیي چې یوازې په سلو کې شل سلنه خلک د حکومت نه پوره راضي دي. په دې توگه د حکومت ضد خبرو اترو په محافلو او هم په ټولو غږیزو، تصویري او چاپي رسنیو کې له خلکو نه لار ورکه ده او چارواکي هم د کمونیکیشن، عامه پوهاوي او ولس سره د همغږۍ او اړیکو کومه ستراتیژي نه لري. جمهور رئیس د نورو کارونو ترڅنگ په دې هم نه دی توانېدلی چې د جمهوري ریاست لپاره د تېر یوه کال په موده کې خپل ویندوی یا نطاق وټاکي او د حکومت د عامه اړیکو دفتر فعاله کړي. د فعاله عامه اړیکو دفتر او یا کمیونیکشن ستراتیژي د هر حکومت لپاره باید لومړیتوب ولري تر څو حکومت وکولای شي چې ولس د خپلو کارونو، پلانونو او مؤخو نه په منظمه توگه خبر او ولس په خپل اعتماد کې وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پوره ډیموکراټیکو ټولنو کې ولسي- هلې ځلې په حکومتونو فشار راوستولی شي چې حکومتونه خپلو هغو پالیسي ګانو ته تغیر ورکړي د کومو سره چې ولس ناراضه دی. که حکومت خپلو پالیسي ګانو ته تغیر ورنه کړي نو ولس هم دا حوصله لري چې تر انتخاباتو پورې انتظار وکاږي او بیا ولس منتخبو چارواکو ته د بل ځل لپاره رایه ورنه کړي او په دې توګه د ولس د رایو په وسیله حکومت تغیر مومي.

د افغانستان غوندې وروسته پاتې ټولنه کې چې د ډیموکراسۍ ریښې ضعیفه، د حکومتي بنیادونو، موسساتو او ادارو پښې ډېرې باریکه دي، ولسي فشار د حکومت د تغیر نه بلکې د نظام د تغیر باعث ګرځي. مهمه خبره دا ده چې څومره ولسي- فشار ته ضرورت دی چې یوازې حکومت مجبوره کړای شي چې خپلو پالیسیو او کړنو ته تغیر ورکړي ترڅو د نظام د سقوط سبب ونه ګرځي ځکه د نظام په سقوط کې د ولس خیر نشته او مونږ بیا د ۱۹۹۰مې لسیزې غوندې په داخلي جګړو اخته کېږو. په دې توګه مونږ باید د ولسي فشار عواقبو ته هم متوجه اوسو. حکومت هم ولس تر دې حده مجبوره نه کړي چې د دوی فشار د نظام د سقوط سبب شي.

مشکل دا دی چې د حکومت محدوده چارواکي دا فکر کوي چې هر څه سم روان دي حال دا چې حکومت د امنیت په تینګولو، ښه حکومتدارۍ او اقتصادي پلانونو په عملي کولو کې پاتې راغلی دی. په حکومتدارۍ او امنیتي سکتور کې حکومتي چارواکي په هماغه پلانونو او پالیسیو کار کوي کومو چې په تېرو څوارلس کلونو کې نتیجه نه ده ورکړې. یوه ښه نمونه یې د مردمي یا ډالري خیزشونو پروژه ده چې ځینې چارواکي په دې توګه د ځانونو لپاره د فساد زمینه مساعدوي.

حکومت باید دا فکر هم له خپل سر نه لرې کړي چې هر څوک کومه مشوره حکومت ته ورکوي نو د دې کسانو هدف یوازې پیسې، چوکۍ او یا

موقف نه دی بلکې ډېر داسې کسان شته چې د دې دولتي چارواکو نه یې پر افغانستان ډېر زړه خوګېږي او د درده د حکومت په پالیسیو اعتراضونه کوي. که حکومت چا ته چوکۍ هم ورکوي دا د دوی شخصي چوکۍ نه دي بلکې دا د ملت چوکۍ دي او پر چا باید دوی احسان ونه کړي ځکه دوی له خپله کوره چا ته څه نه ورکوي.

د لوی اختر مبارکي

د سپټمبر ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

هره ورځ مونږ د خپلو وطنوالو، خپلوانو او دوستانو په هکله لسګونه بدخبرونه د مرګ، ژوبلې او وحشت اورو نو په دې توګه د دوستانو د لوی اختر رارسېدو ته ډېر ترې دي نو ځکه یې د اختر نه دوه درې ورځې دمخه د اختر مبارکي ګانې ورکول د فیسبوک له لارې سره پیل کړي دي. حالاتو ته چې ګورم نو په ژوند هم څه باور نشته نو زما له خوا هم د لوی اختر مبارکي ومنئ. د ټولو دوستانو، ملګرو او خپلوانو دې راتلونکی لوی اختر مبارک وي که څه هم دوه ورځې وروسته دی.

هغه خوارډه دوستان، ملګري او خپلوان چې سږکال له مونږه سره نشته او په تېر یو کال کې مړه شوي دي د هغوی ځای به په دې لوی اختر کې خالي وي. زمونږ او ستاسې مړي دې خدای وبښي. د ژوند راشه درشه به له ژوندو سره کوو ځکه دا د ژوند فرموله ده او حوادثو او ناخوالو ته به نه تسلیمېږو. په افغانستان کې د دایمي صلحې، ثبات او سوکالۍ په هیله. ښه اختر ولرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکمتیار صیب انرژي او دسپلین کې شک نشته خو د څه لپاره؟

د سپټمبر د میاشتې ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د میرویس ستانکزي پر وال ولوستل چې حکمتیارصیب، کرزي صیب ته یو لیک د هغه د غوښتنې په ځواب کې لیکلی و چې دی کابل ته نه راځي ځکه د ارگ پیره داري امریکایان کوي. په دغه پوسټ کې چې د حکمتیار صیب د زوی له پوسټ نه رانقل شوی و لیکلي و چې حکمتیار صیب یو سل او شل کتابونه لیکلي او ټول یې په خپله ټایپ کړي دي.

د تر کومه حده چې ما په کراتو کراتو له حکمتیار صیب سره لیدلي دي، د وروستۍ خبرې په هکله دا تاییدوم چې حکمتیار صیب په شخصي ژوند کې دسپلین لري او منظم انسان دی. د لیکلو توان، پوهه او انرژي لري. کله چې دی د مجاهدینو عبوري حکومت کې دوره یي مشر و په هغه وخت کې ما د امریکا غږ راډیو سره کار کاوه نو هره ورځ به یې لس شل صفحې تفصیلي مطبوعاتي بیانې پخپله لیکلې. زما دفتر په ټاون کې د مجاهدینو له حکومت سره مخامخ د وفا په دفتر کې و نو قریب الرحمن سعید صیب به د دې بیانیو اصلي کاپي ماته لومړی رالېږله مخکې له دې چې په نورو ژبو ترجمه شي او ټولې لیکنې د حکمتیار صیب په خپل قلم وې. حکمتیار صیب د لیکلو سټایل ښایسته او میرزایي دی.

اما د حکمتیار صیب له لومړۍ خبرې سره موافق نه یم. کله چې د جینوا قرارداد امضا شو نو یوه ماده په دغه قرارداد کې د Negative Symmetry وه یعنې روسان به د افغانستان حکومت ته سلاوې نه ورکوي او همدا شان امریکا او غربي هېوادونه به مجاهدینو ته سلاوې نه ورکوي. له حکمتیار صیب سره مې مرکه درلوده نو پوښتنه مې ترې وکړه که امریکا یا غربي

هېوادونه تاسې ته سلاوې درنه کړي نو څنگه به خپل جهاد ته د کابل رژیم په مقابل کې دوام ورکړئ؟ حکمتیار صیب وویل چې مونږ د غرب سلاوو ته ضرورت نه لرو ځکه دوی جهاد د غنیمت په سلاوو کوي. نو بیا ما ورته وویل چې (Stinger Anti-Craft Missiles) د الوتکو په ضد ستنگر میزایل خو تاسې په غنیمت کې نه دي نیولي او دا خو د غنیمت سلاوې نه دي؟ حکمتیار صیب راته اشاره وکړه چې خپل ټایپ مړ یعنې بند کړه. ما خپل ټایپ بند کړ او راته یې وویل چې مونږ ستنگر میزایل له امریکا نه په مستقیمه توگه نه دي اخیستلي بلکې مونږ له پاکستان نه اخیستلي دي.

دلته د خدای بښلي رسول امین صیب قصه راپه یاد شوله که څه هم لږه بې ادبه ده خو لیکل یې ضروري بولم او بښنه هم غواړم.

یو وخت رسول امین صیب په پېښور کې د افغانستان د آزادو لیکوالانو اتحادیه (وفا) جوړه کړه نو چا ورته وویل چې ته خو د پیر صیب گیلاني سلاکار وې نو ولې دې جدا ټولنه جوړه کړه. رسول امین صیب ورته وویل چې ما د پیر صیب .... نیولې وې او هغه د بل چا نیولې وې. نو کله چې ما هغه اصلي ځای پیدا کړ نو د پیر صیب .... مې پرېښودلې او هغه اصلي ځای ته مې لاس واچاوه.

مقصد مې دا دی که پاکستان د امریکا نه هر څه د افغانستان په نوم اخلي او بیا مونږ پاکستانیانو ته د سوالگر په توگه ودرېږو، دا سمه خبره نه ده. اول خومونږ غواړو چې په خپلو پښو ودرېږو. پاکستان، امریکا او یا بل چا ته باید محتاج ونه اوسو خو واقعیت دا دی چې ضرروتونه لرو او د نورو کمکونو ته محتاج یوو. دا چې پرچون فروش ته ودرېږو او زمونږ په سر د امریکا او یا د نورو هېوادونو سره معامله کوي، ولې مونږ د عمده فروش سره په خپله په مستقیمه توگه راکړه ورکړه نه کوو. د پاکستان یوه مهمه غوښتنه دا ده چې هر څوک که غواړي چې له افغانستان سره معامله وکړي باید د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان له لارې يې وکړي. د حکمتيار صيب حوصله منم خو له سياست سره يې موافق نه يم چې د پاکستان له لارې د افغانستان په سر معامله کوي.

زما د پورته پوسټ په اړوند يو تن جليل احمد چې د حکمتيار صيب عکس يې خپل د فيسبوک په پاڼه نصب کړی و ليکلي و:

جناب مياخيل صيب! خبره دې پر ځای ده خو په هغه وخت کې په افغانستان ښکاره د پاکستان احسان و ځکه مليونونو مهاجرينو ته يې ځای ورکړی و نو دا خبره يې له هغه وخت سره سمه او پر ځای وه او دا احسان بايد تاسې هم ومنئ ځکه ماته معلومه ده چې ستاسې اولادونو هم ډېر په ښايسته ډول پاکستان کې تعليم حاصل کړو خو اوس هر سه برعکس دي ځکه هغه وخت کې پاکستان سم اسلامي هېواد و او مونږه ورته د يو اسلامي هېواد په سترگه کتل خو اوس يې مکمل منافقت ته ملا تړلې ده نو بنأ اوس حکمتيار صيب هم د پاکستان دوه مخې پاليسۍ سره جوړ نه دی.

د پورته پوست په ځواب کې ما وليکل:

جليل احمد صيب! احسان د پاکستان د خلکو منو خو د حکومتونو يې نه منو ځکه زمونږ په منځ کې يې د منافقت لپاره د مور ميرې سلوک کاوه او داسې تخم د بې اتفاقۍ يې زمونږ په منځ کې کرلی دی چې د هرې ورځې په تېرېدو سره نوې نوې نودې کوي. که څه هم پاکستان به دا شعارونه ورکول چې د افغانانو جهاد د پاکستان د دفاع لپاره دی نو دوی بايد زمونږ احسان هم ومني.

زما په اند مونږ په هغه وخت کې هم نه پوهېدلو او فکر مو کاوه چې پاکستان زمونږ گاونډی او اسلامي هيواد دی نو له افغانانو سره به د وروری چلند کوي خو خبره داسې نه وه. که مونږ عام کسان په هغه وخت کې نه

پوهېدلو خو زمونږ مشران چې د زعامت دعوه يې کوله بايد پر دې پوهېدلي وای. د پاکستان له جوړېدو سره سم د افغانستان او پاکستان ترمنځ اړيکې سمې نه وې او پاکستان همېشه کوشش کاوه چې په افغانستان کې نفوذ ولري. افغانستان پاکستان په رسميت ونه پېژانده او د لياقت علي خان وژنه د ببرک خان د زوی سيد اکبر په لاس يې د افغانستان له خوا گڼله. حال دا چې په پيښور کې چې کله لياقت علي خان د افغانستان پر ضد خبرې کولې نو په سيداکبر د هغه خبرې ښې ونه لگېدې او هغه يې مړ کړ. که څه هم سيد اکبر د افغانستان له حکومت نه خفه و او پاکستان ته يې پناه وړې وه خو افغاني غرور ورسره و او د وطن پرضد د خبرو تحمل يې نه شو کولای.

په هر حال د پاکستان سياست له اول نه د افغانستان د گټو پرضد و. د افغانستان جهاد د پاکستان لپاره يوه ښه وسيله شوله چې پاکستان د افغانستان په منځ کې نفوذ پيدا کړي. که نه د داود خان په وخت کې چې کله د جوانان مسلمان غړي پاکستان ته لاړل او بيا پاکستان هغه تربيه او مسلح کړل او افغانستان ته يې راولېږل چې د داود خان رژيم رانسکور کړي چې په پکتيکا، کونړ، لغمان او پنجشير کې يې حملې وکړې چې حکمتيار صيب هم ورسره موافق و خو د دوی دا حرکت د ولس له خوا شنډ شو ځکه په هغه وخت کې ولس د داود خان له حکومت نه دفاع کوله. پر دې اساس د پاکستان په سياست کې د افغانستان د بربادۍ او تسلط لپاره د پاکستان د جوړېدو نه راپدېخوا هيڅ تغير نه دی کړی خو صرف د رژيمونو د تبديلېدو سره يې شکلونه بدلېږي.

په کومه ورځ چې د جنرال ضياالحق الوتکې سقوط وکړ او هغه مړ شو نو ما د حکمتيارصيب سره مرکه درلوده او له هغه نه مې وپوښتل، ضياالحق چې د مجاهدينو کلک ملاتړی دی نو د هغه له مرگ نه وروسته به د پاکستان په سياست کې د افغان مجاهدينو د ملاتړ په هکله څه تغير راشي او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمتیار صیب راته په ځواب کې وویل چې د پاکستان هر رژیم باید د پاکستان د ګټو نه دفاع وکړي او د پاکستان ګټې په دې کې دي چې د افغانستان د جهاد نه دفاع وکړي. حکمتیار صیب په هغه وخت کې او اوس هم پوهېږي چې پاکستان د افغانستان په اړوند صادقه نه دی نو حکمتیار صیب ته دا په کار و چې د پاکستان له ملاتړ نه په غیر یې باید مبارزې ته دوام ورکړی وای او دا چې اوس هم د پاکستان له سیاست سره موافق نه دی سمه خبره ده خو په عمل کې دې یې ثابته کړي.

دا چې زما اولادونو په پاکستان کې یو څه سبق ویلی، ښه کار و او دا زمونږ حق و خو په پېښور کې زما دوه ورونه، یو د ماما زوی او یو ترورزی هم له منځه تللي دي.

زمونږ میډیا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غیر اګاهانه توګه د حکومت دښمنانو ته تبلیغ کوي

د سپټمبر۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

Lenin, long ago, had said that “the capitalists will sell us the rope with which we will hang them.” Bin Laden might have supplied the addendum that “the capitalists will also gladly broadcast the execution.” (From Manuscript of a book written by Professor David Edwards)

دا پورته لیکنه د پروفیسر ډیوید اډوارد د کتاب د مینوسکرپټ نه رانقل شوې ده: دی وایي چې لینن ډېر پخوا ویلي و چې سرمایه داري نظامونه په مونږ رسۍ خرڅوي خو په همدغه رسیو به یې غرغره کوو. دی زیاتوي که بن لادن مونږ ته یو څه معلومات د خپلو فعالیتونو په لاس راکړي خو سرمایه داري دنیا په خوشحالۍ سره د دوی د وژنو او وحشت د لا زیات ترویجولو

لپاره تبلیغ کوي. مطلب اوږد دی خو صرف همدمروه د لوستونکو لپاره دلته رانقل کړ.

څومره تبلیغ چې د افغانستان میډیا، مدني ټولنې، حکومت او عام ولس په اګاهانه او غیراګاهانه توګه د حکومت ضد ډلو ته که هغه تروریستان، داعش او یا نور ډلې دي کوي، هغومره تبلیغ دوی په خپله ځانونو ته نه شي کولی. په میډیا کې هره ورځ یو څو عکسونه د اسونو او موټر سایکلونو چې مسلح کسان پرې سپاره دي، سپین او تور بیرغونه یې په لاس کې دي، په مکرره توګه خپروي نو عام ولس فکر کوي چې ګونډې دوی ټول افغانستان نیولی دی. د افغانستان میډیا بې پیسو هغوی ته تبلیغ کوي او په دې توګه د امنیتي قواوو او عامو خلکو مورال ضعیفه کوي چې له حکومت سره همکاري ونه کړي. اما د حکومت اعلان نه وروسته بیا وایي چې دا یو تجارتي اعلان دی او حکومت اعلان د دوه پیسو کړي. په حکومت او یا نورو منابعو دې هم الله تعالی رحم وکړي چې میډیا ته د دې اعلانونو پیسې ورکوي او هغوی نور هم د خپل ځان پر ضد چاغوي.

د پورته لیکنې په هکله دوستانو ډېر مثبت او هم متفاوت نظریات درلودل خو صرف درې نظره دلته رانقلوم:

غاري رحمن ساپي لیکلي و:

میاخیل صاحب! دا د تبلیغ خبره نه ده حقیقت باید د خلکو نه پټ نه شي. سیاست دې ته نه وایي چې خلکو ته دروغ وواېه باید خلکو ته حقیقت وویل شي او مشورې ترې واخیستل شي چې کامیاب شي. اوسني حکومتونه درواغ وایي ځکه ژر ناکامېږي. خپل اولس ته خدمت هغوی ته رشتیا ویل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیات پیاوړي لیکلي و:

میا خیل صاحب! یو څوک څنګه کولای شي چې د دولت پر عیبونو د پردې اچولو له لارې دولت سره مرسته وکړي. دا دولت سرا پا یوه ستونزه ده او مخالف خو د بحث وړ نه دی.

عبدالرحیم نوښتګر لیکلي و:

جناب میاخیل صیب! بیا هم مسوولیت حکومت ته راجع کېږي چې میډیا يې خپل سرته پرېښې ده زموږ په ګاونډ پاکستان او هند کې هم د مطبوعاتو آزادي شته او هم ډیموکراسي خو هغوی هېڅکله خپلې ملي ګټې د وارداتي آزادۍ او ډیمکراسۍ څخه نه قربانوي او حکومتونه يې میډیا ته سمت ورکوي او په یو چوکاټ کې يې سره را ټول کړي دي.

ما د دې دوستانو په ځواب کې بیا ولیکل:

درنو دوستانو! زما مطلب دا نه دی چې واقعیتونه دې پټ شي او څوک دې اعتراض د حکومت په کړونو ونه کړي. ژورنالېزم هم ځانته اصول او قواعد لري. خبر باید ثقه وي، objectivity ، تعادل او بیطرفۍ په کې ساتل شوی وي، شخصي هوا او هوس په کې باید ځای ونه لري، هدف يې د پېښو خپرول، نشرول او د معلوماتو شریکول وي نه دا چې د محدودو حلقو او اشخاصو لپاره تبلیغ د نورو ټکول وي. د ټولو نه بده دا ده چې ژورنالیست باید هم د فساد نه پاک وي نه باید د چا نه رشوت واخلي، نه څوک تهدید کړي او نه د چا نه تحفې واخلي. د ګارډین ژورنالست د ۵۰ ډالرو نه زیات تحفه هم نشي اخیستلی او نه د چا په طیاره کې مفت چکر وهلی شي. Code of ethics د ژورنالستانو لپاره په کار دي. زه داسې ژورنالیستان پېژنم چې د خلکو نه پیسې اخلي او بیا يې راپور نشروي او داسې هم شته چې که پیسې ورنه کړي نو بیا درپسې هرڅه لیکي. اکثره دا رسنۍ دې مسایلو ته نه

ګوري او غواړي چې د تلویزیون په مخ که هر چا هر څه وویل هماغه نشروي او یا يې په چاپي رسنیو کې لیکي. ژورنالېزم هم باید له فساد نه پاک وي. زه هم یو وخت ژورنالست وم. دا د دې معنی نه لري چې ژورنالېزم خراب کار دی. ډېره ښه او پاکه دنده ده که څوک يې په سمه توګه اجرا کړي.

بې نقشې حکومتداري نه کېږي

د سپټمبر ۳۰مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

که مونږ د کور جوړلو نقشه ونه لرو او هر خوا دیوالونه جوړو او کوټې (خونې) ابادوو، ایا مونږ به داسې کور د اوسېدو جوړ کړی وي چې هم ښکلا ولري او هم زموږ د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي، چې بیا ترې سمه او ښه استفاده وکړی شو؟ زما په اند نه. استفاده خو څه کوې، ډېری پیسې به مو بېځایه مصرف کړي وي، یوه خونه به یې هم د استفادې وړ نه وي او یو دیوال به د بل دیوال په مخکې خونو ته د ورتګ لاره بنده کړې وي.

حکومتداري هم نقشې ته ضرورت لري. داسې نقشه باید وي چې زمونږ د ملک د ضرورت او امکاناتو په تناسب وي او تطبیقي جنبه ولري. معمار، نجار، اهنګر، رنګمال، برقي او د هر چا کار د نقشې په تطبیق کې معلوم وي. د نقشې په لوستلو ټول چارواکي باید پوه وي چې هماغه نقشه د افغانستان په ګوټ ګوټ کې تطبیق کړي. که کوم چارواکي په رنګ او روغن کې او یا د کور په دننه ښکلا او ډیزاین کې څه فرق راولي نو بیا فرق نه کوي او د نقشې عمومي بڼه کې تغیر نه راځي ځکه هغه به د چارواکو د سلیقې پورې اړه ولري. نه دا چې اوس د هر ولایت او وزارتونو چارواکي ځانته جدا جدا نقشې لري چې نه د ولس په ګټه خوري او نه یې دوی تطبیقولی شي.

د ۲۰۰۵م کال د جولای په میاشت کې چې کله ما د کورنیو چارو وزارت له معینیت نه استعفا ورکړه نو ما په خپل خبري کنفرانس کې وویل چې که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت انجن خراب وي نو که ډريوران يې سل ځله بدل رابدل شي دا موټر چېرته نه ځي. لس کاله وروسته هماغه حالت دی. هماغه پخوانی ناکامه ټيم د پخوانيو ناکامو پاليسو سره غواړي چې د حکومت يا نظام چارې په مخ يوسي. په تېرو کلونو کې په افغانستان کې ۱۵۰ زره خارجي مجهزې قواوې وې، هوايي قواوې يې درلودې او هم په بېليونونو ډالرې شکته پورته کېدلې خو د تېروکلونو امنيتي، اقتصادي او د حکومتدارۍ پاليسۍ ناکامه او موثريت يې لږ و. سوال دا دی چې که په تېرو زياتو امکاناتو سره پخوانۍ پاليسۍ د همدغه ټيم په برکت ناکامه وي نو موږ ولې توقع وکړو چې همدا ټيم به په لږو امکاناتو کامياب شي. زموږ توقع د موجوده حکومت نه دا وه چې د تصميم گيرۍ په سر کې به يو نوي په کار پوه ټيم چې د ولس په منځ کې اعتبار ولري رامنځته کړي خو خبره سرچپه وختله.

د حکومتدارۍ د نقشې جوړولو اول کار دا دی چې محلي اداري يا ارگان های محل اداره بايد لغوه شي او بېرته د کورنيو چارو وزارت سره وتړل شي.

موږ درې قسمه واليان لرو: عادي واليان چې هيڅ صلاحيت، قوت او امکانات نه لري او صرف د لاټري په راوتو واليان شوي دی. نه يې د امنيې قوماندان په خوله پياز خوري، نه امنيت ملي او نه اردو. دا ډول واليان خپلې شپې تېروي او پهلوان زنده خوش است چې د والي صيب لقب ورته استعمال شي.

دويم گروپ واليان VIP واليان دي. VIP دوه معنی لري يو يې Very Important Person مگر په افغانستان کې د Very Illgegal Person معنی لري ځکه د افغانستان VIP کسانو لپاره قانون د نخود دانې په اندازه هم اهميت نه لري او نه ترې څوک پوښتنه کولی شي. دا ډول واليان په کابل کې د کوم وزير او يا نورو چارواکو او يا کوم سياسي مشرـ له خوا حمايه کېږي خو بيا هم ناکامه دي ځکه دوی هم يوازې هغه کسان خوشحالوي، د

چا له خوا چې دوی مقرر شوي دي. د دوی په خوله هم امنيتي قواوې زردکې نه خوري نو دا ډول واليان هم څه نه شي کولی.

درېيمه ډول واليان:

VVIP (Very Very Illegal Person or Very Very Important Person) واليان دي چې تعداد يې ډېر محدود دی. دا ډول واليان په خپله سيمه کې هرکاره دي او د محلي ملوک الطوائف په توگه قدرت چلوي. دا سيمې د ظلم او استبداد پر اساس ارامه ښکاري خو د دې سيمو حالات هم په يوه لحظه کې خرابېدای شي. د دې قسم واليانو نه هم د نظام جوړولو توقع نشته ده.

د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې بايد دا هم اضافه شي چې والي او ولسوال د منطقې اوله درجه امر دی او د ټولو امنيتي او ملکي ادارو مسووليت د دوی پر غاړه وي. کله به چې پخوانيو رژيمونو کې په کومه سيمه کې امنيت خرابېده نو داسې واليان به يې ټاکل چې ملکي او نظامي ارگانونه به د هغه تر قوماندې لاندې وو، د تغير او تبديل صلاحيت به يې درلود او د حکومت ټولو ارگانونو به يې خبرې ته خبره ويله. اوس موږ هم داسې واليانو ته ضرورت لرو چې په ولايتونو کې واقعاً د اولې درجې چارواکي په توگه کار وکړي او صلاحيت ولري. داسې واليان چې د پياده د بدلولو صلاحيت ونه لري، هيڅ نشي کولی. جمهور رئيس بايد د صلاحيتونو تفويض وکړي او هسې په ورو شيانو خپل ځان مصروف ونه ساتي. جمهور رئيس بايد يوازې پوښتنه له وزير نه وکړي، حتی د واليانو نه هم بايد پوښتنه ونه کړي او هغه دې پرېږدي مربوطه وزارت ته ځواب ووايي. موږ د جنگ په حالت کې يوو او داسې واليانو ته ضرورت لرو چې امنيتي او ملکي ادارو باندې قانوني کنټرول ولري، د ولايت په کچه د حکومت د ټولو کارکوونکو د ټاکلو او لرې کولو صلاحيت بايد ورته ورکړل شي. البته دا د مرکزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وظیفه ده چې د والي تصامیم ارزیابي کړي، که کوم والي یوازې خپل خپلوان او یا د یو قوم او ډلې کسان مقرروي نو هغه والي باید د دندې نه لرې کړای شي.

د ښې حکومتدارۍ په نقشه کې د عایداتو او مصارفاتو حساب ورکول ډېر مهم دي. شفافیت یا روڼتیا په بودیجه او هم مصارفو کې بایـد موجـوده وي. ډېرې پیسې د اوپراتیفي مصارفو په نامه امنیتي ارګانونو او یا محلي ادارو ته ورکول کېږي خو د دې پیسو د مصرف درک نـه لګېـږي او دولتـي چـارواکي اوپراتیفـي پیسـې پـه خپلـو جیبونـو کـې اچـوي او د هغـو موخـو لپـاره چـې اوپراتیفي پیسې ورکړل کېږي یو سلمه یې هـم د اوپرایتفـي کـارونو لپـاره نـه استعمالېږي او همـدا علـت دی چـې حکومـت د مخالفـانو د لیکـو نـه هـیڅ معلومات نه لري.

د ښې حکومت دارۍ په نقشه کـې د امنیـت، اداري او اقتصـادي مسـایلو تـرمنځ اړیکـې ضروري دي. اقتصـادي رشـد بـې لـه امنیتـه نـه شي راتللـی. امنیت او اقتصاد د ښې حکومتدارۍ په پایله کې ښه کیدلی شي.

په پـای کـې د ښـې حکومتـدارۍ پـه نقشـه کـې دوه صـفحې متحـدالمال عملیاتي پلان د هرې اداري لپاره ضروري دی چې د حکومـت ټـول چـارواکي پرې پوه وي. داسې نه چې د موجوده سلهاو ستراتیژي ګانو پر تعبیر، تفصیر او عملي کولو باندې نـه د دولـت ټیـټ پـوړي چـارواکي او نـه هـم لوړپـوړي چارواکي پوهېږي.

پورته مقاله تاند او روهـي ویـب پـاڼو کـې هـم د ۲۰۱۵م کـال د اکتـوبر پـه لومړۍ نېټه خپره شوې وه، په لاندې لینک کې یې موندلای شئ.

http://www.taand.com/archives/55457

http://rohi.af/fullstory.php?id=40861

د معلم د ورځې یاد

د اکتوبر د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په نهم صنف کې وم، د خپل ټولګي اول نمره هم وم او جنجالي شـاګرد نـه وم صرف کله کله به مې د کوم استاد نه چې نه پوهېـده، یـوه نیمـه پوښـتنه کوله. یوه ورځ زمونږ د صنف هلکان یو څو دقیقې د رخصتېدو لـه وخـت نـه دمخه له صنف نه ووتل نو استادان او مدیر د لیسې په قهر شـول خـو اکـثره شاګردان بېرته صنف ته راغلـل. زمـا د عمـه زوی خـدای بښـلی عبدالصبور عزیزي چې په مونږ یې د پښتو ژبې ساعت درلود صنف ته راننوت او په قهر یې وویل چې زه به له تاسې سره ګورم. زه په اول قطار کې ولاړ وم، په قهر یې وویل چې ګوره ګوره ګوره دا زما د ماما زوی دی، نو ما فکر وکړ چې ګونـدې تقدیروي مې ځکه زه د صنف نه وتلی نه وم، چې ښـه رانـږدې شـو، یـوه ښـه کلکه څپېړه یې په مخ راکړه نو ما هم ورته څه ونه ویل ځکه بېګناه یـې وهـلی وم او د هغه احترام مې وکړ.

وروسته د هغه کورته ورغلم او د غرمې ډوډۍ مې هم ترې وخوړله او ورته ومې ویل چې زه دې ولې ووهلم ځکه زما خو څه ګناه نه وه. ده راته وویل چې ته خو اول نمره او د صنف کفتان یې نو ولې دې دا شـاګردان منعـه نـه کـړل چې له صنف نه ونه وځي. ما ورته وویل چې له مـاسره خـو پـولیس نـه و چـې دوی مې منعه کړي وای. اوس همدا حالت دی د مکتـب او دولـت کفتانـان زما په شان خپل مادونـان نـه شي اداره کـولی. الله تعـالی دې عزیـزی صـیب وبښي.

د هغه او نورو استادانو په یاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

طمعه بد شی دی

د اکتوبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

کله د بعضې مشرانو په طمعه، کله د ازمايل شو کسانو په طمعه، کله د گاونډيانو په طمعه، کله د بهرنيانو په طمعه او په دې ورځو کې لا د روسانو په طمعه يوو چې گواکې پخوانی شوروي اتحاد به بيا راژوندی شي، افغانستان ته به پوځونه راولېږي او افغانستان ته به نجات ورکړي. که شوروي اتحاد راژوندی هم شي د هغوی توجه د امو له سيند نه هغه خوا ده او هغه پولې به لا نورې د افغانستان د ټولو قومونو پر وړاندې داسې بندې کړي چې هېڅوک هغه خوا تگ او راتگ ونه کړای شي. په سياسي اصطلاح د منځنۍ آسيا ملکونه اوس د Protectionist يا د ځان د ساتلو په فکر کې دي چې څنگه د تروريزم، مخدره موادو، بشري قاچاق او نورو سازمان يافته جرايمو نه ځانونه وساتي. هغوی د افغانستان په قصه کې نه دي.

نو داسې راته ښکاري چې مونږ اوبو راخيستي يوو، هر خسک او خاشاک ته لاس اچوو او فکرکوو چې څوک به راپيدا شي چې مونږ ته نجات راکړي. زما په اند، که مو دا حال وي، دا مو په حکومت کې دننه او هم له حکومت نه بهر مشران وي نو طمعه ترې مه کوئ. اوبه ورې ته يوازينۍ لار دا ده چې په خپل همت لامبو ووهي او ځان له غرقېدو نه وژغوري.

د پورته ليکنې په اړوند ډېرو دوستانو خپلې تبصرې ليکلې وې خو دلته د ايمل شمس تبصره رانقلوم:

مياخېل صيب! خلک نور د امريکې، روس، ايران، پاکستان، او نورو ټولو نه بې زاره شوي. خلک نور د ټول افغان سياسي مشرانو نه په تنگ شوي، ټولو ورته تاوانونه رسولي دي. ځکه ټول خبرې ښې کوي خو په عمل کې ټول غله، داړه ماران او مردار خلک دي. که پخواني افغان حکومتونه وو، که په

پاکستان کې جوړ شوي مشران چې ملک يې تباه او برباد کړو، که په ايران کې جوړ شوي تنظيمونه او بيا د کرزي د حکومت ۲۰۰۱ کال نه راپېدېخوا چې هر څوک وه ټولو جيبونه يې ډک کړل، خو د ملت دوا نه شول. خلک نور ډېر مايوسه شوي دي. ولس نور په پوچو وعدو او نصيحتونو نه غولېږي. تر اوسه په افغانستان کې ټول يوازې خبرې کوي، خو په عمل کې هيچا څه ونه کړل...... بس بدبختي يې راوستله. که هغه نيشنليست، کمونست، که ملي شخص دی، که مذهبي. که خلقي، پرچمي، اخواني او نيشنليست دی، ټول ناکامه او د بل غلامان وختل...... که پښتون سياستمدار دی، که دری ژبان او که نور، شيعه دي او که سني...... بس يو خدای دې په دې افغانانو ورحمېږي.

يوه دلچسپه معلومات

د اکتوبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې د CNN په ويب سايټ کې ولوستل چې انسان په عين وخت کې له درې څلورو مسايلو نه زيات فکر نه شي کولی او دا معلومات د هغه پخوانيو معلوماتو په پرتله چې انسان د شاوخوا مسايلو باندې همزمانه فکر کولې شي تفاوت لري. د انسان د ماغزو ظرفيت هم حد او اندازه لري او انسان بايد د خپلو کارونو په لومړيتوبونو باندې فکر وکړي او خپل وخت د هغو شيانو په فکر کولو تېر نه کړي چې پايلې ترې مرتبې نه دي. دوی يو مثال د امريکې د سوپر مارکېټونو يا خوراکي شيانو د لويومغازو ورکړی و چې پينځه ويشت کاله دمخه په دغه مغازو کې ۹ زره اقلام يا مواد و خو اوس دا رقم ۴۰ زرو ته رسېدلی خو د انسان د ضروري شيانو تعداد په اوسط ډول ۱۵۰ موادو ته رسېږي نو په دې توگه يو پلورنکي ته پکار دي چې د څلويښت زرو اقلامو نه يوازې ۱۵۰ قلمه مواد خوښ کړي. که يو څوک خپل وخت د ټولو موادو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدو او پوهېدو مصرفوي نو دغه انسان به هسې خپل وخت ضایع کړی وي ځکه د دغه سوپرمارکیټونو اکثریت مواد د ده په درد نه خوري.

د جنګونو انواع

د اکتوبر ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د جنګونو اقسام او انواع ډېر زیات دي:

1. ګرم جنګ
2. سوړ جنګ
3. رواني یا سایکالوجیکي جنګ
4. عقلي او عصبي جنګ
5. روحاني (د پیرانو او مریدانو) جنګ
6. مذهبي (سني او شیعه) جنګ
7. ایډیالوژیکي (کمونېزم، لیبرالېزم، سیکولرېزم) جنګ
8. مذهبي ایډیالوژیکي (وهابیان، حنفي مذهبه، بریلوي، دیوبندي، پنجپیر) جنګ
9. اقتصادي جنګ
10. مطبوعاتي جنګ
11. تاکتیکي جنګ
12. ستراتیژیکي جنګ
13. جغرافیوي یا سرحدي جنګ
14. داخلي جنګ
15. قومي جنګ
16. منطقوي جنګ

17. نړیوال جنګ
18. عقیدوي جنګ
19. ناعقیدوي جنګ
20. اختیاري جنګ
21. د مجبوریت جنګ
22. فلمي جنګ
23. غیر فلمي یا بې هېرو جنګ
24. مغلوبه جنګ
25. کوڅه ډب جنګ
26. د مخدره مواد د ترویج لپاره جنګ
27. د مخدره موادو مخنیوي لپاره جنګ
28. د اوبو خټولو او د خپلو ماهیانو د نیولو لپاره جنګ
29. د سازمان یافته جنایي جرایمو پرضد جنګ
30. د نړیوالو مافیایي کړیو پر ضد جنګ
31. د فساد د خپریدو لپاره جنګ
32. د فساد د له منځه وړلو لپاره جنګ
33. رقابتي جنګ
34. علمي جنګ
35. د ناپوهۍ جنګ
36. د علم د خپرېدو لپاره جنګ
37. د علم او تمدن پر ضد جنګ
38. تصادفي یا بې پلانه جنګ
39. پلان شوی جنګ
40. خپلمنځي (ورور له ورور سره) جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

41. د پردو لپاره جنګ
42. استخباراتي جنګ
43. کلتوري جنګ
44. مودکي يا نمايشي جنګ
45. د برېتو تاوولو لپاره جنګ
46. د زړو اهدافو لپاره جنګ
47. د نويو اهدافو لپاره جنګ
48. سايبر (Cyber) جنګ
49. کنوينشنل (Conventional) جبهې جنګ
50. Unconventional War يا غير جبهيي جنګ
51. زرګري جنګ او داسې نور

که مونږ وګورو نو افغانان په دې ټولو جګړو کې اخته دي. افغانان ښه نر قوم دی چې په دومره جبهو کې د دومره زياتو موخو لپاره جنګېږي. افغانانو ته بايد د جنګ د نوبل جايزه ورکړل شي. تر اوسه چې لا دا قوم شتون لري غټه خبره ده. که څه هم بعضې دوستانو دا ذکر کړی چې افغانان د دې جنګونو يوازې لوبغاړي دي خو ډايريکټران يې نور دي. زه دا منم ورسره خو د دې زياتو جنګونو د ډولونو اکټران او هم ډايريکټران مونږ پخپله يوو. د جنګونو تعداد ډېر زيات دی نو ځکه ټول تحليل ګرانو نه لاره ورکه ده او اوتې بوتې وايي.

يو کس د نظير خان په نامه راته ليکلي و چې جناب تاسې پکې څه وايئ:

ما ورته په ځواب کې وليکل چې:

زما په خيال چې پاچا خان ويلي و چې يو سپي له پښې نه نيولی يې او بل سپی درته غاپي نو له کوم يو نه به اول ځان خلاصوې تر څو سالم پاتې شي. دا د افغانانو او د مشرانو په عقل پورې اړه لري چې څنګه هم ځان او هم وطن وساتي. د ځان او وطن دواړو ساتل په کار دي. که وطن نه وي نو ځان نشته او که ځان نه وي نو تش د وطن په غرونو او دشتو به څه وکړي.

د چاپلوسانو پر ضد مبارزه

د اکتوبر د مياشتې ۱۷مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن مې په فيسبوک کې د يو حکومتي چارواکي عکس وليد چې تقريباً زر کسانو يوازې د ده عکس لپاره د لايک او تبصرو وخت ضايع کړی و. د دغه جناب د عکس سره هېڅ کومه تبصره نه وه او دا راته هم معلومه ده چې دغه جناب په خپلو چارو کې ناکامه او بې تجربې دي. نو د ده د عکس، تبصرو او لايک سره مې يوه قصه راپه ياد شوله. وايي يو وخت د هېواد د يو مهم کس سپی مردار شوی و نو ډېر کسان ورته د عذر لپاره ورتلل خو کله چې دا مهم کس پخپله وفات شو نو هېڅوک ورته ورنغلل. په لايکونو او تبصرو راته رخه نه راځي خو هسې د دې کسانو چاپلوسي خفه کړم.

زما په اند د فيسبوک اکاونټ لرونکي راته تعليميافته، باسواده او روشنفکره کسان ښکاري. د دوی د لايک نه دا جوتېږي چې د بې سواده طبقې په پرتله د افغانستان باسواده طبقه زياته اپرچونيسته او چاپلوسه ده. همدا علت دی چې د باسواده چاپلوسانو د لاسه زمونږ وطن په ناخوالو کې غرق دی او د افغانستان ولس د دې ناخوالو د لاسه په فزيکي او يا رواني لحاظ ځورېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپلوسانو پر ضد يوې جدي مبارزې ته اړتيا ده. چاپلوسان که د حکومت يا ارګ کې دننه او يا بهر وي بايد په ګوته او په مقابل کې کلکه مبارزه وکړو. ما تقريباً اته نهه مياشتې دمخه جمهور رئيس ته ليکلي و چې د چاپلوسانو نه ځان وساته خو داسې راته ښکاري چې دی هم له چاپلوسانو سره خوښ دی.

ابراهيم خان مومند ليکلي و:

مياخيل صيب! دا حقيقت دی چې بې سواده افغانان د باسواده په پرتله ډېر پاک، صادق او هېواد ته وفاداره دي. خو له بده مرغه، همدا باسواده دي چې هېواد يې له ناخوالو سره مخ کړی دی.

اسد دانش ليکلي و:

اوس نو زه په تا ګرانېږم ستا په شاو خوا کې هم چاپلوسان شته.

احرار رامزپور ليکلي و:

ميا خيل صاحب! خيلی بجا فرموديد. من مدتها است که اين نقيصه را در اين دستگاه دو سره (حکومت دا کتر اشرف غنی و دا کتر عبدالله) ملاحظه کرده ام، فقط معيار رشد و ترقي افراد در اين حکومت چا پلو سي و تملق براي ارباب قدرت است .

هادي هادي ليکلي و:

مياخېل صاحب! بې سواده طبقه خو لکه د طالبانو راکټ هسې هم سترګې نه لري په پټو سترګو او افواه د يوې خبرې طرفداري داسې کوي لکه دی چې يې عيني شاهد وي خو اصل چاپلوسان با سواده وي. زما يو د تره زوی بې سواده دی نو يو ورځ يو مېلمه زموږ کور ته راغی نو ده ته چا وويل چې

رئيس د تعليم او تربيې دی ورشه په ښه شکل ورسره روغ بړ وکه. هغه ورته په ځواب کې وويل چې مېلمه ته زما سلام کفايت کوي په دې وجهه چې زما کار د بېلچې سره دی ته لږ خوږ خوږ او چټي چټي ورته خانده چې زوی دې معلم مقرر کي. نو ما ويل چې دی هم ريشتيا وايي که څنګه.

افتخار سادات ليکلي و:

که نه خفه کېږئ، ستاسې د تېرې ورځې پوسټ په کوم کې چې مو د اوباما تصميم چې عين اندازه فوځونه په افغانستان کې ساتي يوه نوع سياسي چاپلوسي ده.

په هر حال په سلهاو دوستانو د چاپلوسۍ پر ضد ليکنې کړې وې خو ما دا يو څو کامنټونه رانقل کړل ځکه يو څه کنايې ماته هم شوې وې. ما د دې دوستانو په ځواب کې دا لاندې دوه تبصرې وليکلې:

په فطري لحاظ چې د چا صفت وکړې سړی خوشحالېږي خو که څوک د چا دوست وي او يا د ټيم غړی بايد حقيقت مشرانو ته ووايي او دا وېره بايد له سړي سره نه وي که زه خپل مشر ته څه ووايم نو هغه به خفه يا په قهر شي او يا به ما له دندې لرې کړي. که په يوه اداره کې د وېرې روحيه وي نو هغه اداره همېشه ناکامه وي يعنې په اداره کې وېره ايجادول د سم مديريت نښه نه ده.

افتخار سادات صيب! کاشکې اوباما زه پېژندلی چې زما ليکنې يې ليدلې وای خو دا هم درته وايم چې امريکايان چاپلوسي نه مني څه يې چې خوښه وي او د هغوی لپاره ګټه لري هغه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولیسو د زونونو جوړول

د اکتوبر ۱۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

پرون ما د پورته موضوع په هکله په ټویټر کې په انگلیسي ژبه تبصره لیکلې وه چې زما دوست او ملگري عبدالله خان راته لیکلي و چې کـه دا پـه منظمـه توگه ولیکې نو ښه به وي ځکه په ټـویټر کـې د ۱۴۰ حروفـو نـه زیـات نـه شي لیکل کېدای.

د افغانستان اداري جوړښتونه د ظاهرشاه او داود خان په وختونو کې د یـو شمېر زیاتو افغاني کارپوهانو له خوا د وطن د عیني او ذهني شرایطو په نظر کې نیولو سره جوړ شوي و. که دوی د حکومتدارۍ کوم ماډل د بل هېواد نه رانقل کاوه، لومړی یې هغه ماډل د خپل وطن له شرایطوسره سموه او پکې یې لازم تغیرات راوستل او بیا یې تطبیق کاوه. په تېرو څـوارلس کلونـو کـې چـې زمونږ د حکومت اکثره لوړ پوړو چـارواکیو د افغانسـتان لـه پخـواني سیسـټم سره بلدتیا نه درلوده، مختلـف ماډلونـه یـې د نـورو ځـایونو نـه کـټ مـټ را انتقال کړل بې له دې چې د وطن له شرایطو سره سم پکې تغیـر راولي. مـونږ گورو چې د دومره زیاتو امکاناتو په درلودلو سره چـې د افغانسـتان پـه تـاریخ کې یې ساری نه درلود، نه زمونږ حکومتداري ښـه شـوه او نـه زمـونږ امنیتـي ارگانونه په خپلو پښو ودرېدل. د دې ستونځو یـو عمـده او مهـم لامـل همـدا دی چې له هر ځای نه یې ماډلونه راوړل او د وطن لـه شرایطـو سره یـې پکـې لازم تغیرات رانه وستل او هغه یې کټ مټ تطبیق کړل. اوس مونږ او تاسـې گورو چې یوه اداره له بلې اداری سره هـیڅ هـم اهنگـي نـه لـري او د دولـت ټولې اداري په موازي پټلیو روانې دي چې مرکـزي نقطعـه د تقـاطع نـه لـري چې سره په یو شټیشن کې د واحد هدف لپاره ودرېږي.

د پولسو زونونه مخکې هم جوړ شوي و خو څه نتیجه یې ورنه کړلـه او دا د بیروکراسۍ یو بل پاټک یـا چیـک پوسـت و چـې د کـارونو د ځنـډ وسـیله بـه گرځېدله. اوس زمونږ د امنیـت شـورا دا تشـکیل بیـا راژونـدی کـړ او د دې تشکیل اړیکې د بیروکراسۍ له نورو قدمو سره زیات وخت ته اړتیا لـري چـې عملي بڼه غوره کړي که څه هم پایله به یې ناکامه وي خو په دې شرایطو کې چې جنگي حالت دی او وخت د حکومت پـه خـوا نـه دی نـو بایـد د اوسـني جنگ له شرایطو سره سم تشکیلات رامنځته کړي. په اداري لحـاظ حکومـت پخوا د اجراییه ریاستونو دفترونه په ولسوالیو او ولایتونو کې هـم جـوړ کـړي وو چې په میلیونو ډالره پرې مصرف شول او بیا یې هغه لـه منځـه یـوړل. پـه دې بحث نه کوو چې دغو زونونو ته څوک معرفي شوي دي. که تشکیلات نا سم وي او هم یـې اشـخاص د دغـو پوسـتونو وړتیـا ونـه لـري نـو د ریـاضي د فرمولې پر اساس منفي تغیـر ضرب مثبـت د دوی پـه اسـتدلال، حاصـل یـې پخپله منفي دی.

په اوسنیو شرایطو کې حکومت باید له دفاعي حالت نه راووځي او تهاجمي حالت غوره کړي. د پوستو او تشکیلاتو د زیـاتولو پـه عـوض بایـد تهـاجمي گروپونه په هره ولسوالۍ کې جوړ کړي چـې د مخـالفینو پـر ضـد کمیونونـه ونیسي او د هغوی په صفونو کې لار پیداکړي او هغوی په دفاعي حالت کې واقع کړي. په هره ولسوالۍ کې یوازې یو مرکز په کار دی چې حکومت هغـه مستحکم کړي. اوس به د هر زون مشران او کشران په زرگونو عسکر د خپـل ځان او د خپلو مرکزونو د حفاظت لپاره استخداموي چې په دې توگـه زمـونږ د امنیتي قواو زیاته برخه د اشخاصـو او مرکزونـو د حفاظـت لپـاره مصروفه ده. ښـه بېلگـه یـې د مـلي شـورا د رئـیس ده، د ده د کـورنۍ او جایـدادونو حفاظت لپاره په کابل او کندوز کې د زرو په شاوخوا کـې امنیتـي او محـلي پولیس استخدام دي. باور وکړئ چې د پنجشنبې په ورځ کله له خپـل دفـتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه راووتم نو د وزیر اکبر خان په سیمه کې د ملي اردو یو عسکر مې ولید چې دریشي یې پر غاړه وه یو ښه لوی سپی یې روان کړی و او چکر یې ورته ورکاوه. دا سپی هم شاید د کوم جنرال یا لوړپوړي چارواکي و. نو په دې توګه زما په اند د زونو جوړول ناسم کار دی او څه ښه پایله نه لري. د امنیت شورا غواړي چې د پولیسو تشکیل د اردو په شکل عیار کړي چې دا سم کار نه دی. وَمَا عَلَيْنَا إِلاَّ الْبَلاَغُ الْمُبِينُ

د امریکایي قواو د شتون په هکله د تحلیگرانو تحلیل

د اکتوبر د میاشتې ۱۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

یو شمېر زیات تحلیگران او د پارلمان غړي وایي چې ولې د افغانستان حکومت له امریکا سره امنیتي تړون امضا کړی او دا باید لغوه شي. د دوی استدلال دا دی چې امریکا باید د دوی لپاره جنگ وکړي او هم دوی ته بېحسابه پیسې ورکړي چې دوی پرې مزې چړچې وکړي. دوی باید پر دې پوه شي چې امنیتي تړون د افغانستان ټولې ستونځې نشي حل کولای خو د امنیتي تړون نه شتون ډېرې ستونځې او بدبختۍ افغانستان ته پیدا کولی شي. دا نو د افغانانو د مشرانو او په نامه نخبه گانو پورې اړه لري چې څنگه د وطن لپاره سمه تگلاره وټاکي چې له بهرنیو مرستو نه سمه او موثره استفاده وکړي.

د امریکا د جمهور رئیس اوباما پرېکړه چې د ۲۰۱۶م کال نه وروسته به په افغانستان کې د امریکایي قواو شمېر د ۵۵۰۰ عسکرو په شاوخوا کې پرېږدي په دغه موقع او زمان کې یوه سمه پرېکړه ده چې د افغانستان د حکومت لپاره د ساه اخستلو موقع برابره کړي. زما په اند که حکومتداري ښه نشيـ د

دغو قواو شتون بیا هم څه گټه نه شي رسولی. اما دا چې حکومتداري څنگه ښه شي، دا په افغانانو پورې اړه لري. همدا شان د دې قواو شتون دایمي بڼه نه لري که څه هم بعضې کړی د کرزي صیب د خبرې تایید کوي چې که تړون امضا شوی وای او که نه امریکایان له افغانستانه نه وځي.

د پورته پوست په اړوند دوستانو ډېر کامنټونه لیکلي و او د زیات نظرونه دا و چې امریکا یا دنیا د افغانان په اړوند صادقه نه ده نو ما ورته په ځواب کې ولیکل:

۳۷ کاله مو دا وویل چې روس، عرب، امریکا، چین، پاکستان، هند، ایران او داسې نور د افغانستان په هکله صادقه نه دي. دې خبرو څه نتیجه ورنکړه. سوال دا دی چې ایا افغانان د خپل ولس او وطن په هکله څومره صادقه دي؟ که مونږ د خپل ولس او وطن په هکله صادقه اوسو نو بیا نور هم له مونږ سره صادقانه برخورد کولی شي. دا دیني، سیاسي، علمي، نیشنالستي، ولسي او افغاني فرموله ده.

افسوس د افغانستان د خارجه دیپلوماسۍ او د حکومت په حال

د اکتوبر د میاشتې ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید، هسپانیه

کوم پوسټونه چې نن او پرون ما د نړۍ د مهمو مشرانو، د ملگرو ملتونو د عمومي سرمنشي او د هسپانیې د پادشاه په شمول پوسټ کړي و هدف مې دا نه و چې یوازې ځان خپلو دوستانو او وطنوالو ته وښایم چې زه هم دومره مهم سړی یم چې په داسې کنفرانسونو کې گډون کوم . په دغه کنفرانس کې چې د مادرید د کلب په نامه یادېږي د نړۍ له دېرشو نه زیاتو هېوادونو اوسني او پخواني مشرانو او همداشان د نړۍ د نورو مهمو ادارو نه لکه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاتو سکرتر جنرال، اروپا اتحادیه، پروفیسران او سیاسي مشران چې تعداد یې تقریباً څلور سوه کسانو ته رسېده برخه اخیستې وه. له افغانستان نه زه یوازینی کس وم چې په دغه کنفرانس کې مې برخه درلوده او زما د دعوت سبب هم زما د یو څو مقالو نتیجه وه چې په حکومتدارۍ او امنیتي مسایلو باندې مې لیکلې وې نو د کنفرانس تنظیم کوونکي چې د لندن د کنگز کالج یعنې پوهنتون پروفیسر و له هغو مقالو نه خبر و او زه یې هم دعوت کړی وم چې د افغانستان په موجوده حالاتو او په خاصه توگه ولې ځوانان له داعش یا نورو تروریستي ډلو سره یو ځای کېږي، وغږېږم.

په هسپانیه کې د افغانستان سفارت هم شته اما د افغانستان د سفارت هېڅ کارکوونکي د دغه کنفرانس په شاوخوا کې نه ښکارېده او نه یې دا پوښتنه کړې ده چې آیا دغه کنفرانس ته له افغانستان نه هم څوک راغلي دي او که نه. دا د افغانستان ډیپلوماسۍ او زمونږ د سفارتونو د فعالیت یوه وړه بېلگه ده چې د دوی له لاسه افغانستان په خروار لېټۍ کې هم مطرح نه دی. دوی د افغانستان داعیه نه د ملک نه بېرون مطرح کولی شي او نه په ملک کې دننه.

د مادرید کلب لس کاله پخوا جوړ شوی او د دې کلب عضویت اختیاري دی. په هر حال داسې یو مهم کنفرانس چې د نړۍ په ډېرو مسایلو باندې او په خاصه توگه د نړۍ په اوسنیو امنیتي مسایلو باندې چې افغانستان هم د بحران ځپلو هیوادونو په لړ کې دی چې د نړۍ په امنیت تاثیر لري، خبرې کېدلې، د افغانستان نوم به ښکته پورته یادېده خو د افغانستان د حکومت په نمایندگۍ هېڅوک نه و. دا د دې معنی لري چې د افغانستان اوسني او پخواني حکومت مشران ټول د فیل په غوږ کې ویده و او دي او نشي کولی چې د افغانستان مسایل د نړۍ په کچه مطرح کړي. کرزي صیب ته هم بهرنیو چارو وزارت او په هسپانیه کې د افغانستان سفیر په تېرو لسو کلونو

کې نه دي ویلي چې ته هم د دغه کلب غړی شه او یا بل څوک ورمعرفي کړه.

اوس تاسې قضاوت وکړئ چې ایا د افغانستان د سفارت موجودیت په هسپانیه کې ضروري دی او که نه؟ زما په اند د افغانستان حکومت هسې خوشې چټې پټې خپلو ډیپلوماتانو ته او یا د دوی کورنیو ته د چکر او د ژوند زمینه مساعده کړې او بېځایه د دولت پیسې پر دوی مصرفوي. فکر نه کوم چې په هسپانیه کې دې دومره افغانان موجود وي چې د سفارت درلودلو ته اړتیا وي.

28 October 2015 ملگرو ملتونو سکرتر جنرال بان کیمون همدا شېبه مادرید کلب کنفرانس ته بیانیه ورکوي. وعده یې وکړه چې په راتلونکې جنوري یا فروري کې به د ملگرو ملتونو هېوادونو ته یو نوی پلان وړاندې کړي چې د نړیوالو مسایلو په هکله څه پکار دي. د نړۍ زیاتره ستونځې د خرابې حکومتدارۍ او اجتماعي نابرابریو زېږنده ده.

انتقاد هم اسانه او هم سخت کار دی

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید ښار، هسپانیه

که انتقاد پر دې معنی وي چې اصلاح رامنځته شي نو ښه کار دی او هم اسانه کار دی. که انتقاد د شخصي گټې په خاطر وي چې د یو چا شخصیت د خپلې گټې په خاطر جریحه دار کړي نو ښه کار نه دی. تر اوسه چې ما کومې لیکنې کړې دي هغه مې په خپل نامه کړې دي د فیسبوک او ټیوټر اکنټونه په مستعار نومونو نه لرم. هر څوک دا حق لري چې خپل نظر په آزاده توگه څرگند کړي او غیر د الله تعالی نه انسان باید د بل هیچا نه ویره و نه لري. ویره د انسان سره هغه وخت مل کېږي چې خیانت یې کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د لیکنو لومړی هدف دا دی چې په افغانستان کې سوله رامنځته شي، حکومتداري ښه شي، په ارامه په خپل وطن کې وګرځو، یوه مړۍ ډوډۍ په ارامه وخورو، تر خپله وسه خپل ولس او وطن ته خدمت وکړو او له دوستانو سره خوشحاله ژوند تېر کړو. زه چې څه لیکم هغه زما د زده کړو، تجربې او د خپل فکر محصول دي نو په دې توګه د قلم او ادب په چوکاټ کې غواړم چې د خپلې ټولنې او حکومت نیمګړتیاوې په ګوته کړم. زما د لیکنو دویم هدف دا دی چې خپله تجربه او څه چې مې یاد دي هغه له نورو سره او په خاصه توګه له ځوانانو سره شریکه کړم. کېدای شي زما لیکنې تر یو حده د دوی لپاره موثرې وي. که یو کس هم زما له لیکنو نه ګټه واخلي هغه زما لپاره ډېره مهمه خبره ده چې لا اقل د یو کس لپاره به مې یو څه خدمت کړی وي. که څوک زما په لیکنو او کړونو انتقاد وکړي خوشحاله کېږم ځکه په خپل نقص څوک نه پوهېږي او همدا د انسان جوړونې ښه لاره ده او د هغه کس نه به منته هم وکړم چې ماته زما نیمګړتیاوې را په ګوته کړي.

دولت د کوره چاته څه نه ورکوي

د نومبر څلورمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د دولت ټولې چوکۍ او مقامونه د ملت ملکیت دی او هر څوک حق لري چې د دولت په چارو کې برخه واخلي. که حکومت چاته کومه دنده ورسپاري نو باید پر چا احسان ونه کړي چې ګوندې تا ته مې کومه چوکۍ یا مقام درکړی دی ځکه حکومتي چارواکي او مشران له خپله کوره چاته څه نه ورکوي او هر څه د ملت له کوره دي. حکومت باید له هغو کسانو نه منته وکړي څوک چې له حکومت سره کار کوي. په منتخبو نظامونو کې د دولت مشران باید له ولس نه منندوی وي چې دوی یې دغو مقامونو ته رسولي دي.

د چین د جمهور رئیس د مرستیال د سفر په هکله خوشبیني او سوالونه؟[1]

د نومبر د میاشتې پینځمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

له افغانستان سره د چین د ډیپلوماتیکي اړیکو د شپېتمې کلیزې په مناسبت د چین د جمهوري ریاست مرستیال، Li Yuanchao د ۲۰۱۵م کال د نومبر په دریېمه نېټه افغانستان ته سفر وکړ او له افغانستان سره یې وعده وکړه چې د ۷۹ میلونو ډالرو په ارزښت به لس زره اپارتمانونه جوړوي، یو زر او پینځه سوه سکالرشیپونه به افغانانو ته ورکوي او هم به د کابل د دروازو لپاره سکنر ماشینونه تهیه کوي. تېر کال د اکتوبر په میاشت کې د افغانستان جمهور رئیس محمد اشرف غني چین ته دریې ورځنی سفر درلود نو هغه وخت د چین حکومت وعده وکړه چې له افغانستان سره به ۳۲۷ میلونه ډالره کمک په راتلونکي څلورو کلونو کې کوي. د دې خبرې یادونه ضروري ده چې د چین دا اوسنۍ د مرستې وعده د تېر کال د څلور کلونو کمکونو د وعدو یوه برخه ده یعنې دا نوې وعده نه ده.

[1] http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%86%DB%8C%D9%86-%D8%AF-%D8%AC%D9%85%D9%87%D9%88%D8%B1-%D8%B1%DB%8C%D9%8A%D8%B3-%D8%AF-%D9%85%D8%B1%D8%B3%D8%AA%DB%8C%D8%A7%D9%84-%D8%AF-%D8%B3%D9%81%D8%B1-%D9%BE%D9%87-%D9%87%DA%A9%D9%84%D9%87-%D8%AE%D9%88%D8%B4%D8%A8%DB%8C%D9%86%D9%8A-%D8%A7%D9%88-%D8%B3%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%88%D9%86%D9%87%D8%9F

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چین د جمهور رئیس د مرستیال ډېر ښه هرکلی وشو او زیاتره حکومتي او غیر دولتي کړیو د چین د دې وعدو ډېره ستاینه وکړه او د دې تر څنګ په افغانستان کې داسې فکرونه راپیدا شول چې ګوندې چین به په پاکستان فشار راولي چې د طالبانو له حمایت نه لاس واخلي او د افغانستان د سولې په پروسه کې به فعاله نقش ولوبوي.

په هر حال څرنګه چې د افغانستان اقتصادي او امنیتي وضعیت په اوسني حالت کې ښه نه دی نو د هر چا لپاره او زیات کمک ته اړتیا لري. زه هم د چین د دې مرستې ملاتړ کوم خو غواړم چې لاندې یو څو ټکو ته اشاره وکړم هغه دا چې مونږ هم باید په خپله ګټه او تاوان د چینایانو غوندې پوه اوسو.

زه لاندې څلورو مسئلو ته اشاره کوم:

1. لــه دې دمخـــه د چـــین دولتـــي کمپنـــۍ ChinaNational Petroleum Corporation (CNP) د افغانستان په شمال کې د ۷۰۰ میلونو ډالرو په ارزښت د تېلو د استخراج لپاره اکتشافي قرارداد د افغانستان له حکومت سره امضا کړی دی.

2. د چین China Metallurgical Group Corporation (MCC) دولتي کمپنۍ د لوګر ولایت د عینک په سیمه کې د مسو د استخراج لپاره د درې بیلونو ډالرو په ارزښت قرار داد امضا کړی دی. د پورته دوه قراردادونو په اړوند ډېر سوالونه شته چې دا قراردادونه د افغانستان په ګټه نه دي او چینایي کمپنیو د افغانستان پخوانیو چارواکو ته بډې ورکړې او دا قراردادونه یې امضا کړي دي نو دا قراردونه باید لغوه شي.

3. یوازې په ۲۰۱۴ م کال کې افغانستان د چین نه د ۱۰۳۸میلونو ډالرو په ارزښت واردات درلودل.[1]

[1] http://wits.worldbank.org/countrysnapshot/AFG/textview

4. له دې نه برسیره چینایي کمپنیو د افغانستان د سړکونو ټیکې ختیځ او لویدیځ سیمو کې په تېرو څوارلس کلونو کې نیولې وې چې په هغو قراردادونو کې هم چینایانو ډېره ګټه کړې ده چې ښه بیلګې یې د کابل-جلال اباد بې کیفیته سړک دی چې مالي مرسته یې د اروپا اتحادیې له خوا شوې وه.

که مونږ یوازې پورته څلورو مسئلو ته په دقت سره وګورو نو چین هر کال له افغانستان نه د ۷۹ میلونو ډالرو نه زیاته ګټه کړې ده او دا کمک د دوی په زکات کې هم نه راځي. مونږ فکر کوو چې لکه چین مونږ ته خیرات راکړی دی. دا ښه خبره ده چې د افغان حکومت باید د میلمنو قدر او ښه پالنه وکړي خو نه دا چې مونږ ځانونه دومره کم راولو چې مونږ هیڅ نه لرو او چینایانو د افغانستان نه هیڅ نه دي تر لاسه کړي.

په هر حال د سولې د خبرو په هکله ما په فیسبوک کې دا لاندې دوه سوالونه مطرح کړل:

1. ایا چین به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟

2. که چین له پاکستان نه تېرېږي نو ایا چین به پاکستان پر دې قانع کړي چې د افغانستان په اړوند د خپل ستراتیژیک عمق د پالیسۍ نه تېر شي او که نه؟

د پورته دوه سوالونو په هکله دوستانو ډېرې تبصرې لیکلې وې چې د هر یوه تبصره د قدر وړ ده. د پورته دوه سوالونو په هکله زه غواړم چې په لاندې ډول وضاحت ورکړم.

د سوړ جنګ په دوران کې د چین او پاکستان تر منځ اړیکې اقتصادي او ستراتیژیکي اهمیت درلود ځکه چین په سیمه کې له هندوستان سره رقابت درلود او د دواړو هېوادونو ترمنځ اړیکې ښې نه وې. پاکستان له هندوستان سره دښمني درلوده نو ځکه په سیمه کې ورته د چین ملګرتیا مهمه وه یعنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوارو هېوادونو اړيکې په هغه فرموله چې د دښمن دښمن زما دوست دی ولاړې وې. دا چې نن سبا د چين اقتصاد د هندوستان په پرتله ډېر ښه شوی دی نو اوس چين هندوستان خپل سيال په سيمه کې نه بولي نو د هندوستان او چين تر منځ اړيکې يو څه ښې شوې دي او د دواړو هېوادونو ترمنځ تجارت په ۲۰۱۵م کال کې ۸۰ ميلياردو ډالرو[1] ته رسېدلی دی. اوس د چين سيال امريکا ده. همدا شان د هندوستان اقتصاد د پاکستان په پرتله ډېر ښه دی نو اوس هندوستان هم ځان د پاکستان سيال نه بولي خو دومره غواړي چې د پاکستان له اړخه په امن کې وي او تروريستان هلته ونه لېږي. چين هم غواړي چې له پاکستان سره ښې اړيکې ولري او د پاکستان له اړخه بايد چين ته د شرقي ترکستان د اسلامي حرکت يا (ETIM-Easter Turkistan (Islamic Movement له شره محفوظ وي.

د پورته دوه سوالونو په هکله چې ايا چين به له پاکستان نه تېر شي او که نه؟ د دې خبرې هېڅ سوال نشته دی چې چين دې افغانستان ته پر پاکستان ترجيح ورکړي ځکه د شرقي ترکستان اسلامي حرکت د پاکستان له خوا حمايت کېږي او پاکستان چين ته دا ګرنټي ورکولی شي چې دوی هغه په کنټرول کې وساتي او د چين په خاوره کې به تخريب نه کوي. که ضرورت و نو پاکستان به د دې حرکت يو څو غړي هم چين ته په لاس ورکړي. په همدې توګه پاکستان له چين نه غواړي چې دوی بايد له طالبانو سره د صلحې د پروسې حمايت په دې شرط وکړي چې د پاکستان ګټې خوندي وي. نو په دې توګه چين هيڅکله په پاکستان دا فشار نشي راوستلای او نه غواړي چې فشار راولي چې پاکستان په زوره طالبان د خبرو ميز ته کېنوي او يا د طالبانو په ضد په پاکستان کې اقدام وکړي. څو ورځې

[1] http://www.ndtv.com/india-news/india-china-trade-has-potential-worth-us-80-billion-in-2015-industry-lobby-1225157

دمخه د پاکستان صدراعظم نواز شريف په ډېرو ښکاره الفاظو کې په واشنګټن کې وويل چې دوی دا نه شي کولی چې هم طالبان د خبرو مېز ته راولي او هم د هغوی پر ضد جنګ وکړي[1]. تېر کال په لندن کې د يو کنفرانس په ترڅ کې چې ما هم هلته ګډون درلود، د افغانستان لپاره د چين خاص استازی Sun Yuxi د خبرو په ترڅ کې وويل چې دوی په پاکستان فشار نشي راوستلای چې پاکستان دې د طالبانو حمايت ونه کړي. همدا شان ده وويل چې دوی د عينکو د مسود استخراج لپاره هم کومه عجله نه لري او چين په سيمو کې د خپلو اوږدمهالو ګټو لپاره حوصله لري. د افغانستان يو مشهوره سياستوال چې درې اونۍ دمخه يې په چين کې په يوه کنفرانس کې برخه درلوده راته پرون وويل چې چينايانو موقف د څو مياشتو دمخه پورې ډېر فرق کړی ځکه چينايان اوس وايي چې د افغانستان حکومت او امريکا بايد له حقاني ډلې سره خبرې وکړي ځکه بې له حقاني ډلې له طالبانو سره خبرې اترې هيڅ معنی نه لري.

نو په دې توګه زما په اند افغانستان عاجلو مرستو ته اړتيا لري خو د چين رول په اقتصادي ساحه کې زمونږ عاجلې ستونځې نشي حل کولای. په سياسي ساحه کې به چين هيڅکله په پاکستان فشار رانولي چې د طالبانو له حمايت نه لاس واخلي. د افغانستان حکومت بايد په خپلو داخلي ستونځو او حکومتدارۍ فکر وکړي ترڅو دلته د ثبات نښې او نښانې وليدل شي نو بيا به سيمه ييز هېوادونه او هم نړيوال افغانستان ته د اهميت په سترګه وګوري. افغانستان ته د پاکستان په څېر سياست ته اړتيا ده چې په هر حالت کې له هر ملک سره معامله کوي او د خپل هېواد ګټو نه هېڅ نه تېرېږي. له امريکا سره يوه معامله لري، چين سره بله معامله او عربي

[1] http://www.usip.org/publications/2015/10/23/pakistan-s-sharif-urges-renewed-peace-talks-in-afghanistan

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادونو او حتی له هندوستان سره هم د افغانستان په اړوند متفاوتې اړیکې لري. پاکستان له هند سره تجارتي او هم د خبرو اړیکي لري خو د افغانستان اړیکي له هندوستان سره نه شي زغملی.

د رژیمونو د چارواکو سمبولونه

د نومبر شپږمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

که متوجه شوي یاست په تېرو څلور لسیزو کې هر رژیم او ډلو ځانته جلا جلا سمبولونه درلودل او چې څنگه به دې یو څوک ولیده نو پوهېدلې چې دی د کوم ډلې او ټپلې غړی یا هوادار دی. د حزب دیموکراتیک په وخت کې غټ غټ بریتونه، اوږدې ځنې او د پطلانه پراخه پنڅو رواج درلوده. افغان ملتیان به دې زیاتره له خامتا کالیو او څادرچپه په اوږو اچولو او یا خولی، څادر، واسکټ او جامې همرنگه کولو باندې پېژندل. په پېښور کې دې حزبیان لومړی په جالیو خولو، د باټا جگې څپلی او سوچه اوږدو ږیرو او یا هم د قرقل په سر کولو پېژندل. جمعیتان دې د پکول په سرکولو او چارخانه وړوکي دستمال له غاړې نه په راتاولو او سپورتي خاکي واسکټ په اغوستلو پېژندل. د جبهه کسان به دې د حضرت صاحبانو په شان په قاتکیو منظم لونگیو په سر کولو او د بالاپوشونو په اغوستلو پېژندل. محاذیان به دې په لوکسو دریشیو او یا فیشن پېژندل. د حرکت انقلاب اسلامي غړي به دې په تورو وسمه شوو ږیرو او د مولوي خالص د ډلې اکثره کسان به دې د نکریزو په رنگ په سرو ږیرو پېژندل. د اتحاد اسلامي غړي به دې په خامتا لونگیو په سرکولو او طالبان به دې د سپینو گاچي لنگیو په سرکولو پېژندل. داعش په تور پټکیو او تور کالیو پیژندل کېږي، د ډیموکراسی دورې چارواکي په لوکسو نکټایي گانو او دریشو په اغوستلو او یا د چینو په اچولو پېژندل کېږي. تازه احوال دا دی چې په کابل کې د فیشني عصاگانو او شاه

مقصودو تېرو د تسبحو قیمتونه ډېر لوړ شوي دي. د دې دورې (محمد اشرف غني) عالي رتبه مامورین په قیمتي عصاگانو او یا د شاه مقصودو تسبحو په اړولو پېژندلی شي. که څوک د لوکسو عصاگانو او د شاه مقصودو د تسبحو تجارت ته مخه کړي نو په دې وران اقتصاد کې د یو څو ورځو لپاره ښه گټه کولی شي. دا هم د خصوصي سکټور د رشد لپاره یوه ښه زمینه ده.

ښار جوړولو وزارت د خلیل الله فیروزي د بند یوکلنه کلیزه په شاندارو مراسمو ونمانځله[1]

د نومبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، کابل

د نومبر په څلورمه نېټه د ښار جوړولو وزارت وزیر سادات نادري په ډېرو شاندارو مراسمو د کابل بانک د قضیې له اصلي اختلاس کوونکي سره چې بایــد پــه زنــدان کــې وای د هوشــمند ښــارگوټي (Smart City Township)قرارداد امضا کړ. تیر کال په همدې میاشت کې یعنې د نومبر په یولسمه نېټه، محکمې د کابل بانک رئیس شیرخان فرنود او د دغه بانک

[1] http://www.pajhwok.com/ps/opinions/%D8%AF-%DA%9A%D8%A7%D8%B1-%D8%AC%D9%88%DA%93%D9%88%D9%84%D9%88-%D9%88%D8%B2%D8%A7%D8%B1%D8%AA-%D8%AF-%D8%AE%D9%84%DB%8C%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%87-%D9%81%DB%8C%D8%B1%D9%88%D8%B2%D9%8A-%D8%AF-%D8%A8%D9%86%D8%AF-%DB%8C%D9%88%DA%A9%D9%84%D9%86%D9%87-%DA%A9%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%B2%D9%87-%D9%BE%D9%87-%D8%B4%D8%A7%D9%86%D8%AF%D8%A7%D8%B1%D9%88-%D9%85%D8%B1%D8%A7%D8%B3%D9%85%D9%88-%D9%88%D9%86%D9%85%D8%A7%D9%86%DA%81%D9%84%D9%87

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجرایوي مشر خلیل فیروزي په لس لس کاله تنفیذي بند او ۲۳۷ میلونو ډالرو پور په ورکولو محکوم[۱] او د دوی ټول منقول او غیر منقول جایدادونو د ضبط امر وکړ. د کابل بانک قضیه پخواني ولسمشر حامد کرزي حکومت ته هم د سر درد جوړ کړی و ځکه د هغه ورور هم د دغه بانک په مسئله کې ښکېل و او اوسني حکومت ته یې هم د سر درد جوړ کړی دی. مهمه لا دا وه چې د دغه قرارداد د امضا کولو په موقع د حکومتداری په برخه کې د جمهور رئیس ستر سلاکار چې د جمهور رئیس د مرستیال معادل امتیازات ورته منل شوي او هم د جمهور رئیس حقوقي مشاور ډاکتر عبدالعلي محمدی موجود وو. پر دې سربېره د ښار جوړولو وزارت د دغه ښارګوټي د قرارداد د امضاء لپاره ډېر نور دولتي او غیر دولتي چارواکي، د خصوصي سکتور متشبثین او رسنیو ته هم بلنه ورکړې وه چې د دې قرارداد د امضا مراسم سره په ګډه تجلیل کړي.

د دې قرارداد پلوي حکومتي چارواکي د رسنیو له لارې دا استدلال کوي چې که خلیل فیروزی په زندان کې وي نو د حکومت پور یې نه شو ورکولی نو ښه به دا وي چې له ده سره دا قرارداد امضا شوی وای تر څو په خپله ځمکه دا ښارګوټی جوړ کړي چې په اوه کلونو کې به حکومت ته د دغه ښارګوټي له ګټې نه ۱۳۷ میلونه ډالره چې یوازې پر خلیل فیروزي پور دی ورکړي. په دې توګه به خلیل فیروزی د ورځې په خپل شرکت کې کار کوي او د شپې له خوا به په زندان کې وي. ویل کېږي چې خلیل فیروزی په تېر یوه کال کې هم چندان وخت په زندان کې نه دی تېر کړی.

د دې قرارداد په امضا کولو سره ملي او نړیوالو ادارو او هم رسنیو ډېر سخت غبرګون وښود او باالاخر جمهوررئیس د نومبر په اومه نېټه یعنې درې

۱ http://www.tolonews.com/en/afghanistan/17082-former-kabul-bank-chairman-ceo-jailed-for-10-years

ورځې وروسته مجبوره شو چې دا قرارداد لغوه کړي. د جمهور رئیس دا اقدام ښه کار دی خو کافي نه دی او نورو اقداماتو ته حکومت جدي اړتیا لري تر څو د حکومت حیثیت اعاده شي ځکه دې قراداد د حکومت حیثیت ته په ملي او بین المللي کچه ډېر سخت تاوان ورسوه.

د کابل بانک د ۹۰۰ میلونو ډالرو د اختلاس دوسیه د موجوده حکومت د کارونو لومړی کار و چې له فساد سره د مبارزې پر ضد یې راوسپړله خو د دغې دوسیې پایلې لا له ستونځو سره مخامخ دي او د دې علت دا دی چې د مافیایي کړیو لاسونه ډېر قوي دي چې حتی په رڼا ورځ یې هم له چا نه سترګې نه سوځي او خپل کار ته دوام ورکوي. مجازات همېشه د کمیت په لحاظ اهمیت نه لري خو د کیفیت په لحاظ مجازات ډېر اهمیت لري چې په ټولنه کې د راتلونکو نورو ډېرو جرمونو مخه نیسي. که د خلیل فیروزي قرارداد عملي هم شي حکومت ته به یوازې ۱۳۷ میلونه ډالره په اوه کلونو کې ورکوي یعنې تقریباً شل میلونه ډالره به په کال کې حکومت ته ورکوي خو د دې قرارداد کیفي اهمیت د حکومت اعتبار له صفر سره ضرب کړ چې د فساد پر ضد مبارزه د حکومت د لومړیتونو نه نه ده. د حامد کرزي پر حکومت باندې لوی انتقاد همدا و چې له اداري فساد سره یې چندان مبارزه نه کوله او فساد یې د حکومت په کړیو کې تحمل کاوه خو په هغه وخت کې هم داسې صریحه بد سترګي نه وه شوې چې مجرم دې په رڼا ورځ له زندان نه وایستل شي او د حکومت یو وزیر دې ورسره د درې سوه میلیونو ډالرو غیر قانوني قرارداد امضا کړي.

سوال دا دی چې دا ډرامه څنګه جوړه شوله او جمهور رئیس باید څه نور اجراات وکړي تر څو د حکومت دې عمل ته د اوړو پوزه کېښودل شي.

د محکمې د حکم پر اساس د خلیل فیروزي ټول جایداد باید ضبط شوی وای نو په دې توګه خلیل فیروزی هیڅ جایداد نه لري او د ښارجوړونې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید د حکومت په ځمکه کې بل چاته د تصرف اجازه نه وای ورکړې. په حقوقي لحاظ دا معامله بیع فاسده ده او د ښارجوړونې وزیر باید په دې محاکمه شي چې ولې یې فاسده معامله کړې ده. د افغانستان اساسي قانون د ټولو اتباعو ترمنځ هر نوع تبعض منع کوي نو پر دې اساس حکومت باید یو بندي ته په یو امتیاز او بل بندي ته په بل امتیاز قایل نه شي.

زه چې حقوق پوه هم نه یم په دې پوهېږم چې د یو زندان نه د بندي وتل غیر قانوني کار دی. جمهور رئیس اوله پوښتنه د خپل حقوقي سلاکار، ښارجوړونې د وزیر او هم د حکومتدارۍ په برخه کې د ستر سلاکار نه وکړي چې تاسې د چا په اجازه دا بندي له زندان نه وایسته او دلته مو ورته ولې دومره شانداره مراسم جوړ کړل. له دې نه علاوه د ځمکو د دې مافیایي کړیو جرړې وڅېړل شي چې څنګه یې د دغه ډول قرارداد امضا کولو ته زمینه مساعده کړه او امنیتي ارګانونو ولې یو بندي ته اجازه ورکړه چې له زندان نه بېرون ووځي.

ما تنها ملتی هستیم که ملا نصرالدنی تصمیم میگریم

۹ نومبر ۲۰۱۵م، کابل

یک کسی د فیسبوک نوشته کرده بود:

ما تنها ملتی هستیم که به دری و پشتو صحبت میکنیم.

به عربی دعا میکنیم

به انگلیسی نسخه مینویسیم

و به هندی و اردو فلم میبینیم

ملا نصرالدینی تصمیم میگیریم

این نوشته خیلي خوم امد و خواستم که این شامل کتاب جلد دویم فیسبوک خودم بسازم تا دوستان که این کتاب را میخوانند باید بالای این نکات خیلی ساده ولی پر محتوا فکر کنند.

بدبختي او وحشت هم انتها ته رسېدلي

د نومبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډېر پخوا چې د لېسې او پوهنتون په دوره کې وم له ښکار سره مې شوق درلود او چې په ژمي کې به کونړ ته تلو نو د مرغیو، زرکو، تورکو (شامتورو)، جغندانو او هیلیو ښکار به مو د کونړ د سیند په غاړه، غرونو او ورشوګانو کې کاوه. د پوهنتون په دوره کې یوکال زمونږ لیلیه د حبیبې لېسې سره مخامخ وه چې اوس هلته د محسني مدرسه جوړه شوې ده. یوه ورځ د لیلیه په برنډه کې ولاړ وم او د دارالامان د سړک په لور مې کتلې چې یو موټر په ډېر سرعت سره راغي او یو ماشوم یې وواهه. دغه ماشوم داسې رغړېدلو لکه چې مرغۍ د ونې په سر کې وولې او په رغړېدلو ځمکه ته را وغورځېږي. کله مې چې د دې ماشوم رغړېدل او په وینو کې لیت پیت کېدل ولیدل نو تاسې باور وکړي چې د هماغه ورځې نه مې ښکار پرېښود ځکه د مرغه ویشتلو راته د هغه ماشوم صحنه راپه یادوله.

زه داسې بې ضمیره انسانانو ته حیران یم چې د انسانانو په حلالولو یې څنګه زړه کېږي. مونږ او تاسې په غزني او هم په شینوارو کې ولیدل چې دې بې ضمیره وحشي انسانانو څنګه انسانان په بې رحمه توګه حلال کړل. په شینوارو کې لا په بمونو انسانان کېنول شول او بیا یې بمونو ته انفجار ورکړ او د دوی غوښې په هوا کې د پاغوندو په شان والوتلې. دا کوم زړه دی، دا کوم دین او مذهب دی؟ او دا کوم انسانیت؟ انسانان د الله تعالی مخلوق دی او د الله تعالی مخلوق خو پرېږده د حیوانانو وژل هم په ځورېدونکې ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نه دي. زما په اند د داسې کسانو له نومونو سره د اسلام مقدس نوم تـړل لویه ګناه او جفا ده. وحشت وحشت دی که هر څوک یې په هر نامه، له هـر چا سره په هر ځای کې کوي باید مخه یې ونیـول شي او وغنـدل شي. زه دې ته حیران یم چې یو څو کسه د اسلام نه ناخبره ولې په یو تعلیمي مرکز کې د داسې وحشیانو په حمایت تور بیرغونه اوچتـوي. کـه دوی د حکومـت فسـاد خپلو حرکاتو ته دلیل نیسي نو فساد په فساد له منځه نه ځي لکه څنګه چې وینه په وینه نه مینځل کېږي.

د راتلونکې اوونۍ لپاره سوچ

۱۲ د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

د ستونځې نه منل پخپله د ستونځو زېږول دي

قبول نه کردن مشکل باعث مشکلات دیگر میشود

Denial of problem create more problem

د شطرنج لوبه په کوم حالت کې ده؟

۱۴د نومبر کال ۲۰۱۵م، کابل

وایي چې د شطرنج لوبه پادشاهي لوبه ده او پخوانیو پادشاهانو به د خپلـو وزیرانو او نږدې ملګرو او دوستانو سره کوله. په شطرنج لوبه کې څلور حالته دي: ۱) یو خوا لوبه وګټي ۲) مقابل لوری په کېش کېدو سره ماتې ومنـي ۳) پادشاه لوڅ شي یعنې وزیر او نور سپاره او عسکر یې له منځه ټـول لاړ شي او بېچاره په میدان پاتې شي چې دا یو قسم د تسلیمي حالت دی. د شطرنج په شرقي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت دی اما په غربي لوبه کې د پادشاه لوڅ کېدل د مات حالت نه دی خو په مات حسابېږي. ګټونکی لوری

کوشش کوي چې د مقابـل لـوري پادشـاه لـوڅ نـه شي او مـاتې ورکـړي خـو ضعیفه خوا کوشش کوي چې لوڅ شي اما مات نه شي. ۴) څلورم حالت کـې پادشاه نه مات وي او نه لوڅ خو زیچ شوي وي یعنې په دې معنی چې هـیڅ یو طرف ته حرکت کولی نه شي. دا هم سخت او ضعیفه حالت دی.

سوال دا دی چې زمـونږ ملـک پـه کـوم حالـت کـې دی؟ معلومـات زمـا او تبصرې ستاسې.

د پورته لیکنې په هکله ډېرو دوستانو ډېرې زیاتې تبصرې لیکلې وې خـو زه دلته یو څو تبصرې رانقلوم:

انجینر متصل کومکي صیب لیکلي و:

جناب میاخیل صاحب! په حقیقـي سـطرنج کـې دغـه ذکـر شـوي حالتونـه حتمي وي خو زما په فکر دا اوسـنۍ داسې لوبـه ده چـې ۱- لوبـه کـوونکي د خپلو دانو د حرکت صلاحیت نه لري. ۲- دانې د خپل ذاتي صـفاتو لـه مخې حرکت نه کوي بلکې فیل د أس منډې وهي او روخ د وزیر او داسې نور پیاده ګان خو بالکل پخپل سر دي. ۳- هره لوبه باید په یو معین وخت کې تـر سره شي خو د دې لوبې دومره وخت ونیو چې خلك یـې د لیـدو نـوره حوصـله نـه لري خلك ډېر خسته شوي دي یو تعداد خو یې بیخې لیدل نه غواړي. ٤- که دغه خبرو که نظر وکړو نو رواني لوبې ته د سطرنج لوبـه نشـو ویـلای زه خـو چې ورته ګورم کومه بله لوبه روانه ده خدای دې زمونږ عاقبت ته خیر کړي.

نظیر احمد مومند صیب لیکلي و:

فکر کوم چې ولسمشر صاحب دور فیل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکرالله میاخیل لیکلي و:

کاکاجانه! زمونږ د دولتي شطرنج تخته زمونږ خو لوبه د جان کیري او پوتین ده چې په عین وخت کې غربي او شرقي شطرنج مخ ته ځي تر څو چې لوبغاړو بس نه وي ویلی لوبه به روانه وي که پاچا لوڅ شي اوکه زیچ شي لوبې ته ادامه ورکوي تر څو دا آسونه او پیاده مکمل ختم نشي.

طارق ارسلایي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب! شطرنج خو شاهانه لوبه ده او مهارت ته ضرورت لري خو زمونږ په افغانستان کې دا اوس د شطرنج پر تخته باندې د "چَکر" یا "دوازده بزه" لوبه روانه ده چې نه قاعده یې معلومه ده او نه اصول یې او نه هم دومره مهارت ته ضرورت لري.

بشیر ساپي صیب لیکلي و:

تر څو چې بهرنۍ ستراتېژي ونلرو، عامه افکار باید په یوه قالب کې واچول شي، فکر سازي باید ځیرک اژانسونه وکړي، قبله مو یوه شي بیا هر څه سمبېږي، خو تشه لاسه ته مې دښمن یې.

د افلاطون نظر د شاعرانو په هکله

د نومبر ۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

یو ملګري مې راته د شاعرانو په هکله د افلاطون نظر رالېږلی چې له تاسې سره یې شریکوم. قضاوت ستاسې او د افلاطون نظرونو ته پرېږدم:

شاعري او مصوري د افلاطون له نظره د شیانو او د فطرت نقل کول دي. دی وایي د نړۍ هر شی اصل نه دی بلکې د یو اصل نامکمل نقل دی. هر هغه شخص چې د دغه شي نقل جوړوي یا یې انځور جوړوي هغه په حقیقت

کې د نقل نقل کوي. له دې امله دغه پنځونه د درېیمې درجې نقل دی او له حقیقت څخه ډېر لرې دی. له دې امله نوموړي دغه نقل له حقیقت څخه لرې ګڼلی او ویلي یې دي چې باید رد شي. نوموړی پر دې اند دی چې نقل د عقل او فکر لپاره کومه قابل د فخر کارنامه نه ده او نه د علم په لاسته راوړنو کې مرسته کوي بلکې د علم نقض دی.

د نوموړي بل اعتراض په شاعرانو دا و چې نقل یو حقیر او ذلیل او سپک کار دی له دې امله په دغه کار کې د بوختېدلو صفت هم یو سپک کار دی. له دې امله لدغه نقل څخه خط پورته کوونکی د خط پورته کولو پر مهال د خپل ذهن سپک صفت به په کار اچوي. له دې امله ذهن جوړول او د فن خوښول دواړه مردود کارونه دي.

د افلاطون درېیم اعتراض دا و چې شاعري جذبات بیداروي او جذبات د عقل او فکر لپاره زیانمن دي. جذبات راپورته کوونکی شی ځکه مردود دی چې دغه کار د ذهن یو ډېر پیاوړی صفت چې استدلال او عقل دی هغه ته زیان اړوي. انسان باید عقل او فکر په کار واچوي او خپل جذبات کنټرول کړي، نو ځکه د افلاطون د فلسفې په مثالي جمهوریه کې د شاعر لپاره ځای نشته. افلاطون وایي چې زما په مدینه فاضله کې د دغه ډول بدکاریو د سرته رسولو لپاره ځای نشته دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مایوسۍ نښه

د نومبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په افغانستان کې حرکتونو او نوښتونو همېشه لږ پرمختګ درلود او ډېر زیات په شاتګ. د دې لامل دا دی چې د حرکتونو یا نوښتونو په جوړولو کې زمونږ جذبات په واقعیتونو او فکر باندې غلبه درلوده او لرې یې نو ځکه د تېرو دورو د راتګ په ارمان یوو او یا خوش بینه ورته یوو. د مایوسۍ نښه همدا ده چې په راتلونکې باور نه لرو.

د افغانستان او پاکستان ترمنځ ډیپلوماسي

افغانستان اپشن B تعقیب او په اپشن A باید فوکس وکړي

د نومبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

د حکومتونو ترمنځ که اړیکې هر څومره خرابې وي، خو بیا هم د ډیپلوماسۍ یا د دوه هېوادونو ترمنځ خبرو اترو او پیغامونو د لېږلو او تبادلې لپاره چینلونه په رسمي او غیر رسمي توګه پرانیستي ساتل کېږي. په دې وروستیو کې چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د رسمي ډیپلوماتیکو چینلونو ترمنځ خبرې اترې له رکود سره مخامخ شوې نو؛ د پاکستان حکومت د خیبر پښتونخوا او بلوچستان د مشرانو یوه ډله چې د پښتونخوا ملي پارټۍ مشر محمود خان اڅکزي، د قومي وطن پارټۍ مشر افتاب احمد خان شېرپاو، د عوامي نېشنل پارټۍ مشر- اسفندیار ولي، سناتور افراسیاب خټک، سناتور عثمان کاکړ، پخوانی ډیپلومات ایاز وزیر، د خیبر پښتونخوا پخوانی والي شوکت الله خان او د خیبر پښتونخوا د نامتو پخواني مشر افضل خان لالا زوی سلیم خان شامل دي، افغانستان ته درې ورځنۍ سفر وکړ. که څه هم په ښکاره افغانستان ته د دې ډلې راتګ د افضل خان لالا په مړینه

د افغانستان د خلکو او حکومت له خوا د غم شریکۍ په اړوند راتګ و خو ویل کېږي چې دوی د افغانستان حکومت ته د پاکستان د حکومت له خوا پیغام هم راوړی او د دواړو هېوادونو د حکومتونو ترمنځ د ډیپلوماسۍ پیغامونه هم تبادله شول. د دې ډلې په ترکیب کې د پاکستان د سیاسي مشرانو ترڅنګ د پاکستان د حکومت پخواني لوړپوړي چارواکي هم شامل دي.

د دې هیئت مشرانو له جمهور رئیس محمد اشرف غني، له اجرائیه رئیس ډاکټر عبدالله عبدالله، پخواني جمهور رئیس حامد کرزي او یو شمېر نورو دولتي، قومي او سیاسي مشرانو سره وکتل او د افغانستان د حکومت له خوا د دوی ډېر ښه هرکلی او مېمله پالنه وشوه. په دې درېوو ورځو کې دوی ته بې شمېره میلمستیاوې، غونډې او مشاعرې جوړې شوې.

د معلوماتو له مخې، د پاکستان د حکومت په پیغام کې درې ټکو ته اشاره شوې چې د پاکستان حکومت غواړي چې له افغانستان سره خبرې اترې او د صلحې پروسه بیا له سره پیل او پوره همکاري وکړي، همدا شان یې له افغانستان نه غوښتي چې په پاریس کې د فرانسې د جمهور رئیس په منځګړتیا د پاکستان د صدراعظم نواز شریف سره وګوري او هم افغانستان باید په راتلونکې میاشت کې په اسلام اباد کې د اسیا د زړه هېوادونو د بهرنیو چارو د وزیرانو په غونډه کې برخه واخلي. تېر ماښام د مشاعرې په ناسته کې محمود خان اڅکزي وویل دا چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ اعتماد نشته نو د خبرو اترو لپاره بین المللي ضمانت ته اړتیا ده. ده یادونه وکړه چې امریکا، چین او د ملګرو ملتونو اداره کولی شي چې د دې خبرو اترو ضمانت وکړي.

د ډیپلوماسۍ له نظره دا ډول تماسونه او د پیغامونو تبادله ښه کار دی خو د افغانستان حکومت باید نه ډېر خوش بینه او نه ډېر بد بینه اوسي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاليسيو د تعين لپاره دا اړينه ده چې حکومتونه دوه درې اپشنونه ولري. زما په اند، د خبرو اترو حالت بايد دوام وکړي او دا بايد دويم اپشن وي خو لومړی اپشن د افغانستان حکومت لپاره دا دی چې څنګه حکومتداري ښه کړي، د ژمي د فرصت نه په ګټه خپل د پسرلي او اوړي جنګونو ته خپل امنيتي تدابير ونيسي او يوازې د خبرو اترو په طمعه کيني.

که موږ د تېرې اوونۍ حادثاتو ته وګورو نو د حکومت مخالفين غواړي چې د ژمي په موسم کې په کابل او د هېواد په نورو سيمو کې خپلو چيريکي حملو ته دوام ورکړي ترڅو د جنګ ميدان په ژمي کې هم تود وساتي. همدا شان د حکومت مخالفين او د دوی حاميان دا هم غواړي چې د خبرو اترو له لارې دوی بايد په ملي او بين المللي رسنيو کې مطرح او د افغانستان حکومت مصروفه وساتي. که د سولې خبرې اترې د صداقت پر بنياد هم وي، ډېر وخت ته اړتيا ده ترڅو دواړه خواوې توافق ته ورسېږي او بيا هغه پرېکړې او توافقات عملي جنبه ونيسي. نو پر دې اساس د افغانستان حکومت ته دا اړينه او بنيادي ده چې څنګه د راتلونکي پسرلي او اوړي موسمونو ته د جنګ تدابير په سمه توګه ونيسي ترڅو د حکومت مخالفين ونه کړای شي چې د پسرلي او اوړي په موسمونو کې برلاسي شي.
(د پژواک خبري آژانس) http://goo.gl/xhBY0j

د اسيا د زړه کنفرانس په اسلام اباد کې

د ډسمبر اتمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، دوبۍ

د ډسمبر د مياشتې په اتمه نېټه په اسلام اباد کې له افغانستان سره د همکارۍ په اړه د آسيا د زړه Heart of Asia Conference پينځم نړۍ کنفرانس د دوه ورځو لپاره داير شو چې د افغانستان جمهور رئيس محمد اشرف غني پکې هم برخه واخيستله. دا ښه خبره ده چې په غونډو، کنفرانسونو او مطبوعاتو کې افغانسان په منطقوي او بين المللي سطحه مطرح وي خو سوال دا دی چې ايا داسې کنفرانسونه موږ ته صلحه راوستلی شي او که نه؟

د دنيا د اکثره پوهنتونونو د سياسي او انتروپولوژۍ ډيپارټمنټونو کې افغانستان کله له منځني ختيځ سره، کله يې د جنوبي آسيا له هېوادونو سره او کله يې هم د مرکزي آسيا له هېوادونو سره تړي. که موږ دغو درېو سيمو ته لږ نظر وکړو نو اکثره د دغو سيمو ملکونه په خپلو منځو کې ډېر زيات جنجالونه لري. پاکستان له هند سره، ايران د منځني ختيځ عربي هېوادونو سره او هم له امريکا سره او مرکزي اسيا هېوادونه له يو بل سره ډېرې ستونځې لري نو دا به د افغانستان غونډې هېواد ته ستونځمنه وي چې دا ټول هېوادونه پر دې قانع کړي چې له افغانستان سره هم زمان ټول سالمه مرسته وکړي، د افغانستان په مسايلو کې سره يوه ستراتېژي ولري او ځينې لا په دې قانع کړي چې د افغانستان په چارو کې مداخله ونه کړي.

زما په اند د افغانستان لپاره به دا مهمه وي چې له هر هېواد سره دوه اړخيز مناسبات وساتي او د همکارۍ لارې چارې دې ولټوي او د سياسي علومو په اصطلاح بايد مشترکې دوه اړخېزې ګټې يا common mutual interestپيدا کړي. په بين المللي غونډو کې دې افغانستان برخه اخلي خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا امید دې خلکو ته نه ورکوي چې د دې کنفرانسونو په پایله کې به هر څـه سم شي.

ایا استخباراتي جګړه مونږ ګټلی شو؟

د ډسمبر لسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن د ملي امنیت مشر رحمت الله نبیل له جمهور رئیس محمد اشرف غني سره د اختلاف په وجهه استعفا ورکړه نو ما دا لاندې لیکنه په فیسبوک کې وکړه:

کله چې د کورنیو چارو په وزارت کې وم نو زما په دفتر کې د افغانستان نقشه په دېوال نصب شوې وه او وربانديې سپینه پرده چې ډېره خیرنه وه ځوړنده وه نو ما خپلو همکارانو ته وویل چې دا پرده ډېره خیرنه ده او ویې وینځئ. کله چې یې پرده له نقشه نه لرې کړه نو نقشه د افغانستان ښایسته ښکاره کېدله نو ورته ومې ویل چې دا پرده مه ځوړندوئ ځکه نقشه پخپله ښایسته ښکاري.

د کورنیو چار وزارت د مطبوعاتو مشر راغی او راته یې وویل چې صیب! دا نقشه محرم ده نو باید پرده پرې ځړېدلې وي. ما ورته وویل چې د دې نقشې محرمیت په څه کې دی؟ ځکه دا نقشه خو له هېواد نه بهر په بل ملک کې چاپ شوې ده، نړۍ ټول استخبارات په افغانستان کې فعالیت لري او د ګوګل ارت Google Earth په وسیله هر ځای کتلی شي او دې نه خبر نه یې چې اوسنۍ ټیکنالوژي دومره مخکې ده چې زمونږ د بېچاره ګانو هرڅه ترې ښکاري حتی زمونږ د غرونو لاندې زېرمې هم نورو ته له مونږ نه ښه معلومې دي. اوس ته راته ووایه چې زمونږ څه له نورو هېوادونو نه پټ دي.

زما په اند افغانستان د افغانانو نه پټ او محرم دی ځکه چې مونږ د خپل ملک په حالاتو خبر نه یوو. استخباراتي لوبې همداسې دي چې خپله خبره

درته ستا په خوله درکوي او بیا مونږ په هغو خبرو شخوند وهو او داسې فکر کوو چې ګوندې مونږ خپلې خبرې پخپله کوو. د استخباراتو یوه مسئله دا ده چې د افغانستان متعهد او زړه سواندي خلک څنګه بدنامه کړي، په ولس او هم حکومت کې داسې بې اعتمادي په یو بل پیدا کړي چې سړی حتی په خپل ځان هم مشکوک شي او د همکارۍ، اعتماد او تفاهم فضاء لـه منځـه یوسي تر څو د استخباراتي شبکو لپاره د فعالیت زمینه همېشه مساعده وي. زما سوال دا دی چې ایا هغه کسان چې مونږ یې له نومونو سره اشنا یوو، په دوی کې داسې کس پیدا کولی شئ چې په دې نظام کې پرې په تېرو پینځلس کلونو کې د جاسوس ټاپې نه وي لګېدلې.

همدا علت دی چې د حکومت په دننه او هم له حکومت نه بهر داسې محور نه شي جوړېدای چې افغانان پرې راټول شي او یا په حکومت کې دننه یو قوي ټیم رامنځته شي. زما په اند مونږ استخباراتي جګړه نه شو ګټلی خو که مونږ خپله تګلاره سمه ونیوله او ولس مو په خپل اعتماد کې واخیست نو بیا د استخباراتي لوبو مخه نیولی شو. د استخباراتي لوبو مخه یوازې ولس نیولی شي نه زمونږ موجوده استخباراتي او امنیتي ادارې.

دومره بار یوسه چې څومره ځای ته رسول شي

د ډسمبر یولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نن په یو خیرات کې راسره نږدې یو سپین ږیری ناست و. د غورې ملګري یې ورته وویل چې تا خو ډېر کم خوراک وکړ نو سپین ږیري ورته وویل چې سړي باید دومره بار یوسي چې څومره ځای ته رسولی شي نـه دومـره زیات وخوري چې بیا یې ځای ته رسولی نه شي. دا فرموله د ژوند په ټولو کارونو کې د تطبیق وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنگه ولس او حکومت يوه سندره زمزمه کړي؟

د ډسمبر يولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

په ټولو نظامونو کې دا د ولس حقه حقوق دي چې له مشرانو نه پوښتنه وکړي، خپل حقوق وغواړي، د حکومتي چارواکو ښه کارونه وستايي او خراب کارونه وغندي. اما ديکتاتوري (Dictatorship) او يا اتاريتارين (Authoritarian) رژيمونه ولس ته دا حق نه ورکوي چې خپل حقوق وغواړي. په ولسواکه نظامونو کې حکومتي چارواکي د قانون پر اساس مجبوره او مکلفه دي چې ولس ته حساب ورکړي. په ولسواکۍ نظامونو کې مدني حرکتونه همېشه موثره وي ځکه حکومتونه د ولس غوښتنو او يا د ولس عامه افکارو ته د درنښت په سترگه گوري او حکومتونه کوشش کوي چې خپلې پاليسۍ او پروگرامونه د ولس د تقاضا او غوښتنو په چوکاټ کې عيار کړي. په داسې ټولنو کې له فساد سره مبارزه هم نتيجه ورکوي ځکه د هغو کسانو په گوته کول چې په فساد کې اخته وي د ولس نه شرمېږي او يا هم د قانون له وېرې ځانونه اصلاح کوي يعنې د Name (په بدو د نوم يادونه) او Shame (د خجالت ايستلو) مبارزه کار کوي. په هغو ټولنو کې چې فاسد چارواکي نه په شرم پوهېږي او نه د قانون نه وېره لري ځکه ځوک تر پوښتنه نه شي کولی مدني مبارزه چندان نتيجه نه ورکوي.

په دې ورځو کې په عامه تصويري او صوتي رسنيو، محافلو او هم د فيسبوک په صفحو کې ليکنې او تبصرو د ولس ذهنيت ډېر زيات مغشوش کړی او له خلکو نه يې لار ورکه کړې ده. قضاوتونه اکثريت افراطي او سليقوي شکل لري. که يو څه مسايل د واقعيتونو پر اساس د افغانانو له خوا مطرح کېږي خو افراطي او سليقوي احساسات په ليکنو، خبرو او تبصرو کې دومره زيات وي يا په اصطلاح مالگه، مرچ او مساله يې دومره زياته کړې وي چې اصلي مطلب او مفهوم د خبرو او انتقادونو پکې ورک وي.

سوال دا دی چې کوم ډول مبارزه بهتره ده؟ چې دولت يا حکومت خپلو ستونځو او نيمگړتياوو ته متوجه شي او هم ولس خپل حقوق تر لاسه کړي. يا په اصطلاح نه سيخ وسوځي او نه کباب.

مدني حرکتونه، عدم تشدد يا مصلحت امېزه مبارزه همېشه بهتره لاره ده ځکه دا ډول حرکتونه د جنگ او تشدد د زياتوالي مخه نيسي. مگر په افغانستان کې مهمه ستونځه په موجوده شرايطو کې دا ده چې حکومت د مدني حرکتونو د زيات فشار طاقت او توان نه لري ځکه هېواد د مسلحو مخالفينو له خوا له شديد تهديد سره مخامخ دی. که زيات فشار په حکومت راشي نو حکومت د چپه کېدو خوا ته ځي او د حکومت په چپه کېدو کې بيا د افغانستان د اکثريت ولس خير نشته دی. يوازينۍ معقوله لار د همدې حکومت اصلاح کول دي. نورې ټولې لارې د لا زياتو ستونځو لامل گرځي.

زما په اند ولس بايد پر حکومت باندې خپل معقول فشار ته دوام ورکړي او هم حکومت بايد د ولس غوښتنو ته معقوله لار پيدا کړي چې عامه ذهنيت مثبت خواته بدلون وکړي. حکومت بايد د ستونځو د نه منلو موډ (Denial Mood) يا طرز تفکر د چوکاټ نه راووځي او په تدريجي شکل د ولس عامه غوښتنو ته د حل لار پيدا کړي.

يو ملي ډيالوگ ته اړتيا ده ځکه اوس د دولت او حکومت چارواکي د يو بل په قانع کولو سره اخته دي او ولس ترې هېر دی. جمهور رئيس او اجرائيه رئيس بايد سره کېني او صادقانه بحث د هېواد په امنيتي او سياسي حالاتو سره وکړي او بيا دواړه يو مشترک ټيم رامنځته کړي تر څو دواړه مشران او هم د دوی واحد ټيم د انگليسي ژبې په اصطلاح يوه سندره خلکو ته زمزمه کړي. نو ولس به بيا هم بېلې بېلې سندرې نه زمزمه کوي او د حکومت له

(c) ketabton.com: The Digital Library

راګ سره به سم سر خوځوي. که دوی دا کار ونه کړي نو راتلونکی راتـه تـت ښکاري. http://goo.gl/zA0Sb5

انفرادي تصاميم همېشه اجتماعي اغېز لري

د ډسمبر دولسمه نېټه، کال ۲۰۱۵م کابل

بعضې کسان وايي چې زما په انفرادي تصاميمو کې د نـورو څـه کـار دی خو خبره داسې نه ده. هر تصميم که انفرادي هم وي مثبت او يا منفي اغېز په کورنۍ او ټولنه باندې لري. په دې توګه هېڅ تصـميم انفـرادي نـه دی او هر څوک بايد د خپلو تصاميمو او پرېکړو په نيولو کې ډېـر فکـر وکـړي. پـه خاصه توګه هغه کسان چې د دولت په لوړو پوستونو کې کـار کـوي او يـا پـه ټولنه او کورنۍ کې مشران دي. لوستي مې نه دي خو اورېدلي مـې دي چـې يوه ورځ امام اعظم صيب په کوڅه کې روان و او خټې وې نـو دوه ملايکـې د ماشومانو په شکل هلته ظاهري شوي نو امام اعظم ورته وويل چـې ماشـومانو احتياط کوئ چـې پښـه مـو خطـا نشيـ چـې پـه خټـو کـې بـه راوغـورځېږي. ماشومانو ورته وويل چې که مونږ خطا شولو څه فـرق نـه کـوي جـامې بـه مـو چټلې شي خو که ستا پښه وښوېدله نو ټول پيروان به درسره وښوېږي.

کاشکې چې په دې بعضې مسايلو نه پوهېدای؟؟؟؟؟ نو به نه ځورېدای؟؟؟؟؟

د شېخ چلي پروژه

د ډسمبر ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

شېخ چلي په خوب کې تجارت پيل کړی و چې يوه چرګـه بـه واخلـم، هغـه به هګۍ اچوي، هګۍ به جمع کړم بيا به چرګه په هګو کېنوم او شل بچې به راوړي، بيا به هغه چرګوړي غټ کړم او چرګـې بـه شي. بيـا بـه هغـه چرګـې هګۍ اچوي او هغه چرګې به بيا په هګيو کېنـوم او هـره چرګـه بـه شـل نـور بچي راوړي. کله چې دا ټول د چرګو بچي غـټ شـول نـو دا ټـولې چرګـې بـه بازار ته يوسم او هغه به خرڅې کړم او پر هغو پيسو به يو وړوکی دوکان جـوړ کړم او بيا همداسې نورې پروژې پر مخ بيا يـم او د دنيـا لـوی پيسـه دار بـه شم.

په دې وخت کې په شېخ چلي چا غـږ کـړی و چـې شـېخه د سـهار لمـونځ قضاء کېږي پاڅېږه! شېخ چې له خوبه راپاڅېدلی و نو نه چرګه وه او نـه يـې تجارت و. هغه نفر ته يې ويلي و چې خدای دې غرق کړه زما ټول تجارت دې پر سيند لاهو کړ.

د ډسمبر ١٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

نه مې غوښتل چې د فيسبوک د آوازو په هکله چې ګوندي ننګرهار ولايت ته د والي په توګه زما د ټاکل کېدو خبرې په ارګ کې رواني دي څـه ولـيکم. اما دا چې د ننګرهـار د ملګـرو او نـورو دوسـتانو حسـن نيـت مـې وليـده نـو مجبوره شوم چې د ټولو دوستانو د حسن نيت نه يو ځل بيا مننه وکړم او هم غواړم چې لږ غوندې وضاحت ورکړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه هېڅ یوه دولتي چارواکي چې په ارګ کې د تصمیم نیولو صلاحیت لري له ما سره په دې اړه تماس نه دی نیولی. داسې آوازې د کندوزي صیب د تقرر نه مخکې هم وې خو بیا رښتیا نه شولې. په دلایلو یې بحث نـه کـوم چې دا کار ولې ونه شو.

که مونږ د دوستانو حسن نیت تـه وګـورو نـو د افغانسـتان ټـول ولـس او د ننګرهار با علمه او با فرهنګـه ولـس پـه خاصـه توګـه د ښـې حکومتـدارۍ او امنیت راوستلو تږی او په هیله دی. د ننګرهار ولس له هر هغه چا نـه مننـه او ملاتړ کوي چې دوی ته په صداقت کار وکـړي. د ننګرهـار ولـس د ښـو او بدو تمیز په ډېره ښه توګه کولی شي او دوی لـه نظام نـه د ملاتـړ چمتـوالی لري.

ما پرون هم یوه لیکنه په فیسبوک کـې کـړې وه چـې دا شرط نـه دی چې یوازې د چوکۍ او مقام درلودلو په صورت کې څوک خدمت کولی شي بلکې له چوکۍ نه په غېر هم مونږ هر یـو د خپـل وس او تـوان پـه انـدازه خـدمت کولی شو او د خپل ولس او هم د خپل خدای پر وړاندې مسوولیت لـرو چې څه مو له وسې وي هماغومره خدمت وکړو.

زه ډېره ښه او ارامه دنده لرم او مادي امتیازات یې د ننګرهار د ولایت لـه مقام نه ډېر زیات دي او تر یوه حده د خپل کار او وظیفې نه راضي هـم یـم. اما دا چې د دوستانو حسن نیت ته ګورم نو کـه چـا لـه مـا سره د ننګرهـار د ولایت په هکله اړیکه ونیوله نو نه به ونه وایم خـو درې شرطـه لـرم. یـو شرط ولس ته دی او دوه شرطونه د دولت له مشرتابه نه لرم.

د ولـس همکـاري او ملاتـړ ضروري دی ځکـه حکومتـداري بـې د ولـس لـه ملاتړه نه کېږي او دا چې په خپل ځان دا باور لرم چې په فساد کې نه له چا سره شریک یم او نه په ننګرهار کې او هم په افغانستان کې دننـه او بهـر لـه هیچا سره څه معامله نه لرم او د چا سره په پټو او ښکاره معاملو کـې شریک

نه یم او نه د دې ارزو لرم چې له چا سره په فساد کې شریک شم نـو د ولـس له ملاتړ نه وېره نه لرم ځکـه د ننګرهـار اکثریـت ولـس لکـه څنګـه چـې مـې مخکې وویلې د ښه او بدو ډېر ښه تمیز کولی شي او خامخا به ملاتړ کوي.

له دولت نـه زمـا شرط ډېـر واضـحه دی. کـه څـه هـم صـلاحیت اخیسـتل کېږي خو د افغانستان پـه اداري چوکـاټ کـې د والي صـلاحیتونه د تغیـر او تبدیل محدوده دي نو جمهـور رئـیس بایـد دا صـلاحیتونه یـوازې د ننګرهـار والي نه بلکې ټولو والیانو ته وسپاري. دویم د امنیتي ارګانو هم اهنګ کول، د هغوی نه پوښـتنه او امنیتـي مسـایلو پـه هکلـه لـه والي سره همغـږي مهمـه مسئله ده او والي باید له امنیتي ارګانونو نـه د پوښـتنې او د دوی د تغیـر او تبدیل صلاحیت ولري. د دې صلاحیتونو نه زما موخـه د سیسـتم اصـلاح ده نه دا چې دا صلاحیتونه په خپله شخصي ګټه استعمال کړم او یا خپل ورور او خور خوری راولم.

په پورته صورت کې د ولایت کول اسانه کار دی او څه ستونزې بـه نـه وي خو دا اوس د دولت په مشرتابه پورې اړه لري چې څه تصمیم نیسي. د پورته شرطونو یادونه مې د فیسبوک له لارې ځکه وکړه چې دولـت داري او یـا ښـه حکومتداري یـوه پروسـه ده او د تصـمیم ګیـرۍ پروسـه کـې بایـد ولـس هـم شریک وي او هم ولس ته معلومات وي چې تصامیم څنګه نیول کېږي.

د مزارشریف په ښار کې د روضه مبارک زیارت:

زما د ژوند د سیاست د لومړنیو زده کړو ځای

۱۸ ډسمبر ۲۰۱۵م کال، مزار شریف

پـه ۱۳۴۹ کـال کـې زه د مـزار شریـف د قـاضي حمیدالـدین پـه ابتدائیـه ښوونځي کې د شپږم ټولګي زده کوونکی وم او هغه وخت زمـا خـدای بښـلي پلار سید محمود حسرت د بلخ په ولایت کې د احصائیې مـدیر و. پـه دغـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال یعنې د ۱۹۷۰ م کال د اپرېل په ۲۲مه نېټه بارق شفیعي د پرچم په اخبار کې د لینن په هکله یو شعر چاپ کړی و. بارق شفیعي د پرچم د گوند د رهبری شورا غړی و. ده په خپل شعر کې په لینن درود ویلی و نو علماوو د کابل د حکومت پر ضد او هم د پرچم حزب پرضد د پل خشتي په جومات کې او هم د هېواد په نورو سیمو کې مظاهرې پیل کړې وې او حکومت نه یې غوښتل چې د پرچم اخبار مصادره شي او دوی ته سزا ورکړل شي. دغه مظاهرو له یوې میاشت نه زیات وخت دوام وکړ چې باالاخره حکومت د پل خشتي په جومات کې ډېر گڼ شمېر مظاهره چیان ونیول او خپلو ولایتونو ته یې ولېږل. په دغه وخت کې د مزارشریف د روضه مبارکې په زیارت کې هم مظاهرې روانې وې. د مازدیگر او ماښام لمونځونو لپاره اکثره وخت له پلار سره یو ځای د روضې مبارکې جومات ته تللو. علماو به تحلیلي بحثونه د مختلفو اېډیالوژیگانو په هکله کول او چې د ماښام لمانځه نه وروسته به کورته راغلو نو پلار مې راته یوه وړه چپن اخیستلې وه، هغه به مې واغوستله او د کوټې په منځ کې یو وړوکی مېز و نو پلار به مې راته وویلې چې د دغه میز سر ته وخېژه او څه چې دې په یاد دي او نن دې اورېدلي دي هغه خپلې مورجانې ته تکرار کړه. ما به هم مات گوټ چې څه په یاد و هغه خبرې تکرار کړې. نو په دې اساس ما د خطابې او د سیاست لومړي درسونه دلته په وړکتوب کې زده کړي دي. همېشه چې روضې مبارکې زیارت ته ځم نو زما هغه خاطرې راپه یادېږي.

دې ملت سره به څوک مقابله وکړای شي؟

دوه مهمې قصې

د ډسمبر ۲٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ویرجینیا، امریکا

تېره شپه له دوستانو سره ډېر ښه بنډار و. دوه دوستانو دوه مهمې قصې وکړې خو ځایونه یې نه یادوم.

اوله قصه: پخوا چې موټرې ډېرې کمې وې په یو کلي کې دوه زاړه بسونه وو نو یو وخت دواړه بسونه سره په لاره یو ځای برابر شوي وو نو غوښتل یې چې له یو بل نه یې مخکې کړي. څرنگه چې پخوا به سړکونه خراب وو نو باالاخره دواړه بسونه داسې یو ځای ته رسېدلي وو چې له یو بل نه مخکې کېدای نه شول نو ډریورانو یو بل ته ویلي وو که په رښتیا غواړې چې مقابله وکړو نو راځه چې دا بسونه سره ښکر په ښکر کړو او وبه یې جنگوو چې وگورو د چا بس قوي دی. دواړو ډرېورانو چې موافقه کړې وه چې بسونه سره وجنگوي نو سورلیو ته یې ویلي وو چې تاسې ښکته شئ چې مونږ بسونه سره په جنگ اچوو چې تاسې ژوبل نه شئ. سورلیو ورته ویلي وو چې مونږ درته دومره بېغیرته ښکاره شولو چې له بسونو نه ښکته شو او تاسې ځانته پرېږدو نو مونږ هم په بسونو کې کېنو او تاسې ځانته نه پرېږدو. **دې ته وایي غیرت.**

دویمه قصه: د یو چا کورته مېلمه راغلی و نو د کور خاوند ډېرې منډې ترړلې کړې وې چې مېلمه ته کوم پسه حلال کړي خو پسه یې نه و پیدا کړی او یوازې کوم چرگ چې په کور کې یې درلود هماغه یې ورته پوخ کړی و. شپه چې تېره شوې وه او سبا ته مېلمه رخصتېده نو کوربه دباندې خپل خر چې ولاړ و هغه یې په چره ایز ټوپک ویشتلی و. کوربه مېلمه ته مخ را اړولی او ویلي یې و چې اشنا بېگاه مې ډېر کوشش وکړ چې پسه درته حلال کړم خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسه مې پيدا نه کړ نو دا خر مې ځکه ستا په مخکې وويشته چې تا ته وښيم چې زه له تاوان نه نه وېرېږم که نه پسه مې درته حلالولو. دې ته وايي ميلمه پالنه او غيرت.

نوټ: نو تاسې اوس قضاوت وکړئ چې له داسې ملت سره څوک ډغرې وهلی شي چې دا يې ذهنيت د مېلمه پالنې او غيرت وي.

د پارلمان له خوا د ټاکنو د تقنيني فرمان د ردولو په هکله اندېښنه

د ډسمبر۲٦مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

ټاکنې په هر ملک کې سياسي، حقوقي او تخنيکي اړخونه لري. کله چې د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کميسيون د يو سلسله سياسي بحثونو او ستونځو نه وروسته سږ کال د جولای په مياشت کې د افغانستان د حکومت له خوا جوړ شو، کاوون کاکړ او زه هم د دغه څوارلس کسيز کميسيون غړي وو. مونږ د کميسيون محترمو غړو ته په وار وار وړانديزونه وکړل چې د فرمان له مخې مونږ بايد لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال وړانديزونه حکومت ته وړاندې کړو ترڅو ټاکنې په خپل وخت تر سره شي او له بحران سره مخامخ نه شي مگر د ټاکنو د اصلاحاتو خاص کميسيون اکثرو غړو زمونږ د دواړو غړو وړانديزونو ته غوږ ونه نيوه او ټول وړانديزونه يې په يوه کڅوړه کې حکومت ته وړاندې کړل او د دې تفکيک يې نه وکړ چې کوم يو د دې وړانديزونو لنډ مهال، منځمهال او اوږدمهال (د کميسيونونو تغيرول، د رايو باطلول، د انتخاباتي نظام تغير...) دي. نو پر دې اساس مونږ دواړه مجبوره شولو چې د کميسيون له غونډو نه خپل تحريم په علني توگه اعلان او د ټاکنو د اصلاحاتو د کميسيون له وړانديزونو سره خپل مخالفت وښيوو.

زمونږ د بايکاټ يواځينی هدف دا و چې د کميسيون وړانديزونه تخنيکي، سياسي او حقوقي ستونځې لري او هم د افغانستان په موجوده شرايطو کې عملي جنبه نه لري او پر دې سربېره که دا فرمان عملي شي، د افغانستان راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ او بحران سره مخامخ کوي او پايلې به يې ولس ته د منلو وړ نه وي. مونږ خپل وړانديزونه په ليکلې توگه حکومت ته ورکړل خو حکومت هم په ډېره عجله بې له دې چې د دې فرمان حقوقي، تخنيکي او سياسي اړخونه وڅېړي په عاجله توگه تقنيني فرمان صادر کړ.

دا چې نن پارلمان د حکومت تقنيني فرمان رد کړ، د دې فرمان ردول راتلونکې ټاکنې نورې هم له کړکېچ سره مخامخ کړې او مونږ همدا غم ژاړه چې د ټاکنو د بحران مخه بايد له وړاندې نه ونيول شي. که څه هم د دې فرمان ردول حکومت او هم د ټاکنو د اصلاحاتو کميسيون لپاره يوه ضربه ده خو د دې ترڅنگ د دې فرمان ردول حکومت ته فرصت په لاس ورکوي چې پارلماني ټاکنې په راتلونکې کال کې د ټاکنو د موجوده قانون په چوکاټ کې ترسره کړي په دې شرط چې حکومت له اوس نه لازم تصاميم ونيسي او هېواد په راتلونکي کال کې له سياسي بحران نه وژغوري.

لومړی او تر ټولو مهم سوال دا دی چې د افغانستان په اوسنيو حالاتو کې پارلماني ټاکنې بايد څه وخت وشي نو بايد د هماغې مودې په دننه کې د داسې اصلاحاتو وړانديزونه وشي چې د تطبيق وړ وي. زمونږ په اند چې څومره مونږ د سياسي ډلو، مدني ټولنو او عام خلکو غوښتنو ته غوږ نيولی او مشورې مو کړې دي، د دوی غوښتنه همدا ده چې ټاکنې بايد خامخا په راتلونکي کال کې تر سره شي او د هېواد د سياسي ثبات لپاره حتمي گڼل کېږي. نو پر دې اساس په ټاکنيز نظام کې هر ډول تغير په يوه کال کې نا شونی دی. خو اما په لنډ وخت کې د موجوده سيسټم په چوکاټ کې داسې اصلاحات راتللی شي تر څو په راتلونکې ټاکنو کې تر ډېره حده د تقلب مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونيول شي. مونږ پر دې باور يوو چې يوازې د ټاکنو د نظام په تغير سره د تقلب مخه نه نيول کېږي او حتي د دې امکان زيات دی چې هر تغير که په عجله کې رامنځته کېږي د تقلب کچه به لا نوره هم زياته کړي. په ټاکنو کې څو مسايل ډېر مهم دي. د رايپاڼو د چاپ، انتقال او رايه اچونې او رايو شمېرنې د بهير لپاره، قوي او واضحه تدابيرو د نيولو او دقيقې څارنې اړتيا ده تر څو ولس او د نوماندانو او د هغوی د استازو د ټاکنو پر پروسه باندې اعتماد لوړ شي. په دې مورد کې د کميسيون د کارکوونکو د ګمارولو د پروسې شفافيت، د مدني ټولنو او مطبوعاتو د پارتنرشيپ او مثبت رول، د دولتي چارواکو او هم محلي زورواکو عدم مداخله په ټاکنو کې مهم رول لوبوي.

د جدي شپږمه نېټه په افغانستان کې د روسانو د يرغل ورځ

د ډسمبر ۲۷مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، ويرجينيا، امريکا

پرمختللي هېوادونه خپل تاريخ په سمه توګه ثبتوي او تحريف يې نه کوي. د ښو تاريخي پېښو نه ګټه اخلي او له بدو تاريخي پېښو نه عبرت. متاسفانه په افغانستان کې زمونږ تاريخ سم نه دی ليکل شوی او تحريف او مبالغه پکې ډېره زياته شوې ده. د جدي شپږمه چې په ۱۹۷۹م کال کې پر افغانستان باندې د روسانو د يرغل له ورځې سره مصادفه ده دا هم يوه له هغه ورځو نه ده چې مونږ بايد ترې عبرت اخيستي وای، په خپل ځان متکي شوي وای او د پردو هوراګانو ته بايد چکچکې مو نه وای وهلې او د دنيا جنګونه مو کورته نه وای راوړي. د ګاونډيانو او نړيوالو سره مو رابطه ساتلې وای خو د هغوی د دايمي مرستو په طمعه نه وای ځکه په سياست کې نه

دايمي دوست شته او نه دايمي دښمن. چينايان هر بحران ته فرصت وايي او له بحران نه ګټه اخلي. اما افغانانو له بحران نه خو ګټه هېڅکله نه ده اخيستې بلکې له فرصتونو نه يې هم ګټه نه ده پورته کړې. دا پورته ليکنه پژواک خبري آژانس هم خپره کړې ده: http://goo.gl/gxQ1P9

خبرتيا

د ډسمبر ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ويرجينيا، امريکا

پرون يو چا کوشش وکړ چې زما د فيسبوک اکونټ له لارې زما د ای فون ادرس بوک او ايميلونو ته داخل شي. ما ورته ځړ ځړ کتل خو دې ماهره غل په داسې چالاکۍ سره ادرسونه لټول چې زه هم ورته حيران وم. يو زوی مې خوا کې ناست و نو راته يې وويل چې ای فون مړ کړه او بيا د کمپيوټر له لارې د فيسبوک اکونټ پاسپورډ بدل کړه او هم فيسبوک اکونټ موقتي بند کړه. هماغسې مې وکړ د اوس مهال لپاره د دې غل له شره خلاص شوم. ګورئ ای فون هم د کمپيوټري غلو (هيکرانو) نه مصوونه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د ویرجینیا ایالت کې دالس هوایي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ له موزیم نه کتنه

د ډسمبر د میاشتې ۲۹مه نېټه، کال ۲۰۱۵م

پرون د خپل دفتر د ملګرو (استاد حمیدالله ناطق، پوپل حبیبي، نقیب خپلواک) او زوی مې ضیا، سره د امریکا د ویرجینیا ایالت د Dulles هوایي ډګر سره نږدې د هوانوردۍ موزیم نه مو کتنه وکړه. د موزیم ټولې الوتکې او د هوانوردۍ افزار دلچسپه و خو د ټولو نه مهم د Discovery Shuttle هوایي بېړۍ چې د ځمکې په مدار یې تقریبا ۲۴۰ میلونه کیلومتره پرواز د ۱۹۸۱ م کال نه تر ۲۰۱۱م کاله پورې کړی و ولیدله. له دې نه مهمه مو د هغې الوتکې لیدنه وه چې د جاپان په هېروشیما سیمه باندې د اتوم بم استعمال کړی و. دوی د خپل تاریخ خواږه او ترخه ټول ساتي.

یوه خاطره د شهید سردار احمد په یاد

د حمل دویمه نېټه کال ۱۳۹۳ هجری، شمسی

هره وژونکې پېښنه دردوونکې او تراژیدي ده. نن مې د شهید سردار احمد د دوه ماشومانو ښایسته عکسونه په فیسبوک کې ولیدل چې له خپل پلار سره خوشاله ناست دي. دا دواړه ماشومان له خپل مور او پلار سره یو ځای د حمل د میاشتې له لومړۍ ورځې نه مخکې ماښام په بې رحمانه توګه د کابل په سرینا هوټل کې د برید کوونکو له خوا ووژل شول. په دې پېښنه کې زموږ یو تن ګاونډی د عبدالله په نامه چې پخوا د کابل د سرې میاشتې رئیس و هم شهید شو. د سردار احمد بل زوی په کوما حالت کې دی. ما ته د ۱۹۹۰ م کال د ډاکټر سعادت شګیوال مړینه راپه یاد شوه چې د پېښور په شاهین ټاون کې چا شهید کړ او د هغه زامنو زما له زامنو سره په مکتب کې یو ځای سبق وایه؛ نو مازیګر چې کورته راغلم، زامنو مې د کور دروازه زما موټر ته خلاصه کړه او سمدستي یې راته وویل چې زموږ د همصنفیانو پلار خو چا مړ کړ. له سترګو نه مې اوښکې لاړې او ځان مې شهید حساب کړ، له ځان سره مې وویل که زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړشم او زما زامن همداسې بې سرپرسته پاتې شي نو د دوی به څه حال وي او څوک به یې اوښکې پاکې کړي. که موږ د شهید سردار احمد په قالب کې ځان وګورو نو د دې دردوونکې پېښې ژوندی انځور به وګورو. دا دردوونکې پیښه له هر لحاظه نه د غندلو وړ ده.

د پکتیکا د ارګون د پېښې غندنه

عکس: له رویټرز آژانس نه

د جولای د میاشتې ١٦مه نېټه، کال ٢٠١٤ م، کابل

د پکتیکا د ارګون په سیمه کې د پرون ورځې حمله باید په کلکه وغندل شي. دغه پېښه د ارګون ښار په منځ کې د عامو وګړو په منځ کې د موټر د انتحاري حملې په ترځ کې رامنځته شوله چې د سلو په شاوخوا کې کسان پکې شهیدان او په لس ګونو نور ټپیان شول. دا وحشیانه حمله د روژې میاشتې په دې مبارکو ورځو کې د عامو خلکو په منځ کې د اسلامي او انساني اصولو په ضد عمل دی په هیڅ ډول توجیه کیدای نه شي. پرونۍ خونړۍ حمله د احمدشاه بابا په مېنه کې هم د غندلو ده او همداسې د هیواد په نورو سیمو کې چې هره ورځ بېګناه افغانان په بېلا بېلو ډولونو په شهادت رسي ټولې دا پېښې زړه دردونکي دي. زمونږ تش په نامه چارواکي او مشران لا هم د خپلو ګټو او قدرت ته رسېدو په خاطر ګډوډي غواړي او نه شرمېږي چې دا وطن په سرو لمبو کې سوځي.

د تلیفونو د کمپنیو غلا په ښکاره ورځ

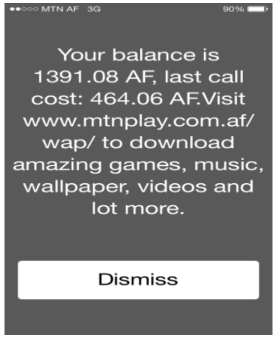

د جولای د میاشتې ١٨مه نېټه، کال ٢٠١٤، کابل

د مخابراتو محترم وزیر سنګین صیب او د مخابراتو وزارت معین محترم ایمل مرجان صیب او د دغه وزارت نورو چارواکو ته خلاص لیک!

ګرانو دوستانو! دې وختونو کې د تلیفوني شبکو په هېواد کې د نورو زیاتو لانجو او د موقع نه په ګټه اخستنې سره د خلکو د تلیفونو نه په داسې ښکاره ډول غلاوې او دوکې شروع کړي دي چې هېڅ اندازه نه لري. ایا تاسې د دې مسوولیت نه لرئ چې د دې شبکو د غلاو مخه ونیسئ؟ دا د دې معنی نه لري چې یو څوک دې تاسې ته عارض شي او بیا تاسې پوښتنه وکړئ ځکه یو کس د ورځې د پنځو یا لس افغانیو په خاطر نه شي کولی چې خپل شکایت ستاسې د پروسیجرونو له لارې تعقیب کړي ځکه د مور نه یې لور غټېږي.

روشن کمپنۍ له مانه دوه زره افغانۍ په رڼو سترګو ووهلې. اوس مې ام ټې ان واخیست. دا هم د هغه نه بدتر دی. ماته چې تلیفون راځي له هغه نه هم پیسې وهي او زه چې چا ته زنګ وهم هم یې کټ کوي. څو ځلې مې د دوی د خدمتونو ځانګې ته شکایت وکړ هیڅ نتیجه یې ورنه کړه. بیګاه یې لس دقیقې منتظر وساتلم او بیا یې ځواب رانه کړ. په اخره کې له دوی سره د اړیکې پیسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې هم له مانه کټ کړې. دا عکس وګورئ چې له بهر نه ماته تليفون راغی دوه دقيقې غږېدلی يم چې بايد پيسې په هغه نفر چارج شوې وي خو لـه مانـه يـې ۴۶۴ افغانۍ کټ کړې دي. سبا ته يې دفتر ته ورځم او ګورم چې زمـونږ لانجـه څه نتيجه ورکوي او که نه؟

د خدمتونو سروس اول تا باندې څو دقيقې خپل اعلانات اوري او پيسـې هـم په تا چارجوي. دا دی انصاف او دا دی پـه ښـکاره ورځ چـور. کـه دا د تليفونـو کمپنۍ هره ورځ لس افغانۍ په دې ډول له افغانانو نه په ښکاره سـترګو ووهـي نو که لس ميلونه کسان تليفون ولري نو دوی د ورځې سل ميليونه افغـانۍ غـلا کوي. زما د ثبوت لپاره دا عکس وګورئ. څوک شـته چـې لـه دوی نـه پوښـتنه وکړي او که نه افغانان د تليفونو د کمپنيو پر ضد بايد بل موازي حکومت جـوړ کړي تر څو جان کيـري[1] راشي او د دوی پوښـتنه وکـړي او دا مسـئله د ملګـرو ملتونو د امنيت شورا ته محول کړي ځکه د افغانستان د امنيت شورا خـو د دا ډول ورو شيانو پوښتنه نه کوي.

[1] د جمهوری رياست د دويم پړاو د انتخاباتو په خاطر د امريکې د بهرنيو چارو وزيرجان کيری افغانستان ته راغلی و چې د دواړو نوماندانو داکتر اشرف غنی او داکتر عبدالله تر منځ د رايو د شميرنی په سر منځګړيتوب وکړي.

مديريت او رهبري په انسان کې له وړوکوالي نه ښکاري

د جولای ۲۷مه نېټه، کال ۲۰۱۴ م، کابل

نن راته زما د دفتر يو همکار دا پورته عکس راولېږه او رانه يې پوښتنه کړې وه چې دا عکس د چا دی؟ عکـس ډېـر جالبـه و او ښـه مـدبر ماشـوم راتـه معلومېده خو ومې نه پېژاند ځکه دا عکس ما د اول ځل لپـاره وليـد. بيـا يـې راته وليکل چې دا د غازي امان الله خان د وړوکوالي عکس دی. رښتيا چې په ډېر جالبه انداز کې ولاړ دی چې د دې د سن او سال نـه يـې اکـټ ډېـر لـوړ دی.

يوه قصه راپه ياد شوه چې زما يو ملګری خدای دې يې وبښـي اوس نشـته، ويلې چې په ماشومتوب کې که کوم ماشوم نورو ملګرو ته ويلې چې زه له چا سره په لوبو کې ملګری شم؟ نو دا ماشوم د مشرتابه لياقت نـه لـري او کـه کـوم ماشـوم وويلـې چـې لـه مـا سره څـوک ملګـري کيـږي؟ نـو دا ماشـوم د مشرتوب او مـديريت لياقـت لـري. خبـره راتـه دقيقـه ښکاري. مـديريت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهبري فطري د انسان په خټه کې اغږل شوې ده. که یو سړی هرڅومره په مدیریت او سیاست پوه وي خو که د ده په خټه کې د مدیریت او سیاسي مشرتوب دروني انګېزه نه وي نو نه ښه مدیر کېدای شي او نه ښه سیاسي مشر.

له دې عکس نه داسې معلومېږي چې د امان الله خان په خټه کې سیاسي مشرتوب او مدیریت اغږل شوي وو خو دا چې د وطن عیني او ذهني شرایط یې سم نه و ارزیابي کړي نو خپل اهداف یې عملي نه شول کړای. د هر سیاسي حرکت د کامیابۍ لپاره، ښه مدبر مدیر، پوه مشر، مخلص ټیم، د ښو او عملي اهدافو ټاکل مهمې ځانګړتیاوې دي چې د بریالیتوب سبب ګرځي.

د فیس بک د هرې لیکنې په اړوند همېشه مثبتې او منفي تبصرې دوستانو کولې او همېشه د بحثونو لړۍ نور اړخونه پیدا کول. نو د امان الله د وړوکوالي د دې عکس په اړوند هم تبصرې ډېرې زیاتې وشوې چې د بېلګې په توګه یو څو تبصرې دلته رانقلوم.

عبدالوکیل اټک صیب لیکلي و:

ستاسې د لیک نه یوه پوښتنه پیدا کېږي چې مدیریت او مشرتوب یو دی که جلا؟ تاسې وایئ کېدای شي ښه مدیر و خو شرایط یې ښه نه و ارزیابي کړي؛ نو څنګه ښه مدیر شو؟

ما ورته په ځواب کې ولیکل:

اټک صیب! تاسې پوښتنې ژورې دي او ژور بحث غواړي. د مدیریت او مشرتابه اوصاف پخوا جدا و خو اوس دا ثابته شوې چې دا دواړه لازم او ملزوم دي. دا سمه نه ده چې د مدیر هر کار به کامیاب وي. ځکه هغه په شرایطو پورې اړه لري. که امان الله خان ښه مدیر نه وای نو قدرت یې نه شو

نیولی او که ښه سیاسي مشر نه وای نو د استقلال اعلان یې نه شو کولی. خو دا چې وروسته له ناکامۍ سره مخامخ شو، څه د ده محاسبه سمه نه وه او څه بېروني فشارونه و. خدای دې وکړي چې تر یوه حده مې ستاسې ځواب ویلی وي.

اټک صیب بیا ولیکل:

زه وایم چې د دې تصویر نه د غازي امان الله خان مدیریت او مشرتوب دومره نه ښکاري لکه څومره چې ترې پردی کلتور ښکاري دومره پخوا او دا جامه؟ غازي لالا ته همدا جامه بده بلا شوه چې انګریزي استعمار پرې تور پورې کړ او مونږ یې د یوه غله د ژي لاندې راوستو.

امین مدقق صیب لیکلي و:

زه فکر کوم اوس هم هماغه تعریف صدق کوي او هغه دا چې مدیر یو جوړ شوی سیستم اداره کوي خو مشر پخپله سیستم جوړوي او بیا یې مخته وړي. کامیابي او ناکامي هم په دې پورې اړه لري چې یو مشر- څومره جامع او پوخ سیستم جوړوي نو د کامیابۍ چانس یې زیات دی. زما په اند هغه ولسمشران یا شهزاده ګان چې ورته پاتې سیستم رهبري کړي تر ډېره مدیران دي نه مشران. مثلاً زما په اند احمدشاه بابا مشر و خو تیمور شاه چې د پلار سیستم یې صرف مخته بوته یوازې یو پاچا او مدیر و.

د مدقق صیب په ځواب کې ما ولیکل:

مدفق صیب سلام! د منجمنت پر اساس د مدیریت او لیډرشیپ اوصاف پخوا جدا و خو اوس یو لیډر باید ښه مدیر هم وي. مدیریت بیا نو د وړې کچې نه نیولې تر غټې هر کچې پورې رسي. که سړی د دې عکس تصویر ته ګوري نو د ده د لباس منظم توب د مدیریت نښه ده. که یو سړی خپل ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم نشي سمبالولی نو څنګه به نور مدیریت سم کړي. په هر وخت کې د ملک او وطن د چارو سمبالولو ته مونږ ښه مدیریت او لیډرشیپ ته اړتیا لرو. دا طبیعي ده چې په هر انسان د هغه د چاپېریال حالات، کورني ژوند، اقتصاد او داسې نور اجتماعي او سیاسي حالات تاثیر لري. امان الله خان باندې هم دغه پورته حالاتو خامخا تاثیر درلود. یوه قصه مې د انګلستان د شهزاده چارلس راپه یاد شوه بل وخت کې به یې ولیکم روږه ماتې نږدې ده.

حیات پیاوړي صیب لیکلي و:

مونږ په کوچنیو خبرو پورې سولېږو او اصلي کار را څخه پاتې وي.

فریدون بارکزي صیب لیکلي و:

په ډېر تاسف سره باید ووایم چې موږ تر اوسه لا د غازي کار نامو ته د شک په سترګه ګورو او هغه ته خارجي نوم ور کوو. موږ ډېرو بهرنیو شیانو ته په خپل ورځني ژوند کې ځای ورکړی دی، د مثال په ډول په خارجي اسعارو معامله کوو، د بهرنیانو مرستې غواړو، په بهرني موټرو کې سپرېږو، د خارجي ټیکنالوژي نه ګټه اخلو...خو دې ټولو ته هیڅ څوک هېڅ هم نه وایي، اما که چا خارجي جامې واغوستلې بیا یې د افغاني دود سره سم نه بولو او ان تر دې چې د بهرني ټاپه پرې وهو. موږ ټول د هغو کسانو د کارونو عیني شاهدان یو چې پوره افغاني جامې یې پر تن وې خو کردار یې د ځناورو نه هم بدتره وو. او اوس هم دغه کسان په افغاني جامو کې پټ د افغانانو وینې څښي. متاسفانه موږ افغانیت په جامو او نورو ظاهري شیانو باندې تړلی دی، خو که په اصل کې ورته وګورو، د یوه افغان لوی ویاړ میلمه پالنه ده، د ظلم په مقابل کې درېدل دي، د پردو غلامي نه منل دي، د نورو د مال او عزت خوندي کول دي، د نورو د مرستې نه پرته پر خپلو متو تکیه کول دي او بلاخره د یوه ودان او پیاوړي افغانستان غوښتل او د هغه لپاره هڅې کول

دي. افغاني جامې اغوستل او داسې نور بې ارزښته دودونه پر ځای کول د هېواد په ودانولو کې هیڅ رول نه شي لوبولای، د دې لپاره یوه افغانه روحیه او عمل په کار دی.

که مو هېر وي نو در په یاد به یې کړم چې غازي د پورتنیو ټولو افغاني خصوصیاتو څښتن و. د افغانستان د خاورې اصلي ساتونکی او ستر رهبر و. د ملي حاکمیت او ځمکنۍ بشپړتیا لوی مدافع او په نړۍ کې د افغانستان د لوړ مقام غوښتونکی و. د اوسني افغانستان د سیاسي، نظامي، عدلي او قضایي، اجتماعي، او اقتصادي نظام بنسټ ایښودونکی و. الله پاک دې یې وبښي او روح دې یې ښاد وي.

رفیع الله نوابي صیب لیکلي و:

میاخیل صیب! زه هم ستاسو سره په دې خبره کې هم نظر یم. ستاسو په خبرې پورې را په یاد شو چې زمونږ یو کلیوال دی چې نه یې ښوونځی او نه یې لېسه لیدلې، خط لیکل او لوستل یې څه کوې (چې یعنې نه یې شي لیکلی) خو الله تعالی داسې مدبره پیدا کړی چې د کلي هغه ستونځې چې حکومت یې په کلونو کې فیصله کولی نه شي، دی یې په ډېر لنډ وخت کې او په ډېره معقولانه توګه حل و فصل کوي او دا مدیریت یا امریت د هر چا د وسې دنده نه شي کېدای او ریښتیا هم هر څه په تعلیم نه دي. استعداد او لیاقت خدایي دي ځینې شخصیتونه مونږ لرو چې دوکتورا او یا به ماسټري لري خو دا جرات او استعداد نه لري چې ښه مدیریت او یا هم امریت وکړي.

تبصرې ډېرې وې خو بعضې لږ د چوکاټه خارجي او یا هم نورو قومونو او اشخاصو ته په کې ښکنځلې لیکل شوي وې. نو ما ورته په اخره کې ولیکل چې د ټولو دوستانو د تبصرو نه مننه. دا تبصرې به زما د مخکتاب د دویم ټوک یوه برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاره! دا جان کیري راته ډېر ډېر مه ځلوئ

د اگست ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

یاره! دا جان کیری راته ډېر ډېر مه ځلوئ زه یې هم پېژنم، مشوره یې منو، مرسته یې منو خو مونږ باید هم ورته سمه مشوره ورکړو چې زمونږ په کارونو کې گوتې ونه وهي او د وطن د خیر خبره ورته وکړو څکه زمونږ د وطن په خیر کې د دوی خیر هم شته دی.

مونږ ورته مشوره ورکړې وه چې مداخله په انتخاباتو کې نه ده په کار، د یو ځانگړي نوماند نه باید ملاتړ ونه شي، د سیاسې پروسې، د یو با اعتباره ټولټاکنو او سیاسي انتقال د قدرت حمایت باید وشي، بې له انتخاباتو او هغه د پایلو د منلو نه بله لاره چاره نشته.

دا دوه کاله پخوا خبره وه چې اوس هم زه په همدې عقیده یم چې د افغانستان د ثبات لپاره د پایلو د ژر تر ژره نهایي کولو نه بله چاره نشته. که دا پایلې ژر نهایي نشي او ونه منل شي دا د افغانستان د راتلونکې په خیر نه ده. ټاکنې د افغانستان راتلونکی ټاکي او که دا کار ونشي نو افغانستان له لویو ستونځو سره مخامخ کېږي او دا به په راتلونکي کې انتخاباتو ته او هم د ډیموکراسۍ پروسې ته یوه لویه ضربه وي. دا عکسونه کابل ته د جان کیري د وروستیو سفرونو نه دي بلکې د ۲۰۱۲ کال داپریل د میاشتې د ۲۸ مې نېټې د سفر دي چې مونږ ورسره کتنه درلوده.

په پورته لیکنه بعضې دوستانو منفي او مثبتې نیوکې کړې وې چا امریکایانو ته ښه نه ویل او چا مجاهدینو ته بد رد لیکلي و او ځینې دوستانو داسې تبصرې هم کړې وې چې گوندې ما هم ځان مهم ښکاره کړی دی چې د امریکا د خارجه چارو وزیر جان کیري سره پېژنم نو ما بیا د دوی د تبصرو په اړوند دا لاندې عمومي تبصره ولیکله:

د فیسبوک یو شمېر دوستان زه له نږدې نه پېژنم او هم ما پېژني خو یو شمېر زیات نور د فیسبوک دوستان دي چې سره فیسبوکي اړیکې لرو او تعداد یې زرگونو ته رسېږي، د دنیا په بېلابېلو هېوادونو او یا د افغانستان په بېلابېلو سیمو کې اوسېږي، هر یو د ځانگړو نظریاتو خاوندان دي او د هر چا لر لید سره فرق لري. مونږ چې کله کله خپل نظریات سره شریکوو، په لیکنو سره تبصرې کوو او لایک کوو یې نو هدف دا دی چې د یو بل د لیکنو او تجربو نه زده کړه وکړو. که ښه تجربه وي باید ترې گټه واخلو او که ناکامه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تجربه وي باید تکرار یې نه کړو. په بعضې مواردو کې مونږ سره هم نظره یوو او په بعضې مواردو کې هم نظره نه یو. زما لیکنې هم په همدې منظور دي چې څنګه د هر چا د منفي تبصرو او انتقادونو تحمل وکړای شو، د یو بل د لیکنو نه زده کړه وکړو، مونږ باید تحمل پذیره اوسو او بعضې وخت باید په خپلو خیالي احساساتو یو څه کنټرول راولو. زما په دې لیکنه او یا د عکسونو په لیدو د دوستانو تبصرې مې سر په سترګو قبولي دي او مطلب مې همدا و چې بحث پرې وشي. که بېلا بېل کسان یوه عکس ته له څو اړخونو نه همزمان جلاجلا وګوري نو د هر چا برداشت خامخا جدا وي ځکه له هر اړخ سره جلاجلا نور شیان سړی ګوري او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې د هر چا خبره سمه نه ده ځکه د هر یو کس لیدنه او برداشت سره فرق لري. بله خبره چې مهمه ده هغه دا ده چې ښه لیکوال او مقرر هغه دی چې د یوې خاصې موضوع په چوکاټ کې بحث وکړي نه دا چې موضوع یوه وي او تبصرې د نورو شیانو پرې کوي. زما د دې عکس او تبصرې موضوع ډېره واضحه ده، کنایه او نظر مې هم ډېر واضح دی.

خبره دا نه ده چې څوک له چا سره عکس وکاږي ځکه په عکسونو ایستلو له یو چا سره څوک نه غټېږي او نه وړوکی کېږي. مونږ عکسونه هره ورځ له هر چا سره وکاږو او دا د دې معنی نه لري چې ګوندې مونږ سره هم نظره یوو. که په دې یو عکس کې وګورئ نو ډاکتر صیب عبدالله، اتمر صیب او زه سره ښکارو خو په دغه وخت کې زمونږ د درېواړو نظریات، تګ لاره او ټیمونه سره جلاجلا و خو بیا هم سره ناست و او د افغانستان په مسایلو مو سره بحث کاوه. دا چې امریکا نفوذ لري او که نه هغه جلا مسئله ده، تاسې پوه شه او تبصرې مو. نیت مې د افغانستان ابادي او د افغانانو سوکالي ده او په دې لاره کې مې تر خپله وسه هلې ځلې کړي او کوم یم. نه د چا شاباسي ته ضرورت لرم او نه د چا تشویق ته. د امتیازاتو د اخستلو په خاطر مې د هیچا

چاپلوسي نه ده کړې که هغه خارجی دی او که داخلی او بلکې همېشه مې ډېر امیتازات له لاسه ورکړي دي. د ځان سپیناوي ته ضرورت نه لرم. ستاسې سر مې ځکه په درد کړ چې هدف مې د دې اوږدې تبصرې نه همدا دی چې مونږ باید ټولو موضوعاتو ته له هر اړخه وګورو تر څو د ټولو خواو د پوره تصویر په لرلو سره قضاوت وکړو. ستاسې د سوکالۍ په هیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د والدينو مسوولیت د اولادونو پر وړاندې

د سپتمبر۲۳مه نېټه، کال ۲۰۱۴م کال، کابل

زه په په خپله پر دې عقیده یم چې د والدینو اول مسوولیت دا دی چې خپل اولادونو ته د تعلیم او تربیې سمه زمینه مساعده کړي او دویم مسوولیت یې دا دی چې خپلې کورنۍ او اولادونو ته دښمني ګانې پرېنږدي. د والدینو مسوولیت دا نه دی چې د حلالو او حرامو له لارې خپلو اولادونو ته سرمایه وګټي، لوړپوړي ودانۍ، مارکیټونه،کورونه او باغونه ورته جوړ کړي. که څوک د خپلو اولادونو پر وړاندې مسوولیت نه شي ادا کولی نو زما په اند هغه کس ولس او خلکو ته هم خدمت نه شي کولی. که هره دنده د هر چا په هر ځای کې وي نو باید د خپلې کورنۍ او اولادونو پر وړاندې بې تفاوته او نه اوسي. د ټولو مسوولیتونو او ستونځو سره

په تېرو څلور لسیزو کې ما تر یوه حده د اولادونو پر وړاندې خپل مسوولیت ادا کړی او د تعلیم زمینه مې دوی ته برابره کړې وه او دوی هم خپلو زده کړو ته په سختو شرایطو کې دوام ورکړی دی. هدف مې د ځان او یا کورنۍ په هکله تبلیغ نه دی خو پرون زما دویم زوی ضیا محمود میاخیل، زما د مشر زوی ډاکټر نایل محمود میاخیل یو پوستر راولیږه نو زیات د خوښۍ احساس مې وکړ نو ځکه مې دا څو کلمې ولیکلې او هغه دا پوستر مې د تاسې سره شریک کړ. خدای دې ټولو افغانانو ته صالح اولادونه ورکړي چې هم ځانته، هم خپلې کورنۍ ته او هم وطن ته خدمت وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه په امریکا کې د افغانستان د نوي حکومت په هکله مثبت تصور تقویه شي؟

د اکتوبر ۱۵مه نېټه کال ۲۰۱۴م، واشنګټن

د تېرو دوه ورځو نه راپه دېخوا د افغانستان په امنیتي، اقتصادي او سیاسي حالاتو باندي د متحده ایالتو د صلحې انستیتیوت، درې لویې غونډې او هم د کانګرس د یو شمېر زیاتو غړو سره مجلسونه برابر کړي وو چې ما هم په کې برخه درلوده. په دې شپو ورځو کې د افغانستان د نوي منتخب حکومت په کله تصور مثبت خواته شوی او هغه کسان چې د افغانستان په چارو کې پوهېږي نو د امریکا له حکومت نه غواړي چې د افغانستان د منتخب جمهور ډاکټر اشرف غني د ریفورم اجنډا باید تقویه او حمایت ترې وکړي.

په دې لړ کې د امریکا د سنا د فوځي چارو د کمېټې مشر سناتور کرل لیون Senator Carl Levine ته یوه لویه غونډه برابره کړې وه چې د غونډې تفصیل په لاندې لینک کې کتلی شئ.

http://www.usip.org/publications/senator-levin-says-us-afghan-ties-require-better-informed-american-public

دا غونډه چې د متحده ایالتو د صلحې د انستیتیوت د بورډ مشر او د امریکا د ملي امنیت پخواني مشر Steve Hadley له خوا په مخ بېول کېدله، ما سناتور لیون ته وویل چې انتخابات په هر ملک کې ولس تقسیموي خو د افغانستان ولس هغه چاته رایه ورکړې چې د ریفورم او د ښې حکومتدارۍ اجنډا او پلانونه یې درلودل. نو اوس د انتخاباتو جنجالونه باید شاته واچول شي او د جمهور رئیس ډاکټر اشرف غني د ریفورم اجنډا باید تقویه او حمایت شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیکا د یحیی خیلو دردونکې پېښه

د نومبر ۲۳ مه نېټه، کال ۲۰۱۴م

د لندن په هوايي ډګر کې وم چې الوتکې ته ختم چې د پکتیکا ولایت د یحیی خېلو د ولسوالی بلې دردونکې پېښې خبر مې واورېد چې سل کسه ماشومان او ځوانان د یو خودکشه کس د حملې په پایله کې چې د والیبال د لوبې ننداره یې کوله شهیدان او زخمیان شول. دا ماشومان او ځوانان چې د لوبو کولو او لیدو لپاره راټول شوي وو په ناځوانمردانه توګه شهیدان او زخمیان شول.

ناځوانانو دا خو نه عسکري قشله وه او نه کومه سیاسي غونډه. دې ته به هم تاسې جهاد وایئ خدای مو په خپل قهر اخته کړه چې د دې زخمیانو میندې او پلرونه، خویندې او وروڼه، او د افغانستان ټول ولس مو په وېر غمجن کړ.

د نږدې ملګري محمد حسن حسام مړینه

د مارچ ۱۵ مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کونړ

په ډېرې خواشینی سره مو خبر تر لاسه کړ چې د هېواد تکړه شاعر، لیکوال، قومي مشر او ملي تجار، د فکر او عمل د جرګې د رهبری شورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

غږي، محمد حسن حسام صیب د ورپېښې ناروغۍ له امله نن غرمه له دې فاني دنیا نه لاړ او وفات شو. انا لله و انا الیه راجعون .

له حسام صیب سره د تر څو کلونو راپدې خوا مې ډېر وخت له نږدې نه تېر کړی و. د حسام صیب مړینه یوه لویه ضایعه ده، د خپل وطن او خلکو سره یې خاصه مینه درلوده، د غریبو یې همېشه خیال ساته او همېشه یې د خیر لپاره کار کاوه. د حسام په شعرونو او لیکنو کې همېشه د وطن مینه ځلېده او د ده نوم به د وطن د مینه والو د نومړ په لومړي سر کې ثبت وي.

د جمعې په ورځ د حسام صیب په شمول په خاص کونړ کې زمونږ په ځای کې سره یو ځای غرمه تېره کړه او پرون غرمه مو د ګنو دوستانو سره د ده په کور کې، د کونړ ولایت د نورګل په ولسوالۍ کې تیره کړه او وعده مو سره وه چې د کونړ د یو بل مخور مشر، وکیل صیب غلام محمد خان ساپي جنازه به د نرنګ په ولسوالۍ کې په شریکه سره کوو او ماښام به په چغه سرای (اسعد اباد) کې د حاجي صیب فضل اکبر (معاون حاجي) میلمانه اوسو. د الله تعالی او بنده وعده سره یوه نه وي نو مونږ نن شپه له ډېر نږدې دوست او ملګری د خندا او صحبت نه محروم یو او ټول د غم په ټغر ناست یوو. غیر د دوعا نه بل څه نه شو کولی. الله تعالی دې جنت فردوس حسام ته په نصیب کړي. د حسام صیب کورنۍ او نورو ټولو دوستانو ته، د کونړ او افغانستان ولس ته مونږ دوستان چې نن شپه سره په غم کې شریک یوو، د تسلیت مراتب وړاندې کوو .

جنازه به انشاالله سبا ته د ده په پلرني کلي، د نورګل په ولسوالۍ کې وي. وخت به وروسته تعین شي. دا دوه عکسونه د جمعې د ورځې په خاص کونړ کې او د پرون ورځې د ده په کور کې، د حسام صیب د دوستانو لپاره شریکوم چې له مونږ سره د یادګار په توګه پاتې وي.

د خوست تراژیدونکې پېښه او برمنګهم کې د نیالګیو ایښودل

د اپرېل د میاشتې دربیمه نېټه، کال ۲۰۱۵ م، برمنګهم، انګلستان

نن مو په برمنګهم (Birmingham) انګلستان کې د ګرانو دوستانو سره چکر وواهه او د انجینر صیب حسیب لطفي، عبدالله خان، ذبیح الله عنایت، امان خان، انجینر صیب عبدالروف او اجمل جان سره مو نیالګي وکرل. د دې نیالګو نه به مونږ ګټه وانخلو خو د محیط زیست سره به مرسته وکړي او یو څه د ګټې باد به یې زمونږ وطن ته هم کېدای شي چې راورسېږي. مونږ چې څه ښه کارونه په وطن کې او یا په نورو هیوادونو کې کوو نو باید په دې طمعه ونه اوسو چې ثمره به یې همدا مونږ خورو او که نه نو مونږ یې څه کوو. که مونږ همدا روحیه په خپل وطن کې پیدا کړه چې د وطن لپاره کار وکړو نه د ځان لپاره نو بیا مونږ کولو شو چې د جنګونو مخه ونیسو او خپل وطن اباد کړو. د وطن د ابادۍ او سوکالۍ په صورت کې نو بیا زمونږ شخصي، د کورنۍ او هم زمونږ د راتلونکو نسلونو ګټې خامخا خوندي پاتې کېږي. خو د افسوس ځای دا و چې مونږ د خوست د ناوړې او بوګنونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښې راپور تر لاسه کړ چې په لس ګونه زمونږ هېوادوال د مظاهرې په وخت چې خپل آواز د والي پر ضد اوچت کړي د یوې ناځوانه ځان وژونکې له خوا شهیدان او زخمیان شول.

سوال دا دی چې ولې زمونږ په وطن کې وینه دومره ارزانه ده چې زمونږ په لسګونو هېوادوال په هغه او دغه وژل کېږي او زمونږ هېوادوال د څو محدودو کسانو د ناوړه ګټو قرباني کېږي، هره ورځ د دوی مینځې بوري کېږي، سرتورې یې کونډې کېږي او په لس ګونه ماشومان یتمان کېږي؟ ایا ولې وجداني مسوولیت نشته دی؟

والي که هر څومره ښه سړی هم وي خو چې کله د ولس او د ده ترمنځ واټن دې مرحلې ته ورسېږي او دومره ولس یې مخالفت وکړي نو دی په خپله باید دنده پرېږدي. جناب وکیل صیب چې ځان د ولس استازی بولي او په دې پوهېږي چې امنیت سم نه دی نو ولې خپل ولس له خطر سره مخامخ کوي کېدای شوای چې خپل اواز یې د مطبوعاتو او رسنیو او یا نورو لارو اوچت کړای وای ځکه دې هم په پارلمان کې، هم مطبوعاتو ته او هم جګ پوړو چارواکو ته لاس رسی درلود. والیان خو هسې هم سرپرسته و او بدلیدونکي دي نو دا چې د داسې غونډو جوړول څومره ارزښت درلود او که نه جدا خبره ده. هغه چا چې د دې حملې طرحه جوړه کړې او یا یې عملې کړې ده ایا دوی به هم د انسانیت او اسلامیت طمعه لري؟ الله تعالی دې په دې ملت ورحمېږي.

عجیبه دنیا ده

د اپرېل د میاشتې ۲۲مه نېټه، کال ۲۰۱۴م، کابل

عجیبه دنیا ده چې پرون درسره وي خو نن د دې فاني دنیا نه درسره خدای په اماني کوي. خدای بښلی حسام صیب راسره تر یوې میاشتې دمخه و او هم څارنوال صیب محمد حیدر تر نن سهاره ژوندی و. یو یې الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی په خپل مرګ رانه واخیست او ځارنوال صیب نن د وطن د دوښمنانو له خوا په جلال اباد کې په شهادت ورسېد.

منزل د ټولو یو دی   خو سفر جدا جدا

الله تعالی دې په داوړو ورحمېږي.

وایې افغانان په سر مزل کوي ځکه سر زوري دي لاندې انځو ته په ښه دقت سره وګورئ

د جولای د میاشتې ۱۲مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون یو ملګری زما دفتر ته راغی او راته ویې ویل چې افغانان د پښو په ځای په سر مزل کوي او نوره دنیا په پښو مزل کوي نو په دې اساس د افغانانو او دنیا ترمنځ د تفاهم ژبه نشته. د دغه ملګري خبره راته ډېره عجیبه غوندې ښکاره شوله او رښتیا هم ده ځکه افغانان سرزوري خلک دي نو ځکه په سر مزل کوي.

که څه هم زه په انځورګرۍ کې ښه نه یم خو د دې ملګري د خبرو مفهوم مې په دې لاندې انځور کې ترسیم کړ. که انځور ته وګورئ هغه څوک چې په سر ځي نو هغه د نورو خلکو پښو ته خبرې کوي نو ځای نه نیسي۔ او که څوک په پښو ځي نو هغه یوازې د هغو کسانو پښو ته خبرې کوي څوک چې په سر ځي نو بیا هم د دوی خبرې ځای نه نیسي۔ ښه به دا وي چې هغه کسان چې په پښو ځي، د یو بل د سرونو سره خبرې کولی شي نو باید د یو بل سره د تفاهم او هم غږۍ ژبه پیدا کړي که نه مونږ به یوه ستونځه هم خپله حل نه کړای شو.

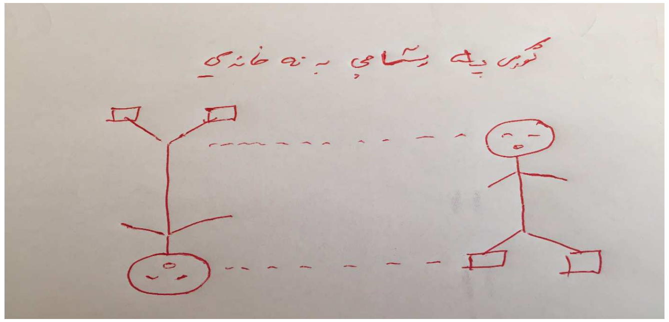

د سپتمبر د میاشتې ۲۱مه نېټه، کال ۲۱۰۵م:

د سولې د نړیوالې ورځې په نمانځغونډه کې په افغانستان کې د سولې لپاره د مدني ټولنو د شبکې له خوا دا ایوارډ ماته راکړل شو او په افغانستان کې د سولې د راوستو په هکله زما د کارونو ستاینه یې وکړه. زه په افغانستان کې د سولې د مدني ټولنو د عمومي شبکې له مشرتابه نه مننه کوم چې دا ایوارډ یې ما ته راکړ او په افغانستان کې د ایمې سولې په اړه یې زما د کارونو او لیکنو ستاینه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اختر د ورځې د لمسو رالېږل شوي تحفه

د سپتمبر ۲۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

ډیر مې یاد شوي خو دا ژوند همېشه نیمګړی دی. دوی خو لا خانـدي او خوشحاله دي یوازې د نیکه له مینې نه محرومه دي.

افسوس د هغو ماشومانو پـه حـال چې د نـاولې جنـګ لـه املـه نـه پـه سر سیوری لري او نه یوه مړی ډوډی، نه ښوونځي ته د زده کړې فرصت لري او نه کالي پر تن، نه په کور کې مصئون دي او نه بهر، یتیمان دي نه د مور غږ اوري نه د پلار او نیکه آواز، د حال نه پـه کرکـه کـې دي او راتلـونکی یـې نـا معلومه دی.

الله تعالی دې زمـا د ماشـومانو او لمسـیانو پـه ګـډون او خاصـتاً د پـاکو او معصومو ماشومانو په خاطر د افغانستان په ټولو وګړو رحم وکړي چـې د امـن او د سولې په فضاء کې ژوند وکړي. امین یا رب العالمین

27 October 2015

د هسپانیې له پادشاه شپږم فلیـپ سره تـر کتنـې وروسـته همـدا شـېبه د مادرید کلب په کنفرانس کې او ژمنـه یـې وکـړه چـې لـه افغانسـتان سره بـه خپله مرسته جاري ساتي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

تصمیم ګیرۍ په اړوند او هم د ساختار په هکله جدي تغیرات راشي ترڅو د نړۍ اوسنۍ ستونځې حل شي.

خواجه صدیقي صیب د پورته پوسټ په اړوند لیکلي و:

رښتیا هم همداسې ده ګرانه میاخیل صاحب او ډېره دقیقه تحلیل او نواقص د موجوده قرن په ګوته کړي. زما په اند مخکینۍ قرن د استعمار او نوی استعمار قرن و او اوسنی قرن د صادراتي حکومتونو قرن دی هسې د پسرلي او بهار نوم پرې باندې ږدي نه مرسل ګلونه پکې غوړېږي او نه بوی د شبنم ترېنه راځي فقط د وینو او بې ګناه انسانانو وژنه پکې وینو. او د ملل متحد مصنوعي رول او موجودیت هېڅ هم نشي کولای څه چې دغه پینځه دایمي غړي وغواړي همغسې کوي او د دوی پر سترګو هېڅ نه شنه کېږي او نه سور کېږي او اسماني تندرونه پر هر چا باندې دوی غورځولی شي. دا یو واقعي خبره یې کړې چې هر څه باید بدلون وموومي او یو قدرت او حیثیت ملل متحد ته حد اقل دوی باید قایل شي.

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید، هسپانیه

د سوډان مشهور سیاسي مشر صادق المهدي چې دوه دورې صدراعظم و او هم د اومه پارټۍ مشر دی چې ۱۶ کاله بند یې هم د نظامي دیکتاتورانو له لاسه لیدلی دی ښه او دلچسپه مجلس یې درلود. دی نهایت پوه او با تدبیره سیاستوال او اقتصاد پوه دی او په ټول کنفرانس کې ډېر په واضحه توګه غږېده. د افغانستان په مشکلاتو مو هم خبرې سره وکړې او د افغانستان په ټولو ستونځو پوره اګاه و. صدراعظم المهدي په دې عقیده دی چې موجوده حکمتونو په زیاتره هېوادونو کې خپل اعتبار له لاسه ورکړی دی او همدا شان د ملګرو ملتونو موجوده اداره په همدې شکل نه شي کولی چې د نړۍ ستونځې حل کړي باید په دواړو ساحو کې چې هم په بحران ځپلیو هیوادونو کې با اعتباره حکمتونه رامنځته شي او هم د ملګرو ملتونو په اداره کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، مادرید، هسپانیه

د چلي پخواني جمهور رئیس Ricardo Lagos راسره نـن د خـبرو پـه پینـل کـې یـو ځـای و. دی پـر دې عقیـده دی چـې د دې لپـاره جوابګـو یـا Accountable حکمتونه رامنځته شي باید داسې میکـانېزم وي چې د ولس اواز په محلي سطحه واورېدل شي، له ولس سره باید خبرې وشي او ولس باید په تصمیم کې برخه واخلي. ده زیاته کړه چې یـو عمـده سـتونځه د پخوانیـو بیروکراتانو دا ده چې دوی په ټیمي کار کولو باندې عقیده نه لري. که ولس په تصمیم ګیرۍ کې برخه ونه لري که هر څومره ښه کار ولس ته هم وکـړې بیا هم ولس حکومتونو ته د شک په سترګه ګوري.

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، ۲۰۱۵م کال، مادرید، هسپانیه

د مکسیکو پخواني صدراعظم Felipe Calderon سره مې د کنفـرانس پـه حاشیه کې خبرې وکړې. مکسیکو هم د افغانستان په شان د مخدره موادو د قاچاق او په مخدره موادو د روږدو کسانو له زیاتوالي سره مخامخ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وطن به دې ولې زړه درد نه کوي

د اکتوبر ۲۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د هسپانیې د مادرید ښار

چې په وطن کې یې په وطن دې یو شان زړه درد کوي او چې له وطن نه بهر یې نو په وطن دې بل شان زړه درد کوي. د شپې نهه بجې وې چې له خپل هوټل نه ووتم چې ګورم د مادرید ښار په یوه سړک باندې په سل هاو کسان په بایسکلونو سپاره دي د خوشحالۍ او د امن په فضاء کې چې موسم هم ډېر ښه دی، تیرېږي. کاشکې داسې امن زمونږ وطن کې هم وای، ارامي وای او خوشحالي وای، نه طبیعي افتونه وای او نه په لاس جوړ شوي افتونه.

په مادرید کې د لاندې د غوښو د رواج په هکله

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادرید ښار، هسپانیه

د مادرید ښار په زیاتره رستورانتونو او قصابیو کې ډېر زیات د حیواناتو ورنونه چې په ښایسته کڅوړو کې پوښل شوي وي، ځوړول شوي دي. ما له یو چا نه پوښتنه وکړه چې د دې مالونو (څارویو) ورنونه ولې داسې ځوړول شوي دي او د دې فلسفه څه ده ځکه د داسې غوښو خرڅلا د اروپا او یا امریکا په نورو هېوادونو کې نه لیدل کېږي. دا غوښې لاندی شوي دي او اکثره د خوګ ورنونه دي. ده راته وویل چې د دې غوښو ځوړول هغه وخت په دوکانونو کې رواج ومونده چې جرمني غوښتل چې دا سیمه ونیسي نو خلکو د خوګانو د لاندې ورنونه د خپلو دوکانونو په مخکې ځوړول چې وښایي دوی یهودان نه دي ځکه یهودان د خوګ غوښه نه خوري.

دا لاندی دوی د کلونو کلونو لپاره هم ساتي او حتی یوه کس راته وویل چې د هسپانیې په سهیل کې چې کله د چا په کور کې ماشوم وشي نو بیا دوی لاندی کوي او د دې لاندې ورون تر هغه پورې ساتي چې کله دا ماشوم واده وکړي او بیا یې د ده د واده په ورځ په شریکه خوري. دا لاندی ډېر قیمته هم دی ځکه د ښه لاندې یو کیلو تقریبا ۶۰ یورو قیمت لري یعنې یو کیلو تقریبا په ۳۵۰۰ افغانۍ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل په لور د مادرید له ښار نه خدای په اماني

د اکتوبر ۳۱مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، د مادرید ښار، هسپانیه

زما د سفر دویمه موخه دا وه چې خپله د ماسټرۍ شهادتنامه تر لاسه کړم، دا موخه مې هم حاصله شوه. د مادرید ښار ډېر ښکلی دی او ښه خلک یې هم د نورو اروپايي ښارونو د اوسېدونکو سره فرق لري او شاید علت یې دا وي چې د شرقي ټولنې نښې پکې شته دي ځکه دا سیمه یو وخت د مسلمانانو د امپراطورۍ جز و خو د پینځم ستون له لاسه خرابه شوله. نه پوهېږم چې دوی به یې اوس په خرابېدو خوشحاله وي او که خفه؟ د مسلمانانو اوسني حالت ته چې ګوري نو شاید خوشحاله اوسي.

دوستانو! ما د خپلې ماسټرۍ د شهادتنامې عکس ځکه خپور کړ چې تر څو زمونږ ځوان نسل ته یو څه تشویق شي چې زه په دې عمر کې سبق وایم نو له دوی نه هم وخت تېر نه دی او باید زیات کوشش وکړي. پخوا به په

لږه انګلیسي ژبه پوهېدلو او په دولسم شهادتنامه او یا حتی د دی نه په کم تحصیل یو څه ګذاره کېدله خو اوس یوه ماسټرۍ باندې هم سم کار په خپل همت او ضوابطو نه شي پیدا کولی. زمونږ ځوان نسل له نورو ستونځو سره سره، اوس او هم په راتلونکي کې له زیاتو علمي رقابتونو سره مخامخ دی نو زیات کوشش ته اړتیا لري تر څو دوی په راتلونکي کې د ځان لپاره، د خپلې کورنۍ لپاره او هم خپل ولس ته د خدمت مصدر وګرځېږي. ځوان نسل باید بهانې ونه کړي چې سبق نه شي ویلی. همدا زما نصیحت خپلو اولادونو او کورنۍ ته هم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الحاج محمد حسن حسام صیب په یاد

د نومبر نهمه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

الله تعالې هر انسان ته جلاجلا عادتونه، پوهه او اجتماعي خصلتونه ورکړي دي. زیاتره اجتماعي کړه او وړه د انسان په خټه کې په فطرتي توګه اغږل شوي دي. ډېرې شیان سړی له یو بل نه په طبیعي توګه او یا د زده کړې له لارې حاصلولی شي خو اجتماعي سلوک د هر سړي له بل سره فرق لري او یو انسان د بل انسان ځای په ټولنه او اجتماع کې نه شي نیولی. خدای بښلی محمد حسن حسام هم یو له هغو انسانانو نه و چې د هغه تشه ډکول ممکنه نه ده.

الحاج محمد حسن حسام چې زما نږدې ملګری و، په اخري څلورو کلونو کې دواړه زیاتره وخت ډېر سره یو ځای و او د ده د ژوند دوه اخري ورځې مو په کونړ کې سره یو ځای تېرې کړې. حسام صیب لیکوال او شاعر و، دی ملي تجار، قومي، سیاسي او هر اړخیزه شخصیت و. د خاص طبیعت او مزاج

خاوند و چې د ده کمیني، تواضع، مېړانه، میلمه پالنه، علمیت او د علم او فرهنګ په لاره کې مرستې د یادولو او د قدر وړ دي. حسام صیب به همېشه د غریبانو لاسونه نیول او له هغوی سره به یې مرستې کولې او کوشش به یې کاوه چې بې ریا مرسته وکړي.

د حسام صیب له مرګ نه یوه ورځ دمخه، د شنبه په ورځ چې د ۲۰۱۵م کال د مارچ د میاشتې ۱۴مه نېټه وه، د کونړ ولایت د کوز نورګل په کلي کې د حسام صیب په کور کې میلمانه و چې یو وړوکی ماشوم چې د لسو کلونو و راغی او د حسام صیب نه یې غاړه چاپېره کړه. دا هلک چې پاچا یې ورته ویلې په ظاهري توګه خیرن او لېونی و خو حسام صیب وویل چې دا ماشوم عجیبه عادتونه لري او ټول یې په دغه سیمه کې پېژني، د هیچا پروا نه لري او د نورګل د ټولو خلکو د ټیلیفون شمېرې یې په یادو یادې دي. دغه هلک د حسام صیب نه د هغه ټیلیفون واخیست او په ټیلیفون کولو یې پیل وکړ او هم د ټولو عکسونه یې اخیستل. حسام صیب وویل چې ده ته څه ویل نه دي په کار او پرېږده چې خوشحاله وي. حسام صیب دې ماشوم ته دومره مینه ورکړه چې زه فکر نه کوم چې که خپلو اولادونو ته هم څوک داسې مینه ورکړای شي. د حسام صیب زړه سوی او کمینتوب په همدغه قصه کې ښه خلاصه کېدای شي.

حسام صیب به همېشه خوش رویه و او که چېرې به په قهر هم شو نو بیا به یې وروسته خندلې چې کله کله همداسې هم په کار ده ځکه د ده غصه او قهر د کینې او عقدې نه نه وه او هر څه به یې له یاده ایستل چې د ښه او مسلمان انسان صفت همدا دی چې کینه او عقده د درې ورځو نه زیاته ونه ساتي البته دا په دې معنی نه ده چې څوک د خپلو پرنسیپونو نه تېر شي.

حسام صیب له افغانستان سره او خپلو خلکو سره خاصه مینه درلوده او همېشه به حاضر و چې د ملي وحدت او وطن د سوکالۍ لپاره قرباني ورکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د حق ویلو په ځای کې به یې له چا نه ډار او وېره نه درلوده. د ۲۰۱۴م کال د انتخاباتو نه مخکې مونږ یوه ډله دوستان سره راټول شولو، د فکر او عمل جرگه مو جوړه کړه او دا مو ویټېیله چې راځئ له هغو مشرانو سره اړیکې ونیسو څوک چې غواړي او یا اراده لري چې د جمهوری ریاست کرسۍ ته ځانونه کاندید کړي ترڅو د دوی ترمنځ اتحاد راولو نو حسام صیب مو د دې جرگې د منشي په توگه وټاکه. د زیاتو بحثونو او تماسونو نه وروسته یوه ورځ مو علی احمد جلالي صیب، ډاکتر صیب اشرف غني احمدزی، ډاکتر صیب زلمی خلیل زاد، قیوم کرزی، ډاکتر صیب انورالحق احدي، محمد حنیف اتمر او د فکر او عمل جرگې د رهبرۍ یو شمېر غړي د هلمند د پخواني والي محمد گلاب منگل په کور کې سره راټول کړل او د دوی نه مو وغوښتل چې تاسې باید سره یو ځای شئ او که نه مونږ ستاسې له یوه نه هم هیڅ حمایت نه کوو.

د فکر او عمل د جرگې په استازیتوب حسام صیب خبرې وکړې او دې مشرانو ته یې داسې سختې وویلې او ورته یې وویلې که تاسې یو ځای نه شئ نو تاسې مونږ ته هیڅ ارزښت نه لرئ. تاسې یقین وکړئ چې د دې ټولو مشرانو نه یې لار ورکه کړه. د همدې جرگې د غړیو هلې ځلې وې چې د تحول او تداوم ټیم جوړ شو او د ډاکتر صیب اشرف غني په مشرۍ د هغه د کاندیداتورۍ نه ملاتړ وکړ. د دې نه برسېره مونږ مختلفو ولایتونو ته سفرونه وکړل او ولس مو دې ته وهڅوه چې په ټاکنو کې گډون وکړي. د انتخاباتو د داستان قصې ډېرې اوږدې دي او که وخت مساعد شو نو د کتاب په شکل به یې ولیکم چې چا څه او څه وکړل.

حسام صیب د کونړ اکثره ولسوالیو ته سفرونه وکړل له خلکو سره یې وکتل او له خپله ځانه یې مصارف وکړل تر څو د تحول او تداوم ټیم د ډاکتر صیب اشرف غني په مشرۍ بریالی شي. مونږ د ډاکتر صیب اشرف غني

حمایت د هېواد د ابادۍ، ارامۍ او په سوله ییزه توگه د قدرت د انتقال په خاطر کړی و. د فکر او عمل د جرگې غړو حمایت د ډاکتر صیب اشرف غني د ټیم نه د شخصي گټو او کرسیو د نیولو په سر معامله نه وه نو په همدې منظور به حسام صیب او د فکر او عمل د جرگې نور غړي ډاکتر صیب ته همېشه سپینې خبرې کولې.

یو ماښام د کونړ یو شمېر مشران ډاکتر صیب اشرف غني خپل کور ته وغوښتل نو په اخره کې ما ورته وویل چې زمونږ مشکلات اسانه دي او خپل منځو کې حل کولای شو او څه خبره نشته. ډاکتر صیب اشرف غنی وویل چې یوه خبره پاتې ده ځکه تا او حسام صیب به ما ته ویلې چې زه حوصله نه لرم خو اوس چې گورم چې زه حوصله لرم اما تاسې بې حوصله کېږئ او هر څه وایئ او ما غوږ نیولی دی. د ډاکټر صیب په دویم دور کې مونږ همدا اوسني خوبونه لیدل که د کمپاین دا بعضې غړي چې په دویم دور کې یې هر څه په لاس کې نیولي وو که په حکومت کې دوی همداسې خپلو شومو اهدافو ته دوام ورکړي نو د ډاکټر صیب اشرف حکومت به له سختو ستونځو سره مخامخ کړي. زمونږ اټکل سم و.

په هر حال د الله تعالی او بنده وعده برابره نه وي. کله چې مونږ د شنبې په ورځ رخصتېدو نو وعده مو کېښودله چې سبا ته به په نرنگ ولسوالۍ کې سره یو ځای کېږو او د مرحوم وکیل صیب غلام محمد خان د جنازې نه وروسته به شپه چغه سرای ته ورو او هلته به د معاون حاجي (حاجي صیب فضل اکبر) په ځای کې شپه په شریکه تېرو او ښه گپ او شپ به سره ولگو. د پکشنبې په ورځ د سهار له خوا ما حسام صیب ته د خاص کونړ ته ډېر ټیلیفونونه وکړل خو ټیلیفون یې رخ نه شو او زما مطلب دا و چې د غرمې لپاره که خاص کونړ ته زمونږ ځای ته راشي نو ښه به وي بیا به له هماغه ځایه د نرنگ ولسوالۍ ته لاړ شو تر څو په دوه بجو د وکیل صیب غلام محمد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جنازه کې چې د امريکې نه يې جنازه راوړې وه برخه واخلو. وکيل صيب غلام محمد خان دې الله وبښي هغه هم د کونړ ولايت درونه، عالم او فاضل مشر و چې د ډيموکراسۍ په لسيزه کې د افغانستان د ولسي جرګې غړی و. په هر حال زه نرنګ ته لاړوم او له ده سره مې هيڅ تماس ونه شو نيولی ځکه د هغه د ډريور نمبر هم کار نه کاوه. په جنازه کې مې معاون حاجي صيب وليده او راته يې وويل چې د حسام صيب د ډريور ناصر سره يې تماس ونيولی شو او حسام صيب بانډې په همدغه ورځ سهار د يولس بجو په شاوخواکې د زړه حمله راغلې او جلال اباد ته يې په عاجله توګه وړی دی.

په جلال کې يې حسام صيب يو شخصي روغتون ته وړی و او ډاکترانو ورته د معدې دوا ورکړې وه او ورته يې ويلي و چې بايد استراحت وکړي. ناصر حسام صيب د هډې فارم ته چې هلته يې د چرګانو لوی فارم درلوده، انتقال کړی و. کله چې مونږ له ناصر سره خبرې وکړې هغه راته د ده د تکليف علايم وويل نو زما زوی ډاکتر نايل محمود چې د امريکې نه راغلی و نو سمدستي يې ورته وويلې چې دا ببرته روغتون ته يوسئ او هلته دې يې ډاکټران تر نظارت لاندې ونيسي ځکه دا علايم د زړه د حملې دي. له همدې نه وروسته چې ناصر غوښته دی روغتون ته انتقال کړي پر ده بانډې بيا د زړه حمله راغلې وه او روغتون ته يې په لاره کې ساه ورکړه. انا لله و انا الله راجعون.

دی لاړو خو د ده قصې او ارمانونه له مونږ سره باقي دي. د ده مرګ د ده د کورنۍ، دوستانو او د افغانستان لپاره يوه لويه ضايعه ده. د حسام صيب تشه نه ډکېدونکې تشه ده او داسې کسان په هره سيمه او کورنۍ کې په پېړيو کې يو کس پيدا کېږي چې د حسام صيب په شان هر اړخيزه صفتونه ولري. د الله تعالی له دربار نه ورته جنت فردوس غواړم او روح دې يې ښاد وي.

د اوښتون ټولنې له خوا ستاينليک

د ډسمبر دويمه نېټه، ۲۰۱۵م کال، کابل

د لويې پکتيا په سيمه کې له اوښتون ټولنې نه مننه کوم چې ما ته يې دا ستاينليک پرون د ډسمبر پر لومړۍ نېټه په دې منظور راکړ چې تېر کال مو په ټاکنو کې په دغه سيمه کې د ځوانانو او اوښتون ټولنې سره په شريکه کار کړی و. زه د اوښتنون ټولنې د مشرتابه او ټولو ځوانانو د دې قدردانۍ نه مننه کوم. له ښي خوا نه: ډاکتر محمد نعيم احمدزی، زه، نوښتګر صيب او محمد موسی مصطفی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه به پوښتنه وکړو؟

د ډسمبر ۴مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، کابل

پرون د وردګ د سیداباد په سیمه کې د ملي اردو په ډزو کې ۹ ماشومان ووژل شول:

لهچانه به پوښتنه وکړو چې ولې زمونږ وینه دومره ارزانه ده؟ هره قطره وینه چې د افغانانو توېږي د افسوس او ژړا خبره ده. تر څو چې په خپلو ځانونو پخپله رحم ونه کړو نه نورو نه طمعه په کار نه ده. الله تعالی هم د

هېڅ یوه قوم په حالت کې تغیر نه راولي تر څو دوی پخپله په خپلو ځانونو کې تغیر رانه ولي. د وردګو د دې ګلالیو ماشومانو په غم کې ټول افغانان شریک دي او د ټولو افغانانو شریک غم دی.

په شګو کې ژوند

د ډسمبر ۸مه نېټه، کال ۲۰۱۵م، ابوظبۍ

که څه هم د خلیج د اکثره هېوادونو نظامونه مطلقه شاهي نظامونه دي خو د دې هېوادونو مشرانو خپل ولس ته هم کار کړی دی. د شېخانو له ژوند سره زما کار نشته ځکه مطلقه شاهي نظامونه ځانته خپلې ستونځې لري.

د متحده اماراتو اوه ایالتونه یوه شګلنه سیمه ده خو دوی پکې د دین او دنیا هر نوع سهولتونه خپل ولس ته برابر کړي دي. د ابوظبۍ ترقي او پرمختګ ته سړي حیرانېږي چې د دې هېواد مشرانو بلا تشبه د دنیا پر سر جنت خپلو ځانونو او هم خپلو خلکو ته جوړ کړی دی. د مکاتیبو او پوهنتونو او جوماتونو څه کمی پکې نشته او مسلمانان هم دي خو نه خپل وطن ورانوي او نه یو بل زمونږ په شان وژني. دوی زمونږ په شان نه دي ځکه مونږه په شعوري او غیر شعوري توګه خپل وطن ورانوو، یو بل وژنو او له هیچا سره مو کور او کلی نه کېږي.

د ابوظبۍ د شیخ زاهد جومات په سیمه کې یو نمونه یي جومات دی چې ویل کېږي پینځه میلیارده درهمه پرې لګېدلي دي چې تقریباً یو نیم میلیارد ډالره کېږي. همدا شان د ابوظبۍ پخوانۍ شاهي ماڼۍ باندې تقریباً څلور میلیارده درهمه چې یو میلیارد ډالره کېږي لګول شوي دي. افسوس زمونږ په حال چې د تېرو څو لسیزو جګړو نه اوس هم عبرت نه اخلو او د خسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدنیا والاخره په لوري روان یوو. عاقبت به خیر. د ابوظبۍ یو څو عکسونه له تاسې سره شریکوم:

د پورته لیکنې په هکله دوستانو خپل ډېر زیات نظرونه شریک کړي وو.

محمد فرید عاطف لیکلي و:

میاخېل صیب الله دې ترې پوښتنه وکړي چې د دوی دا حال دی او د نړۍ مسلمانان یوه ګوله ډوډۍ ته حیران دي، دوی خپل مسوولیت د ځان په اړه ادا کړی خو کوم مسوولیت چې مونږ ورته ورکړی هغه یې بالکل هېر کړی دی، نورې نړۍ ته خو خپل تندرو کسان لېږي او هغو ته پیسې هم ورکوي، زمونږ په قرآن باور دی او د هغې له مخې دوی مکمل مجرمان دي.

شینکۍ کروخېل لیکلي و:

هو کنه لېوني یې مونږ ته رالېږلی شي چې جهاد وکړي او خپل ځانونه یې ترې بېغمه کړي دي.

هجرت الله اختیار لیکلي و:

جناب میاخېل صیب هغوی فکراً روغ دي، د خلکو فکرونه یې جوړ دي، نو ځکه له دین نه یوازې د انسانوژنې او ورنوانې تاویلونه نه راباسي. متحده عربي امارات په اصطلاح د نړۍ څلور لارې ده، د سوداګرۍ او کاروبار په برخه کې، بس همدې حیثیت یې اقتصاد هم ور جوړ کړی. ګنه د دې ځای جغرافیه له دوزخه بدتره ده، شګې او سوځنده ګرمي په اوړي کې انسان خوري، خو دوی په کې ځان ته جنتي ژوند جوړ کړی دی.

سید محمد مومند لیکلي و:

هغوی په دین پوهه دي ځکه یې دنیا هم ورسره ده مګر مونږ په دین نه پوهېږو او د دین او اسلام له نوم څخه د خپل ځان لپاره ګټه اخلو مونږ له اسلام څخه چاړه جوړه کړې ده.

همداسې نورو دوستانو زیاتې تبصرې لیکلې وې خو ما یوازې یو څو تبصرې د نمونې په توګه رانقل کړې. د دوی په ځواب کې ما دا لاندې دوه تبصرې هم ولیکلې.

عاطف صیب! دا ډېر مغلق او پیچیده بحث دی د دوی ماڼۍ ته چې ننوځې چکر په کې وهې او زمونږ د ارګ په شاوخوا قدم نه شې وهلی نو دې کې هم دوی ملامته دي؟ ته چې په خپل ځان رحم نه کوې نو ولې د بل نه د رحم توقع لرې. دوی خو د الله تعالی نه مهربانه نه دي الله تعالی هم وایي زه ستاسې په ژوند کې تغیر نه راولم تر څو تاسې په خپل ژوند کې تغیر رانه ولې.

شینکۍ خورې! دا هم کمال دی چې د خپلو لېونو سړیو ځان خلاص کړې مونږ خو خپل لېوني پخپله نازو او چاقوو یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننګرهار ولایت د بهسودو د ولسوالۍ د معصومو ماشومانو ظالمانه وژنه د انسانیت نه لرې عمل دی

د ډسمبر ۱۴مه نېټه، کابل

تېر ماښام د ننګرهار ولایت د بهسودو په سیمه کې د یوې کورنۍ اته کسه چې ښځه او خاوند، مور یې او پینځه ګلالي واړه ماشومان یې چې د دربوو میاشتو ماشوم پکې هم و، خپلو مېلمنو یې په ډېرې بې رحمۍ سره وژلی دی. دوه ماشومان په ورني کې یې مور تړلي و او دې ببرحمه ځناورو

مېلمنو هغه هم د ټوپک په مرمۍ په سر وېشتلي و. ډېره دردونکې پېښه وه. ما په فیسبوک پاڼه ولیکل:

حدیث شریف دی چې الملک یبقی مع الکفر و لایبقی مع الظلم. د کفر لاندې یو ملک پاتې کېدای شي خو د ظلم له لاسه نه شي پاتې کېدای. د بهسودو د ماشومانو تصویرونو مې زړه خراب کړی دی. د داسې ظلم لپاره هېڅ نوع توجیهات په اسلامي، انساني، افغاني او پښتونولۍ په چوکاټ کې نشته چې څوک دې داسې ظلم وکړي. که څه هم زه ډېر نرم زړی انسان یم که زما شخصي مسئله وي نو قاتلینو ته به عفوه وکړم خو د دې ماشومانو قاتلین که حکومت پیداکړل نو علني محاکمه او اعدام غواړي چې بیا داسې ظلم څوک ونه کړي.

قاضي لودین صیب لیکلي و:

معین صاحب محترم زیاد ظلم شوی او دا ظلم روان دی زه چې د هېواد ټولو ولایتونو ته هر وخت سفر لرم زیات ظلم زموږ پر هېوادوالو روان دی الله جل جلاله دې موږ ته هدایت وکړي تر څو د حقیقي دین نه خبر شو او دې قاتلانو ته دې الله جل جلاله جزا ورکړي.

عبدالعلي جمال صیب لیکلي و:

میاخېل صیب! مونږ پر دې ایات ایمان لرو:

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما یو ځل بیا ولیکل:

جمال صیب! ستاسې خبره کې شک نشته چې الله تعالی هر چا ته د هغه د اعمالو په تناسب جزا او اجر ورکوي خو د اسلام او شریعت روح همدا دی چې مسلمانان باید په ټولنه کې ارام ژوند بې له هر ډول وېرې او ترهې وکړي نو ځکه په دې دنیا کې جزا باید مجرمینو ته ورکړل شي. نور ډېر ژور پر دې بحث نه کوم. داسې بېګناه قتلونه په ننګرهار او نورو سیمو کې د وېرې او وحشت اوازه خپروي او هم بدګماني په ولس کې او یو بل باندې پیدا کوي چې هېڅوک به پر هیچا باندې اعتبار نه کوي نو ځکه په دې دنیا داسې کسانو ته سخته سزا ورکول په کار ده.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library